

Notulen raadsvergadering

Notulen van de raadsvergadering van 22 juni 2023

Notulen van de raadsvergadering van 22 juni 2023 (ochtendzitting)

Voor de agenda wordt verwezen naar volgnummer 9

Voorzitter: mevrouw N.D.Z.R. Mohamed-Hoesein

Tegenwoordig zijn 44 leden, namelijk: de heer A.R. Oostdijk, de heer T.S.J. Coşkun, de heer B. van Drunen, mevrouw V.A. Bruin, mevrouw N.D.Z.R. Mohamed-Hoesein, mevrouw P.J.H.D. Verkoelen, de heer S. Ceulemans, de heer N. Akhatab, mevrouw D. Yildirim, de heer D.J. van Dommelen, mevrouw M.S. Abrahamse, de heer B. van Schaik, mevrouw C. Aafjes-van Aalst, de heer M. Verhoef, de heer T. Roskam, de heer J.M.D. de Waard, mevrouw I. Coenradie, de heer S.M. Bonte, mevrouw M.Y. Morkoç, mevrouw L.S. Vlieger, mevrouw A. Kockelkoren, de heer S.J.C. Becker, mevrouw S. Reitema, mevrouw E. Rehim Zadeh, de heer R.G.C. Segers-Hoogendoorn, de heer S. Soytekin, de heer T.J. Vonk, de heer P.J.P. Lansink-Bastemeijer, de heer T. de Haan, mevrouw A.J.A. Maassen, de heer R. Moti, mevrouw I. van Wifferen, mevrouw J.M. Nunnely, de heer G.J. Engberts, de heer F. Elbay, mevrouw J. Bokhove, mevrouw S. van de Peppel, de heer R.T.J. van der Velden, de heer M.H. Biljoen, mevrouw D.A. van Groningen, de heer T. Kind, de heer E.P.J. Verweij, mevrouw I. Elfilali en mevrouw M.S.S. de Jong

Afwezig is 1 lid, namelijk: mevrouw M.M. Vlasblom

Namens het college zijn tegenwoordig de heer R.A.C.J. Simons en mevrouw C.M. Zeegers

Griffier: mevrouw I.C.M. Broeders

1. *Opening en mededelingen*

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dames en heren raadsleden, ik open de vergadering van vandaag en heet u allen hartelijk welkom. Ook welkom aan degenen die op afstand onze vergadering volgen, de vertegenwoordigers van de media en onze medewerkers. We hebben berichten van verhindering ontvangen. Ik start met de verhindering van de burgemeester tijdens de ochtend- en middagzitting in verband met deelname aan een staatsbezoek in België. En ik heb berichten van verhindering ontvangen van mevrouw Vlasblom en een tijdelijke verhindering van de heer Roskam. Wethouder Karremans is naar verwachting tot 11.30 uur afwezig in verband met overleg met de ministers.

2. *Vaststelling van de agenda voor de raadsvergadering van 22 juni 2023*

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan wil ik met u verder naar de andere punten op de agenda. Dat is de vaststelling van de agenda voor de raadsvergadering van 22 juni 2023. Ik ga eerst de agenda met u doornemen en aan het eind geef ik u de gelegenheid aanvullende opmerkingen te maken. Bij de punten die ik noem, kunt u uiteraard uw opmerkingen maken met betrekking tot dat specifieke onderdeel van de agenda. Op agendapunt 6 zijn er twee verzoeken ontvangen voor een regulier debat. Dat zijn

'Aanhoudende explosies in onze stad' van Leefbaar Rotterdam, en 'Behoud de tram' van de PvdA. Ten aanzien van het verzoek van Leefbaar Rotterdam over aanhoudende explosies in onze stad is een negatief behandeladvies gegeven. Naar aanleiding van de regeling van werkzaamheden van 25 mei jongstleden is dit onderwerp in overleg met de aanvrager van de regeling van werkzaamheden direct na het zomerreces ingepland in de commissie. Dat is dus in combinatie met de aanpak van ondermijning die op de agenda staat. Mevrouw Coenradie, wenst u nog een toelichting te geven?

Mevrouw **COENRADIE** (lr). Voorzitter, ja graag, ik wil vandaag een beroep doen op de gemeenteraad om toch voor te gaan stemmen voor het debat over de explosies in de stad waarvan we eergisteren ook nog een explosie hebben meegekregen. Ik verwacht vandaag geen schokkende nieuwe dingen. De burgemeester is er niet, maar locoburgemeester Simons is wel een aantal dagen geleden op de hoogte gesteld van de vragen die ik heb. Die heeft hij voorgelegd gekregen, dus hij heeft ook de tijd gehad om dit voor te bereiden. Maar we doen dit wat mij betreft vandaag om de inwoners van Rotterdam te laten weten: jullie staan er niet alleen voor. Het heeft onze aandacht en het heeft ook onze zorg. Dus ik zou het debat heel graag door zien gaan.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel. Uw standpunt is duidelijk. Ik ga het ter stemming voorleggen aan de raad. Het behandeladvies staat. Ik kijk naar de techniek. Even voor de stemmingen mevrouw Verkoelen, u wenst een opmerking te maken? Tegelijkertijd, na een verzoek is in elk geval in mijn optiek de afspraak dat we gelijk stemmen en dat wil ik eigenlijk ook doen mevrouw Verkoelen. Tenzij u een punt van orde heeft.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Een punt van orde, altijd.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan is het een punt van orde mevrouw Verkoelen. Ik hoop dat u het dan ook bij een punt van orde houdt.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Kijk voorzitter, als 50PLUS gaan wij natuurlijk nooit ergens voor liggen, maar ik weet nog mijn enorme ergernis in de vorige vergadering hoe het allemaal verliep en wij gekortwiekten werden aan alle kanten en de hele coalitie tegen mijn regeling was, wat overigens geen regeling was maar ik wilde ook een debat, maar dat werd een regeling omdat dat slimmer was, dus dat heb ik netjes gedaan. Ik ga nergens voor liggen, het wordt vandaag ook een zeer gemankeerd debat daar onze burgemeester de Antwerpse wereldhavendagen preferereert boven deze raadsvergadering. Dus ik heb zelf zoiets, er is geen politief die

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen, u had een punt van orde.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Nou ja, dat ik wel moeite heb met het feit zoals het de afgelopen vergadering is gegaan en dat we er nu voor moeten zijn.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). En dat we nu voor moeten zijn.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik snap uw punt van orde dat eigenlijk meer een betoog was om eigenlijk over te gaan tot stemmen, dus we gaan verder waar we gebleven waren, namelijk bij het stemmen. De uitslag is duidelijk, met 33 stemmen voor en 9 stemmen tegen zal dit debat worden behandeld op de agenda. Wij gaan het verzoek dus wel

behandelen en dan wordt het behandeld bij agendapunt 6.4. Dan hebben wij het verzoek motie vreemd van de PvdA, 'Behoud de tram'. Nee sorry, dat is geen motie vreemd, dat is een debat. Dan komen we inderdaad bij agendapunt 8. Er is een verzoek ontvangen voor de indiening van een motie vreemd aan de orde van de dag, 'Aanpassen vlaggenprotocol, ook de vlag uit voor Ketu Ketu'. Ik stel voor dit te agenderen als agendapunt 8.1. Zijn er nog leden die iets willen opmerken met betrekking tot de agenda? De heer Van der Velden en daarna de heer Van Drunen.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja, dank voorzitter. Niet met betrekking tot de agenda, maar wel een verzoek of er misschien een gordijntje open mag. Want we zitten de hele dag alleen maar in het donker en de zon schijnt helemaal niet zo fel. Dus zou er misschien ergens een gordijn open mogen? Dat is goed voor mijn gemoedsrust, want anders word ik heel somber.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik denk dat wij daar niet over hoeven te stemmen mijnheer Van der Velden, het is duidelijk hoe de raad daarover denkt. Ik geef het woord aan de heer Van Drunen die daarna opstond. Nee, het gaat over. Mevrouw Maassen.

Mevrouw **MAASSEN** (d66). Ja voorzitter, akkoord met de agenda zoals hij voorligt, maar ik wil daarbij wel opgemerkt hebben dat de motie vreemd wat ons betreft niet beleidsarm is, zoals hij nu staat geformuleerd. Zeker als er twee collegebrieven worden toegevoegd aan een motie vreemd, dan is dat eigenlijk al duidelijk niet beleidsarm. Maar wat ons betreft kan hij wel in stemming worden gebracht.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik de indiener kort het woord en ik verzoek u echt het kort te houden.

De heer **MOTI** (pvda). Nee, ik denk dat de fractie van D66 hier een opmerking maakt, die wij ook pas hebben meegekregen. Wij zullen ook de tekst van de motie op een aantal punten aanpassen zodat we tegemoetkomen aan dit bezwaar. Maar het zou wel fijn zijn als we hem dan alsnog in stemming kunnen brengen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan ga ik ervan uit dat wij op dat moment de aangepaste tekst ontvangen. Voor nu zal ik hem agenderen als agendapunt 8.1. Dan kom ik nu bij de spreektijd voor vandaag. Het voorstel is 4,5 uur spreektijd. En natuurlijk geldt dat dat met uw instemming wordt vastgesteld. 4,5 uur, ik kijk de zaal rond, akkoord? Ik wil u wel verzoeken om daar als het niet nodig is geen gebruik van te maken en het toch kort te houden, zeker op de tweeminutendebatten. Het stemvenster is aan het einde van de vergadering. Indien nodig zullen wij kort schorsen, zodat u in uw eigen kring uw stemgedrag kunt bepalen. Rond 12.45 uur is er een lunch beschikbaar op de bekende locaties. Een warme maaltijd is rond 18.30 uur op de gebruikelijke locaties beschikbaar. Voor beide geldt: zolang de voorraad strekt.

3. Vaststelling van de notulen van de raadsvergadering van 1 juni 2023

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan gaan we nu naar het volgende punt, de vaststelling van de notulen van de raadsvergadering van 1 juni 2023. Wenst iemand nog het woord naar aanleiding van deze notulen? Dan stel ik deze vast.

4. Mededeling van de ingekomen stukken aan de raad en de commissies, zoals genoemd op de digitale doorlopende lijst 2023 week 24

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mededeling van ingekomen stukken. Ik stel u voor de behandelwijze zoals vermeld bij het desbetreffende stuk vast te stellen. Als u een opmerking heeft met betrekking tot een bepaald stuk, dan verzoek ik u het nummer te vermelden. Wenst iemand hierover het woord? Mevrouw Bokhove.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Ja, dank u wel. Ik wilde het inderdaad wel heel even over de ingekomen stukken hebben. Daar vallen ook schriftelijke vragen onder. De afgelopen periode, het afgelopen jaar heeft GroenLinks 38 keer schriftelijke vragen gesteld. Daarvan zijn er acht stuks op tijd beantwoord. Te laat beantwoord: dertig. Op tijd een tussenbericht: acht stuks. Te laat tussenbericht: zeven. Het betekent van vijftien zaken nog geen tussenbericht. Toen heb ik even gekeken van de punten die nu nog op tafel liggen. Van ons staan nu nog vijf onbeantwoorde schriftelijke vragen open. Drie met een te laat tussenbericht, twee überhaupt geen bericht. En van die vier van de vijf vragen die nog openstaan, zijn er vier van wethouder Karremans, die wel tijd had om binnen een week de vragen van DENK te beantwoorden over het OV. Ik zou wel heel graag willen dat het college de vragen van raadsleden en van partijen serieus neemt. Dat wilde ik eigenlijk bij dit punt van de ingekomen stukken graag opmerken.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Uw opmerking is gehoord. Mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, een korte opmerking. De heer Moti had een debataanvraag gedaan waarbij hij een verzoek had neergelegd bij de wethouder om die schriftelijke vragen te beantwoorden, want ik denk dat u het over de schriftelijke vragen van DENK heeft. Dat is ten behoeve van het debat. Ik snap uw opmerking, maar dat is even een sidenote.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik geef het woord aan de heer De Haan.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Voorzitter, een punt van orde. Ik vroeg niet in dit debat om een reactie van DENK.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Bokhove, ik heb u het woord niet gegeven. Ik heb het woord aan de heer De Haan gegeven. U heeft een punt van orde.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Ja, het kan dus wel. En ik vraag gewoon naar alle partijen datzelfde respect. En dat niet van de ene helft de vragen blijven liggen en van de andere helft niet.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer De Haan.

De heer **DE HAAN** (d66). Ja, via de voorzitter geef ik graag het woord aan de heer Kind.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Sorry.

De heer **KIND** (volt). In aanvulling hierop, volgens mij gaan we zelf over wat we urgent vinden om over te debatteren en daar hebben we vaak schriftelijke vragen en antwoorden ook op nodig. Het gaat niet alleen over twee weken of vier weken of zes weken. Het gaat ook over maanden. Wij hebben vragen waar we zeven maanden op moeten wachten. We hebben vragen in december ingediend en we wachten nog steeds op beantwoording. En telkens tussenbericht, tussenbericht, iemand op vakantie. Het is gewoon respectloos naar raadsleden toe en we willen echt dat hier verbetering op komt, want zo kunnen wij ons werk

ook niet doen. Dan staan we over vier jaar nog met een hele bups aan vragen die openstaan waar wij uiteindelijk ook op willen inzetten. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ja mijnheer Kind, dank u wel in elk geval voor het signaal. Mevrouw Bokhove, dat gaan we zeker doorgeven. Wij hopen inderdaad dat er vlot kan worden gewerkt, maar wij kunnen alleen het signaal doorgeven. Ik constateer in ieder geval dat we hier uitgebreid over hebben gewisseld met elkaar maar dat er inhoudelijk op het punt van ingekomen stukken geen opmerkingen zijn.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan ga ik verder met de hamerstukken. Mevrouw Nunnely, nog op het vorige punt?

Mevrouw **NUNNELY** (d66). Ja sorry, dank u wel voorzitter. Ik heb inderdaad nog een vraag op antwoorden op schriftelijke vragen die ik heb gesteld die ik toch zou willen agenderen, omdat het zo lang duurt check ik even of ik nu op het juiste moment deze vraag kan stellen. Maar 'De economie op de Nieuwe Binnenweg vliindert weg', zou ik heel graag willen agenderen voor de volgende commissievergadering.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan is de gebruikelijke route dat u dat inderdaad in de commissie agendeert.

5. HAMERSTUKKEN

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Wij gaan door naar de hamerstukken.

5.1 *Oplegging geheimhouding op het verslag van de accountant behorende bij de jaarstukken 2022 van de Stichting Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR)*

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Agendapunt 5.1, Oplegging geheimhouding op het verslag van de accountant behorende bij de jaarstukken 2022 van de Stichting Openbaar Onderwijs Rotterdam. Er ligt één ontwerpbesluit klaar en hierbij is deze afgehamerd.

5.2 *Het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze naar aanleiding van de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling DCMR Milieudienst Rijnmond*

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze naar aanleiding van de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling DCMR Milieudienst Rijnmond. Eén ontwerpbesluit. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Voorzitter, buiten dat 50PLUS tegen is, vind ik het een beetje verwonderlijk dat hij erbij staat, want volgens mij heb ik hierover ook een tweeminutendebat gezien. Wordt dat daar niet bijgevoegd? Even kijken, dat is 7.9, het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze naar aanleiding van een wijziging van de begroting 2023 en de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Ik vind het prima, maar ik vind het een beetje eigenaardig dat het daar dan niet aan toegevoegd is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ja mevrouw Verkoelen, het gaat om de ontwerpbegroting 2023 die geagendeerd is en om een andere organisatie.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Nee, en de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Ik lees voor wat er bij 7.9 staat.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ja, en als u dat voorleest en naast 5.2 legt, dan gaat het om de gemeenschappelijke regeling DCMR 2024. En de behandeling is DCMR 2023. Dus we hebben dat gecontroleerd en we kunnen hem inhoudelijk behandelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Oké, 50PLUS is tegen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). 50PLUS is tegen op agendapunt 5.2 als hamerstuk. Overige stemmen voor, ik hamer het voorstel af. Het voorstel is aangenomen.

5.3 Het uitbrengen van een zienswijze met betrekking tot de ontwerpbegrotingswijziging 2023, de ontwerpbegroting 2024 en de voorlopige jaarstukken 2022 van de gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR)

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Het uitbrengen van een zienswijze met betrekking tot de ontwerpbegrotingswijziging 2023, de ontwerpbegroting 2024 en de voorlopige jaarstukken 2022 van de gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond. Er ligt één ontwerpbesluit voor. Het is aangenomen.

5.4 Het voorstel tot wijziging van de Havenverordening Rotterdam 2020 (herzien voorstel)

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Het voorstel tot wijziging van de Havenverordening Rotterdam 2020. Het is een herzien besluit, één ontwerpbesluit. Het is aangenomen.

5.5 Het voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan 'Slinge 303'

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Het voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan 'Slinge 303'. Eén ontwerpbesluit. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Tegen voorzitter, en ik herken nu wat u zei. Het was DCMR. Dan wil ik dat even corrigeren. Dan ben ik niet tegen, daar ben ik voor. Mijn excuses, dat had ik verkeerd gelezen. Nu begrijp ik het.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** ((pvdd). Ja, dank u. Wij zijn tegen 5.5.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Het voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan 'Slinge 303' is aangenomen met 50PLUS en de Partij voor de Dieren tegen.

5.6 Het voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan 'Parapluherziening Industriezones Feijenoord en Maas- en Rijnhaven'

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Het voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan 'Parapluherziening Industriezones Feijenoord en Maas- en Rijnhaven'. Eén ontwerpbesluit. Met algemene stemmen aangenomen.

5.7 Het voorstel tot het beëindigen van de gemeenschappelijke regeling Kabels en leidingen Rotterdam-Nissewaard

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). 5.7, het voorstel tot het beëindigen van de gemeenschappelijke regeling Kabels en leidingen Rotterdam-Nissewaard. Eén ontwerpbesluit, aangenomen.

5.8 Het voorstel inzake fractiekosten en wijziging van de Verordening fractieondersteuning 2022

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Het voorstel inzake fractiekosten en wijziging van de Verordening fractieondersteuning 2022. Twee ontwerpbesluiten. Met algemene stemmen aangenomen.

6. REGULIERE DEBATTEN

6.1 Het (herziene) voorstel tot vaststelling van het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR)

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan gaan we over tot de reguliere debatten. Op de agenda staat het herziene voorstel tot vaststelling van het Klimaat Actieplan Rotterdam. Ik geef het woord aan mevrouw Morkoç die als eerste op de lijst staat.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Voorzitter, de tijd tikt. Dat is geen mooi verhaal, geen lief verhaal, geen schattig verhaal. Het is een verhaal van zorgen en wanhoop, maar ook van hoop. Hoop dat jullie die zorgen delen. De wanhoop die we dan collectief delen kunnen we omzetten in actie. Bij de klimaatbeweging zeggen we vaak: er is geen planeet B. En nu zeg ik ook: er is geen Rotterdam B. Om Rotterdam A en planeet A te beschermen, zijn er simpelweg radicale stappen nodig om klimaatverandering tegen te gaan. Want de gevolgen van de klimaatverandering gaan iedereen en zeker de meest kwetsbaren van onze samenleving aan en voelen. Met het woord actieplan hoopte GroenLinks op, jawel, een actieplan. Je kan een document het woord actieplan geven, maar dan verwachten we ook actie. En je kan een document een plan noemen, maar dan verwachten we ook een plan. Nu zien we geen tussentijdse mijlpalen, geen duidelijke monitoring, geen tijdspad. Dit document is een overzicht van projecten in plaats van een actieplan. En dat is jammer, want we wachten er al zo lang op. Om de woorden van een wijkraadslid van gisteren te gebruiken: niet handelen naar de urgentie is een vorm van klimaatontkenning. Mijn eerste vraag aan de wethouder is: is de wethouder ervan overtuigd dat zij met dit document handelt naar die urgentie? De goede weg was ingeslagen, en die wordt niet vastgehouden. Dit terwijl we in een heel ingewikkelde transitie zitten en dan is het opdoeken van het Klimaatakkoord er een voorbeeld van dat het niet wordt vastgehouden. In een tijd dat actie vereist is, is het onbegrijpelijk dat het opgebouwde netwerk van het Klimaatakkoord niet wordt bewaakt. De wethouder heeft met haar plan haar bestuurlijke overzicht en inzicht over de klimaattafels compleet weggegeven aan de klimaataanjagers. En dat is doodzonde. Niet alleen zonde van het waardevolle netwerk van meer dan tweehonderd Rotterdamse partijen, maar vooral zonde van wat deze klimaattafels samen nog meer hadden kunnen bereiken, samen met de wethouder. Er zijn zelfs partijen die hun tafel nu zelf samen doorzetten. Zonder de wethouder. En dat is ontzettend lastig.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç, u heeft een interruptie van mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, het is bekend dat het van de voorzitters van de klimaattafels zelf kwam om een andere rol te krijgen, om meer klimaataanjager te zijn. Om op te houden met praten en te gaan doen, waar mevrouw Morkoç een paar zinnen hiervoor nog op aandringt. Dus nu willen ze wat gaan doen, ze willen hun rol pakken om echt het verschil te gaan maken en dan blijft mevrouw Morkoç hangen in procedures en in praattafels.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Uit deze klimaattafels, waar tweehonderd Rotterdamse partijen aan mee hebben gedaan, bleek dat er ontzettend veel kracht en motivatie uit kwam om bij die klimaatdeals te komen, dus het is niet alleen maar praten. Er zijn werkelijk projecten uit gekomen. En wat er nu gebeurt, is dat deze partijen zonder de wethouder doorgaan. Dus de wethouder heeft geen inzicht meer in wat er gaat gebeuren, maar blijkbaar vindt D66 dat helemaal prima.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, GroenLinks schetst hier gewoon een vals beeld, want de projecten die zijn aangedragen door de klimaattafels zijn ook opgenomen en daar wordt ook wat mee gedaan. Dus u doet net of al die ideeën die verzameld zijn op de klimaattafels in de prullenbak worden gegooid. Dat is niet het geval. Met die waardevolle input wordt juist veel gedaan. Nu willen de voorzitters van de klimaattafels juist actie en wat zegt mevrouw Morkoç? Blijf maar lekker doorpraten. Dat is beter voor het klimaat.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Nee voorzitter, dat is helemaal niet wat ik zeg. Wat ik zeg is dat het zonde is omdat we nu niet weten wat ze nog meer samen hadden kunnen bereiken. Dat is doodzonde. De wethouder heeft geen bestuurlijk overzicht meer, kan niet meer de regie nemen. De klimaataanjagers, de voorzitters waarvan D66 zegt dat die de actie gaan opnemen, we weten niet eens wie het zijn. We weten niet eens wat ze gaan doen. We hebben drie namen gehoord. Wat hebben ze nu een jaar lang gedaan? D66, weet u dat?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja, ik weet dat er volgens mij binnen een paar weken meer informatie komt over de klimaataanjagers. Ik snap dat het nu een te leuk moment is om dan te zeggen dat er niets gebeurt. U weet ook dat er over een paar weken stukken komen. Ik als coalitiepartij krijg die gelukkig niet van tevoren te zien, dus ik heb niet meer informatie dan u, maar ik heb er alle vertrouwen in dat juist die klimaataanjagers aan de slag gaan om dingen op te pakken. En op een gegeven moment moet je ook het stadium van een vergadercircus verlaten en aan de slag gaan.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Voorzitter, D66 noemt het een vergadercircus. Dit is een netwerk van tweehonderd Rotterdamse partijen die dat netwerk ook waarderen en nodig hebben. Dat hebben ze ook gezegd en daarom zetten ze het nu ook zelf door en ze zeggen: we missen de wethouder daar. Wij gaan verder. Met het Klimaatakkoord waren we de kraan aan het sluiten, zodat we niet meer aan het dweilen waren met de kraan open. Maar de wethouder heeft haar dweil weggegooid en de kraan opengedraaid. Mijn tweede vraag: hoe gaat de

wethouder haar positie inzetten om de industrie aan te jagen in het verduurzamen van Rotterdam of besteedt ze dat allemaal uit? Daar heb ik ook een motie voor. Als eerste de klimaatklokmotie, die kennen jullie natuurlijk, om ons allen te herinneren waar we zo hard voor hebben gewerkt en waar we nog zo hard voor moeten gaan werken, dienen we de klimaatklokmotie in. Ook hebben we een amendement om het leidende principe gezondheid toe te voegen. Klimaatverandering en gezondheid van Rotterdammers heeft heel veel met elkaar te maken en daarom vinden we het belangrijk dat dat wordt toegevoegd als een van de leidende principes in het KAR. Voorzitter, ik ga verder met de haven. Waar de wethouder haar positie ook kan inzetten is ons havengebied. Dat is dé plek waar transitie nog echt moet loskomen en daar is de wethouder Klimaat ook nodig. Maar dit stuk, heel dit plan, straalt gewoon uit dat dit geen prioriteit is van het college en zeker niet van de wethouder Klimaat, want die kijkt dan naar de wethouder Haven. Maar het kan wel en het kan zelfs beter, want de haven vraagt erom. Laat de haven niet buiten het zicht van de wethouder Klimaat en voeg het toe als leidend principe in het Klimaatactieplan. Ook in het havengebied moeten we niet-duurzame activiteiten destabiliseren, grote vervuilers laten betalen en afbouwen en we zetten in op duurzame innovaties. Daar hebben we de haven voor nodig, maar ook de wethouder Klimaat. Ik dien hierbij een amendement in. En over die grote vervuilers ben ik benieuwd hoe de wethouder de klimaatlasten eerlijk gaat verdelen. Verdergaan met de metingen. Voor duurzaamheidsdoelstellingen is de controlerende rol van de raad ontzettend belangrijk. Het is dan ook lastig dat de wethouder de keuze heeft gemaakt om niet per project het resultaat van CO₂-uitstoot te monitoren. Zo is er geen duidelijk transitiepad en kunnen we ook niet zien welke tussentijdse palen worden behaald. Die zijn er dus ook niet, maar als ze er zouden zijn konden we niet zien of ze behaald zijn of niet. Het Klimaatactieplan wordt halfjaarlijks herijkt en dat vind ik een mooi moment, ook voor DCMR, om twee keer per jaar te meten, dus daar gaat mijn volgende motie over. De vraag die daarbij past is hoe de wethouder erachter gaat komen

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç, u heeft een interruptie van mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, we weten allemaal dat DCMR ook heel veel moeite heeft om aan genoeg medewerkers te komen. Wat dat betreft is het ook zo, natuurlijk, als daar echt ruimschoots medewerkers voorhanden zouden zijn, zou je misschien kunnen denken: ja, laten we dat doen. Maar er is gewoon een beperkte capaciteit. Wat D66 betreft is het dan veel beter om in te zetten om de milieuvergunningen te versnellen en daarop, zodat je echt dingen bereikt. Zodat je inzet op actie en dingen doen in plaats van nog meer meten, terwijl daar niet meteen de actie uit voortkomt. Het is niet dat ik het afwijs, ik snap het idee erachter, alleen in deze tijd met deze arbeidsmarkt vind ik het geen realistisch voorstel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Voorzitter, hoe denkt D66 te weten wat het meest effectieve beleid is als we dat niet meten? We moeten toch meer dan één keer per jaar meten.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). We meten het wel, we meten het één keer per jaar, wat we bij bijna al het beleid doen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Nou, blijkbaar is het niet belangrijk genoeg om meerdere keren per jaar te meten, prima. Mijn vraag: hoe gaat de wethouder erachter komen wat het meest effectieve beleid is? En als tweede: hoe gaat de wethouder ervoor zorgen dat de raad haar daarop kan controleren? Met deze motie vragen we de wethouder en het college om twee maal per jaar te meten in plaats van eenmaal per jaar, aangezien het plan jaarlijks herijkt wordt past dat daar ook bij. Over de ambities. De doelstelling is om in Nederland in 2030 ten minste 55% minder CO₂ uit te stoten ten opzichte van 1990. Daarbij wil het kabinet zekerheid inbouwen. In de praktijk mikt het kabinet daarom ook op een wat hogere opgave, namelijk 60%. Mijn volgende motie gaat ook over die 60%. Dat de doelstelling in het coalitieakkoord 55% is en dat dat is wat ik straks ga horen, à la, dat is één ding. Maar spreek dan de ambitie uit voor 60%. Werk voor 60%, zodat je die 55% kan halen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja, nou, ik zal de glazen bol van mevrouw Morkoç dan maar eventjes invullen. Het is natuurlijk zo dat de doelstelling van 55% is afgesproken in het coalitieakkoord. Daar gaan we scherp op zitten, maar ik vind het gewoon ook landelijk, maar ook van GroenLinks een beetje een gek verhaal om dan te zeggen: ja, we hebben 55%, maar de doelstelling is 60%. 55% is gewoon de doelstelling, dat is de ambitie, dat gaan we doen. En we gaan er ook scherp op zitten of dat behaald wordt. Maar moeten we dan bij alles wat we gaan doen 5% erbovenop doen voor de zekerheid omdat we het anders misschien niet gaan halen? Ik vind het heel erg procedureel en heel erg fuzzy.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Voorzitter, het is niet de enige plek waar we qua percentage wat hoger zitten om ervoor te zorgen dat we het percentage halen. Bijvoorbeeld bij bouwen ook. Ik vind dat ze het landelijk ook wel goed doen, dat ze zeker weten dat ze die 55% halen en daarom streven ze naar 60%. Doelstellingen en ambities zijn twee verschillende dingen, dus wat in het coalitieakkoord staat, staat eigenlijk los van wat ik hier nu zeg. Voorzitter, ik ga afronden. Vorige week woensdag kreeg ik een nieuwsalert op mijn telefoon. Nieuw onderzoek: wereld nog dichterbij anderhalve graad opwarming. Klimaatwetenschapper en IPCC-auteur Van Vuuren zei: vergelijk het met een badkuip die steeds voller loopt. Uit de nieuwe gegevens blijkt dat het bad voller zit dan gedacht. Het is helaas geen mooi verhaal en naar ik hoop duidelijk te kunnen maken dat als we geen vooruitstrevende, innovatieve en ja, radicale stappen zetten, we dat dan over een paar jaar alsnog moeten doen. Maar dan vooruitstrevender, innovatiever en radicaler. Hopelijk nog voordat het bad overloopt, want wie weet wat daarna gebeurt.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van mevrouw Abrahamse.

Mevrouw **ABRAHAMSE** (vvd). Ja, dank u wel voorzitter. Mevrouw Morkoç, via u voorzitter, blijkbaar zijn er dus heel veel onderzoeken al gedaan, zijn er heel veel cijfers, maar toch zijn alle moties erop gefocust om nog meer cijfers boven tafel te halen. Waarom kunnen we niet gewoon zoals het college nu wil aan de slag gaan en daarop focussen?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Waarom wil de VVD geen controlerende taak?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Abrahamse.

Mevrouw **ABRAHAMSE** (vvd). U noemt net een heleboel onderzoeken op, een heleboel cijfertjes. Volgens mij kunnen we daar prima mee controleren en hoeven we niet nog meer werk te verschaffen. Laten we inderdaad, zoals mevrouw Van Wifferen al zei, deze mensen inzetten om die energietransitie gedaan te krijgen. Want we hebben een enorm personeelstekort in deze sector. Zonnepanelen kunnen we niet aanleggen omdat we geen mensen hebben en u wilt dat ze gaan meten hoeveel zonnepanelen we nog nodig hebben? Leg ze lekker neer.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Voorzitter, ik wil weten hoeveel CO₂-reductie we behalen, het liefst per project en anders twee keer per jaar, zodat we weten wat het meest effectieve beleid is. Dat de VVD en D66 daar geen waarde aan hechten is aan hen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Abrahamse.

Mevrouw **ABRAHAMSE** (vvd). Ja, nog afsluitend, als ik mag kiezen om te meten hoeveel dat zonnepaneel echt bespaart of hem daadwerkelijk aanleggen, dan leg ik liever dat zonnepaneel neer.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U was klaar met uw bijdrage mevrouw Morkoç? Aan u het woord.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Als ik dertig seconden krijg, dan pak ik dertig seconden. Als we meer willen aanzetten en meer willen doen, dan moeten we wel weten dat het effectief is. Ik ben volledig voor het innovatiever en meer projecten en meer, natuurlijk. Natuurlijk. Maar hoe weet je dat het effectief is VVD? Hoe weet je dat als je dat niet meet?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, ik denk dat het toch wel duidelijk is. Ik wil dus ook weten of mevrouw Morkoç dan twijfelt aan de effectiviteit van zonnepanelen bijvoorbeeld en dat we daar dan maar mee moeten wachten tot het is aangetoond, totdat er nog meer gemeten is. Ik wil ook nog wel erbij zeggen dat ik het wel echt fijn vind dat GroenLinks het eigenlijk alleen maar heeft over procedures, over meten en over nog eens kijken, en gelukkig inhoudelijk helemaal achter alle plannen staat.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Dank u wel voorzitter. We staan achter de projecten, want er is geen plan. Er is geen actieplan, het is een overzicht van projecten. En de projecten die er zijn, zijn goede projecten. Is dat wat u wilt? Prima.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Daar ben ik heel blij mee, want als we GroenLinks daarin mee hebben, beschouw ik dat toch als een groot compliment.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Nou, ik vind het ook mooi dat daarmee D66 erkent dat dit geen actieplan is. Het is geen plan, het is geen actie.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç heeft de volgende moties en amendementen ingediend.

Motie 1. Tijd voor klimaatactie: hang het aan de grote klok!

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van agendapunt 6.1 Klimaat Actieplan Rotterdam;

constaterende dat:

- Rotterdam in 2021 de klimaatnoodtoestand heeft uitgeroepen;
- in het Klimaatakkoord van Parijs is afgesproken dat de opwarming van de aarde onder de 1,5 graad opwarming moet blijven;
- het college de ambitie heeft om in 2030 55% CO₂-reductie te realiseren ten opzichte van 1990;

overwegende dat:

- bij een klimaatopwarming van 2°C de opwarming van de aarde onomkeerbaar is en dit vergaande desastreuze gevolgen heeft voor mens, aarde en dier;
- de gemeenteraad een cruciale rol heeft in het tegengaan van klimaatverandering, de gevolgen beperken en in het behalen van lokale en landelijke klimaatdoelen;
- het van belang is om het streven naar het verminderen van CO₂-uitstoot mee te nemen in alle besluitvorming;
- er een terugtellende klimaatklok bestaat die aftelt naar de deadline waarvoor we de uitstoot van broeikasgassen naar nul moeten krijgen;
- andere steden, zoals Berlijn, New York en Rome, ook gebruik maken van de klimaatklok;
- het ophangen van een klimaatklok in Rotterdam zorgt voor bewustwording rondom de klimaatcrisis en de urgentie om er iets aan te doen;

verzoekt het college:

- een aanvraag voor een klimaatklok in te dienen bij climateclock.world, of op een andere manier een klimaatklok te bewerkstelligen;
- de (aangevraagde) klimaatklok op te hangen / te projecteren op een zichtbare plek in de stad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g M.Y. Morkoç

Motie 2. Meten is weten (Klimaat Actieplan Rotterdam)

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van agendapunt 6.1 Klimaat Actieplan Rotterdam;

constaterende dat:

- op dit moment DCMR één keer per jaar de CO₂-uitstoot van de gemeente Rotterdam meet;
- bij de meting van CO₂-uitstoot er niet gekeken wordt naar de reductie van de aparte programma's zoals deze benoemd zijn in het Klimaat Actieplan Rotterdam;

overwegende dat:

- door het vaak en specifiek meten van de CO₂-uitstoot er inzicht komt in de CO₂-reductie per programma;

- inzicht in de CO₂-reductie per programma er voor kan zorgen dat er snel geschakeld kan worden als blijkt dat de doelen niet gehaald worden;
- het opsplitsen van de meting van CO₂-reductie ervoor zorgt dat er beter inzicht in de behaalde resultaten per programma komt;
- de gemeenteraad haar rol als toezien orgaan beter kan uitvoeren wanneer er cijfers zijn om zich op te baseren;

verzoekt het college:

- DCMR twee keer per jaar de CO₂-uitstoot van de gemeente Rotterdam te laten meten;
- DCMR de CO₂-reductie per programma zoals deze benoemd zijn in het Klimaat Actieplan Rotterdam te laten meten;
- over de metingen van DCMR naar de raad te rapporteren;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M.Y. Morkoç

Motie 3. Ambitie van 55% naar 60%

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van agendapunt 6.1 Klimaat Actieplan Rotterdam;

constaterende dat:

- op dit moment het college de ambitie heeft om in 2030 55% CO₂-reductie te hebben ten opzichte van 1990;
- op landelijk niveau het kabinet zich heeft gecommitteerd aan 60% CO₂-reductie ten opzichte van 1990;

overwegende dat:

- om klimaatverandering tegen te gaan vol ingezet moet worden op de reductie van CO₂;
- een hoge ambitie aanspoort tot het vol inzetten op deze reductie;
- informatie omtrent het aanpakken van klimaatverandering voor burgers en bedrijven duidelijker wordt als de gemeente en het rijk dezelfde cijfers gebruiken;

verzoekt het college:

- de ambitie te verhogen van 55% naar 60% CO₂-reductie in 2030 ten opzichte van 1990;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M.Y. Morkoç

Amendement A. Gezondheid in KAR

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking agendapunt 6.1 Het Klimaat Actieplan Rotterdam;

besluit het volgende leidende principe toe te voegen als zevende leidende principe:

- We zetten in op maatregelen die zich bevinden op het raakvlak van gezondheid en het tegengaan van klimaatverandering."

w.g. M.Y. Morkoç

Toelichting

Het tegengaan van klimaatverandering en de inzet op gezondheid is nauwer verbonden dan wordt gedacht. Maatregelen die bijdragen aan een beter klimaat, zorgen voor gezondere Rotterdammers. Daarbij kan gedacht worden aan plannen in de buitenruimte, zoals het toevoegen van groen, waardoor niet alleen de biodiversiteit wordt verhoogd en water beter vast wordt gehouden, maar waardoor ook de stad minder warm wordt. Het verminderen van hitte in de stad zorgt ervoor dat kwetsbare mensen warme periodes beter doorkomen. Daarnaast zorgen groene verbindingen in de stad voor het aanmoedigen van beweging bij de Rotterdammers. Een groen park nodigt uit om een rondje doorheen te wandelen. Verder dragen ook maatregelen zoals meer plantaardig eten bij aan het tegengaan van klimaatverandering en is dit gezonder voor mens (en dier). Door het inzetten op maatregelen die klimaatverandering tegengaan en de gezondheid van Rotterdammers verbeteren, zorgen we er niet alleen voor dat de stad gereed is voor de toekomst, maar ook de bewoners zelf.

Amendement B. Deelnemen van de haven aan het KAR

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking agendapunt 6.1 Het Klimaat Actieplan Rotterdam;

besluit het volgende leidende principe toe te voegen als zesde leidende principe:

- We gebruiken onze deelneming in het havenbedrijf om de haven van Rotterdam te ondersteunen in hun inzet op het tegengaan van klimaatverandering."

w.g. M.Y. Morkoç

Toelichting

De haven heeft een grote verantwoordelijkheid voor het bijdragen aan het terugdringen van de CO₂-uitstoot en het tegengaan van klimaatverandering. Waar de haven al een hoop plannen heeft om dit voor elkaar te krijgen, schuift de gemeente haar verantwoordelijkheid volledig naar de haven. De haven vraagt om bestuurlijke sturing vanuit de gemeente en een samenwerking met de wethouders Klimaat en Haven. Door het toevoegen van het leidende principe neemt de gemeente haar verantwoordelijkheid en kan de samenwerking tussen gemeente en haven op het gebied van klimaat worden versterkt.

De moties en amendementen zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Bonte.

De heer **BONTE** (lr). Dank u wel voorzitter. Veel Rotterdammers maken zich terecht zorgen over klimaatverandering. Een Klimaatactieplan Rotterdam is dan ook een goede zaak en Leefbaar Rotterdam juicht ambitieuze plannen toe. Ik sta hier namens Leefbaar Rotterdam voor de gewone Rotterdammer en de Rotterdamse ondernemer, voor het waarborgen van hun bestaanszekerheid, nu en in de toekomst. Wat betekenen deze klimaatacties voor hen? We houden de energietransitie voor iedereen betaalbaar en voorkomen en bestrijden energiearmoede. Het is belangrijk om een goed kader te stellen met leidende principes. Leefbaar Rotterdam zou graag aan die leidende principes expliciet willen toevoegen de zorg voor de gezondheid van de bewoners van Rotterdam. Dus als een klimaatactie daarmee in strijd is, dan gaat het niet door, als het aan Leefbaar Rotterdam ligt. Ik heb eerder over dit onderwerp al schriftelijke vragen gesteld, op 21 maart jongstleden, document 23bb001900,

en ben uiteraard benieuwd naar de antwoorden. Voorzitter, Leefbaar Rotterdam ziet de volgende zes prioriteiten. Ten eerste het stimuleren van minder energieverbruik. Beter isoleren van woningen, overstappen op warmtenetten in plaats van gasgestookte ketels. Vergroenen van de energiemix door inzet van kernenergie, met als tussenstap wind op zee en zon op dak. Als vijfde walstroom voor de schepen in Rotterdam en als zesde Rotterdam als waterstofhub. Voorzitter, het collegetarget voor de stedelijke omgeving is 25% reductie CO₂-uitstoot in 2025. Dat wordt naar verwachting gehaald, ook voor 2030 ligt er een goed pakket aan maatregelen om deze doelstelling en die van 55% reductie van CO₂-uitstoot te halen in 2030. Er ligt nog wel een uitdaging in het haven industrieel cluster. We hebben een duidelijke havenvisie opgesteld, maar toch is er volgens de rapportage van DCMR een restopgave van 4,5 megaton CO₂-reductie voor 2030. Dat is bijna 30% van de totale doelstelling. Hier is het huidige pakket aan maatregelen onvoldoende. De grote bedrijven zijn nu aan zet in samenwerking met het mkb, de universiteiten en de onderzoeksinstituten, het rijk en de organisaties zoals Deltalinqs en het Havenbedrijf Rotterdam. Hier past geen zelfgenoegzaamheid. Aan de slag. We hebben het grootste haven industrieel cluster van Europa. Daar kunnen we met goede innovatie het goede voorbeeld geven aan de rest van de wereld. Het voortouw nemen in deze energietransitie. Dat is goed voor de economie en goed voor het vestigingsbeleid hier in Rotterdam. Rotterdam als waterstofhub. We hebben al veel gasleidingen liggen. Faciliteer waterstof, zowel voor de industrie als voor vrachtwagens en schepen. Het kan sneller, het moet sneller. Voorzitter, tot slot over het Klimaatactieplan zelf. Dat zou volgens Leefbaar Rotterdam een integraal plan moeten zijn, dus inclusief klimaatadaptatie. Met één duidelijk dashboard, met naast reductie CO₂ ook andere prestatie-indicatoren zoals megawatt kernenergie, energielabels van de woningvoorraad, waterverbruik, grondstoffenhergebruik, de lucht- en bodemkwaliteit. De huidige plannen vallen nu onder drie verschillende wethouders in allerlei commissies en op verschillende beleidsterreinen. Leefbaar Rotterdam pleit voor één overkoepelende klimaatprojectleider. Eén klimaatprojectleider die gaat over de uitvoering van een integraal klimaatplan, over de grenzen van de beleidsterreinen heen. Zou de wethouder Klimaat hierop kunnen reflecteren? Als laatste het klimaatburgerberaad. Luister goed naar de Rotterdammers en doe dan ook iets met hun ideeën. Onderzoek de mogelijkheden om burgerinitiatieven in coöperaties te faciliteren en ook daar zou een projectleider klimaat een rol in kunnen spelen. Tot hier, dank u voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van de heer Segers.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja, dank voorzitter, ik zit nog even te kauwen op die projectleider. Want die zou er dan moeten zijn om te voorkomen dat vanuit de verschillende portefeuilles van de wethouders zeg maar mensen niet samenwerken. Maar ik denk dan: maar dat is aan de wethouders. Of denk ik dan verkeerd?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Bonte.

De heer **BONTE** (lr). Uiteindelijk is het aan de wethouders, maar het zou instrumenteel kunnen zijn in het integraal maken van de aanpak.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja, want wat ik daar moeilijk aan vind, en ik probeer ook even te zoeken naar, want ik hoorde mevrouw Morkoç ook iets zeggen over in ieder geval in termen van de wethouder Haven en de wethouder Klimaat en eigenlijk zou in ieder geval klimaat een leidend principe moeten zijn bij de wethouder Haven. Zo heb ik het

een beetje verstaan. Moeten we niet beter inzetten op dat bestuurlijke niveau? Dat vind ik ook al best ingewikkeld, want een college heeft natuurlijk een rolverdeling en daar kunnen wij als raad over willen gaan, maar we moeten ze gewoon afrekenen op de resultaten, maar zo'n projectleider, zeker als die door de kokers heen moet, heeft daar juist bestuurlijke druk bij nodig want anders lukt dat niet. Of we hebben een stadsmarinier Klimaat, maar misschien hebben we de stadsmarinier ook al te vaak opnieuw uitgevonden. Dus ik wil even preciezer weten van u wat nu het voorstel is en of daar dan ook een voorstel voor komt, of we er iets mee opschieten.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Bonte.

De heer **BONTE** (lr). Ja, het is een idee dat ik hier poneer. Het is ook om nader te onderzoeken waar de haken en ogen zitten, maar de doelstelling van dit idee is om ertoe te komen dat er een integrale aanpak komt. Die ontbreekt nu en ook het integrale overzicht ontbreekt. En dat zijn de punten die ik wilde maken.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Segers.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ter afsluiting voorzitter, want mijn termijn is straks heel kort, zou ik dan de vragen eigenlijk willen bundelen en de wethouder willen vragen om daarop te reflecteren. Is er inderdaad een probleem van die verschillende kokers en een integrale aanpak? Want je zou zeggen: we hebben een wethouder Klimaat, die gaat erover. En is daar misschien ambtelijk nog wat nodig of is dat ingewikkeld? Dus dat dat even samengepakt wordt als een antwoord. Want volgens mij kunnen we dan vandaag op zoek naar een oplossing als er een probleem is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De wethouder zit erbij dus heeft de vragen gehoord, mijnheer Segers. Ik geef nu het woord aan de heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Dank u wel voorzitter. De urgentie is groot, de tijd tikt. Ik denk dat de manier waarop GroenLinks zojuist de urgentie heeft verwoord, ook uit mijn hart gegrepen is. De ChristenUnie voelt zich ook ongelofelijk verantwoordelijk om zich juist in deze tijd in te zetten voor het klimaat. Niet alleen voor de schepping maar ook voor onze toekomstige generaties. Maar voorzitter, we zijn wel blij dat de commissie de tijd heeft genomen om rustig te spreken over dit klimaatactieplan dat nu voorligt. Ik heb ook gezien dat in het herziene voorstel er goed geluisterd is. Er zijn een aantal dingen die in de commissie zijn besproken ook meegenomen. Voorzitter, waar wij ons nog druk over maken is dat er twee werelden lijken te bestaan. Namelijk de wereld van het Klimaatactieplan, het KAR moet ik zeggen, en aan de andere kant de klimaatadaptatie, wat verwoord is in het Weerwoord. Het lijken twee werelden te zijn die zich eigenlijk nauwelijks met elkaar verbinden. We hebben ook begrepen dat er soms ambtenaren zijn die niet eens weten dat de ene partij bezig is terwijl die twee zo met elkaar verbonden zouden moeten zijn. Daarom willen wij een amendement indienen en een motie. Het amendement voorzitter, vraagt om op strategisch niveau die twee werelden te verbinden. We kregen de ruimte om leidende principes toe te voegen. Dat willen we dan ook graag doen. Het leidende principe dat wij willen toevoegen is dat wij energietransitie enerzijds en klimaatadaptatie anderzijds met elkaar willen verbinden. Daarvoor een motie en een amendement, en u merkt al in mijn woorden dat ik wat tijd zoek, en ik denk: waar zijn mijn amendement en mijn motie, precies, die liggen nog op tafel. Een ogenblikje. En dat terwijl mijn medewerker communicatie net foto's staat te maken. Ik sta er weer lekker op. Goed, dus bij dezen de motie en het amendement. En voorzitter, ik ben blij dat mevrouw Zeegers bekendstaat als iemand die niet de politieke afwegingen maakt bij het beoordelen maar altijd kijkt naar de uitvoerbaarheid, dus ik ben benieuwd hoe zij deze motie en dit

amendement gaat beoordelen. Voorzitter, ten slotte gaan we nog, maar dat gaat D66 zo dadelijk doen, een motie indienen om meer inzicht te krijgen in de gegevens van grootverbruikers. Een deel van deze groep blijft nu willens en wetens onder de radar en daar blijven ze onder, en lijken zich zo te onttrekken aan het nemen van maatregelen. We zijn blij dat D66 deze motie zo dadelijk gaat indienen en wij tekenen daarop mee. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Vonk heeft de volgende motie en het volgende amendement ingediend.

Motie 4. Verbind energietransitie en klimaatadaptatie in de praktijk

"De gemeenteraad van Rotterdam bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van het Klimaat Actieplan Rotterdam;

constaterende dat:

- via Rotterdams Weerwoord gewerkt wordt aan een klimaatadaptieve stad;
- dit geen onderdeel uitmaakt van het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR);
- in de praktijk veel raakvlakken bestaan tussen energietransitie en klimaatadaptatie;
- in Groningen een groep van 15 partijen een eerste versie van een 'Menukaart Win-Win-oplossingen klimaatadaptatie en energietransitie' gemaakt heeft;

overwegende dat:

- klimaatadaptieve maatregelen kunnen bijdragen aan het halen van de doelstellingen van het KAR;
- slimme oplossingen in het kader van energietransitie klimaatadaptieve effecten kunnen hebben;
- daarom een goede verbinding tussen deze thema's op uitvoeringsniveau noodzakelijk is;

verzoekt het college:

- samen met relevante partners uit het veld een Rotterdamse versie van de 'Menukaart Win-Winoplossingen klimaatadaptatie en energietransitie' te ontwikkelen en deze toe te passen in de uitvoeringspraktijk van het KAR en Rotterdams Weerwoord;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T.J. Vonk

Amendement C. Slim combineren energietransitie en klimaatadaptatie

"De gemeenteraad van Rotterdam bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van het Klimaat Actieplan Rotterdam;

besluit als extra leidend principe toe te voegen:

- We zoeken actief naar mogelijkheden om energietransitie en klimaatadaptatie slim te combineren."

w.g. T.J. Vonk, M.Y. Morkoç en T. Kind

Toelichting

Rotterdam werkt aan energietransitie en aan klimaatadaptatie. Het eerste is gebundeld in het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR), het tweede in Rotterdams Weerwoord. Beide thema's

spelen in op klimaatverandering en vragen om investeringen in de openbare ruimte en in de gebouwde omgeving. Daarom is het van belang te zorgen voor een goede afstemming en waar mogelijk te zorgen voor slimme combinaties die samen meer dan de som der delen oplevert. Dat is betaalbaarder en zal ook helpen om het draagvlak te vergroten. Denk ook aan het benutten van elkaars data.

Een praktisch voorbeeld: een toenemende koeltevraag zorgt voor grotere energiebehoefte en brengt de doelen van het KAR niet dichterbij maar juist verder weg. Met een klimaatadaptief ontwerp kan deze vraag beperkt worden. In Groningen heeft een groep van 15 partijen inmiddels een 'Menukaart Win-Winoplossingen klimaatadaptatie en energietransitie'¹ gemaakt.

¹ <https://klimaatadaptatiegroningen.nl/nieuws/win-winoplossingen-klimaatadaptatie-en-energietransitie>

De motie en het amendement zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Abrahamse.

Mevrouw **ABRAHAMSE** (vvd). Dank u wel voorzitter. We zijn blij dat we nu hier in Rotterdam een klimaatactieplan hebben waarover we kunnen gaan praten. En wat wij eigenlijk nog vooral zien als een groot manco in de hele energietransitie is dat bedrijven wel kunnen maar niet willen. We hoorden net al, grootverbruikers, het moet beter in kaart worden gebracht, maar wat wij eigenlijk zien is dat zij door andere punten gewoon worden tegengehouden. Dat is aan de ene kant personeelstekort. Wat ik net al even zei, het lukt ons gewoon niet om zonnepanelen neer te leggen, maar ook de energietransitie in de haven, richting de biofuels te gaan. Daar hebben we kennis voor nodig, daar hebben we mensen voor nodig en die zijn er niet. Eigenlijk mede ook doordat nu dit soort bedrijven zo erg de boeman worden gemaakt in de media, dat vervolgens niemand er wil werken om de energietransitie te verwezenlijken. Wat ons betreft is dat ook echt iets waarnaar we moeten kijken. We zien nu dat bij dit klimaatactieplan wordt genoemd als een van de principes dat het als vliegwiel moet dienen om meer banen te krijgen. Dat vinden wij natuurlijk top, alleen zien we tegelijkertijd dat er gewoon een personeelstekort is in deze sector. Mijn vraag aan de wethouder zal dan ook zijn hoe zij dit ziet ten opzichte van de personeelstekorten die in deze sectoren nu zijn. Hebben we echt die extra banen nodig en zeker op een later moment misschien wel, maar hoe gaan we nu eerst ook juist aan de slag met dat personeelstekort? Een tweede punt waarop bedrijven wel willen maar vaak niet kunnen, zijn de vergunningen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van de heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja voorzitter, ik werd een beetje getriggerd door mevrouw Abrahamse die zegt dat er bedrijven zijn die goed willen maar zwartgemaakt worden. Maar is het dan niet een idee dat mensen die in die vuile bedrijven werken voor de schone bedrijven gaan werken? Dan hebben we dat personeelstekort toch gelijk opgelost?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Abrahamse.

Mevrouw **ABRAHAMSE** (vvd). Nee, we zien bijvoorbeeld oliebedrijven die moeten overstappen naar biofuels, naar kerosine voor vliegtuigen die duurzamer is, en het lukt nu gewoon niet om deze overstap te maken omdat ze ook gewoon niet het personeel meer kunnen vinden dat dit wil gaan onderzoeken en bewerkstelligen bij hen. En juist bij dat soort

bedrijven wil je niet dat ze doorgaan op de manier waarop ze het doen, maar dat ze de doelstellingen die wij met z'n allen stellen ook daadwerkelijk kunnen bereiken. Dat is wat ik daarmee bedoelde. Ook de vergunningen. We horen regelmatig terug dat op verschillende niveaus het nu al lastig is om vergunningen te krijgen voor bepaalde projecten en ook dat het elkaar soms tegenspreekt. Dus we roepen ook de wethouder op om hier vooral met het Versnellingshuis echt mee aan de slag te gaan om ervoor te zorgen dat in ieder geval de vergunningen van de gemeente dit proces niet vertragen. Dan ten slotte netcapaciteit. Zeker in de haven maar ook in Hoek van Holland en Rozenburg is dit een probleem. Wat betekent dit nu? Er is gewoon niet genoeg capaciteit op onze energienetten om nog bedrijven te verduurzamen, want dan wordt er nu al tegen bedrijven gezegd: we kunnen jou niet op meer elektriciteit, dat vaak de vervanging is van gas, gaan aansluiten. En wat we ook zien is dat bijvoorbeeld ondernemers in Hoek van Holland daarom blij waren dat er windmolens zouden komen, want dan hebben ze tenminste die elektriciteit die ze nu zo hard nodig hebben. Wat horen we vervolgens? Die elektriciteit gaat niet naar de bewoners van Hoek van Holland. En dat is waarom wij ook een motie zullen indienen. Als dan die elektriciteit inderdaad verdeeld wordt op het net en dus niet specifiek naar de Hoekenezen gaat, dat wij in ieder geval wel de winst uit deze windmolens gaan delen. Hetzelfde geldt in bijvoorbeeld Rozenburg, waar bewoners echt niet blij zijn met deze windmolen, maar die er toch zal moeten komen. Dan zeggen wij dat op al deze plekken die in de buurt van ondernemers en bewoners staan, deel dan deze winst en ga met hen aan de slag in de hele procedure om er ook voor te zorgen dat zij er voordeel bij hebben. De motie dienen we samen in met D66, dat was ik nog vergeten te noemen. Ter afsluiting, overigens is de VVD van mening dat we een kerncentrale op de Maasvlakte moeten bouwen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Abrahamse heeft de volgende motie ingediend.

Motie 5. Deel de winst van windmolens in Rotterdam

"De gemeenteraad, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van 6.1: Het Klimaat Actieplan Rotterdam;

constaterende dat:

- het college recent heeft bevestigd dat de stroom die wordt opgewekt door de windmolens langs de Waterweg niet naar de bewoners van Hoek van Holland gaat;¹
- er onder de Rotterdammers die in de omgeving van de Landtong Rozenburg, de Hoeksebaan, Charloisse Poort en het Beneluxplein wonen of ondernemen onrust leeft over de gevolgen van de aanleg van nieuwe windmolens;
- de ambitie van 50% lokaal eigendom bij het aanleggen van nieuwe wind- en zonne-energieprojecten staat vastgelegd in de RES Rotterdam Den Haag 1.0;

overwegende dat:

- juist plaatsen als Hoek van Holland en Rozenburg op de lange termijn te kampen krijgen met stroomtekorten;
- het meer dan redelijk is dat als de bewoners en ondernemers niet kunnen profiteren van de stroom opgewekt door de nieuwe windmolens in deze gebieden, zij dan wel kunnen profiteren in de vorm van winstdeling, ook wel lokaal eigenaarschap genoemd;
- lokaal eigenaarschap of financiële participatie het draagvlak onder de lokale bewoners en ondernemers voor de windmolens kan bevorderen;
- de financiële waarde van de opbrengsten van de nieuwe windmolens ingezet kan worden om waarde voor de bewoners te creëren;

verzoekt het college om:

- winstdeling voor inwoners en ondernemers te verankeren in de aanleg van nieuwe windmolens in de Landtong Rozenburg, de Hoeksebaan, de Charloisse Poort en het Beneluxplein;
- te rapporteren aan de raad hoe dit per nieuwe windmolenlocatie wordt ingevuld;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M.S. Abrahamse, I. van Wifferen, T.S.J. Coşkun en T.J. Vonk

¹ <https://wos.nl/nieuws/artikel/windmolenpark-hoek-van-holland-levert-niks-aan-hoekenezen>

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Voorzitter, Rotterdam is een voorloper in de regio. Dat bleek al bij de behandeling van de RES, van de voortgangsrapportage in deze raad. Daarom zijn we tevreden dat de wethouder mede naar aanleiding van vragen van D66 dit klimaatactieplan heeft opgesteld. In het KAR zien we grote acties in Rotterdam al gedaan worden om de stad te verduurzamen. Nu weten we ook dat er geen tijd is om stil te zitten en ondanks dat we hard aan het rennen zijn en veel behalen, is er nog steeds een grote opgave voor de toekomst. D66 staat nog steeds volledig achter de leidende principes, want verduurzaming van Rotterdam moet toegankelijk zijn voor de hele stad en tegelijkertijd moeten de sterkste ruggen de zwaarste lasten dragen. Voor ons is het van belang dat we als gemeente onze rol pakken om dan ook iedereen mee te nemen. Alle partners in de stad, alle bewoners en ook alle bedrijven van Rotterdam. Deze leidende principes zijn voor ons een goede combinatie van daadkracht waarbij we de hele stad meenemen in de besluiten die op Rotterdammers van invloed zijn. Wat D66 betreft blijven we dan ook hard rennen om de verduurzaming van Rotterdam waar mogelijk te versnellen en door te gaan met nieuwe plannen. Toegankelijkheid van verduurzaming is wat D66 betreft nog wel een aandachtspunt. We hebben veel subsidieregelingen en ook qua informatie is er veel te vinden, maar makkelijk is het niet te noemen. En als je niet weet wat je kan doen aan verduurzaming, loop je vast. Daarom hebben we een motie om te onderzoeken welke digitale middelen en data we kunnen inzetten om deze informatie nog toegankelijker te maken en die dienen we in samen met Volt en DENK. We hebben dan ook alle partners in de stad nodig om deze grote opgave aan te gaan. Dat betekent ook dat we soms streng moeten zijn. In het KAR lezen we dat DCMR zonder tanden staat rondom informatieplicht van grootverbruikers. Dat vindt D66 niet kunnen, want iedereen moet zijn steentje bijdragen. Daarom dienen wij een motie in met daarin een oproep aan de wethouder om ervoor te zorgen dat DCMR daadwerkelijk kan handhaven rondom de informatieplicht. Deze motie dienen we in samen met de PvdA, GroenLinks, CDA en ChristenUnie. Tot zover.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Wifferen heeft de volgende moties ingediend.

Motie 6. Digitale routekaart voor het klimaat

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van agendapunt 6.1: Het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR);

constaterende dat:

- de gemeente Rotterdam bewoners stimuleert om hun woningen te verduurzamen en hiervoor diverse subsidies beschikbaar heeft gesteld;
- de gemeente Rotterdam diverse plekken heeft waar zij informatie beschikbaar stelt voor bewoners, zoals Duurzaam010 en Rotterdams Weerwoord;
- bewoners niet altijd de route naar deze informatie weten te vinden en ook niet weten welke mogelijkheden zij hebben voor verduurzaming van hun woning of welke klimaatopgaven er spelen in hun buurt;

overwegende dat:

- veel Rotterdammers zich in willen zetten voor het aanpakken van de klimaatcrisis, en de gemeente hen hierin dient te faciliteren;
- er een scheve verhouding bestaat in welke bewoners wel en niet hun weg weten te vinden naar gemeentelijke informatie, over bijvoorbeeld subsidiemogelijkheden, in het kader van verduurzaming;
- het vergroten van het handelingsperspectief van de Rotterdammer bijdraagt aan het behalen van de klimaatdoelstellingen;
- verduurzaming voor iedereen toegankelijk moet zijn in de stad, ook voor Rotterdammers die momenteel door wat voor reden dan ook niet met verduurzaming bezig (kunnen) zijn;
- data en digitalisering waardevolle instrumenten zouden kunnen zijn om de klimaatopgave toegankelijker te maken en handelingsperspectief te bieden aan de Rotterdammer, bijvoorbeeld door inzicht te geven in duurzaamheidsmaatregelen voor woningen en klimaatopgaven in hun buurt;

verzoekt het college:

- data en digitalisering beter in te zetten om de klimaatopgave van de stad Rotterdam toegankelijker te maken en een concreter handelingsperspectief te bieden aan de Rotterdammer;
- hierbij inzichtelijker en toegankelijker te maken voor bewoners wat zij kunnen doen om bijvoorbeeld hun woning te verduurzamen of welke klimaatopgaven spelen in hun buurt om aan bij te dragen;
- hierover in Q2 van 2024 terug te koppelen aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. I. van Wifferen, T. Kind en E. Rehim Zadeh

Motie 7. Grip op grootverbruikers

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van agendapunt 6.1: Het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR);

constaterende dat:

- ondernemers die meer dan 50.000 kilowattuur (kWh) elektriciteit verbruiken eens in de vier jaar moeten melden welke energiebesparende maatregelen zij nemen (wettelijke informatieplicht energiebesparing);
- de controle op de informatieplicht energiebesparing ligt bij de Milieudienst Rijnmond (DCMR);
- volgens schattingen bijna 1/3 van deze groep bedrijven niet aan deze informatieplicht voldoet;

overwegende dat:

- het aanpakken van de klimaatcrisis vraagt om zowel minder (energie)consumptie als een omschakeling naar duurzame energiebronnen;
- de DCMR momenteel geen inzicht krijgt van de netbeheerder in welke bedrijven grootverbruikers zijn, wat de handhaving lastig maakt, en hierdoor veel energiebesparing verloren gaat en mogelijke energieverstopping kan blijven doorgaan;
- verduurzaming van bedrijven essentieel is in het aanpakken van de klimaatcrisis;

verzoekt het college:

- de mogelijkheden te onderzoeken tot het verplicht verstrekken van gegevens van grootverbruikers (> 50.000 kWh elektriciteit per jaar) door de netbeheerder aan de DCMR, zodat de handhavingmogelijkheden van de DCMR effectiever kunnen worden ingezet;
- indien er aanpassing van landelijke regelgeving vereist is om deze gegevensverstrekking mogelijk te maken, hiervoor aandacht te vragen bij het rijk met het verzoek de verplichte gegevensverstrekking te verankeren in de wet;
- hierover te rapporteren aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. I. van Wifferen, S. Reitema, T.J. Vonk, R.G.C. Segers-Hoogendoorn en M.Y. Morkoç

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik geef het woord aan de heer Kind.

De heer **KIND** (volt). Dank u wel voorzitter. Er is al veel gezegd. We staan voor een grote uitdaging in Rotterdam rondom de klimaatdoelstellingen. Daarom is het mooi dat we het Klimaatactieplan Rotterdam hebben, wat een belangrijke stap is richting het reduceren van broeikasgassen. En op het eerste oog, en dat is ook al wel verteld, ziet dit plan er goed en gedegen uit, met een breed scala aan thema's en projecten die een bijdrage leveren. Maar tegelijkertijd, en mevrouw Morkoç heeft het net ook al gezegd, zijn het wel erg veel projecten. En de vraag is hoe die projecten individueel van elkaar bijdragen aan die CO₂-reductie. Ik wil graag vragen aan de wethouder hoe die verschillende deelprojecten bijdragen aan deze reductie. Sorry, ik doe het zo nog een keertje.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik geef het woord aan mevrouw Reitema.

Mevrouw **REITEMA** (pvda). Ja, dank voorzitter. Er is al veel gezegd en in de commissies was het zoeken naar het juiste abstractieniveau in het debat. Ik vond het verfrissend om te zien hoe dit onderwerp wordt aangepakt en we gaan nog veel deelonderwerpen in de commissies uitvoeriger bespreken. We willen nog één punt in dit debat uitlichten. Want voorzitter, je kan niet groen doen als je rood staat. Want voor de PvdA is het belangrijk om iedereen mee te krijgen in de energietransitie en om energiearmoede tegen te gaan. Van de Rotterdamse huishoudens in energiearmoede woont ongeveer 70% in een woning van een woningcorporatie. De PvdA heeft een voorstel gedaan om corporatiewoningen te isoleren met ons isolatieplan. De wethouder heeft in de commissie aangegeven woningcorporaties niet actief te ondersteunen bij de isolatieopgave. We hebben het wel over 70% van de mensen in energiearmoede. En we kunnen de Enecogelden gebruiken voor het isoleren van onze woningen, om ze tocht- en vochtvrij te maken. Wij zien graag het college afspraken maken met de woningcorporaties om woningen te isoleren en wij zien graag dat de gemeente een renteloze lening beschikbaar stelt voor de bedragen die woningcorporaties gebruiken om hun woningen te isoleren en daarvoor dienen wij deze motie in. Dank.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Reitema heeft de volgende motie ingediend.

Motie 8. Isoleer onze corporatiewoningen

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op donderdag 22 juni 2023 ter bespreking van 'Klimaat Actieplan Rotterdam';

constaterende dat:

- het college de doelstelling hanteert om in 2023 43.000 corporatiewoningen te isoleren;
- 70% van de Rotterdammers die te maken heeft met 'energiearmoede' in een corporatiewoning woont;

overwegende dat:

- woningcorporaties voor een grote opgave staan om te investeren in de bouw van betaalbare woningen voor Rotterdammers;
- we met het isoleren van corporatiewoningen grote stappen kunnen zetten om stookkosten van Rotterdammers te verlagen;
- we met het isoleren van corporatiewoningen grote stappen kunnen zetten om CO₂-uitstoot te verminderen;
- de gemeente Rotterdam kapitaal bezit door de verkoop van Eneco, wetende de 'Eneco-middelen';

roept het college op om:

- afspraken te maken met woningcorporaties om woningen te isoleren;
- een renteloze lening beschikbaar te stellen vanuit de gemeente Rotterdam voor de bedragen die woningcorporaties gebruiken om hun woningen isoleren;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. S. Reitema

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik kijk even naar de heer Kind, gaat u uw bijdrage vervolgen?

De heer **KIND** (volt). Ik ga hem vervolgen als het mag. Excuses voor zonet. Ja, we hebben al die deelprojecten. Mevrouw Morkoç heeft er net ook al even op gewezen. We willen dus weten hoe die deelprojecten precies bijdragen aan de doelstellingen van het KAR. We zouden het liefst hebben dat er per deelproject wordt gemeten. Volgens mij is dat ook mogelijk, want je hebt een soort raming op basis van zoveel zonnepanelen of zoveel geïsoleerde woningen, en we zouden graag weten met welke berekeningen nu rekening wordt gehouden en hoe we dat meenemen in de rapportages. Want ik kan me dus voorstellen, als we bijvoorbeeld zoveel procent van die zonnepanelen realiseren, wat dat dan betekent voor de CO₂-uitstoot. Want inderdaad, als we nu kijken naar de CO₂-uitstoot, meten we dat dan periodiek. Eigenlijk zijn dat dus outcomemonitoren en je wilt eigenlijk die verbinding tussen de output van al die projecten en de outcome uiteindelijk. In het verlengde hiervan maken we ons ook zorgen over de overige broeikasgassen. Er zijn ook nog andere broeikasgassen. Dat gaat bijvoorbeeld over methaan, het gaat over fluorgassen en lachgas. Wat we zien is dat deze zowel niet worden meegenomen in het KAR maar ook niet in de monitor van de DCMR. Daar wordt vooral met CO₂ rekening gehouden. Tegelijkertijd volgt

ook onlangs uit een artikel van Vers Beton dat alleen al in de haven de uitstoot met 8,5% hoger is dan er rekening wordt gehouden met methaanuitstoot. Wat we hebben gezien in de Monitor energietransitie 2020 van de provincie Zuid-Holland is dat daar wel rekening wordt gehouden met die overige broeikasgassen en dat er ook per regiodeel wordt berekend hoe het ervoor staat. Het probleem is dat in Rotterdam-Den Haag, dat is dan één regio, het wel wordt gemeten, maar niet alleen voor Rotterdam. Eigenlijk zouden wij willen zien dat vooral voor Rotterdam dat wel mogelijk is, en dat moet ook kunnen, want bijvoorbeeld in een regio als Alblasserwaard is het dus ook mogelijk om het te meten. Dus we willen een motie indienen en die is eigenlijk vrij eenvoudig. We vragen Rotterdam via het college om samen met de DCMR en de provincie Zuid-Holland te onderzoeken wat er nodig is om ook die overige broeikasgassen in kaart te brengen. Deze motie dienen we in samen met GroenLinks en de Partij voor de Dieren. Dan vervolgens de arbeidsmarkt. Hier is al veel over gezegd. Ik vond het net wel een beetje flauw toen het ging over de DCMR en dat daar dus extra mensen voor nodig zijn om extra te monitoren. Want inderdaad, als je heel veel deelprojecten hebt dan wil je dus kijken wat er effectief is en wat echt bijdraagt. En een aantal onderzoekers ten opzichte van duizenden extra medewerkers, dat is een beetje flauw, want zo moet je het natuurlijk gewoon helemaal niet zien.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, je kan wel zeggen dat je het niet zo moet zien, maar als je die onderzoekers niet kan krijgen heb je wel een probleem.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Kind.

De heer **KIND** (volt). Dan moet je gewoon inzetten op het werven van deze onderzoekers, zoals we het volledig doen. En als ze er niet zijn dan moeten we ze gaan opleiden. Dit is ook een beetje tegenstrijdig eigenlijk hè. Als we het hebben over de personeelstekorten rondom die energietransitie zeggen we: we moeten inzetten op zij-instromers en arbeidsproductiviteit en al dat soort zaken. En gaat het over het werven van vijf onderzoekers of drie, ik weet niet eens hoeveel je ervoor nodig hebt, dan gaat het in één keer over: ja, we hebben ze niet. Dus dat vind ik dan wel een beetje jammer, want het is juist belangrijk om met beperkte capaciteit extra in te zetten op het inzichtelijk maken en monitoren.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van mevrouw Abrahamse.

Mevrouw **ABRAHAMSE** (vvd). Kijk, het punt is, we hebben mensen, de vraag is alleen waar je ze op in gaat zetten. Je kan niet dezelfde persoon twee keer inzetten. En je hebt ook initiatieven zoals WijkEnergieWerkt, dat mensen uit de bijstand haalt en vervolgens zonnepanelen neer laat leggen, dan zeg ik: laten we dan op dat soort projecten inzetten om mensen aan het werk te krijgen, in plaats van dat we nu nog veel meer onderzoeken gaan oprichten en dat soort onderzoekers, in plaats van dat ze andere dingen gaan doen in de energietransitie, alleen maar blijven onderzoeken.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, en natuurlijk creëert Volt nu een soort tegenstelling waar ik het niet mee eens ben. Dat ze zeggen: we moeten wel inzetten op de mensen die die zonnepanelen gaan leggen. Dat vinden we. We moeten ook inzetten op onderzoekers. Maar wat D66 betreft moeten die worden ingezet om die milieuvergunningen snel te kunnen doorpakken zodat we meer kunnen doen. En natuurlijk, als er genoeg onderzoekers zouden zijn in de hele stad, zouden we zeggen: doen. Want achter het idee

staan we heus wel, maar je moet op een gegeven moment ook praktisch kijken om snel stappen te kunnen zetten voor het klimaat.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Kind.

De heer **KIND** (volt). Ik blijf bij mijn standpunt dat het volgens mij vrij eenvoudig is om een aantal extra onderzoekers aan te stellen om nog effectiever inzichtelijk te kunnen krijgen wat we moeten gaan doen. Ik vind dit eerlijk gezegd een klein beetje flauw.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Dank u wel voorzitter. Wat hier wordt geschetst door de VVD en D66 is een vals dilemma. Het is niet zo dat je onderzoekers daar moet plaatsen en dat je projectmedewerkers daar moet plaatsen. Het gaat om wat voor soort mens je nodig hebt op welk project. Wat we willen is onderzoekers die kunnen meten en dat is belangrijk.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Kind.

De heer **KIND** (volt). Ja, ik vervolg mijn betoog, want als we gaan kijken naar al die deelprojecten, staat er bijvoorbeeld dat we 1,8 miljoen zonnepanelen gaan neerleggen. Mevrouw Abrahamse verwees daar ook al eventjes naar. 1,8 miljoen, dat is gigantisch veel. Daarnaast moeten we tienduizenden woningen gaan isoleren. En als we kijken naar de huidige arbeidsmarkt dan hebben we nu al een groot probleem in alle sectoren. We hebben een zeer krappe arbeidsmarkt. We hebben een daling van de beroepsbevolking. We hebben dubbele vergrijzing. We zien dat de mogelijkheden in de bijstand, mensen die uitstromen, beperkt zijn. De mogelijkheden van zij-instromers zijn beperkt. De mogelijkheden van statushouders zijn beperkt. Wie gaat straks ervoor zorgen dat dit klimaatactieplan daadwerkelijk een actieplan gaat worden en niet een plan? Gewoon een klimaatplan Rotterdam. Want dit is echt het allerbelangrijkste voor de komende jaren en daar maken wij ons zeer veel zorgen over. En ook als we kijken naar de arbeidsproductiviteit, de stijging daarvan. Daar kunnen we veel van verwachten, maar niet alles. Die 1,8 miljoen zonnepanelen blijven 1,8 miljoen zonnepanelen. Wij willen graag dat we hierover een realistische discussie met elkaar voeren. Dus niet van: ja, we hebben nu een monitor arbeidsmarkttekort en nu zijn er zoveel mensen tekort. Nee, we willen ook weten wat dit volgend jaar betekent, wat het over twee jaar betekent, over drie jaar, over vier jaar, zodat we zeker weten dat we uiteindelijk die CO₂-reductie kunnen gaan realiseren met dit plan. En dat we straks niet, net als in Arnhem, dan zie je bijvoorbeeld van die krantenkoppen: zonnepark valt helemaal stil want er zijn geen vakmensen, ik zie de krantenkoppen straks al verschijnen in Rotterdam. Dat gaat straks natuurlijk helemaal mis als we niet concreet en transparant hierover met elkaar de dialoog voeren. Daarom dienen wij samen met de Partij voor de Dieren, de ChristenUnie en GroenLinks de motie 'Wie gaat de KAR trekken?' in. Tot slot voorzitter, missen wij ook nog één aspect en dat is gelukkig heel goed verwoord door mevrouw Van Wifferen. De verbinding met digitalisering onder andere, de digitale stad en het inzichtelijk maken ook op andere manieren van waar die kansen liggen, het bundelen van data et cetera om ook goed de aansluiting te zoeken met alle digitale innovaties die er op dit moment ook in de stad spelen. Dank u wel voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Kind heeft de volgende motie ingediend.

Motie 9. Weeg overige broeikasgassen mee

"De Gemeente Rotterdam, in vergadering op 22 juni 2023, ter bespreking van agendapunt 6.1 Klimaat Actieplan Rotterdam;

constaterende dat:

- het college de ambitie heeft om de uitstoot van koolstofdioxide (CO₂) drastisch te verlagen;
- hiertoe gestart is met het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR);
- naast CO₂ ook overige broeikasgassen (methaan, lachgas en fluorgassen) een belangrijke rol spelen bij klimaatverandering;
- klimaatmaatregelen zowel invloed kunnen hebben op CO₂-uitstoot, als de uitstoot van overige broeikasgassen;
- het wenselijk is om zowel de ontwikkeling van de uitstoot van CO₂ als overige broeikasgassen inzichtelijk te maken;

overwegende dat:

- de uitstoot van overige broeikasgassen niet wordt meegenomen in het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR);
- DCMR Milieudienst Rijnmond overige broeikasgassen niet meeweegt in de CO₂-monitor Rotterdam;
- Provincie Zuid-Holland overige broeikasgassen wél meeweegt in de Monitor Energietransitie;
- deze berekeningen het relatief grote gebied Rotterdam-Den Haag betreffen;
- hierdoor onvoldoende zicht is op de relatieve uitstoot van overige broeikasgassen in de gemeente Rotterdam en de Rotterdamse haven;
- de provincie Zuid-Holland de uitstoot van overige broeikasgassen ook berekent in gebieden die kleiner zijn dan Rotterdam, zoals Alblasserwaard;

verzoekt het college:

- samen met de provincie Zuid-Holland en de DCMR te onderzoeken wat ervoor nodig is om de ontwikkeling van de uitstoot van overige broeikasgassen inzichtelijk te maken voor de gemeente Rotterdam en de Rotterdamse haven;
- waar mogelijk deze cijfers mee te wegen in de monitors van de DCMR en/of de Provincie Zuid-Holland en de voortgangsrapportages van het KAR;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T. Kind, M.Y. Morkoç en RT.J. van der Velden

Motie 10. Wie gaat de KAR trekken?

"De Gemeente Rotterdam, in vergadering op 22 juni 2023 ter bespreking van agendapunt 6.1 Klimaat Actieplan Rotterdam;

constaterende dat:

- het college ambities heeft om de uitstoot van broeikasgassen de komende jaren te verlagen;
- hiertoe het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR) is geïntroduceerd;

overwegende dat:

- het KAR uit een groot aantal ambities en deelprojecten bestaat;
- er een grote behoefte is aan extra personeel om deze ambities en doelstellingen te realiseren;

- Arbeidsmarktregio Rijnmond op dit moment reeds geconfronteerd wordt met een 'zeer krappe' arbeidsmarkt;
- Rotterdam als gevolg van de dubbele vergrijzing de komende jaren wordt geconfronteerd met een daling van de beroepsbevolking;
- personeelstekorten een reële bedreiging vormen voor de realisatie van de doelstellingen binnen het KAR;
- op dit moment onduidelijk is welke impact het KAR heeft op de personeelsbehoefte binnen de arbeidsmarktregio Rijnmond;
- op dit moment onduidelijk is wat de geraamde productiviteitsstijging is binnen de sectoren die het KAR realiseren;

verzoekt het college:

- inzichtelijk te maken hoeveel (extra) arbeidskrachten er de komende jaren nodig zijn om de doelstellingen van het KAR te behalen;
- hierbij rekening te maken met de geraamde ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit binnen de sectoren die het KAR realiseren;
- inzichtelijk te maken wat de impact hiervan is op de arbeidsmarkt binnen de arbeidsmarktregio Rijnmond;
- hierover te rapporteren aan de gemeenteraad van Rotterdam;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T. Kind, R.T.J. van der Velden, T.J. Vonk en M.Y. Morkoç

De moties zijn voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Er zijn geen sprekers meer. De heer Segers, aan u het woord.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja voorzitter, dank. Ik herinner me nog heel goed bij de bespreking van het coalitieakkoord, dat deze coalitie zei: wij gaan natuurlijk niet onze tijd besteden aan allerlei beleidsplannen en zo, dus die heeft u van ons niet te verwachten. Wij komen gewoon met actie. Dat zie je dus heel duidelijk in dit klimaatactieprogramma. Want het is een soort laat duizend bloemen bloeien, en dan krijg je uiteindelijk vijftig pagina's, elf leidende principes en honderdtachtig projecten of iets dergelijks. Maar dan is de vraag wel degelijk heel reëel en aan de orde, die ook door meerdere fracties gesteld is: weet je nu op voldoende momenten of je inzet ook effectief is, of die daadwerkelijk bijdraagt aan je doel? En daarvoor moet je doel duidelijk, daarvoor moet duidelijk zijn hoe je naar dat doel toe wilt gaan. Dat is iets waar wel vaker het woordje visie aan wordt gehangen. En via die visie maak je beleid en kun je weten aan welke knoppen je moet draaien. Dan voorkom je ook dit soort debatjes van net over: ja, maar we hebben te weinig personeel. Ja, waar zet je ze op in? Als je beleid hebt dan heb je koers en dan weet je ook waar die koers eventjes niet loopt en waar die wel loopt en dan kun je bijsturen. Dat is precies wat hier eigenlijk mist. Dit is een samenballing van allerlei projecten. Geweldig goed volgens mij. Ik zie ze allemaal heel graag gebeuren, maar dat is volgens mij het probleem dat in dit plan zit. En dat zit dus ook in de een beetje populistische uitspraak van: jongens, dit college gaat geen beleid maken maar gaat gewoon doen. Dat zien we hier dus vandaag in het KAR. Dat vind ik jammer maar dat was wel te verwachten. Ik heb een aantal dingen, ik hoor een heleboel moties en amendementen waar ik heel graag op had gestaan en waar ik niet op sta, zeg ik even vooraf. Want door alle appgroepen heen zie ik door de bomen het bos vaak niet meer voorzitter. Dat heb je als eenmansfractie. En ik moet het heel even doen zonder mijn woordvoerder op dit terrein, dus alvast excuus aan al die fracties die denken:

waarom staat het CDA hier niet op? Dat is ons gewoon niet op alle punten gelukt. Ik ben heel benieuwd voorzitter naar de reactie van de wethouder op het toevoegen van gezondheid, want ik vind dat eigenlijk een terechte claim. Tegelijkertijd snap ik ook dat als je allerlei dingen aan iets blijft toevoegen, dan mist het op een gegeven moment ook zijn focus, maar ik zou daar wel heel graag de wethouder op horen, want ik vind wat dat betreft het amendement van GroenLinks daarop heel sympathiek. Hetzelfde geldt voor mijn eerdere interruptie. Is het inderdaad moeilijk om de kokers te kunnen doorbreken? Daar mag de wethouder wat mij betreft best open over zijn als dat zo is. En gaat het ons helpen om één wethouder te hebben, bijvoorbeeld op klimaat en haven? Of gaat het ons helpen om zoals de heer Bonte van Leefbaar Rotterdam zei, een projectleider te hebben? Ik ben erg gecharmeerd van de motie en het amendement van de ChristenUnie, dus daar had ik graag op gestaan, maar dan zeg ik nu: daar gaan wij in ieder geval voor stemmen. Ik vind het heel goed dat D66 is gekomen met de motie over de digitale routekaart, want het is inderdaad heel ingewikkeld om eruit te komen wat je nodig hebt of wat voor subsidies je allemaal kunt aanvragen. En daar staan we wel op, heel goed, de motie die gaat over grip op grootverbruikers, want daar zit echt een heel groot probleem en is het echt, echt opzienbarend en eigenlijk heel, heel erg treurig dat maar een derde van de bedrijven voldoet aan die informatieplicht en daar moet vandaag een einde aan komen. Ik wilde het hier even bij laten voorzitter. Dank.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Zijn er nog anderen? De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja, dank u voorzitter. De biodiversiteit- en klimaatcrisis moeten we in samenhang aanpakken. Dat vindt de Partij voor de Dieren. De belangrijkste maatregel om deze crisis te keren, is onze ecologische voetafdruk te verkleinen. Dit vraagt om een allesomvattende aanpak, een waarbij de biodiversiteitsmaatregelen gecombineerd worden met de klimaatplannen. Voorzitter, nu zie je al de gevolgen van de temperatuurstijging. Droogte, overstromingen, vernietigende bosbranden en zware stormen. Natuurgebieden zien we gewoon verdwijnen en ze worden verstikt. Ecosystemen worden uit balans gebracht en de soortenrijkdom wordt weggevaagd. Door de invloed van de mens sterven dieren en plantensoorten wereldwijd nu in een angstaanjagend tempo uit. Ruim 70% van alle landdieren is al verdwenen. En de mens maakt maar 0,01% uit van het leven op aarde, maar die is daar wel verantwoordelijk voor. Het verlies aan biodiversiteit veroorzaakt meer klimaatverandering en vice versa en dat is een neerwaartse spiraal die doorbroken moet worden. Voorzitter, de aarde kan zich nog herstellen als het roer radicaal om gaat. We moeten stoppen met oneindige economische groei op een planeet die simpelweg niet meegroeit. Daarbij vinden we een sociaal rechtvaardige transitie zeer belangrijk. De uitstoot van broeikasgassen wordt voornamelijk veroorzaakt door enkele grote vervuilers. Wij zeggen als Partij voor de Dieren: de vervuiler betaalt en duurzame sectoren geven we de ruimte. En voorzitter, laten we niet vergeten, wat je niet gebruikt aan energie hoeft je natuurlijk ook niet op te wekken. Daarom moet er vol ingezet worden op energiebesparing. Je moet toewerken naar een nieuwe economie, een economie binnen de draagkracht van de aarde. Voorzitter, de klimaatverandering dreigt onbeheersbaar te worden. Daar moet verandering in komen. Rotterdam smeekt om andere, drastische keuzes. Het gaat om het belangrijkste onderdeel van onze toekomst, namelijk onze kinderen. De klimaatcrisis dient daadwerkelijk als een crisis behandeld te worden. Our house is on fire, zei Greta Thunberg. Maar om deze brand te blussen is het nodig om de uitstoot van broeikasgassen zo snel mogelijk te reduceren. Overheden en fossiele bedrijven hebben nagelaten om tijdig te handelen naar de beschikbare kennis over klimaatverandering. Dat zien we ook aan recente rechterlijke uitspraken. En dat bracht ons allemaal in de huidige klimaatcrisis. Voorzitter, ruim 90% van de Rotterdamse CO₂-uitstoot vindt plaats in ons havengebied. De energietransitie gebeurt

dus in de haven. Maar wat doet dit college? Dat zet alleen maar in op walstroom en wijst voor het overige in de haven naar het rijk. Voorzitter, de grote afwezige in deze plannen is de fossiele industrie. De fossiele industrie is een van de hoofdverantwoordelijken voor de klimaatcrisis. Het is totaal ongeloofwaardig dat de industrie die de problemen veroorzaakt nu de oplosser zou zijn van de problemen. Ik noem maar waterstof, dat alleen maar weer extra energie oplevert.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van mevrouw Abrahamse.

Mevrouw **ABRAHAMSE** (vvd). Ja, mevrouw de voorzitter, de heer Van der Velden heeft het er steeds over dat de industrie moet verdwijnen uit onze haven en dat we allemaal moeten krimpen. Maar ondertussen zien we in Oost-Europa gewoon de bruinkoolmijnen, in Duitsland gaan de steenkoolmijnen weer open. Hebben we dan niet juist liever hier in deze haven dat we de industrie die we hebben verduurzamen en dat we ook onze kennis oproepen om zich daarvoor in te zetten in plaats van dat we maar onze ogen dichtdoen en denken: weet je, in onze bubbel gebeurt het niet, en dan zal het wel goed zijn in de wereld?

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Mevrouw Abrahamse, ik zie geen enkele verduurzaming bij de bedrijven, sterker nog, Shell heeft recent € 38 miljard winst gemaakt, heeft anderhalve week geleden op een persconferentie gezegd: wij stoppen met de verduurzaming, wij stoppen met onze groene ambitie en wij zetten vol in op nog meer olie te winnen. Laten we wel wezen, de fossiele industrie is de industrie van het verleden. De fossiele industrie is de werkgelegenheid van het verleden. En u als VVD blijft er maar op focussen, u begint zelfs over kernenergie. Denkt u überhaupt ooit eens een keer aan de generatie die nu drie, vier jaar oud is? Wat gaat u doen met het kernafval? Heeft u een oplossing?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Van der Velden, u heeft een interruptie van mevrouw Abrahamse.

Mevrouw **ABRAHAMSE** (vvd). Ja, de heer Van der Velden ziet niet die verduurzaming, omdat hij er ook niet bij was toen we op bezoek gingen bij deze bedrijven en toen ze uitlegden hoe ze dus de doelstellingen die er al zijn gesteld om naar biofuels te gaan, om naar duurzame kerosine te gaan willen bewerkstelligen. Ben ik teleurgesteld dat Shell vervolgens nu omdat wij ze weggagen uit Nederland voor minder duurzame keuzes kiest op wereldniveau? Ja, maar dat is precies waarom we ze in Nederland moeten houden, en daar hen moeten helpen om die duurzaamheidsslag te maken, want het is ook de grootste investeerder in windparken in Nederland en dat is de energietransitie die ik wel zie, en dan met name op zee ben ik daar heel blij mee.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja, dank u voorzitter. Ja, het is een beetje naïef als een klimaatwoordvoerder van een politieke partij één werkbezoekje brengt en dan gelijk alles gelooft wat daar gezegd wordt. Ik heb daar niet zo'n werkbezoekje voor nodig om bij Shell hun praatjes aan te horen. Die horen we al vaak genoeg elke dag. Ik ga uit van mijn eigen waarneming en ik heb al dat soort bezoeken niet nodig om een oordeel te vellen. Voorzitter, wij zeggen daarom: stop ook met aan het handje te lopen van deze allesverwoestende industrie, de ecocide van een bedrijf als Shell is ongekend. Ga maar naar de Nigerdelta. Bij dat soort bedrijven zit ik liever niet aan tafel. Voorzitter, het is ook de industrie van het verleden, zoals ik al zei. Dus laten we ons richten op de industrie van de toekomst.

Voorzitter, de Partij voor de Dieren vindt dit klimaatactieplan slap en ambitieeloos. En om dat te verstevigen komen wij met een aantal moties. Voorzitter, wist u dat de Nederlandse regering jaarlijks subsidies verstrekt aan de fossiele industrie ter waarde van € 17,5 miljard? Dat is per seconde tienduizenden euro's. Voorzitter, subsidies voor de fossiele industrie zijn schadelijk voor onze planeet, omdat ze klimaatdoelen tegenwerken door de bestaande vervuilende industrieën te faciliteren, waaronder in Rotterdam. Ze landen hier in de Rotterdamse haven en ze dragen niet bij aan de broodnodige transitie naar klimaatneutraliteit en daarom werken ze onze eigen klimaatdoelen zelfs tegen. Voorzitter, daarom hebben wij een motie waarin wij het college verzoeken bij de regering aan te dringen fossiele subsidies naar nul terug te brengen. Voorzitter, dan het Havenbedrijf. We zien gewoon dat het Havenbedrijf feitelijk niets doet om de CO₂-uitstoot in het havengebied omlaag te brengen, dat virtueel alle maatregelen voor CO₂-reductie binnen de sector haven en industrie in de categorieën verwacht en beoogd vallen, dat onze klimaatdoelen op de helling zet. De gemeente, vinden wij, moet zich activistisch opstellen en alles uit de kast halen om de haven, onze haven, fossielvrij te krijgen. Daarom hebben wij een motie waarin wij het college verzoeken zich als klimaatactivist op te stellen in het aandeelhouderschap van het Havenbedrijf Rotterdam, alleen positief te besluiten in aandeelhoudersvergadering als deze toewerken naar een fossielvrije haven en besluitenlijsten van deze aandeelhoudersvergaderingen te delen met de gemeenteraad. Voorzitter, dan komen we met de volgende motie over het Havenbedrijf Rotterdam. Wij zien dat het complex hier, het haven industrieel complex, voor grofweg 90% verantwoordelijk is voor de CO₂-uitstoot in Rotterdam. Het merendeel van de maatregelen voor CO₂-reductie zijn beoogd, dus dat houdt in dat ze misschien gaan plaatsvinden. Voorzitter, DCMR heeft gezegd in een doorrekening van het gemeentelijk klimaatbeleid uit mei 2023, recent nog, dat zij concluderen dat de doelstelling van 55% reductie aan CO₂-uitstoot in 2030 ten opzichte van 1990 niet behaald gaat worden. Voorzitter, er gebeurt veel te weinig op klimaatgebied en we doen niets om de CO₂-uitstoot in de haven omlaag te brengen. Het enige wat we doen is verwijzen naar het rijk. Voorzitter, we kunnen deze cruciale opgave niet overlaten aan het Havenbedrijf Rotterdam, omdat dat een duidelijk commercieel belang heeft de fossiele industrie te dienen. Voorzitter, de gemeente moet het Havenbedrijf zo snel mogelijk nationaliseren om te kunnen aansturen op ten minste 55% in 2030. Wij verzoeken daarom het college het aandeelhouderschap in het Havenbedrijf te benutten om deze onderneming te nationaliseren en dus weer onder te brengen als gemeentelijke dienst in de organisatie. Voorzitter, dan komen we met een motie waarin je alleen de zekere maatregelen moet laten meetellen. De omgevingsdienst DCMR rekent het Rotterdamse klimaat door en toetst of de gemeente haar CO₂-reductiedoelen wel haalt. DCMR maakt daar gebruik van de categorieën zeker, verwacht of beoogd, om te duiden hoe realistisch het is dat maatregelen voor CO₂-reductie worden doorgevoerd. Voorzitter, wij vinden dat verwachte of beoogde maatregelen misschien worden doorgevoerd, maar misschien ook niet, dat constateren we. In de meest recente doorrekening van 2023 zegt DCMR over eventuele zekerheid van maatregelen in de sectoren energie, sector haven en industrie bijvoorbeeld het volgende, ik citeer: de meeste maatregelen zijn geclassificeerd als beoogd. Dat geeft dus aan dat het nog niet zeker is of deze maatregelen gerealiseerd kunnen worden. Voorzitter, ik wil nogmaals benadrukken dat wij in deze klimaatcrisis geen tijd meer hebben. We hebben geen tijd meer om maar te kletsen en te bazelen over allerlei maatregelen. Er moet nu eens een keer actie komen. En voorzitter, daarvoor verzoeken wij het college te stoppen met het meetellen van verwachte of beoogde maatregelen in het behalen van de eigen klimaatdoelstellingen en deze wijziging over te brengen aan de DCMR voor aanpassing van toekomstige doorrekeningen. Voorzitter, dan hebben we nog een amendement. Het amendement 'Rotterdam klimaatneutraal in 2030'. Wij willen het volgende deelbesluit wijzigen. Er staat nu: het Klimaatactieplan Rotterdam als richtinggevend instrument voor de realisatie van het collegetarget. Dat is 25% reductie in 2025 en de Rotterdamse bijdrage aan de nationale doelstellingen voor 2030 is

55% en in 2050 klimaatneutraal. Wij willen dat wijzigen in de zin: het Klimaatactieplan Rotterdam als richtinggevend instrument om in 2030 klimaatneutraal te zijn. Ik wil dat ook wel toelichten. Het huidige klimaatbeleid is slap, ambitieeloos. Het collegegetarget wil een kwart minder CO₂ in de stedelijke omgeving, maar omdat de haven verantwoordelijk is voor 90% van de CO₂-uitstoot, betekent dit dat het actieplan, dit klimaatactieplan tot doel heeft in vier jaar tijd de CO₂-uitstoot met slechts 2,5% terug te dringen. We zijn op weg naar een klimaathel en het college doet er helemaal niets aan. Wij wel als Partij voor de Dieren en vandaar dit amendement. En met een klimaatneutraal Rotterdam in 2030 proberen we er alles aan te doen om de opwarming te beperken tot anderhalve graad boven pre-industrieel niveau. Dat was het voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van der Velden heeft de volgende moties en het volgende amendement ingediend.

Motie 11. Stop met fossiele subsidies

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van het voorstel tot vaststelling van het Klimaat Actieplan Rotterdam;

constaterende dat:

- de Nederlandse regering jaarlijks subsidies verstrekt aan de fossiele industrie ter waarde van € 17,5 miljard euro (€17.500.000.000);
- driehonderd economen van verschillende academische instellingen eind november in een opinieartikel aangeven om wat voor subsidies het gaat, te weten: "belastingsubsidies, bijvoorbeeld om kortingen op de energiebelasting voor grootgebruikers (zoals TataSteel), vrijstellingen van accijnzen (op kerosine voor vliegtuigen, en op diesel en stookolie voor de binnenvaart) en belastingvrijstellingen voor elektriciteitsopwekking (voor bijvoorbeeld kolencentrales)";

overwegende dat:

- subsidies voor de fossiele industrie schadelijk zijn voor de planeet omdat ze klimaatdoelen tegenwerken, door bestaande vervuilende industrieën te faciliteren;
- fossiele subsidies tevens landen in de Rotterdamse haven, niet bijdragen aan de broodnodige transitie naar klimaatneutraliteit en daarom onze eigen klimaatdoelen tegenwerken;

verzoekt het college:

- bij de regering aan te dringen fossiele subsidies naar € 0 terug te brengen;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R.T.J. van der Velden

Motie 12. Gemeente wordt klimaatactivist

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van het voorstel tot vaststelling van het Klimaat Actieplan Rotterdam;

constaterende dat:

- Havenbedrijf Rotterdam een eigen onderneming is, nadat het als Gemeentelijk Havenbedrijf per 1 januari 2004 door de gemeente Rotterdam werd verzelfstandigd;

- deze onderneming de Rotterdamse haven uitbaat door uitgifte van bedrijfsterreinen en het innen van havengelden;
- de gemeente voor 70,8% aandeelhouder is van het Havenbedrijf Rotterdam;

overwegende dat:

- het Havenbedrijf Rotterdam feitelijk niks doet om de CO₂-uitstoot in het havengebied omlaag te brengen;
- virtueel alle maatregelen voor CO₂-reductie binnen de sector Haven & Industrie in de categorieën 'Verwacht' en 'Beoogd' vallen, wat onze klimaatdoelstelling op de helling zet;
- de gemeente zich activistisch moet opstellen en alles uit de kast moet halen om de haven fossielvrij te krijgen;

verzoekt het college:

- zich als klimaatactivist op te stellen in het aandeelhouderschap van het Havenbedrijf Rotterdam;
- alleen positief te besluiten in aandeelhoudersvergaderingen als deze toewerken naar een fossielvrije haven;
- besluitenlijsten van deze aandeelhoudersvergaderingen te delen met de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R.T.J. van der Velden

Motie 13. Nationaliseer de haven

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van het voorstel tot vaststelling van het Klimaat Actieplan Rotterdam,

constaterende dat:

- Havenbedrijf Rotterdam een eigen onderneming is, nadat het als Gemeentelijk Havenbedrijf per 1 januari 2004 door de gemeente Rotterdam werd verzelfstandigd;
- deze onderneming de Rotterdamse haven uitbaat door uitgifte van bedrijfsterreinen en het innen van havengelden;
- de gemeente voor 70,8% aandeelhouder is van het Havenbedrijf Rotterdam;

voorts constaterende dat:

- het haven industrieel complex voor grofweg 90% verantwoordelijk is voor de CO₂-uitstoot in Rotterdam, binnen de sectoren 'Haven en Industrie' en 'Energiesector' (i.e. de kolencentrales);
- het merendeel van de maatregelen voor CO₂-reductie zijn beoogd, dus dat ze misschien plaatsvinden;
- DCMR in een doorrekening van het gemeentelijk klimaatbeleid uit mei 2023 concludeert dat de doelstelling van 55% reductie aan CO₂-uitstoot in 2030 ten opzichte van 1990 niet wordt behaald;

overwegende dat:

- er veel te weinig gebeurt op klimaatgebied en dat we niks doen om de CO₂-uitstoot in de haven omlaag te brengen;
- we deze cruciale opgave niet kunnen overlaten aan het Havenbedrijf Rotterdam, omdat zij een duidelijk commercieel belang heeft de fossiele industrie te dienen;
- de gemeente het Havenbedrijf Rotterdam zo snel mogelijk moet nationaliseren om te kunnen aansturen op ten minste 55% in 2030;

verzoekt het college:

- het aandeelhouderschap in Havenbedrijf Rotterdam te benutten om deze onderneming te nationaliseren en dus weer onder te brengen als gemeentelijke dienst in de organisatie;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R.T.J. van der Velden

Motie 14. Alleen zekere maatregelen meetellen

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van het voorstel tot vaststelling van het Klimaat Actieplan Rotterdam;

constaterende dat:

- Omgevingsdienst DCMR het Rotterdamse klimaatbeleid doorrekent en toetst of de gemeente haar CO₂-reductiedoelen behaalt;
- DCMR gebruik maakt van de categorieën 'Zeker', 'Verwacht' of 'Beoogd' om te duiden hoe realistisch het is dat maatregelen voor CO₂-reductie worden doorgevoerd;
- alle categorieën thans worden meegeteld in het eindresultaat;

overwegende dat:

- verwachte of beoogde maatregelen misschien worden doorgevoerd, maar misschien ook niet;
- in de meest recente doorrekening van mei 2023 DCMR over eventuele zekerheid van maatregelen in de sectoren 'Energiesector' en 'Haven en Industrie' bijvoorbeeld het volgende zegt: "De meeste maatregelen zijn geclassificeerd als beoogd. Dit geeft aan dat het nog niet zeker is of deze maatregelen gerealiseerd kunnen worden.";

van mening dat:

- we geen valse verwachtingen moeten scheppen en daarom alleen zekere maatregelen moeten presenteren aan de Rotterdammers die dromen van een klimaatneutrale toekomst;

verzoekt het college:

- te stoppen met het meetellen van verwachte of beoogde maatregelen in het behalen van de eigen klimaatdoelstellingen;
- deze wijziging over te brengen aan DCMR, voor aanpassing van toekomstige doorrekeningen;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R.T.J. van der Velden

Amendement D. Rotterdam klimaatneutraal in 2030

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 23 juni 2022, ter bespreking van het voorstel tot vaststelling van de drieëntwintigste wijziging van de Algemene plaatselijke verordening Rotterdam 2012;

besluit:

- het Herzien Ontwerpbesluit Klimaat Actieplan Rotterdam als volgt te wijzigen:

navolgend deelbesluit:

- "het Klimaat Actieplan Rotterdam als richtinggevend instrument voor de realisatie van de college­target (25% CO₂-reductie in 2025) en de Rotterdamse bijdrage aan de nationale doelstellingen voor 2030 (55% reductie) en 2050 (klimaatneutraal);"

te wijzigen in:

- "het Klimaat Actieplan Rotterdam als richtinggevend instrument om in 2030 klimaatneutraal te zijn;"

w.g. R.T.J. van der Velden

Toelichting

Het klimaatbeleid is slap, ambitie­loos. Het college­target wil een kwart minder CO₂ in de stedelijke omgeving. Omdat de haven verantwoordelijk is voor 90% van de CO₂-uitstoot in Rotterdam, betekent dit dat het actieplan tot doel heeft in vier jaar tijd de CO₂-uitstoot met slechts 2,5% terug te dringen. We zijn op weg naar de klimaat­hel en het college doet er niets aan. Wij wel. Vandaar dit amendement. Met een klimaatneutraal Rotterdam in 2030 proberen we er alles aan te doen de opwarming te beperken tot anderhalve graad boven pre-industrieel niveau.

De moties en het amendement zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Coşkun is spreker op dit onderwerp.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja voorzitter, ik wilde eigenlijk gewoon zeggen: ik ben het volledig eens met de Partij voor de Dieren, dus ik hoef dat verhaal niet te herhalen. Want ik kan het natuurlijk niet zo mooi verwoorden als de heer Van der Velden en ik heb er ook niet zoveel verstand van. Maar ik heb toch nog twee vragen voor de wethouder maar ook voor ons allen. Aan de ene kant hebben we natuurlijk Extinction Rebellion, waarbij sommigen, zelfs leden van deze zaal zich vastlijmen op de snelweg. Daar zitten ook partijgenoten van mij bij, die andere dingen doen. Dat is hartstikke goed, maar als dus die hel en verdoemenis... waar blijft de hoop? Dus ik heb de hoop nog niet gevonden. Hoe moeten we dat dan doen? En als we fossiel sluiten, ik ben het er volledig mee eens, waar blijft dan de werkgelegenheid? Ik deed net de suggestie aan mevrouw Abrahamse dat de mensen in de vuile industrie in de schone industrie gaan werken. Maar ja, zij zei dat het zo niet werkt. Dat is te simpel. Maar wij zijn wel graag voor dat soort oplossingen. Dus die werkgelegenheid die toch heel belangrijk is in die haven, waar de heer Van der Velden het over had, vinden wij dat je niet zomaar achteloos dicht kan doen. Dus voorzitter, is het dan niet een goed idee, en dat zeg ik tegen de wethouder, als ze misschien ook even oplet, want die wil een burger­beraad instellen, om dat dilemma, van die klimaat­rechtvaardigheid, nu eens voor te leggen aan die honderd Rotterdammers. Dus hoe zorgen we er nu voor dat die transitie niet ten koste gaat van de werkgelegenheid, want ja, er moet wel iedere dag boter bij de vis. O nee, die vis kan niet meer, maar wel het plantaardige voor boter bij plantaardige vis, zodat je nog met een boterham naar je werk kan. Leg dat nu eens voor aan dat burger­beraad, wil ik voorstellen. Verder voorzitter, dacht ik eerst: ik zag een artikeltje in krant afgelopen dinsdag. Daar staat: uitstel is het meest realistische doel voor 2030. Dat is natuurlijk een beetje cynisch want het is van de Speld, maar al die beoogde doelen, als je dit leest denk je: dan wordt het dat. Het meest realistische doel is de verwachting volgens experts, dat we voor 2030 al te laat zijn. Zij verwachten dat uitstel op zijn vroegst in 2035 zal plaatsvinden. Dat was het voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Coşkun. Geen sprekers meer op dit agendaonderwerp? Dan geef ik nu het woord aan de wethouder. Wethouder Zeegers, aan u het woord. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.)

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja voorzitter, mag ik heel even van de gelegenheid gebruikmaken om een kleine stop te maken, een sanitaire stop, omdat ook alle moties nog niet binnen zijn. Het is ook wel prettig dat ik even met mijn collega kan kijken wie welke motie doet.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Prima, dan schorsen wij voor vijf minuten tot 11.30 uur.

(De vergadering is geschorst.)

Heropening

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dames en heren, wilt u plaatsnemen als u in de zaal bent? Dan kunnen wij de vergadering weer hervatten of uw gesprekken die u wilt voeren op de gang of in de koffiekamer voortzetten. Dan geef ik nu het woord aan wethouder Zeegers. Mevrouw Zeegers, er is een aangepaste motie van mevrouw Morkoç op dit punt. Wellicht dat het goed is om haar eerst het woord te geven.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Dank u wel voorzitter. Een kleine aanpassing in de eerste en enige bullet van het amendement 'Deelnemen van de haven aan het KAR'. De eerste zin is gewijzigd. Dat is nu: we sturen vanuit onze aandeelhoudersrol op de deelneming het Havenbedrijf Rotterdam om de haven van Rotterdam te ondersteunen in hun inzet op het tegengaan van klimaatverandering.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç heeft het volgende amendement ingediend.

Amendement B1. Deelnemen van de haven aan het KAR

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking agendapunt 6.1 Het Klimaat Actieplan Rotterdam;

besluit het volgende leidende principe toe te voegen als zesde leidende principe:

- We sturen vanuit onze aandeelhoudersrol op de deelneming het Havenbedrijf Rotterdam om de haven van Rotterdam te ondersteunen in hun inzet op het tegengaan van klimaatverandering.

w.g. M.Y. Morkoç

Toelichting

De haven heeft een grote verantwoordelijkheid voor het bijdragen aan het terugdringen van de CO₂-uitstoot en het tegengaan van klimaatverandering. Waar de haven al een hoop plannen heeft om dit voor elkaar te krijgen, schuift de gemeente haar verantwoordelijkheid volledig naar de haven. De haven vraagt om bestuurlijke sturing vanuit de gemeente en een samenwerking met de wethouders Klimaat en Haven. Door het toevoegen van het leidende principe neemt de gemeente haar verantwoordelijkheid en kan de samenwerking tussen gemeente en haven op het gebied van klimaat worden versterkt.

Het amendement is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik geef dan nu het woord aan wethouder Zeegers.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja, dank u wel voorzitter. Dank voor alle bijdragen vanuit de raad en ook de kritische aansporingen die ik van u zeker ook hoor en ondervind. Zelf vind ik het heel goed en fijn dat wij met elkaar een aantal commissievergaderingen al hebben doorgesproken over hoe we nu die klimaatcrisis, die klimaatverandering moeten aanpakken. Van links tot rechts, eigenlijk voel ik bij allen wel de betrokkenheid en ook de urgentie om aan de slag te gaan, zij het met bij iedereen wat andere invalshoeken en kleuren daarbij. Maar ik denk dat die urgentie wordt gedragen en gevoeld en ook zeker door dit college. Dus ik denk dat dat belangrijk is om te noteren met elkaar, dat we niet twijfels hebben over de doelstelling dat we met CO₂-reductie bezig moeten zijn, of zoals Volt ook inbrengt, andere broeikasgassen, of ook luchtvervuiling. Dat is nu wat minder aan de orde geweest, maar dat heb ik ook in andere beraadslagingen vaak meegekregen. We zijn het er allemaal mee eens: dat moet gewoon naar beneden en de een ziet een andere weg naar succes dan de ander. En ik denk dat dat een belangrijke notie is. Voor het college en voor mij als wethouder is het ook belangrijk dat we sturen op zaken die het meeste impact hebben. We moeten gaan over die impact en dat hoor ik u ook de hele tijd zeggen. De vertaling die wij als college daarvan maken is dat wij moeten zorgen dat wij op die uitvoering zitten. We zijn het eens met elkaar over de doelstellingen en over de ambities, maar het gaat over zoveel mogelijk snelheid in die uitvoering en ook daarom onze bestuurlijke aandacht ook op die uitvoering richten en niet te lang blijven praten over doelstellingen die we allemaal kennen en waar we allemaal achter staan. Ik voel mij ook enigszins gesteund omdat ik net twee dagen in Stuttgart ben geweest bij de Urban Future Conference en ik dacht: dat is een mooi haakje, want die komt volgend jaar naar Nederland en dan zijn wij de organisator daarvan. Dan hebben we het er heel veel over hoe in al die verschillende steden in de hele wereld de klimaataanpak wordt gedaan en daar wordt ook gezegd: juist in de praktijk vind je de oplossing. Daar zitten de problemen en daar zit de oplossing. Dus daar moeten we echt met elkaar op focussen en ik ben ook blij dat we dat hier ook mee hebben gedaan. Het tweede punt dat ik wil maken is dat wij als college ook willen vertrouwen op de kracht van anderen. Het is een illusie om te denken dat je vanuit de gemeente, als een soort top-down, alles en de hele samenleving kan veranderen. Dat is onmogelijk, zeker bij zoiets complex en ingewikkelds als de klimaataanpak. Dus je hebt te vertrouwen op de kracht van anderen. Het betekent wel dat je daarin critical friends, dat vind ik een mooie term, moet zijn, dus elkaar ook aansporen, aanjagen. Vandaar ook dat we hebben gekozen om niet door te gaan met overlegstructuren, maar juist die aanjaagfunctie aan te zetten, zodat we weten wat er in de samenleving speelt, dat een boost kunnen geven, maar niet de illusie moeten hebben dat wij daar vanuit top-down nog eens eventjes helemaal een kader overheen moeten zetten. Het is een aanpak die past bij dit college en waarvan ik denk dat we ook de meeste impact gaan krijgen, doordat we anderen aanjagen en inspireren, het goede voorbeeld geven en stimuleren daar waar mogelijk. Als laatste wilde ik nog zeggen dat dat ook maakt dat vanuit dit college het heel erg belangrijk is, dat is een fundamentele keus geweest, om ook juist die klimaataanpak te beleggen bij de wethouders die daadwerkelijk ook die portefeuille hebben, dus dat de verduurzaming van de haven mijn collega-wethouder Simons dus in zijn pakket heeft. Bij mobiliteit de heer Karremans. Als het gaat om de organisatie de heer Struijvenberg. Als het gaat om werkgelegenheid, ook een belangrijke, arbeidskrachten, werk ik nauw samen met wethouder Versnel. Zo kunnen we nog wel doorgaan en ik vind het dus ook belangrijk om die kracht van het college helemaal in te zetten om die doelen te bereiken. Ik geloof ook dat het niet anders kan, dus het is een principiële keuze om het ook zo te doen. Ik

geloof ook niet, en dat is al een beetje een voorschot, dat de wethouder Klimaat over alles zou moeten gaan. Ik denk dat dat een verzwakking van onze aanpak zou betekenen. Dus ik geloof er echt fundamenteel in dat we het zo moeten doen, vertrouwen op de kracht en inzet van anderen. Dat maakt ook dat als het gaat om het klimaatactieplan, ik het belangrijk vind dat dat plan gaat over mitigatie. Het gaat over het reduceren van CO₂ en aanpalende zaken. Dus je kunt ook nog wel enigszins over luchtvervuiling, roetdeeltjes, methaan, dat zou er allemaal onder kunnen vallen voor zover dat meetbaar is, maar ik zou toch willen voorkomen dat we ook klimaatadaptatie hier helemaal meenemen in het plan. Ik vind het goed dat wij in de uitwerking en in de uitvoering zoveel mogelijk de samenhang zoeken. Ik kan er een concreet voorbeeld voor geven, dat ik met scholen in gesprek ben om zonnepanelen op hun daken te leggen maar dat ook te doen, dus eerst een groen dak en daarboven dan de zonnepanelen, zodat je meerdere doelstellingen haalt. Dus in de uitvoering moeten we zoveel mogelijk samenwerken en doen, maar ik wil toch voorkomen dat je één overkoepelend plan van alles gaat neerzetten, waar ongelooflijk veel tijd in gaat zitten, en dat in de uitvoering echt niet tot meer resultaat gaat leiden. Dus dat even als inleidende beschietingen. Dan ga ik in op de verschillende bijdragen van alle fracties en op de moties. Ik denk bij GroenLinks de belangrijkste opmerkingen, vragen te hebben gedaan, dus ik ga over naar de moties. U stuurt aan op veel meer urgentie en veel meer plan. Ja, ik denk dat het klimaatactieplan toch echt iets is waarin wij onze doelstellingen heel scherp neerzetten, CO₂-reductie. We hebben het ook over de aantallen kilometer zonnepanelen, over aardgasvrij, over de hoeveelheid vve's die we gaan ondersteunen, dus indicatoren genoeg. We meten dat, we zijn transparant in die meting, dus daarmee ook willen we collectieve acties stimuleren, dat is ook de kracht van samenwerking. En we zijn transparant in de projecten die daaronder hangen, dus dat is hoe wij denken toch maximale impact te kunnen bereiken. Mogelijk verschillen we daarover dan enigszins van mening. Dan ga ik uw moties af. In de motie 'Tijd voor klimaatactie, hang het aan de grote klok!' vraagt u om een klok ergens in de stad op te hangen om juist ook die urgentie inzichtelijk te maken in de stad. Ik zal deze motie ontraden omdat het wel degelijk echt geld kost. Het is ook iets wat onderhouden moet worden, dus er is geen financiële dekking voor en vandaar dat ik deze niet uitvoerbaar acht. U heeft verder een amendement 'Gezondheid in KAR'. Daarin zegt u: zet ook als leidend principe in het KAR in te zetten op maatregelen die zich bevinden op het raakvlak van gezondheid en het tegengaan van klimaatverandering. Maar in uw toelichting heeft u het heel erg over vergroening van de stad en dat zette mij enigszins op het verkeerde been. Als het zou gaan over milieu-impact vanwege bijvoorbeeld luchtvervuiling, CO₂, dat zijn vaak maatregelen die samenhangen, dan kan ik me voorstellen dat we die milieu-impact ook meenemen in de vervolgssessies. Maar in de toelichting gaat hij heel erg over vergroening. Als u een andere toelichting zou geven, dan zou ik hem oordeel raad kunnen geven, maar hierbij druist hij echt in. Klimaatadaptatie gaat echt in het plan van Weerwoord.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Dank u wel voorzitter. Ook daar wilden we natuurlijk de connectie maken tussen het Rotterdams Weerwoord en dit plan, maar onder in de toelichting gaan we het wel echt hebben over CO₂ en lucht en mobiliteit volgens mij ook. Dus er komt eigenlijk ook wel in wat u wilt. Alleen zou het eerste stukje er dan uit moeten, maar het lijkt me niet nodig om dat er echt uit te halen.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ik zie echt alleen maar groen, groene parken en zo. En ik ben daar helemaal voor, laat dat helder zijn. Maar ik zie hier niet iets over iets anders in staan. Dus mogelijk kunt u daar nog heel even naar kijken, want ik wil echt voorkomen... Weerwoord is een programma dat op zichzelf ontzettend mooi en goed is en al deze doelen nastreeft. Maar ook belangrijk om de focus te houden op waar dit over gaat.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Met uw toestemming ga ik dan even de toelichting aanpassen.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Fijn, dat zie ik graag tegemoet en dan kunnen we daarmee verder. Vervolgens zegt u, meten is weten. Veel discussie over hoeveel je moet meten en de uitvoering. Ik denk dat ik in mijn introductie helder ben geweest over hoe ik daarnaar kijk. Heel veel is al bekend. Een extra meetmoment gaat ons geld kosten. Wij betalen voor deze metingen die DCMR doet. We betalen al een behoorlijk bedrag aan DCMR en dit kost gewoon extra geld. Ik zou dat geld inderdaad graag besteden aan extra mensen voor vergunningverlening als we die kunnen vinden dan aan een onderzoeker extra. Ik ontraad dus deze motie. Hij kost geld en heeft dus geen dekkingsvoorstel, maar ik zou er ook inhoudelijk gezien niet voor zijn om het geld dat we dan aan DCMR geven aan nog meer meetinstrumenten te besteden. Verder heeft u de motie 'Ambitie van 55% naar 60%'. Ik begrijp uw oproep helemaal. Tegelijkertijd hebben wij afspraken gemaakt in ons coalitieakkoord, dus deze moet ik ontraden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Dank u wel. Ik wil de wethouder nog één keer proberen duidelijk te maken dat het hebben van een doelstelling die staat in het coalitieakkoord, die 55%, en de ambitie uit te breiden naar 60%, zodat je zeker weet dat je die 55% haalt, precies wat eigenlijk D66 landelijk ook doet, dat is wat hier staat. Dus dat valt buiten het coalitieakkoord en is mogelijk.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Wethouder Zeegers.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja, ik heb al eerder gezegd: eigenlijk zou je ambitie moeten zijn 100% volgend jaar. Maar wij gaan ervoor, we hebben die 55% afgesproken, dat is wat wij in ons coalitieakkoord hebben afgesproken. Alles wat meer kan, ik denk dat iedereen dat wil, maar ik zal deze motie toch echt ontraden om die reden. Dan over naar de bijdrage van Leefbaar Rotterdam. U heeft een helder betoog over waar u staat ten opzichte van de klimaataanpak van de gemeente Rotterdam en u zegt ook heel veel zaken te ondersteunen, maar met name ook uw focus op het haven industrieel complex belangrijk te vinden. Mijn collega-wethouder Simons zal vooral daarop ingaan. Ook u doet een pleidooi voor eigenlijk een verbreding van die aanpak. Ik heb net aangegeven dat ik een warm voorstander ervan ben om juist dit klimaatactieplan op mitigatie neer te zetten en voor klimaatadaptatie hebben wij het Weerwoord. Dus dat is het onderscheid dat we maken, maar als college werken wij heel nauw met elkaar samen. We hebben een bestuurlijk overleg klimaat, daarin zit bijna het hele college, dus daarin stemmen we ook af. Ik heb vervolgens ook nog een bestuurlijk overleg met de heer Karremans, echt over de samenhang Weerwoord en het KAR. En ik heb een bestuurlijk overleg met wethouder Versnel als het gaat om arbeidskrachten in de energietransitie, een bestuurlijk overleg haven met collega haven. Dat gaat over meer thema's maar onder andere ook over die verduurzamingsagenda. Dus op bestuurlijk niveau vinden we elkaar heel sterk om te zorgen dat die samenhang er is. Alleen in de rapportage en de planning hebben we ze wel onderscheiden van elkaar. ChristenUnie, de heer Vonk, ook u geeft aan: kunnen er geen slimme combinaties zijn? En ook zegt u: kunnen we op die grootverbruikers niet toch nog wat meer handhaving inzetten? In uw amendement geeft u een extra leidend principe aan. We zoeken actief naar mogelijkheden om energietransitie en klimaatadaptatie slim te combineren. En u heeft een

motie om datzelfde te doen. Het amendement wil ik ontraden en daar heb ik ook wel een reden voor. Naarmate wij over de uitvoering steeds meer spreken met corporaties bijvoorbeeld en energieleveranciers, zien we dat we elkaar soms ook gijzelen. Op het moment dat je heel snel kan gaan met het aanleggen van een warmtenet, alleen is het riool nog niet aan boord, stop je dan met dat warmtenet omdat je moet wachten op de rioolaanpak? En de vergroening van de straat. Op het moment dat je te veel dingen integraal wilt doen, zien we dat dat tot enorme vertraging leidt. En je wilt het soms wel vaak, als het kan moeten we het doen, maar ik denk dat als je er echt een leidend principe, een heilig moeten van maakt, dat we dan in de vertragingsstand schieten. Dus als amendement wil ik het ontraden, maar als motie zie ik het als een aansporing. Dus dan zeg ik oordeel raad. Even kijken, de VVD, u doet echt een pleidooi over die arbeidskrachten. Een aantal anderen waaronder Volt hebben dat ook gezegd. Dat is een groot probleem. Daar zit echt de crux. Ik denk dat u daar een goed en terecht punt heeft. Hoe kunnen we daar meer versnelling in aanbrengen? U wijst naar netcongestieprobleem en ook extra inzet op het Versnellingshuis. Daar zijn we inderdaad goed mee aan de gang. Dat zijn de belangrijke hic ups – licht uitgedrukt – maar grote barrières waar we tegen aanlopen. Dus daar zit het college echt nauwgezet op, ook samen met collega-wethouder Simons. U heeft een motie 'Deel de winst van windmolens in Rotterdam', waarin u ervoor pleit winstdeling voor inwoners en ondernemers te verankeren in de aanleg van nieuwe windmolens, bij de landtong, de Hoeksebaan, Charloisse Poort en het Beneluxplein. Ik ben het helemaal met u eens en zo spreken we ook met de leveranciers van windmolens dat dat ontzettend belangrijk is. U verwees ook naar de bewoners van Hoek van Holland, die toch een hoop windmolens om zich heen hebben staan en waarvan zij – het zit natuurlijk wel in hun energiemix – maar niet direct, dus dat in ieder geval de financiële kant dan nog wel enigszins in dat gebied landt, om dat mogelijk te maken. Dus deze motie geef ik oordeel raad. Daarnaast D66, u doet een pleidooi ook voor inzet van meer digitalisering in de hele aanpak. Dat zien we ook, de digital twin, de digitale stad, dat de gemeente daar eigenlijk al heel lang mee bezig is, open data, en dat we echt mogelijkheden zien om die combinaties ook goed te leggen. Ook dat is informatievoorziening die belangrijk is voor bewoners, ook om collectieve actie te stimuleren. En dat is waar we echt ook meer inzet op moeten plegen. Dus deze motie is oordeel raad. Verder heeft u een motie 'Grip op grootverbruikers', waarin u zegt: nu is het heel erg lastig voor DCMR om te handhaven op die grootverbruikers van energie en of ze zich wel aan hun informatieplicht houden. Daar is eigenlijk niet op te handhaven. Nu is dat iets wat wij vanuit Rotterdam niet helemaal kunnen afdwingen. Daar hebben we echt landelijk het ministerie voor nodig. Dus ik kan daar een beroep doen en mij daar hard voor maken omdat het een belangrijke zaak is. We kunnen het alleen niet echt in Rotterdam regelen. Dat zijn de moties van D66. Dan ga ik in op de bijdrage van Volt. Ook u doet een pleidooi om meer te meten en te rapporteren en ook per deelproject. Daar hebben we het in de commissie uitgebreid over gehad. Wij berekenen het nu aan de voorkant en we meten één keer per jaar de reductie van die CO₂. Ik heb aangegeven dat je ontzettend veel kunt gaan meten, maar wij denken toch al veel van effectiviteit te weten en liever op hoofdlijnen dat te doen, dan ontzettend veel, want het kost ook weer extra uitvoeringslast, ontzettend veel administratie, niet alleen bij DCMR maar ook bij de projecten zelf, bij de partners met wie we het doen, die ons expliciet hebben opgeroepen: kan het niet een slagje minder? Wij willen graag aan de uitvoering werken. Dus hier ga ik dan niet in mee, zoals net gezegd. Ook u doet een pleidooi voor de arbeidskrachten, en 'Weeg overige broeikasgassen mee'. Ik denk dat u een heel terecht pleidooi doet, bijvoorbeeld voor methaan. Dat is ook een heel belangrijk broeikasgas waar we eigenlijk nog minder op sturen dan op CO₂. Dus een terecht punt. Aan de andere kant is het ook zo dat wij als gemeente er echt niet toe geëquipeerd zijn om dat allemaal in kaart te brengen en daarop te sturen. U verzoekt het college daar te onderzoeken om samen met de provincie en DCMR te kijken wat daarin mogelijk is. Nou, dat kan ik doen, maar uw tweede bullet gaat dan gelijk een heel grote stap verder om daar ook daadwerkelijk op te gaan

sturen. En ik ben best bereid om te onderzoeken wat mogelijk is, maar het gaat mij te ver om nu te zeggen dat wij daar nu al vanuit Rotterdam op gaan sturen, want we weten eigenlijk nog onvoldoende of dat mogelijk is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Kind.

De heer **KIND** (volt). Is dat een oproep om die tweede bullet iets aan te passen? Oké, top dank u wel.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Als u dat zo kan aanpassen dan kan ik hem oordeel raad geven. Verder heeft u ook de motie 'Wie gaat de KAR trekken?', eigenlijk hetzelfde pleidooi als dat van de VVD, van mevrouw Abrahamse: hoe zit dat nu met die arbeidskrachten? Ook hiervan geldt dat wij dit op hoofdlijnen in kaart kunnen brengen. Het is wel belangrijk om u ook te realiseren dat dat op hoofdlijnen zal zijn, omdat wij moeten putten uit de bronnen die beschikbaar zijn en dat kunnen wij doen en u daar meer informatie over geven door uw motie. Dus als u akkoord bent met echt op hoofdlijnen een inventarisatie, dan kan ik hem oordeel raad geven. Ik ga er even van uit dat zwijgen instemmen is. Als het niet zo is dan hoor ik het graag. Dan de PvdA, mevrouw Reitema. U doet echt een pleidooi om ook die corporatiewoningen goed te isoleren, want juist daar zitten de mensen met een kleine portemonnee en die kunnen dat juist ook heel goed voelen in die energiearmoede die er is. Ik denk dat u daarin een heel terecht punt heeft. We hebben ook met corporaties afspraken gemaakt om die isolatie te versnellen en ook zonnepanelen. Daar horen we ook veel bewoners, huurders over, dat zij zonnepanelen willen. Daarvoor hebben wij een bijdrage van € 9 miljoen, de SPUK-gelden, dus die afspraken zijn er. Die zijn ook geland in een convenant. Dus daar gaan we ook heel erg mee aan de slag. Maar u doet ook een oproep om een renteloze lening beschikbaar te stellen en dat willen wij niet doen. Daar hebben wij geen budgetmiddelen voor beschikbaar, althans passen ze niet binnen de Eneco-kaders, dus daarom ontraad ik deze motie.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Reitema.

Mevrouw **REITEMA** (pvda). Ja, dank voor de toelichting. Ten eerste zijn de SPUK-gelden natuurlijk rijks gelden en wij doen hier ook een oproep aan de gemeente om hier actiever mee bezig te zijn. Want we lezen natuurlijk ook gelijk in het stuk waarnaar u refereert, dat met name de woningcorporaties aan zet zijn. Wat betreft dat het niet binnen de voorwaarden valt, het is natuurlijk een renteloze lening, het moet ook een revolverend karakter hebben, dus ik hoor graag waarom het volgens de wethouder niet met de Eneco-gelden betaald zou kunnen worden.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja, we hebben een kader van Eneco dat gaat over dat het revolverend moet zijn. Bezit voor bezit, en nu ben ik de laatste even vergeten. En cofinanciering. Je zou kunnen zeggen dat je cofinanciering er met een beetje fantasie nog wel van kunt maken. Het is revolverend. Je verliest er wel wat op want het is renteloos, dus je verliest er wel geld op. Maar het is niet voor bezit voor bezit. Zo zou ik dat niet zeggen, want in die zin is het daar niet bij. Dus onze eerste inschatting is dat het niet past binnen de Eneco-kaders, dus dat is waarom ik dit ontraad.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, volgens mij maakt de wethouder hier toch echt een denkfout. Want het is zeker cofinanciering, want corporaties doen al heel veel investeringen in het verbeteren van hun woningen. Het is zeker revolverend, want een lening komt altijd

weer terug en er staat nergens in het kader van Eneco dat het met meer geld terug moet komen. Er staat alleen revolverend. En het is zeker ook wel bezit voor bezit, want hetzelfde valt op te maken uit de investering die we gedaan hebben voor walstroom. Dat is ook bezit dat in handen komt van de cruiseterminal Rotterdam, maar het is wel degelijk bezit. Dus de redenatie die u geeft: bezit voor bezit moet dan ons bezit worden gaat echt niet op bij Eneco. Dus ik zou u nogmaals willen vragen om wat u net gezegd heeft te heroverwegen, want dit past gewoon binnen het kader. De vraag is alleen: wilt u dat? Het past binnen het kader, maar bent u bereid om als stad ook zelf iets te doen dan alleen maar rijksmaatregelen uit te voeren? En dat is het voorstel van de PvdA, om ook zelf iets te doen.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja, nou, we hebben al een Energietransitiefonds van € 100 miljoen. Dus om nu te zeggen dat we helemaal niets doen, dat is denk ik onterecht. We hebben een DTB van € 100 miljoen, dus we steken er behoorlijk wat geld in. Dus ik wil even de gedachte wegnemen dat wij niets doen. In dat Energietransitiefonds zitten leningen. Die zijn voor vve's, dus vooral voor die groepen. Energiecoöperaties komt binnenkort ook uw kant op. Maar corporaties hebben gewoon hun eigen middelen en dit voorstel is natuurlijk om te isoleren in die woningen die de corporaties niet zelf doen. Dus in die zin is het in die gevallen niet cofinanciering, want in dit geval is het gewoon dat wij die renteloze leningen doen voor woningen die niet door de corporatie zelf worden gedaan. Dus vandaar dat we daar toch anders tegen aankijken. En bovendien is walstroom wel in bezit van de gemeente, want de cruiseterminal is van het Havenbedrijf en daar zijn we dan wel weer de grootaandeelhouder van. Dus het is niet helemaal dezelfde vergelijking die gemaakt kan worden. Dus in die zin hebben wij hier nu geen financiële middelen voor en ontraad ik deze motie. Dan de moties van de Partij voor de Dieren. U geeft aan: stop met fossiele subsidies en dat wij een pleidooi doen bij de regering om die fossiele subsidies terug te brengen naar nul. Dit is echt een rijksdiscussie op dit moment en dit pleidooi zullen wij niet vanuit Rotterdam verder ondersteunen, dus ik ontraad deze motie. Verder heeft u de motie 'Alleen zekere maatregelen meetellen'.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja, ondersteunt u het niet als college of heeft u er geen zin in? Want de reden die u opgeeft, het college lobbyt wel vaker in Den Haag. Dus wilt u het gewoon niet? Is dat het antwoord?

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Nou, ik denk dat als ik voor mijzelf spreek en ik denk dat ik daar wel het gevoel van het college mee deel, is dat op zich nu landelijk wordt onderzocht wat nu precies bedoeld wordt met fossiele subsidies. Dat zijn vaak vrijstellingen et cetera, het is een enorm complex verhaal en ik denk: laten we dat eerst maar eens even goed uitzoeken voordat je als gemeente denkt je te moeten mengen in een discussie die voor het rijk al niet uitgekristalliseerd is wat daar precies mee wordt bedoeld, met fossiele subsidies, wat vooral fiscale maatregelen zijn, ook voor het vestigingsklimaat. In sommige gevallen denk je dat het voor de werkgelegenheid toch wel belangrijk is dat een bedrijf hier blijft et cetera. Dus het is een heel complex dossier, waarvan onze inschatting is: laat dat op rijksniveau eerst even goed neergezet worden wat er nu precies mee wordt bedoeld voordat je een stellingname inneemt waar wij ons als college ook geheel achter kunnen scharen. Dus vandaar, ontraden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Minister Jetten is daar inderdaad mee bezig, toevallig een partijgenoot van u. Maar u gooit eigenlijk al bij voorbaat de deur dicht. Afwachten,

afwachten. Dat is nu precies de kern van het hele klimaatactieplan. Het is alleen maar afwachten, afwachten. Nooit eens een keer zelf initiatief nemen. Echt nooit. Dus ja, wederom heel teleurstellend en zo komen we er gewoon niet.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Nou, ik kan u verzekeren dat wij ongelooflijk veel initiatief nemen. Want ik krijg ook te horen: het zijn zo ontzettend veel projecten. En dat is ook zo. We doen ontzettend veel. Dus we nemen veel initiatief. Ik kan me voorstellen dat u zegt: ik wil ook dat u nog andere initiatieven neemt. Daarover verschillen wij van mening, maar er wordt wel degelijk veel initiatief genomen. Goed, u zegt: alleen zekere maatregelen meetellen in de DCMR-rapportage. Nou, wij maken inderdaad het onderscheid tussen zekere maatregelen of uitkomsten die zeker zijn, uitkomsten die verwacht zijn en uitkomsten die beoogd zijn. En ik vind het heel goed en heel terecht dat wij transparant zijn in hoever we staan in de voortgang. Zoals ik al zei denk ik ook dat dat iedereen kan inspireren en ook kan aansporen om meer te doen, want dat is zeker nodig. Dus dat is belangrijk. Maar als we het hebben over de finale resultaatberekening, dan nemen we het hele totaal mee, en dat wil ik ook wel zo houden, omdat je daarmee weet: zijn we met onze projecten op de goede weg? Wat is dan het resultaat uiteindelijk? Met de kanttekening dat de beoogde projecten dan ook wel doorgezet moeten worden. Die kanttekening hoort daar wel bij. Maar ik vind het belangrijk om toch dat eindoordeel te kunnen zien, dus vandaar dat ik het graag houd zoals het is en daarom ontraad ik deze motie. Verder heeft u een amendement 'Rotterdam klimaatneutraal in 2030'. Zoals ik al eerder aangaf zou het voor mij ook morgen mogen, maar ik ben echt... laten we ook echt hoop geven en realistische doelstellingen. Alles op alles zetten om het te realiseren, maar ons geen strop om de nek hangen, omdat dat eerder verlammend werkt dan inspirerend. Daarom ontraad ik deze motie. Mijn collega-wethouder Simons zal specifiek ingaan op de havenmoties.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Ik heb inderdaad twee nieuwe amendementen. Eigenlijk is de toelichting een beetje veranderd, ik heb voornamelijk wat weggehaald naar de wens van de wethouder en er is meer ingegaan op hoe gezondheid en klimaatverandering en CO₂ met elkaar te maken hebben.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Kunt u de nummers van de amendementen noemen? Amendement B? Mevrouw Morkoç, begrijp ik het goed dat beide amendementen zijn aangepast? Prima.
Mevrouw Morkoç heeft de volgende amendementen ingediend.

Amendement A1. Gezondheid in KAR

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking agendapunt 6.1 Het Klimaat Actieplan Rotterdam;

besluit het volgende leidende principe toe te voegen als zevende leidende principe:

- we zetten in op maatregelen die zich bevinden op het raakvlak van gezondheid en het tegengaan van klimaatverandering."

M.Y. Morkoç

Toelichting

Het tegengaan van klimaatverandering en de inzet op gezondheid is nauwer verbonden dan wordt gedacht. Maatregelen die bijdragen aan een beter klimaat, zorgen voor gezondere

Rotterdamers. Minder uitstoot van schadelijke gassen zoals CO₂ zorgt voor betere luchtkwaliteit. Het inzetten op het verminderen van CO₂ levert gezondheidswinst op in de vorm van minder luchtwegklachten, zoals COPD en astma, maar ook verbeteringen in hoofdpijnlachten en concentratieproblemen. Klimaatverandering leidt ook tot meer hittestress, UV-straling, allergieën en verslechterende kwaliteit van ons voedsel en drinkwater. Het tegengaan van klimaatverandering levert winst op op al deze gebieden, die van groot belang zijn voor de gezondheid van Rotterdamers. Door het inzetten op maatregelen die klimaatverandering tegengaan en de gezondheid van Rotterdamers verbeteren, zorgen we er niet alleen voor dat de stad gereed is voor de toekomst, maar ook de bewoners zelf.

Amendement B2. Deelnemen van de haven aan het KAR

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking agendapunt 6.1 Het Klimaat Actieplan Rotterdam;

besluit het volgende leidende principe toe te voegen als zesde leidende principe:

- we sturen vanuit onze aandeelhoudersrol op de deelneming het Havenbedrijf Rotterdam om de haven van Rotterdam te ondersteunen in hun inzet op het tegengaan van klimaatverandering.

w.g. M.Y. Morkoç

Toelichting

De haven heeft een grote verantwoordelijkheid voor het bijdragen aan het terugdringen van de CO₂-uitstoot en het tegengaan van klimaatverandering. Het is wenselijk dat de gemeente Rotterdam haar eigen verantwoordelijkheid neemt als aandeelhouder. De haven vraagt om bestuurlijke sturing vanuit de gemeente en een samenwerking met de wethouders Klimaat en Haven. Door het toevoegen van het leidende principe neemt de gemeente haar verantwoordelijkheid en kan de samenwerking tussen gemeente en haven op het gebied van klimaat worden versterkt.

De amendementen zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik het woord aan de wethouder.

De heer **SIMONS** (lr) (wethouder). Dank u voorzitter. Eén amendement, twee moties. Alleen ga je sneller, samen kom je verder en dat geldt zeker voor de energietransitie. Wat ook niet vergeten moet worden, is dat het ook heel erg belangrijk is voor de toekomstige werkgelegenheid in onze regio in de Rotterdamse haven. Dat is een aspect dat eigenlijk onderbelicht wordt. En ook nog één opmerking over werkgelegenheid. Kijk, de markt ordent zichzelf soms ook, niet altijd. Maar jongeren, dat hoor ik ook van heel veel bedrijven, of ze nu mbo, hbo of universitair zijn opgeleid, kiezen vaak bewust voor bedrijven die met de toekomst bezig zijn, ook in de haven. Dus het is ook vanuit dat perspectief voor de bedrijven in de haven een stimulans om gewoon de benodigde verandering in gang te zetten. Dan heb ik een amendement van mevrouw Morkoç, B2 is dat nu geworden volgens mij. Dat kan ik omarmen. Dat is eigenlijk hoe we werken en willen werken, dus we zien dit als een ondersteuning van ons beleid. Dan heb ik twee moties van de Partij voor de Dieren, 12 en 13. 'Gemeente wordt klimaatactivist'. Ik heb al gekeken of er ergens lijm was, maar dat heb ik nog niet gevonden. Maar alle gekheid op een stokje. Wat doen wij? Uw raad heeft een havenvisie aangenomen en daar sturen wij op als wethouder of als wethouders maar ook als aandeelhouders. Dus op die doelen die daarin staan, en die zijn redelijk concreet, spreken

we het Havenbedrijf maar ook de raad van commissarissen op aan. Dat is gewoon het beleid. U vraagt heel wat anders. Dan moet u misschien kijken of u een meerderheid kan krijgen voor het voorgestelde beleid, maar op dit moment kan ik hem alleen maar ontraden. Dat is motie 12. Dan hebben we motie 13. De verzelfstandiging van het Havenbedrijf had in het verleden en heeft nog steeds een goede reden. Dat is dat het hele operationele gebeuren prima op afstand van de politiek gaat. Wat anders is, het meer strategische en naar de toekomst toe. En daar hebben we ook voldoende knoppen om aan te draaien en ook om bij te sturen, als het bijvoorbeeld gaat over de doelen van de energietransitie of de doelen zoals die ook in de havenvisie zijn geformuleerd. Dus daar sturen we op. Wij zien op het ogenblik geen meerwaarde om de verzelfstandiging terug te draaien. Dat zouden we ook niet alleen kunnen, dat zouden we ook samen moeten doen met het ministerie van Financiën, dat 30% heeft, dat noemen ze met een deftig woord joined control. Om deze redenen ontraad ik ook deze motie. Dat waren volgens mij de moties en mijn collega Zeegers gaat nog wat vragen beantwoorden.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja, dank u wel. Ik zag dat ik nog wat gestelde vragen was vergeten te beantwoorden, dus excuus daarvoor. Dat was van de heer Segers-Hoogendoorn van het CDA. Hij miste eigenlijk het gat tussen doelstellingen en maatregelen, namelijk beleid. Ik denk dat dit inderdaad een rake observatie van u is, dat we inderdaad hebben gezegd: wij gaan echt in op die uitvoering en die leidende principes, de manier waarop we met de stad omgaan, dat is eigenlijk hoe we dat willen doen. Dus het gaat vooral over samenwerking, hoe doen we dat en op welke projecten denken wij dat dat een bijdrage levert aan die mitigatie die zo nodig is. En we hebben geen beleidsstuk geschreven, dus dat is een terecht punt. Maar ik voel me daar ook wel enigszins door gesteund door uzelf, omdat u zegt: er staan allemaal goede projecten in. Dus ik denk: kennelijk was het ook niet heel erg nodig om daar nog een heel erg groot beleidsstuk bij te schrijven. Dit was natuurlijk een beetje een uitnodiging.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ja inderdaad. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja voorzitter, dit gaat verkeerd in de notulen hè zo dadelijk, want ik heb heel duidelijk uitgelegd dat je voor een richting visie nodig hebt en dat je voor visie weer beleid nodig hebt en dat uit beleid uitvoering komt. En dat we hier alleen de uitvoering hebben liggen, dus toch even voor de annalen voorzitter, heb ik het u nu toch uitgelegd. Mooie projecten, maar geen visie.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja, ik denk dat de visie echt gelegen is in hoe je ook de rol van de overheid definieert. Je wilt anderen stimuleren, dus je gaat ook inderdaad minder top-down opleggen, maar doelstellingen met elkaar realiseren. Daarin ook een andere positie nemen, namelijk een waarin je zelf het goede voorbeeld geeft, de ander stimuleert. Critical friends, inzichtelijk en transparant maken hoever het staat, waardoor je dus ook urgentie en collectieve actie kan losmaken. Dat is hoe wij het willen doen omdat we denken: de doelstellingen, de urgentie is wel bekend bij iedereen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja, en aan dit antwoord hoor je dat er een christendemocratische partij mist in dit college, want op deze manier kijken wij totaal niet naar de rol van de overheid in ieder geval. Dit is heel liberaal en wat ons betreft niet vruchtbaar.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Nee, er zit een zeker vertrouwen in de samenleving-gedachte achter. Tegelijkertijd zeggen wij natuurlijk wel: wij willen echt die transitie, die klimaataanpak goed stevig neerzetten, dus er is wel degelijk ook een stip op de horizon die wij neerzetten als college, maar de manier waarop we daar komen gaat uit van vertrouwen in de kracht van de samenleving. U heeft het ook over die kokers et cetera. Ik denk dat ik net wel het een en ander heb aangegeven over hoe we daar op sturen als college. De vragen van de Partij voor de Dieren heb ik net aan de hand van de moties beantwoord. Maar de SP, u heeft ook gezegd, klimaatrechtvaardigheid is een heel belangrijk principe en kunt u dat ook neerleggen bij het burgerberaad? Ik ben het inhoudelijk helemaal met u eens dat in Rotterdam klimaatrechtvaardigheid dé manier is om naar dit vraagstuk te kijken. Willen we een inclusieve aanpak hebben dan is dit elementair, want we zijn tenslotte een van de armste steden van Nederland. En ik denk dat iedereen ook het voordeel van die aanpak zelf moet kunnen voelen om ook daadwerkelijk te kunnen instappen. Dus ik ben het inhoudelijk helemaal met u eens. Aan de andere kant vind ik het ook belangrijk dat wij zeggen dat het burgerberaad zelf gaat over hoe zij met die maatregelen aan de slag willen gaan, dus ik wil hun niet top-down vanuit de gemeente opleggen waar zij het over moeten hebben, behalve datgene wat wij hebben neergezet als doelstelling voor het burgerberaad. Dus dat antwoord was ik u nog even schuldig, maar dat was het.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Een punt van orde. Net als dat mijn schriftelijke vragen rondom klimaat nooit op tijd zijn beantwoord, zijn deze vragen ook niet beantwoord.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik kom nog bij de vraag of er nog open vragen zijn bij de veegronde en ik zie de wethouder ook opstaan voor de beantwoording van vragen.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Nou, volgens mij heb ik heus wel eens een vraag op tijd beantwoord. Dat mag ik hopen en als dat niet zo is, een terechte oproep hoor. Ik vind dat wij ons aan die termijnen moeten houden, dus als het tegen mij gericht was, wat ik me goed kan voorstellen omdat er ontzettend veel schriftelijke vragen op mijn bordje liggen, het is belangrijk om die tijdig te beantwoorden, dus ik neem daar zeker serieus nota van. U heeft ook een amendement aangepast, 'Gezondheid in KAR'. U heeft de toelichting inderdaad aangepast naar meer die milieukant en die is wat mij betreft oordeel raad.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan kijk ik de raad rond of er nog openstaande vragen zijn blijven liggen. Mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Ja, ik heb een aantal openstaande vragen, ik moet ze er even bij pakken. Is de wethouder ervan overtuigd dat zij met dit document handelt naar die urgentie? Omdat wij daarvoor een wijkraadslid hoorden zeggen: niet handelen naar de urgentie is een vorm van klimaatontkenning. De tweede vraag: hoe gaat de wethouder haar positie inzetten om de industrie aan te jagen? Ze is niet zelf een aanjager, maar hoe gaat zij zelf haar positie inzetten om de industrie aan te jagen? Hoe gaat de wethouder de klimaatlasten eerlijk verdelen? Daar kwam ze net al heel even op terug, maar niet de hoe. En als laatste: hoe gaat de wethouder er dan achter komen wat het meest efficiënte beleid is als ze maar één keer per jaar die DCMR-meting wil doen? Is dat op vertrouwen, kan de wethouder dat duiden?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Geen anderen die openstaande vragen hebben? Dan geef ik het woord aan de wethouder.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja, dank u wel. Handelen we genoeg naar urgentie? Ik denk dat ik het maximale doe wat ik nu vanuit deze rol kan doen en dat wij als gemeente echt veel inzetten. En waar wij ook heel goed in zijn, is in het verkrijgen van zowel Europese als rijksmiddelen, maar we zetten zelf ook behoorlijk wat middelen in. Zoals u kunt zien in de Voorjaarsnota, wederom € 25 miljoen voor het DTB. Voor aardgasvrij zetten wij € 52 miljoen in. Dus we doen echt ook vanuit de gemeente ontzettend veel. We hebben het Energietransitiefonds van € 100 miljoen, en, dat is een mooi linkje ook naar dat eerlijk verdelen, we hebben een Just Transition Fund, dat is Europees geld dat landt in de regio Rijnmond en dat is echt gericht, € 68 miljoen, op die transitie, een eerlijke transitie, dat mensen van baan naar baan kunnen gaan, scholing kunnen krijgen, begeleiding daarin, dus er landt ook behoorlijk wat Europees geld in deze regio om dit soort projecten te doen en mensen heel goed daarin mee te laten doen. Dat doe ik samen met wethouder Versnel, om daar ook goede projecten voor neer te zetten. Dus ook dat eerlijk verdelen, als we kijken waar die gelden naartoe gaan, zowel vanuit het DTB en al die fondsen die ik noemde, kijken we eigenlijk altijd wel naar die wijken waar mensen met een smallere beurs wonen. Wij stimuleren vooral renteloze leningen in NPRZ-gebieden. In andere gebieden doen we vaak de koppeling met goed huren, goed verhuren. Zodat als mensen eenmaal bij mensen thuis komen, ook die verduurzamingssubsidies goed worden uitgelegd, zodat iedereen daar ook gebruik van kan maken. Dat soort aanpakken doen we niet in Hillegersberg, zullen we maar zeggen. Dus ik denk: we zetten het al daar in waar we als overheid al meer aanwezig zijn. Daar staat het college ook achter om dat op die manier te doen om juist mensen die het wat moeilijker hebben ook daarin te ondersteunen. U vraagt of we de industrie aanjagen. Vanuit het college hebben we natuurlijk de wethouder Haven, die net al heel goed liet zien daar ontzettend druk mee bezig te zijn. Wij treden op als een tandem, dus ik heb ook veel contacten met de haven als het gaat om bijvoorbeeld netcongestie of om milieuaspecten. Laten we zeggen geluid, stikstof maar ook externe veiligheid. Dan liggen die weer vanuit de milieuportefeuille bij mij. Als het gaat om de ruimtelijke ordeningsvraagstukken in heel Nederland, de ruimtelijke puzzel, dat is een traject dat landelijk speelt, dan ben ik daar weer de trekker van. Dus als het echt gaat om het haven industrieel complex, zijn dat zaken die bij de wethouder Haven liggen, maar wij zijn dicht aan elkaar verbonden, zodat wij ook altijd onze inbreng die wij ergens doen met elkaar afstemmen. Dus wij zijn daar echt als een tandem bezig, dus dat is de manier waarop wij die aanjaagfunctie vormgeven. Wij hebben ook een aanjager voor de haven. Dat is mevrouw Anne-Marie Spierings. Zij is sinds kort in dienst. Eerst was het Alice Krekt, maar die heeft een andere baan, dus we hebben een nieuwe aanjager en met haar gaan wij natuurlijk ook het gesprek aan hoe wij goed kunnen samenwerken. U had ook een vraag over de efficiency van het beleid. Zoals ik heb gezegd meten wij één keer per jaar, maar we meten natuurlijk aan de voorkant bij het toekennen van projecten, wat gaat dit betekenen voor CO₂-reductie? Er zijn verschillende manieren waarop wij daarnaar kijken en ik denk dat dat inderdaad voldoende is omdat ook een hoop al wel bekend is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel wethouder voor de uitgebreide beantwoording. Is er behoefte aan een tweede termijn? Geen behoefte aan een tweede termijn. Dan sluit ik de behandeling van het herziene voorstel tot vaststelling van het Klimaatactieplan Rotterdam en gaan we door naar het volgende onderwerp. Mijnheer Kind, u heeft nog...

De heer **KIND** (volt). Ja, twee aangepaste moties op dit onderwerp.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Twee aangepaste moties op dit onderwerp en die zijn al beoordeeld door de wethouder op basis van de aangepaste tekst? Prima.

De heer Kind heeft de volgende moties ingediend.

Motie 9A. Weeg overige broeikasgassen mee

"De Gemeente Rotterdam, in vergadering op 22 juni 2023, ter bespreking van agendapunt 6.1 Klimaat Actieplan Rotterdam;

constaterende dat:

- het college de ambitie heeft om de uitstoot van koolstofdioxide (CO₂) drastisch te verlagen;
- hiertoe gestart is met het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR);
- naast CO₂ ook overige broeikasgassen (methaan, lachgas en fluorgassen) een belangrijke rol spelen bij klimaatverandering;
- klimaatmaatregelen zowel invloed kunnen hebben op CO₂-uitstoot, als de uitstoot van overige broeikasgassen;
- het wenselijk is om de zowel de ontwikkeling van de uitstoot van CO₂ als overige broeikasgassen inzichtelijk te maken;

overwegende dat:

- de uitstoot van overige broeikasgassen niet wordt meegenomen in het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR);
- DCMR Milieudienst Rijnmond overige broeikasgassen niet meeweegt in de CO₂-monitor Rotterdam;
- provincie Zuid-Holland overige broeikasgassen wél meeweegt in de Monitor Energietransitie;
- deze berekeningen het relatief grote gebied Rotterdam-Den Haag betreffen;
- hierdoor onvoldoende zicht is op de relatieve uitstoot van overige broeikasgassen in de gemeente Rotterdam en de Rotterdamse haven;
- de provincie Zuid-Holland de uitstoot van overige broeikasgassen ook berekent in gebieden die kleiner zijn dan Rotterdam, zoals Alblasserwaard;

verzoekt het college:

- samen met de provincie Zuid-Holland en de DCMR te onderzoeken wat ervoor nodig is om de ontwikkeling van de uitstoot van overige broeikasgassen inzichtelijk te maken voor de gemeente Rotterdam en de Rotterdamse haven;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T. Kind, M.Y. Morkoç en R.T.J. van der Velden

Motie 10A. Wie gaat de KAR trekken?

"De Gemeente Rotterdam, in vergadering op 22 juni 2023 ter bespreking van agendapunt 6.1 Klimaat Actieplan Rotterdam;

constaterende dat:

- het college ambities heeft om de uitstoot van broeikasgassen de komende jaren te verlagen;
- hiertoe het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR) is geïntroduceerd;

overwegende dat:

- het KAR uit een groot aantal ambities en deelprojecten bestaat;

- er een grote behoefte is aan extra personeel om deze ambities en doelstellingen te realiseren;
- arbeidsmarktregio Rijnmond op dit moment reeds geconfronteerd wordt met een 'zeer krappe' arbeidsmarkt;
- Rotterdam als gevolg van de dubbele vergrijzing de komende jaren wordt geconfronteerd met een daling van de beroepsbevolking;
- personeelstekorten een reële bedreiging vormen voor de realisatie van de doelstellingen binnen het KAR;
- op dit moment onduidelijk is welke impact het KAR heeft op de personeelsbehoefte binnen de arbeidsmarktregio Rijnmond;
- op dit moment onduidelijk is wat de geraamde productiviteitsstijging is binnen de sectoren die het KAR realiseren;

verzoekt het college:

- inzichtelijk te maken hoeveel (extra) arbeidskrachten er de komende jaren nodig zijn om de doelstellingen van het KAR te behalen;
- hierbij rekening te maken met de geraamde ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit binnen de sectoren die het KAR realiseren;
- inzichtelijk te maken wat de impact hiervan is op de arbeidsmarkt binnen de arbeidsmarktregio Rijnmond;
- hierover te rapporteren aan de gemeenteraad van Rotterdam;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T. Kind, R.T.J. van der Velden, T.J. Vonk, M.Y. Morkoç en R.G.C. Segers-Hoogendoorn

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De heer **KIND** (volt). Graag even een korte toelichting, want ik denk dat de wethouder nu denkt: nu komen er twee en ik dacht dat er een zou komen. Op die motie over de KAR staat nu ook de heer Segers van het CDA en bij die andere was de vraag om de tweede bullet te verwijderen en dat heb ik ook gedaan.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Prima, dan worden de moties op deze manier gevoegd in het digitale systeem. Ik kijk nog even de zaal in. Wethouder Zeegers.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja, ik kan allebei oordeel raad geven. Bij de motie Wie gaat de KAR trekken had ik het hoofdlijnenverhaal gehouden, dus ik ga er zonder tegenbericht even van uit dat dat dan ook op die manier uitgewerkt kan worden.

6.2 De voorstellen tot:

- a. vaststelling van het bestemmingsplan 'Transformatie Voetbalvelden Overschiese Kleiweg';*
- b. het openen van de grondexploitatie 'Transformatie Voetbalvelden Overschiese Kleiweg'*

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan gaan wij door naar het volgende onderwerp, de voorstellen tot vaststelling van het bestemmingsplan 'Transformatie Voetbalvelden Overschiese Kleiweg' en het openen van de grondexploitatie 'Transformatie Voetbalvelden Overschiese Kleiweg'. Er liggen twee ontwerpbesluiten voor. De wethouder op dit punt is al aanwezig en ik geef als eerste het woord aan de heer Verhoef.

De heer **VERHOEF** (lr). Voorzitter, Leefbaar Rotterdam is blij dat er eindelijk iets gebeurt met de voormalige voetbalvelden AVS Germinal. Ook de jarenlange overlastklachten over het Van der Gaag-terrein lijken met dit plan tot het verleden te gaan behoren. Een kleinschalige ontwikkeling van zestig appartementen, 22 grondgebonden woningen en vijf tiny houses lijken ons ook te passen op deze locatie. Het is ook goed om te constateren dat er voor een adaptieve ontwikkelstrategie wordt gekozen, zodat ontwikkelingen en plannen van Laurens met het complex Stadzicht hier later nog op kunnen aansluiten. Anderzijds zijn we ook licht teleurgesteld in het niet samenlopen van deze ontwikkelingen en de plannen van Laurens met het complex Stadzicht. Met het samengaan van deze ontwikkelingen hadden een aantal issues van met name de bewoners van de Overschie Kleiweg beter opgelost kunnen worden, met name ten aanzien van het bouwverkeer en het toekomstige ontsluitingsverkeer. De vrees voor schade aan de niet-gefundeerde woningen leeft erg en die wordt niet weggenomen met de geruststelling dat het allemaal geregeld wordt tijdens de bouw met de ontwikkelaar en de mededeling dat als er dan schade is ontstaan, dit allemaal netjes wordt behandeld en afgehandeld. Het staat allemaal mooi op papier, maar ervaringen uit de praktijk blijken toch weerbarstiger te zijn. Dit bleek afgelopen dinsdag wel weer tijdens de hoorzitting over de behandeling van het bestemmingsplan Waterside 3. Ook de bekende verkeersmodellen zijn weer van stal gehaald om aan te tonen dat ontsluiting via de Overschie Kleiweg geen enkel probleem zal opleveren en dat het allemaal past binnen de berekeningen, maar net dan. Dit terwijl bewoners elke dag uit hun raam kijken en op de meest uiteenlopende momenten het verkeer voor hun deur op dit uiterst smalle weggetje vast zien lopen. Modellen versus realiteit, het blijft een dingetje. We dienen dan ook de motie in 'Laat de huizen niet dansen, kom met plan B!', waarin wij met klem het college oproepen om met een alternatief te komen voor het huidige gekozen ontsluitingspunt voor de ontwikkellocatie, zowel tijdens de bouw als na de realisatie van de woningen. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Verhoef, u heeft een interruptie van mevrouw Kockelkoren.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Ja voorzitter, ik begrijp uit de woorden van de heer Verhoef dat hij het een goed idee vindt dat ondanks dat er al sinds 2020, dus drie jaar lang, goede plannen liggen van zorgorganisatie Laurens om ook hun locatie te betrekken bij deze ontwikkeling en daarmee de ontsluitingsproblemen die u zojuist schetst op te lossen en tegelijkertijd ook een ouderenhuis te realiseren, langer thuis wonen, diversiteit in woningbouwontwikkeling ook voor ouderen te realiseren, dat u ondanks al deze feiten die nu niet op tafel liggen en niet zijn meegenomen, dat u dit toch een goed idee vindt? En ik snap eigenlijk niet zo goed waarom.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Verhoef.

De heer **VERHOEF** (lr). Zoals u heeft kunnen lezen, via de voorzitter, in de brief van de wethouder, sluiten de plannen qua tijdsplanning niet helemaal op elkaar aan. De woningbouwplannen zijn op korte termijn voorzien en de plannen van Laurens op de middellange termijn. Daarom is er ook gekozen voor een adaptieve ontwikkelstrategie, zodat dat later wel in elkaar geschoven kan worden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Kockelkoren.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Ja, een adaptieve ontwikkelstrategie. Ik vind het heel mooi verwoord, maar sinds 2020 lagen die plannen op tafel. In de commissievergadering heeft de wethouder aangegeven: ja, maar in de nota van uitgangspunten die was opgesteld was het plot wel meegenomen. We hebben gisteren die nota van uitgangspunten gekregen. Het hele

plot van Laurens staat er niet in vermeld. Dus mijn vertrouwen in deze adaptieve ontwikkelstrategie waarin de kansen die worden geschetst voor ouderenhuisvesting, waarin de kansen worden geschetst voor een goede ontsluiting, waarin de problemen die u schetst die ook door bewoners indringend naar voren zijn gebracht over de Overschie Kleiweg worden opgelost. Mijn vertrouwen dat dat allemaal goed gaat komen, is eigenlijk gedaald tot bijna onder het nulpunt en ik vind dus dat u hier een veel te positief verhaal houdt en dat had ik eigenlijk niet verwacht van Leefbaar Rotterdam.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Verhoef.

De heer **VERHOEF** (lr). Ja, op mijn beurt vind ik u wel heel negatief hierop reageren. Het is goed om te horen, het staat ook vermeld in de brief aan de wethouder, dat er weer gesprekken gaande zijn met Laurens, dus ja, misschien ben ik te positief, misschien bent u te negatief, maar ik denk toch dat we het resultaat van de gesprekken even moeten afwachten.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Kockelkoren.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Ja, ik constateer een proces waarin drie jaar lang eigenlijk niet is omgekeken naar de kansen die hier liggen en ik constateer daarmee een onvoldragen plan dat hier voorligt, dat we bijna genoodzaakt zijn om nu wel goed te keuren omdat anders de WVG verloopt en ik heb het idee dat Leefbaar Rotterdam met dit argument toch overstag gaat, terwijl jullie zien dat de wezenlijke problemen die bewoners ook hebben geschetst, van de verkeerssituatie, van een negatieve grex van € 2,6 miljoen waarin uitsluitend middeldure en dure woningen worden gerealiseerd, niet worden opgelost. Dus ik begrijp dan toch niet zo goed uw positieve houding en ik zou u willen vragen: stel die scherpe vragen ook aan het college.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Verhoef.

De heer **VERHOEF** (lr). Ja, ik heb verder geen toevoeging meer.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Ja, ik ga hetzelfde proberen als mevrouw Kockelkoren. Het is voor mij echt werkelijk onvoorstelbaar. Ik zit vijf jaar in deze raad. We hebben een Leefbaar Rotterdam dat beweert dat ze voor de ouderen opkomen. We zitten in een situatie dat we dadelijk in een woonvisie zelf het woord senioren erin moeten fietsen omdat het nog niet bestaat. Er wordt aan de lopende band gezegd: ouderenhuisvesting, ouderenhuisvesting en zorg. Het is onlosmakelijk een combinatie. Uw eigen wethouder van Leefbaar Rotterdam-signatuur is heel erg bezig met zorg en ouderenhuisvesting. En u laat zo'n kans hier liggen waar een Laurens zelf heel duidelijk initiatief neemt, met een geweldig plan komt en Leefbaar Rotterdam zegt: nou ja joh, laat toch zitten, we zien wel hoe dat in de toekomst gaat, terwijl dat probleem door uw eigen wethouder op dit moment aangekaart wordt in het zorgdossier. Ik vind het ongelooflijk dat dat gebeurt vanuit Leefbaar Rotterdam. Legt u me nu eens uit wat daar dan de reden voor is. Want u weet, als dit plot niet in de nota van uitgangspunten staat, wordt het niet meegenomen. Klaar. Klaar. Einde oefening. Dat is wat we vandaag besluiten, dus het moet in ieder geval op zijn minst in de nota van uitgangspunten staan. En dan kunt u uw verhaal houden, dan mag u het houden en dan mag u alle twijfels hebben, maar het er nu niet in hebben is het er nooit meer in krijgen, dus ik snap u niet.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Verhoef.

De heer **VERHOEF** (lr). Ja, ik blijf bij mijn standpunt voorzitter. Ik heb het denk ik genoeg uitgelegd. Mevrouw Kockelkoren zei het zelf ook al, de WVG verloopt, dus er is enige spoed nu, en ik denk dat wij Laurens afdoende ruimte geven om nog aan te haken. En Laurens heeft in haar brief aan de gemeente ook zelf laten weten dat hun tijdsplan iets anders loopt dan dat van ons.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Ja voorzitter, de laatste keer. Spoed prima, maar u kunt nu met ons samen hier in totaliteit zeggen: met spoed even het erin zetten wethouder, met spoed even in die nota van uitgangspunten het plot groter maken. Dan zijn we klaar. Dat is heel snel gedaan. Het ligt klaar, dus die spoed kan nog steeds overeind blijven.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van Dommelen.

De heer **VAN DOMMELEN** (vvd). Ja dank u wel voorzitter. Ja, spoed, spoed. Ik weet uit welingelichte bronnen dat er al begin jaren 2000 op de voetbalvelden werd gesproken over het bouwen van woningen. Wat spoed? Het is nu 2023. We moeten aan de gang met die woningen. Het voorkeursrecht vervalt en dat staat helemaal los van het feit dat we ook de plannen van Laurens de ruimte moeten geven. Maar laten we alsjeblieft onmiddellijk gaan bouwen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Ja, van de VVD begrijp ik dit volledig. Het is niet de achterban van de VVD waarvoor gebouwd gaat worden dus dat snap ik wel. Dat begrijp ik gelijk, dat u dat zegt. Maar ik vind het ongelooflijk dat u dit soort zaken laat stagneren en laat lopen op een WVG. Echt, sorry, kom op VVD. Probeer nu ook eens een keer te besturen voor de hele stad en niet alleen voor uw eigen achterban.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van Dommelen.

De heer **VAN DOMMELEN** (vvd). Dank u wel voorzitter. Mevrouw Verkoelen, mag ik u uitnodigen om een keer mee te gaan naar de liberale lunch? Dan zult u zien dat er voldoende achterban van de VVD is die daar wel degelijk in geïnteresseerd zou zijn.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan zijn wij op dit punt aan het einde van de beraadslaging gekomen tenzij. O sorry, ik ben inderdaad even heel erg snel door het agendaonderwerp aan het lopen.

De heer Verhoef heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. Laat de huizen niet dansen, kom met plan B!

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van de vaststelling van het bestemmingsplan 'Transformatie Voetbalvelden Overschiese Kleiweg';

constaterende dat:

- er veel zorgen leven onder de bewoners van de Overschiese Kleiweg met betrekking tot de geplande ontsluiting van de ontwikkellocatie Overschiese voetbalvelden ter hoogte van de voormalige toegang van die velden;
- de huizen aan de Overschiese Kleiweg gebouwd zijn op "staal" of "koeienhuiden" en derhalve niet gefundeerd zijn;
- bewoners vrezen schade door trillingen aan hun huizen als zwaar bouwverkeer over de Overschiese Kleiweg richting de ontwikkellocatie gaat rijden;
- de Overschiese Kleiweg een smalle weg is die nu al vaak heeft te maken met opstoppen door moeilijke situaties met passerend/tegemoetkomend verkeer;
- toevoeging van 99 huizen op de ontwikkellocatie zal leiden tot nog meer verkeersbewegingen op de smalle Overschiese Kleiweg;
- verkeersmodellen hebben berekend dat de geplande toename van het wegverkeer net past binnen het vastgestelde maximum voor deze weg van 2500 verkeersbewegingen per etmaal;

overwegende dat:

- er sprake is van kwetsbare oude huizen aan de Overschiese Kleiweg;
- op papier de schaderegelingen er altijd goed uitzien, maar de praktijk voor bewoners vaak weerbarstiger is;
- voorkomen beter dan genezen is;
- verkeersmodellen niet altijd de meest representatieve weergave zijn van de realiteit;

verzoekt het college:

- in overleg te treden met alle partijen om te onderzoeken of er een andere ontsluiting mogelijk is voor het zware bouwverkeer op de Overschiese Kleiweg;
- hier ook bewoners bij te betrekken;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M. Verhoef

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan kijk ik naar de volgende spreker op dit agendapunt. Mevrouw Kockelkoren.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Ja voorzitter, dit onderwerp heeft mij de afgelopen weken wel enigszins gepuzzeld. Ik zie een plan om voetbalvelden te transformeren naar woningbouw. Daar is op zich niets mis mee. Maar wat ik tegelijkertijd zie is dat we drie jaar lang kansen hebben laten liggen van een zorginstelling die in 2020, drie jaar geleden, al heeft aangegeven dat zij mee willen denken over de ontwikkeling, dat daar kansen liggen om een ouderenhuis te realiseren, om langer thuis wonen te realiseren, diversiteit in de woningbouwontwikkeling te realiseren die nu uitsluitend bestaat uit middeldure en dure woningen en dat we die kansen laten liggen. Bovendien creëren we met dit bestemmingsplan een extra probleem, namelijk meer verkeer over de Overschiese Kleiweg die daar veel te smal voor is. Een probleem dat had kunnen worden opgelost door de locatie van Laurens direct mee te nemen. Bovendien is het een negatieve grex, waarbij we € 2,6 miljoen als publieksgeld inleggen voor uitsluitend middeldure en dure woningen. Al deze zaken bij elkaar opgeteld maken het voor mij erg lastig om hier op dit moment voor te stemmen. Dan heeft de wethouder nog beloofd met een nota van uitgangspunten te komen, daar zat deze locatie natuurlijk wel bij. Krijg ik de nota van uitgangspunten, zit de locatie er niet bij. Dus kan de wethouder nu uitleggen wat er de afgelopen drie jaar is gebeurd waarom

we hier nu staan? Want ik kan het werkelijk waar gewoon niet bij elkaar brengen, ik vind het een onvoldragen plan en ik snap dus eigenlijk ook niet waarom Leefbaar Rotterdam op dit moment het hier wel mee eens is. Ik hoop dat de wethouder mij nog iets meer duiding kan geven waarom we hier zo zijn gekomen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van de heer Van Dommelen.

De heer **VAN DOMMELEN** (vvd). Dank u wel voorzitter. Vindt GroenLinks het dan wel normaal dat Laurens sinds 2020 niets van zich heeft laten horen tot het moment van de hoorzitting en dat er totaal geen financiële onderbouwing is? Is dat dan wel een normale gang van zaken en moeten we daar dan maar allemaal in meegaan en op wachten?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen, u heeft een interruptie?

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Ja, een interruptie op de heer Van Dommelen. Dat is gewoon niet waar. De gemeente heeft niet meer gereageerd op alle inbreng van Laurens. En nu gaan we zeggen: nu moet Laurens zo politiek actief en slim zijn om te weten dat ze dan raadsleden moeten benaderen. Kom op, zij denken gewoon heel zakelijk, wij hebben te dealen met de gemeente die bezig is en die heeft niet gereageerd sinds 2020.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Kockelkoren.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Ja voorzitter, ik wilde graag meegaan in dat verhaal, maar ik krijg nu een nota van uitgangspunten uit 2022 waar heel Laurens niet in genoemd wordt. Dus in mijn beleving laat dat volledig zien dat de gemeente hier ernstige steken heeft laten vallen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik kijk even de zaal in. Mevrouw Verkoelen, u wenst het woord? Dan geef ik het woord aan mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Ja voorzitter, aansluitend op mevrouw Kockelkoren is het duidelijk dat ook 50PLUS hier behoorlijk verbolgen over is. Het is niet alleen zo dat het hier alleen gaat over woningbouw. We hebben hier een immens probleem in het kader van zorg. We hebben een wethouder die het niet droog houdt op dit moment hoe hij de zorg moet aanpakken. Dan krijg je dit in de schoot geworpen en je laat het liggen. Ik snap best dat deze wethouder die er een jaar zit hier veel minder aan kan doen, maar het zo kort door de bocht nu maar afserveren en het niet in de nota van uitgangspunten opnemen, geeft ons naar de toekomst geen enkele kans meer en dat is gewoon een onacceptabele situatie. Het is gewoon een geweldige kans om te zorgen dat we zorg, wonen en ouderen bij elkaar kunnen brengen. Er is nog een extra punt dat ik van mevrouw Kockelkoren nog niet hoor, we moeten nota bene ook nog bij een particulier zorgen dat die grond verdwijnt, die vervuild is en noem maar op. Ik zie het gedonder al dat we krijgen met dat bedrijf. Dat hoeven we allemaal niet te doen als we dit doen. Dan kunnen we het allemaal links laten liggen en dan hebben we in één keer een prachtige oplossing voor dat gebied. Ik vind het een ware gemiste kans en ik zou echt graag van de wethouder willen weten waarom we die laten liggen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer De Haan.

De heer **DE HAAN** (d66). Dan heb ik toch een vraag voor mevrouw Verkoelen. Ze focust heel erg op het Laurensterrein. Maar wat mij ook heel erg is bijgebleven uit de behandeling in de subcommissie Bestemmingsplannen is met name ook de overlast die wordt ervaren

door de buurt waar eigenlijk sinds de jaren tachtig al jaar op jaar de bewoners op hebben gehamerd dat het niet goed gaat op dat terrein daar. Dat het niet goed gaat op het Van der Gaag-terrein qua overlast van de garages, wat daar allemaal gebeurt. En ik ben het met u eens hoor, ik heb het ook een rommelig traject gevonden. Ik zal er zo dadelijk ook nog even op ingaan. Maar ik vind dat we ook wel een beetje tekortdoen aan wat daar nu elders gebeurt, niet alleen het Laurensterrein, maar ook het Van der Gaag-terrein. Ik ben wel benieuwd hoe mevrouw Verkoelen daarnaar kijkt omdat dit toch ook wel daar een oplossing voor biedt in mijn ogen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). In dertig seconden. Moet u luisteren, als een Van der Gaag-terrein zo ernstig is, wat ernstig is, zet er dan handhaving op en pak het via een andere manier op. Als we dat moeten oplossen door een vervuild terrein met alle ellende op te moeten gaan kopen en die sores over te nemen als gemeente, zitten we in de verkeerde koers.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik geef het woord aan de heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Ja, dank u wel voorzitter. De ChristenUnie staat uiteraard voor een zorgvuldige procedure waarin we ook beslissingen nemen, zeker als het gaat over de inrichting van de stad, als we het hele plaatje kennen. En om die reden zijn we ook uiterst kritisch op het proces zoals dit nu gelopen is. We kenden de nota van uitgangspunten nog niet en die hebben we gisteren gekregen. Daar hebben we kennis van genomen en die vinden we ook nog buitengewoon mager. Het lijkt er sterk op dat we kansen gemist hebben om tot een beter plan te komen in combinatie met gefaseerde ontwikkeling van locatie Stadzicht en Stichting Laurens. Een integraler plan dat juist veel van de bezwaren van andere reclamanten weg had kunnen nemen. Wat ons betreft zou dat reden zijn om een pas op de plaats te maken met dit bestemmingsplan. En onze vraag aan de wethouder is dan ook: waarom moeten we nu, vandaag, nota bene hebben we gisteren de nota van uitgangspunten gekregen, daar een besluit over nemen? We zijn overigens blij dat de wethouder in de commissie al heeft aangegeven dat dit niet de schoonheidsprijs verdient. Daar vinden we elkaar natuurlijk wel, maar voor ons gaat het wel een stukje verder. We moeten met Laurens ook goed in gesprek om tot een goede gebiedsontwikkeling te komen. We zien als raad graag wel dat wij geïnformeerd worden over de tussenresultaten van die gesprekken die u met Laurens gaat voeren, ook in de vorm van een bijgewerkte nota van uitgangspunten. Daarom dienen wij een motie in, 'Geen bestemmingsplan zonder kader', waarin wij aan de ene kant vragen om op dit punt met een geactualiseerde nota van uitgangspunten te komen, maar ook voor de toekomst te zorgen dat als wij bestemmingsplannen vaststellen, wij uit kunnen gaan van een goede nota van uitgangspunten die ook op tijd bij ons bekend is. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen, u wenst het woord?

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Ik heb een puntje van orde. Mijn computer is kapot. Ik had er ook een motie in zitten die ik er niet meer uit krijg, want die computer moet zo dadelijk weg, dus ik wil graag mee tekenen met die motie, want dat is een gelijksoortige. Dan heb ik in ieder geval dat verhaal. Ik ben al de hele ochtend bezig om te proberen mijn systeem weer op orde krijgen. Nou ja, ik typ blijkbaar zo hard, alles valt uit. Dus daarmee voorzitter zit ik eigenlijk een beetje in de problemen. Ik kan gelukkig nog met de hand schrijven, dus mijn teksten lukt nog wel. Ik weet ook waar het over gaat. Maar ik krijg er niets meer uit, hij gaat zo dadelijk naar de computerman.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen, het is helder. Ik kijk even naar de indiener.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Mag dat van de ChristenUnie?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Als de indiener daarmee akkoord gaat ga ik ervan uit dat ik zo meteen een aangepaste motie met een extra ondertekenaar krijg.

De heer **VONK** (cu). Voorzitter, daar werken wij graag aan mee. We zullen zorgen dat we dit probleem van mevrouw Verkoelen oplossen door de naam van mevrouw Verkoelen inclusief het getekende logo daaraan toe te voegen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Een praktische en snelle oplossing. Goed om te zien dat we dan op die manier de motie niet een tweede keer hoeven in te dienen maar gelijk kunnen verwerken in het systeem.
De heer Vonk heeft de volgende motie ingediend.

Motie 2. Geen bestemmingsplan zonder kader

"De gemeenteraad van Rotterdam bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van het Bestemmingsplan Transformatie Voetbalvelden Overschie;

constaterende dat:

- de ontwikkelopgave in dit gebied groter is dan het bestemmingsplan veronderstelt;
- Stichting Laurens, als eigenaar van locatie Stadzicht, al in een vroeg stadium aangegeven heeft serieuze plannen te hebben voor herontwikkeling omdat het gebouw aan vervanging toe is;
- de gemeenteraad tot voor kort geen kennis had van een reeds sinds 2020 bestaande nota van uitgangspunten over gecombineerd gebied bestaande uit voetbalvelden, voormalig fabrieksterrein en locatie Stadzicht;
- Stichting Laurens de nota van uitgangspunten medio 2020 heeft ontvangen, waarna de gemeente niet is ingegaan op uitnodigingen voor een voortgaand gesprek;
- Stichting Laurens kansen ziet voor een ouderenhub en verdere samenwerking in de uitvoering van het Langer Thuis Akkoord;
- diverse reclamanten zich zorgen maken over de verkeersbelasting van de dijk en aandringen op een andere wijze van ontsluiten;

overwegende dat:

- de wethouder heeft toegezegd in gesprek te gaan met stichting Laurens om een gebiedsontwikkeling van het gehele gebied te faciliteren, waarin alternatieven voor de verkeersontsluiting worden meegenomen;
- de raad nu pas na behandeling in de commissie kan nagaan in hoeverre het bestemmingsplan aansluit op de nota van uitgangspunten en in hoeverre alternatieven met een betere ontsluiting mogelijk zijn;

verzoekt het college:

- de tijd die de sanering van het fabrieksterrein kost, te benutten om samen met Stichting Laurens te komen tot een goede gebiedsontwikkeling van het gehele gebied en daartoe de nota van uitgangspunten te actualiseren;

- nota's van uitgangspunten in een vroeg stadium ter kennis te stellen aan de gemeenteraad, zeker wanneer voor (een deel van) het terrein waar de nota op van toepassing is, een bestemmingsplan gemaakt wordt;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T.J. Vonk, A. Kockelkoren en P.J.H.D. Verkoelen

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik denk wel dat de wethouder eerst de motie moet ontvangen voordat zij daar een advies op kan geven. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Zijn er nog mensen die inbreng wensen te doen op dit onderwerp? De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja, wel degelijk voorzitter. Voorzitter, het is een moeilijke bouwplek met een complexe wateropgave en vervuilde grond. Het is ook een slechte locatie voor verdichting van de stad, midden in een groene omgeving. Het kost ook nog eens de gemeentelijke schatkist ruim € 2,5 miljoen en dat betekent zo'n € 30.000,00 aan publiek geld per woning. Laat ik het kort houden, de Partij voor de Dieren is tegen dit voorstel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Zijn er andere sprekers op dit punt? De heer De Haan.

De heer **DE HAAN** (d66). Dank u wel voorzitter. Als ik me niet vergis, afgaand op oud-voetballers van die velden is er zeker zo'n vijftien jaar weinig gebeurd, althans weinig formeel en amper in het zicht. En daar zouden we volgens mij met elkaar als raad, als stad ook wel wat scherper op mogen zijn, al was het maar dat in zo'n tussentijd, als er al bewust sprake van is geweest, we wellicht nog het een en ander daar hadden kunnen organiseren, meer dan ongetwijfeld die heel praktische gratis parkeerplek die deze plek organisch bleek te vervullen. Want die urgentie voor transformatie van deze plek was er wel degelijk, zeker ook bij de omwonenden. En inmiddels dus ook bij de gemeente. Niet in de laatste plaats ook om eens en voor altijd die overlast die er is nu letterlijk weg te bestemmen. En met alle mitsen en maren toch fijn dat daar nu wel degelijk wat mee gebeurt. Want zoals we hebben kunnen lezen en ook hebben gehoord was die aanloop niet alleen erg rommelig, zeker ook toen hij in de subcommissie Bestemmingsplannen aan de orde kwam, en zaken daar langzaam maar zeker op hun plek vielen en ook vanuit de wethouder de duidingen en de aanvullende informatie werden verstrekt. Maar goed, hoe dan ook is het nu ook in een stoomversnelling gekomen tot aan de nazending gistermiddag aan toe. En dan toch, om terug te grijpen op de brief van begin april van dit jaar, van de wijkraad die daarin ook een aantal concrete en goede suggesties doet, en die te citeren: we zijn blij dat er eindelijk wat met de lege voetbalvelden gaat gebeuren en we ondersteunen ook de komst en noodzaak van woningen op deze locatie. Daarnaast hopen wij dat ook het Van der Gaag-terrein snel in eigendom van de gemeente komt, zodat deze ook meegenomen kunnen worden in de ontwikkeling. Zo komt eindelijk definitief een einde aan een jarenlange overlast die vanaf deze terreinen heeft plaatsgevonden. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer De Haan. Zijn er nog andere sprekers op dit onderwerp? Dan geef ik nu het woord aan wethouder Zeegers.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja, dank u wel voorzitter en dank voor de bijdragen. Ik denk dat het punt dat over all gemaakt wordt over dat proces met Laurens en hoe dat is gegaan en of dat niet beter had gekund, dat ben ik met u eens. Dat heb ik ook in de commissie aangegeven. Voor mij persoonlijk was het niet bekend dat er bij Laurens tot op het laatste moment de verwachtingen waren dat het een integraal verhaal zou zijn. Dus dat leidt ook bij mij tot de gedachte: ik heb bestuurlijk overleg met Laurens hierover niet gehad. Dat is ook niet vanuit hen naar mij voor zover ik weet aangekaart geweest, dus in die zin denk ik: dat is niet de manier waarop je met partners in de stad de relatie wil hebben. Laat ik maar in het midden houden wie waar wat heeft nagelaten of steken heeft laten vallen. Voor zover ik kan constateren en zelf... Nou ja, goed, ik denk dat we daarin een volgende stap te zetten hebben en dat wij ook met die komende gebiedsontwikkeling dit bestemmingsplan inderdaad willen, hebben voorgedragen om vast te stellen, juist vanwege die woningen, dat eindelijk dat Van der Gaag-terrein ontwikkeld kan gaan worden, dat we ook die WVG hebben gevestigd en als we het nu niet vaststellen, dan zijn we dat wel kwijt. Dus dat leidt wel echt tot grote vertraging en een grote mogelijkheid dat dat Van der Gaag-gebied niet in onze handen komt, dus dat we dat niet kunnen ontwikkelen met alle onzekerheden van dien. Dus er is een groot belang voor de woningnood, voor kwaliteit in dat gebied om wel nu met dit bestemmingsplan verder te kunnen gaan. Tegelijkertijd zien we ook dat Laurens ideeën en plannen heeft waarvan we zeggen: die zijn ook nodig. Die woonzorgprojecten moeten we doen en samen met wethouder Buijt zit ik ook in het platform met de zorginstellingen om te kijken hoe we dat goed kunnen vormgeven in de komende tijd, omdat dat zo broodnodig is. En daar past Laurens natuurlijk prima in, dus ik zie het ook als een belangrijke ontwikkeling om mee verder te gaan en daarom ook die adaptieve gebiedsontwikkeling zoals we dat hebben neergezet zodat we geen mogelijkheden uitsluiten. Dat is ook zeker niet de bedoeling. Wij willen stimuleren dat dat woonzorgproject voor elkaar komt en daarmee ook de kans op die ontsluitingsweg.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). De wethouder sluit het toch uit als je het niet in de nota van uitgangspunten meeneemt? Neem dat nu gewoon mee, dan kunt u nog adaptief zijn en dan kunt u nog op allerlei mogelijke manieren... maar dan sluit u het tenminste niet uit. U sluit het nu pertinent uit op deze locatie. Dan moet er weer een heel nieuw ander traject voor gaan volgen en we hebben de haast, ook voor de ouderen.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja, ik heb ook in de commissie gezegd dat die nota van uitgangspunten destijds is gedeeld met Laurens, maar omdat een ander tempo zat in de ontwikkeling en ook op het moment dat je een bestemmingsplan voorlegt dan moet het financieel haalbaar zijn en dat was niet zo. In de tussentijd hebben wij mogelijk te weinig gedaan. Dat weet ik niet. Maar er is niet een financieel haalbaar plan gekomen in de tussentijd. En we hebben toch haast met dat bestemmingsplan dus vandaar dat we dit zo doen, maar we geven aan dat we met Laurens in gesprek gaan om te kijken hoe we die ontwikkeling verder kunnen mogelijk maken zodat we zaken niet uitsluiten en in de toekomst nog mogelijk kunnen maken. Maar voor nu is het echt nodig om dat Van der Gaag-terrein ook te behouden om dit bestemmingsplan vast te stellen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Kockelkoren.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Ja, ik zit gewoon met de data. Die drie varianten die Laurens heeft geschetst waren van 2020. De nota van uitgangspunten is van november 2022. Toen was u al bestuurder. Dus ik snap niet waarom in die nota van uitgangspunten dus met geen kaartje, met geen woord over de mogelijke toekomstige ontwikkeling is gerept.

Daarom is het na een hoorzitting komen met een adaptieve strategie in mijn ogen een soort mosterd na de maaltijd en geeft zo weinig vertrouwen over die toekomst waarin dat dan wel gaat lukken.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja, dat kwam inderdaad doordat die financiële haalbaarheid, die plannen onvoldoende concreet waren. Dan neem je het daarin niet mee. Ik denk dat het even goed is om een doorstapje te doen naar de motie van de ChristenUnie, waarin u zegt: neem ons nu aan de voorkant mee. Volgende week als het goed is, in ieder geval voor de zomer, beoog ik te komen met een uitwerking hoe we met deze plannen omgaan, dus wanneer een nota van uitgangspunten, hoe gaan we dat precies doen, wie stelt welk document vast et cetera. Dat is een heel traject geweest met allerlei partners hoe we zo'n proces gaan stroomlijnen. Want ik ben het met u eens, en dat heb ik al vaker gezegd, dat het belangrijk is dat de raad aan de voorkant weet wat er speelt en wat er mogelijk is, zodat we dat later als college verder kunnen detailleren en uitwerken en dan komen we uw kant uiteindelijk op met bestemmingsplannen en grondexploitaties en al die zaken meer. Maar dat u aan de voorkant meer weet wat mogelijk is. En in dit traject heeft Laurens onvoldoende inzicht kunnen geven in de financiële haalbaarheid van hun plannen en dan kunnen wij dat dus niet meenemen in het bestemmingsplan.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Maar de gemeente heeft ook helemaal geen contact meer gehad tussen 2020 en 2022. Daar zit voor mij het probleem. U heeft helemaal gelijk als ze dat niet gedaan hadden. Maar gaan we nu echt een zorginstelling werkelijk op dezelfde manier behandelen als de deskundigen met al hun expertise op bestemmingsplannen? We hadden bij Laurens moeten aankloppen en moeten zeggen: kom op, waar gaat het over? Tussen 2020 en 2022. En dat is gewoon niet gebeurd. U heeft niets gedaan. Dag, tot ziens, tot de volgende keer. Zo gaan we toch niet meer om in deze tijd en zeker niet omdat de nood aan de man is voor de ouderen. Dat is het probleem. Het is niet zomaar dat het extra is. We hebben het zo hard nodig. U komt dadelijk terreinen tekort om uw mooie plannen met wethouder Buijt te gaan uitvoeren. Hier krijgt u het in de schoot geworpen. Ongelofelijk.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Uw pleidooi is helder en zo willen we er ook in zitten, dus wij gaan ook met alle partijen aan de slag. Het is ook, moet ik wel zeggen niet dat Laurens nu bij mij persoonlijk op de deur heeft geklopt, van: wij hebben hier een fantastisch plan en neem het mee. Dat is niet gebeurd. Dat wil ik wel gemeld hebben. Dus ik vind ook dat wij de hand uit moeten steken, maar ik vind ook dat anderen ook initiatiefrijk moeten zijn, ook op bestuurlijk niveau als iets zo belangrijk wordt gevonden. It takes two to tango, zeg ik, maar dat vind ik ook in dit geval wel zo. Dus eens dat wij met die woonzorgcombinaties goed aan de slag moeten, maar ik verwacht ook wel enige initiatiefrijkheid op bestuurlijk niveau op dat terrein. En dat is niet bij mij gebeurd. Goed, ik denk dat ik de vragen grotendeels wel beantwoord heb. Dan ga ik naar de motiebeantwoording. Leefbaar Rotterdam, u maakt zich zorgen over die verkeersafwikkeling. U zegt: er lag een mooie kans om dat ook integraal te doen. Nu heb ik net aangegeven hoe dat zit, maar u zegt: laat die kans nu niet lopen. Pak hem wel. Dus u zegt: laat de huizen niet dansen, kom met plan B. Die motie is uitvoerbaar, dus is oordeel raad wat mij betreft. Wij vinden het natuurlijk ook belangrijk dat die ontsluiting goed geregeld wordt en dat we die communicatie met Laurens daarin gaan verbeteren. Dat was de motie die u had ingediend. Dan de motie van de ChristenUnie, GroenLinks en 50PLUS. De motie 'Geen bestemmingsplan zonder kader'. Daar heb ik al een beetje een voorschot op genomen. Ik zou u willen uitnodigen om misschien de motie in te dienen op het moment dat we het gaan hebben over die volgorde van planvorming. Omdat we daar nu bepaalde ideeën over hebben, wanneer we de raad over wat informeren en ook de rol van

een nota van uitgangspunten in het geheel. En omdat deze motie daar heel erg op toeziet, is het misschien een idee om die daaraan te koppelen, aan dat onderwerp. Want wij zijn voornemens om een nota van uitgangspunten zeker uw kant op te doen, maar in sommige gevallen zijn het heel kleine projecten en u geeft ook altijd aan dat ik te veel stukken stuur, dat zullen we niet in alle gevallen willen doen, is ons voorstel. Maar we hebben andere ideeën over hoe u aan de voorkant meer mee te nemen. Dus zou het mogelijk zijn om dat moment even af te wachten en dan de motie opnieuw in te dienen, mogelijk op een andere manier, mogelijk op dezelfde manier. Maar dan hebben we dat gesprek in ieder geval gehad.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Ja voorzitter, ik heb de motie natuurlijk even weggegeven, maar er staan twee bullets in de motie. De eerste gaat volgens mij over waar we nu staan, over die geactualiseerde... Dus als u kunt zeggen: dat kan ik nu hard toezeggen, dus als dat gewoon een toezegging is, dan is dat deel van de motie daarmee gedekt. En dan zouden we het tweede deel van de motie op een later tijdstip nog eens in kunnen dienen om te kijken: waar staan we nu. Dus als we het zo kunnen doen, dus met een toezegging, dan kan ik die andere dus dan intrekken.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja, ik wil heel even advies of dat eerste bullet een haalbaar bullet is. Want volgens mij wilt u verankeren dat wij serieus met die gesprekken omgaan met Laurens en dat dat in een bepaald document uw kant weer opkomt. Dat kan ik toezeggen. Maar of dat precies in de tijdsperiode van de sanering gerealiseerd is en of dat precies in een nota van uitgangspunten of in een ander document, dus die exacte timing en dat exacte document, daar houd ik even een slag om de arm. Maar ik wil u zeker meenemen in wat de bedoeling is daarna. Tegelijkertijd denk ik dat lijkt toch ook wel erg op... nee, dat niet. Dus ik wil zeker terug uw kant opkomen hoe we omgaan met die ontwikkeling. Als u hem zo zou kunnen herformuleren, dat is wat mij betreft goed. En over de volgorde van de documenten komen we dan later terug.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Ja, u houdt een slag om de arm. Ik wil dan ook even een slag om de arm houden. Ik wacht dus even dat advies af waar u mee komt en dan kijk ik even wat we gaan doen. Dus even in technische zin, dan kunnen we in een later stadium eventueel een aangepaste motie indienen. Ik kijk naar de voorzitter, die knikt, dus dan doen we dat op die manier. Ik wacht even uw eerste reactie af.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Prima, helemaal goed. Ik denk wel door de beantwoording van de vragen te zijn.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Zijn er nog openstaande vragen die niet beantwoord zijn? Is er behoefte aan een tweede termijn? Dan gaan we over tot sluiting van dit agendaonderwerp en aangezien het 12.55 uur is wil ik u uitnodigen voor de lunch. Heeft u behoefte aan een pauze van één uur? Dan is er een lunchpauze tot 14.00 uur en dan graag in de zaal terug om 14.00 uur.

(De vergadering is geschorst.)

Notulen raadsvergadering

Notulen van de raadsvergadering van 22 juni 2023

Notulen van de raadsvergadering van 22 juni 2023 (middagzitting)

Voor de agenda wordt verwezen naar volgnummer 9

Voorzitter: mevrouw N.D.Z.R. Mohamed-Hoesein met dien verstande dat het voorzitterschap van 15.06 uur tot 15.54 uur is waargenomen door mevrouw A. Kockelkoren

Voor de presentielijst van deze vergadering wordt verwezen naar de ochtendzitting van deze vergadering.

Namens het college zijn tegenwoordig de heer V.P.G. Karremans, de heer S. Kasmi en de heer R.A.C.J. Simons

Griffier: mevrouw I.C.M. Broeders, met dien verstande dat zij van 17.57 tot 18.05 is waargenomen door de heer A.C. de Bondt

Heropening

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dames en heren, welkom in de raadzaal met het vervolg van de vergadering van de gemeenteraad op 22 juni 2023.

6.3 Het voorstel tot vaststelling van de nota 'Van onschatbare waarde: uitgangspunten voor het Rotterdamse cultuurbeleid 2025-2028'

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Aan de orde nu op de agenda het voorstel tot vaststelling van de nota 'Van onschatbare waarde: uitgangspunten voor het Rotterdamse cultuurbeleid 2025-2028'. Er ligt één ontwerpbesluit voor. De wethouder is aanwezig in de zaal. Ik geef het woord aan de heer De Waard.

De heer **DE WAARD** (lr). Dank u wel voorzitter. Laat ik beginnen met het uitspreken van mijn complimenten voor het stuk zoals het er nu ligt. Dat mag ook gezegd worden natuurlijk. Er is enorm veel werk verzet en daar kunnen we trots op zijn. Vorige week hebben we hier in de commissie eigenlijk al uitgebreid over gedebatteerd, dus ik wil er ook niet te veel over uitweiden. In dit debat heb ik het voorbeeld van tante Jo uit Pendrecht aangehaald en het punt dat ik destijds maakte is dat niet alle Rotterdammers zich kunnen vinden in zaken als dekolonisatie, genderongelijkheid en racisme. Daar zit voor ons dan ook echt het pijnpunt. Daarom heb ik ook de volgende vraag aan de wethouder: hoe garandeert de wethouder dat ook andere Rotterdammers zich gehoord voelen?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Bokhove, u heeft een interruptie op de heer De Waard. Aan u het woord.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). In de politiek wordt weleens gezegd: nu doet u het weer. En dat is in dit geval ook. In de commissie was het echt een soort karikatuur van tante Jo. Maar wat Leefbaar Rotterdam eigenlijk hiermee deed, was doen alsof met die niet-bestaande tante Jo Rotterdammers die zich daarin herkennen, dat die bang moeten zijn dat er niet voldoende in

het cultuurplan voor hen is, dat ze misschien worden uitgesloten. En dat vond ik heel vervelend in de commissie. Het is een soort bangmakerij, angstzaaijer, dat het voor een deel van de Rotterdammers misschien niet is geschreven. En de wethouder heeft ook in de commissie klip-en-klaar aangetoond dat de uitgangspunten van het nieuwe cultuurplan voor alle Rotterdammers zijn. Dus ik zou echt willen vragen of u zich nu ver weg wilt houden van die bangmakerij.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer De Waard.

De heer **DE WAARD** (lr). Dank u wel voorzitter. Ik laat me zeker geen woorden in de mond leggen en vooral niet op deze manier. Het is zeker geen bangmakerij. En om uw eigen woorden eigenlijk ook te herhalen, nu doet u het ook weer. Want eigenlijk wil ik de vraag dan ook even omkeren. Denkt u dat iedereen zich in deze grote maatschappelijke problemen herkent?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Bokhove.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Het mooie van kunst en cultuur is dat je soms het kleine, het hele dierbare probeert uit te stralen. We zien veel in de cultuur over liefde. Maar we zien ook enorm grote maatschappelijke problemen in kunst en cultuur. En dat is een taak van cultuur, om dat bij alle Rotterdammers onder de aandacht te brengen, bij iedereen. En u hoeft niemand bang te maken dat hij zich niet zal kunnen herkennen daarin.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer De Waard.

De heer **DE WAARD** (lr). Nogmaals, ik maak niemand bang en u heeft ook nog geen antwoord op mijn vraag gegeven. Denkt u dat iedereen zich in deze grote maatschappelijke problemen herkent?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Bokhove.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Voorzitter, dat hoeft niet, maar waar u mensen bang voor maakt is dat er in dit cultuurplan niet voor een ieder voldoende te vinden is, en dat ontken ik met kracht.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer De Waard.

De heer **DE WAARD** (lr). Het is duidelijk dat mevrouw Bokhove hier geen antwoord op heeft, via de voorzitter. Maar dat maakt ook niet uit, want dit onderstreept dus wel het probleem en waarschijnlijk ook het verschil van inzicht. Mijn vraag blijft staan. Dank u wel voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Bokhove.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Dank u wel voorzitter. De complimenten ook vanuit GroenLinks aan de wethouder, want na een wollig en warrig rapport is er toch een heel heldere uitgangspuntennota verschenen, waar GroenLinks zich goed in kan vinden, en die denk ik voor heel veel Rotterdammers, voor elk wat wils te bieden heeft. De wethouder is ook goed ingegaan op vragen en zorgen die wij nog hadden. Hij herkende en deelde de ingebrachte aandachtspunten, bijvoorbeeld rondom tijdelijke huisvesting en continuïteit, dat cultuur ook gewoon autonoom mag zijn. Dank ook voor de financiële schets in potlood. Daar is wel één aandachtspunt dat de wederkerigheid met andere portefeuilles eventueel daar nog niet in is

verwerkt. Ik hoop dat dat in de toekomst wel gaat komen. Want het is niet alleen dat cultuur aan andere portefeuilles moet bijdragen, maar dat daar die wederkerigheid in zit. Zorgpunt naar de volgende stap voor die cultuurplanaanvragen is, dat er dadelijk een onwijs stevige commissie is. De wethouder zegt dat hij daar flink mee bezig is. Dat gaan wij natuurlijk gewoon goed monitoren. En over monitoring gesproken, we hebben het eerder gehad over impact in het cultuurplan. Instellingen die echt impact maken, en dat is als de som meer is dan het geheel der delen, als er meer interconnectiviteit is, als die impact groot is. Het mooie is dat er gevraagd wordt in een motie die wij mee hebben getekend, inmiddels hoop ik als het goed is, over impact meten is impact toetsen. Die tekenen we mee. We zouden ook gehoopt hebben dat dat ook op klimaat zo was geweest voor de VVD. Want ik vond het wel grappig dat hier wel gemeten moet worden om te kijken wat het effect is en dat het op klimaat blijkbaar niet kan. Maar laten we het in ieder geval voor cultuur wel doen. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik nu het woord aan de heer Van Dommelen.

De heer **VAN DOMMELEN** (vvd). Dank u wel voorzitter. Er ligt een mooie nota van uitgangspunten. Ik ben er blij mee. We hebben als raad daar input op geleverd aan de voorkant. We hebben er met veel partijen over gesproken en er is heel veel van meegenomen in de nota van uitgangspunten. Dus ook van mijn kant uit complimenten voor een mooi stuk, dat wat mij betreft ook de basis is voor de verdere transformatie van ons cultuurbestel in Rotterdam. Er zijn twee punten waar ik graag verder op zou willen doorpakken en daar willen we ook twee moties voor afgeven. De eerste motie heet 'Minder formuleren, meer cultuur'. Zoals altijd, je ziet het overal terug maar zeker in de culturele sector, de administratieve last en rompslomp van de culturele sector is enorm en wij dragen daar als subsidiegever ook een steentje aan bij in alles wat wij van hen vragen. En eigenlijk is het raar. Elke culturele instelling komt met een jaarrekening en een jaarverslag. Daar zou eigenlijk alles in moeten staan en op basis daarvan zouden we alles kunnen toetsen. Nu weet ik heel goed dat de regels en de subsidieverordening allemaal hun eigen eisen stellen, maar ik vind het onze taak, de taak van de wethouder, van de raad, om ervoor te zorgen dat de administratieve lasten fors verminderd worden en dat culturele instellingen zich kunnen bezighouden met waarvoor ze zijn, namelijk cultuur. Dus mijn verzoek aan de wethouder in een motie die door verschillende partijen wordt mee getekend, ja, sorry, ik heb hem nog niet, hij moet nog naar boven worden gebracht, excuus daarvoor. Wij vragen in de motie om in de nieuwe cultuurplanperiode kritisch te kijken naar de administratieve lastendruk en kritisch te kijken om die te verminderen daar waar mogelijk. Zoveel mogelijk het jaarverslag en de jaarrekening als basis te gebruiken. En als deze niet toereikend zijn met de culturele instelling in gesprek te gaan om te zorgen dat de volgende keer dat jaarverslag wel toereikend is. Graag tijdens de komende periode rapporteren hoe we dit in de nieuwe cultuurplanperiode willen gaan vormgeven. Dat is motie 1. Motie 2: de wethouder heeft ervoor gekozen om impact als overkoepelende waarde voor cultuur en de cultuursector in Rotterdam vast te stellen en wij zijn daar blij mee. Want impact is ontzettend belangrijk. Het gaat niet om het aantal voorstellingen, het gaat om de impact die je maakt. Als je het Hofpleintheater als voorbeeld neemt, dan kun je discussiëren of er nu achttien, negentien of twintig voorstellingen moeten zijn. Nee, het gaat erom: maakt het Hofpleintheater waar waarvoor ze zijn, namelijk het weerbaarder maken van kinderen via theater? Daarvoor zijn ze ter aarde en dat willen we meten. Tegelijkertijd realiseer ik me heel goed dat het ontzettend moeilijk is om het goed te meten. Impact meten is ingewikkeld, dus in onze motie vragen we aan de wethouder om in de komende jaren te experimenteren met het meten van impact. En de manier waarop laat ik graag aan de wethouder over. Ik kan me voorstellen dat hij vier, vijf, zes culturele instellingen vraagt om mee te werken aan deze experimenten,

zodat we in de cultuurperiode 2029-2032, als ik het goed zeg, daadwerkelijk breed aan de gang kunnen met impact meten. In de tussentijd snap ik dat je ook kwantitatief moet meten, maar wat mij betreft werken we dus ergens naar toe. Dat is de tweede motie, ook door verschillende partijen aan meegewerkt. Excuses dat ik ze nog niet heb. Ik zal ze zo meteen als ik ze binnenkrijg inleveren en ook nog even zeggen wie er allemaal mee tekenen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Van Dommelen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Akhatab.

De heer **AKHATAB** (denk). Ja, dank u voorzitter. Voorzitter, wij als gemeenteraad dragen de verantwoordelijkheid om een inclusief en divers cultuurbeleid te waarborgen binnen onze stad Rotterdam. Het is een ambitie die wij koesteren om een breder cultuuraanbod te introduceren in wijken buiten het centrum, waardoor dit de cultuurparticipatie van elke Rotterdammer zou bevorderen. Voorzitter, het is onmisbaar dat onze culturele organisaties de rijke diversiteit van onze bevolking weerspiegelen. Ons streven is dat elke gemeenschap binnen Rotterdam zich erkend en vertegenwoordigd voelt binnen ons culturele landschap. Culturele instellingen hebben de plicht om een inclusief en divers programma aan te bieden dat de veelheid aan perspectieven en ervaringen omvat. Zo zijn we in staat om stigmatisering en marginalisering van specifieke bevolkingsgroepen te voorkomen. Bovendien voorzitter, moeten we barrières voor deelname aan culturele activiteiten aanpakken. Zaken zoals fysieke toegankelijkheid, taalbarrières, financiële beperkingen en een gebrek aan cultureel besef kunnen bijdragen aan de uitsluiting van bepaalde groepen. Ons doel moet zijn om gelijke kansen te garanderen zodat iedereen kan participeren en genieten van culturele activiteiten binnen onze stad. Voorzitter, ook wil ik benadrukken dat het bevorderen van inclusiviteit en diversiteit niet slechts een morele verplichting is, maar ook een kans biedt om de culturele sector te verrijken. Verschillende perspectieven en ervaringen stimuleren creativiteit, innovatie en verbondenheid. Het is gebleken dat diverse teams en organisaties tot grotere successen leiden. Op deze manier kunnen we de culturele sector versterken en Rotterdam positioneren als een bloeiende culturele stad. Gelijkaardig aan de werkgroep pleit ik ervoor dat we grondig onderzoeken hoe grote culturele instellingen kleinere cultuurmakers kunnen ondersteunen en faciliteren. Een dergelijke samenwerking zou een krachtige impuls kunnen geven aan veelbelovende beginnende en gevestigde culturele instellingen in Rotterdam, resulterend in gelijkwaardige partnerschappen. Deze samenwerking dient erop gericht te zijn om cultuurmakers een gelijkwaardige en duurzame plek in de culturele keten te bieden. De facilitering van deze samenwerking tussen grote en kleine spelers in de cultuursector zal niet alleen bijdragen aan betere participatie en betrokkenheid, maar ook aan een verrijking voor ons culturele landschap. Voorzitter, er zijn diverse manieren waarop de grote culturele instellingen in Rotterdam kleine cultuurmakers kunnen faciliteren en ondersteunen, specifiek ter bevordering van diversiteit en inclusie. Er zijn mogelijkheden voor het opzetten van specifieke initiatieven of programma's om gelijkwaardige samenwerkingen tussen beide groepen te stimuleren. Bovendien bestaan er kansen voor de gemeente om kleinere evenementen in de buitenwijken te bevorderen. Voorzitter, samen kunnen we er zorg voor dragen dat de kleine cultuurmakers een stem hebben en een gelijkwaardige positie verkrijgen binnen het culturele ecosysteem van Rotterdam. Voorzitter, dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van de heer Engberts.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Ja, een vraag. Ik hoorde zeggen dat een van de doelen die we moeten nastreven het wegnemen is van financiële beperkingen om deel te nemen aan het

culturele leven. Dat klinkt mij natuurlijk als muziek in de oren. Dus ik dacht: hoe ziet dat er dan uit, wat gaan we daar dan nog extra in doen?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Akhatab.

De heer **AKHATAB** (denk). Ja, ik vind het ontzettend belangrijk dat iedereen in Rotterdam kan meedoen aan cultuur, dus in principe voor die Rotterdammers die niet kunnen meedoen aan cultuur het voor hen toegankelijk maken om deel te nemen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Engberts.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Ja, maar dan is de vraag als het wegnemen van financiële belemmeringen is wat we daar dan nog extra aan gaan doen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Akhatab.

De heer **AKHATAB** (denk). Ik begrijp de vraag niet helemaal.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Je zou kunnen denken aan gratis kaartjes, ingrijpen in de tarieven, extra budget op de Rotterdampas enzovoorts, enzovoorts.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Akhatab.

De heer **AKHATAB** (denk). Ja, dat kunnen inderdaad al voorbeelden zijn die we kunnen inzetten om cultuur toegankelijk te maken voor iedereen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Engberts.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Ik kijk uit naar de cultuurnota, want dan kunnen we daar met elkaar mooie voorstellen voor indienen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik het woord aan de heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja, goedemiddag voorzitter en collegae, we gaan nu ineens heel snel, waardoor ik toch maar met een half oor heb kunnen luisteren naar collega De Waard. En dat wordt dan weer terugkijken, maar ja, tegenwoordig kan dat gelukkig ook. Voorzitter, het afgelopen weekend was ik op Oerol en Oerol is kunst en cultuur. Oerol is het Terschellingse woord, het eilandse woord voor overal. Overal is kunst en cultuur. Zelfs hier in de raadzaal, kijk maar om u heen. Stoere mannen, stoere arbeiders, scheepsbouwers met klinkhamers, graanoverslag, kolenoverslag, ik weet niet of dat nog mag in het postfossiele tijdperk. Zakkendragers, een beetje gedateerd, zeg ik dan tegen mevrouw Bokhove, een beetje seksistisch ook, want alleen maar mannen. Dat is ook te zien dan, want niemand weet of ze allemaal wel als man zouden willen worden aangesproken. Een beetje arbeideristisch, een beetje authentieke Rotterdammers. Zo te zien dan, want we weten niet of het merendeel niet gewoon gastarbeiders waren uit Brabant of Zeeland of nog verder weg. Vorige week vroeg collega De Waard zich af: wat heeft tante Jo uit Pendrecht eraan? Een goede vraag, die ik vorige week ook herhaalde bij de behandeling van de jaarrekening. En nu bespreken we dan de Uitgangspuntennota Cultuurbeleid en is die vraag van collega De Waard dus echt aan de orde. Het antwoord is natuurlijk dat tante Jo uit Pendrecht er heel veel aan heeft. Ze staat niet voor niets inmiddels fier en trots en vier meter hoog op het Stationsplein als Moments Contained, en inmiddels is tante Jo naast het depot ook dé plek voor een selfie in

010. Pendrecht is een van de vele mooie wijken van onze stad. Er is ook veel cultuur daar. In 2006 mocht ik toeschouwer zijn bij de Pendrecht monologen. Fantastische toneelstukjes van bewoners die vertelden hoe ze in Pendrecht waren terechtgekomen, uit Indonesië en overal vandaan, en dat allemaal onder leiding van de professionele Dordtse theatermakers. In 2010 speelde Wunderbaum de voorstelling Natives, wat dat dan ook moge zijn, in de Hontenissestraat in het hartje van Pendrecht, en later nog eens in onze schouwburg, met heel veel wijkbewoners in de zaal. Natives ging over de sloop van jarenvijftigflats. Tante Jo kwam goed aan haar trekken, jammer dat deze gemeente later de Middelburgt heeft gesloten en de Laren heeft gesloopt, maar dat terzijde. Voorzitter, de uitgangspunten zijn goed en gelukkig zijn er nog duizenden Rotterdammers in de culturele sector en de creatieve sector elke dag met bloed, zweet en tranen bezig om onze stad lekker, leuker en liever te maken, dus de drie L's: lekker, leuk en lief. In de nota staan veel onnodig ingewikkelde termen zoals de drie I's. Interconnectiviteit, dat is toch gewoon verbinding? Innovatie is toch gewoon vernieuwing? En inclusie is toch gewoon dat niemand wordt buitengesloten? Dus dat er ook iets is voor tante Jo. Daar is dan nog de I van internationaal aan toegevoegd en de I van impact. En wat mij betreft gaat de I van ingewikkeld er dan weer uit. Politiek moet zich niet met de inhoud van kunsten bezighouden, heb ik ooit geleerd, maar wel met het mogelijk maken van kunst en cultuur. Want als wij ons collectieve culturele erfgoed niet bewaken dan zijn we helemaal overgeleverd aan de incidentele goede smaak van mecenasen oftewel weldoeners en is het nog maar de vraag of die toevallig ook iets hebben voor tante Jo uit Pendrecht. Wij zijn ook verantwoordelijk voor de cultuureducatie, oftewel te zorgen dat jong en oud kennismaken met kunst en cultuur, want onbekend maakt onbemind. Het staat allemaal prachtig verwoord in deze nota, die weer een voortzetting is van de vorige nota uit 2019. Kortom, nog weinig nieuws onder de zon die na corona weer is gaan schijnen. Het zijn vooral weer veel goede bedoelingen en wensen, het papier is geduldig, maar gebeurt het ook echt? Wethouder, college, voorzitter, een voorbeeld uit pagina 16: de subsidiekaders voor de intermediaire instellingen worden aangescherpt of geconcretiseerd, oftewel Cultuur Concreet, Skar en KCR krijgen een grotere rol, maar krijgen ze naast extra taken dan ook meer subsidie? Nog een voorbeeld, pagina 19: fysieke experimenteerruimte in de vorm van betaalbare werkruimte voor creatieven, verspreid over Rotterdam. Maar hoeveel ateliers komen er dan bij? Worden leegstaande panden beschikbaar gemaakt voor ateliers, worden de prijzen van bestaande ateliers verlaagd? Er is een groot studiotekort voor creatieve mensen in Rotterdam. De SP wil daarom cijfers zien hoeveel er dan bijkomt en waar dan. En waarom dan panden als de Fabriek in Overschie of Matrix hier in het centrum als gemeente verkocht worden. Kortom, wat betekenen die prachtige volzinnen met goede voornemens nu concreet? U zult zeggen: dit zijn de uitgangspunten en de uitwerking komt later, maar voor de SP en ook voor tante Jo uit Pendrecht is het toch eerst zien en dan geloven. Bij sommige uitgangspunten zetten we zelfs twijfels, zoals rond de vier P's van programma, publiek, personeel en partners die allemaal getoetst worden op diversiteit en inclusie. Maar hoe doe je dat dan en is het ook wenselijk? Moeten ouderen ook naar het Hiphophuis? En Oekraïners naar het Gospelfestival van de Zomer op Zuid? En wil je dat allemaal echt SMART geformuleerd zien, zoals op pagina 23 wordt gevraagd? Kunst en cultuur hebben toch ook hun eigen intrinsieke waarde en kwaliteit, die juist in strijd mag zijn met diversiteit en inclusie? Kunst en cultuur mag toch ook provoceren en schuren? Op pagina 24 krijgen we zelfs een bruisende nacht op plekken als het Schieblok, maar dat verdwijnt dan weer, dus waar gaat dat dan naar toe? En naast hiphop heb je ook rockers die nu illegale feestjes organiseren omdat er geen echt poppodium is in deze stad. Kortom voorzitter, op pagina 26 wordt er blijkbaar ook nog even gedacht aan tante Jo uit Pendrecht en haar zusters uit andere wijken met de zin: We verbreden de inzet van cultuur in aansluiting op de behoeften van bewoners en hun levensstijl zoals volkscultuur. Wat is dat dan voorzitter? Wat is volkscultuur? Alle mensen hebben cultuur, de dieren misschien ook, maar daar weten we nog te weinig van. Alle

volkeren hebben zo hun eigen cultuur, hun culturele eigenaardigheden. Jongerencultuur, popcultuur, de mensen uit de Achterhoek met Normaal, die ken ik, maar wat is dan volkscultuur? Helaas, na 28 pagina's mooie woorden voorzitter, komt pagina 29 en daar komt de onheilstijding: we beseffen dat dit bij gelijkblijvende budgetten mogelijk leidt tot een lagere output, oftewel: de Rotterdammers krijgen voor hetzelfde geld minder waar, minder kunst en cultuur. Schraalhans lijkt keukenmeester te worden. Hoe denkt dit college deze uitgangspunten dan waar te maken, als wij ze vandaag vaststellen? Als de gemeente zelf veel meer kostprijsdekkende huur vraagt en dus meer in haar eigen vestzak wil stoppen, hoe kan het dan als er niet meer geld de broekzak van de gemeente uitkomt? Veel beloven en weinig geven, is dat de strekking van deze uitgangspuntennota? Hoeveel creatieve goochelkracht vraagt u dan wel niet van de sector? Het college is één en ondeelbaar en onze stad is ook één stad. Wat de SP betreft mag er veel meer budget van andere domeinen, zoals stedenbouw, welzijn, onderwijs, zorg et cetera naar kunst en cultuur, want voor de Rotterdammers is dat om het even, zolang hun Rotterdam maar lekker, leuk en lief blijft. Met een lach en een traan is dat mogelijk. De culturele sector bewijst dat elke dag weer. We zijn zeer benieuwd naar welk budget dit college straks op tafel legt voor de aanvragers, voor het cultuurplan, de Rotterdamse culturele basis, de intermediairs, de impulsregeling, de plusregeling en de beeldende kunstzinnige vorming. Kan de wethouder al een beetje laten weten waar het heen gaat? Wordt het meer of minder? Dank u wel voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Coşkun. Ik geef het woord aan mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, dank voorzitter. Cultuur is het cement van de samenleving en dat is broodnodig in een samenleving waarin men steeds verder uit elkaar drijft. Cultuur zet aan tot nadenken en het is ook de frontlinie van innovatie. Het biedt nieuwe perspectieven op problemen waar we tegen aanlopen. Want het scherpt de geest, het geeft hoop en het brengt mensen bij elkaar, ongeacht hun achtergrond. Voorzitter, dank voor alle informatie en het werk dat is verricht. Het is geen gemakkelijke opgave, gezien de transitie en ook het onbetreden pad waar we ons nu op begeven. Het is daarom ook heel fijn om te lezen in het cultuurplan dat er meer ruimte wordt gegeven en meer vertrouwen wordt gegeven aan de sector. Er is ook goed nagedacht om duiding te geven aan de moeilijke term impact. Het is goed om dat op te helderen en er ook duidelijk over te zien hoe we daar concreet naar gaan kijken en wat daar de waarden van zijn. We vinden het ook een heel terecht punt dat architectuur meerdere malen wordt genoemd in het cultuurplan. Nu de financiering. Er liggen veel stedelijke vraagstukken op het bordje van cultuur en in de commissie Cultuur is ook vaak gesproken over de interconnectiviteit van cultuur, dus eigenlijk het portefeuille-overstijgende bij cultuur. Deze stedelijke vraagstukken raken aan diverse portefeuilles. Denk aan welzijn, zorg, sport, taal en inclusie. Voorzitter, daarom tot slot een vraag. Wordt deze interconnectieve functie van cultuur ook bij de andere portefeuillehouders van het college onderkend? Gaan we dit ook terugzien in alle beleidsplannen? Dat zou ik graag willen horen van de wethouder. Dank.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mevrouw Elfilali. Ik geef het woord aan mevrouw Nunnely.

Mevrouw **NUNNELY** (d66). Dank u wel voorzitter. Wanneer het over cultuur gaat, denken we vaak aan muziek, kunst, theater of film. Maar cultuur is meer, zoveel meer. Cultuur gaat over onszelf, cultuur toont identiteit, gezamenlijke normen en waarden en het gevoel ergens bij te horen. Heel fijn dat de wethouder het werk van onze werkgroep heeft overgenomen in de uitgangspuntennota. Dank daarvoor. Dank ook voor het vele werk van uw ambtenaren.

Echter, de uitgangspuntennota vraagt inzet, verbinding en acties. Daarom ondersteunen wij de motie 'Minder formuleren, meer cultuur' van mijn collega vanuit de VVD. Voorzitter, cultuur zorgt voor schoonheid, verwondering en helpt onszelf te verplaatsen in de wereld van anderen. Cultuur zet de stad op de kaart, brengt wijken in beweging en mensen bij elkaar. Kortom, cultuur is van onschatbare waarde en daarom wil ik de wethouder vragen om extra aandacht te vragen voor alle professionals die werken in de culturele sector van Rotterdam om ervoor te zorgen dat de fair pay goed gehanteerd en gehandhaafd wordt en de instellingen daar ook in mee te nemen en goed op te bevragen. Daarnaast voorzitter, marketing en communicatie is een belangrijke functie voor de culturele sector. Daarom vraag ik de wethouder om een toezegging om goed de lobby in te zetten om de financiële middelen voor de Rotterdamse professionals in deze sector ook naar Rotterdam te halen, die door het rijk worden toegezegd. Of tenminste waar het rijk mee bezig is. Met name deze professionals die ons elke dag weer meenemen in alle vormen van kunst en cultuur. Daarom ondertekenen wij de motie 'Impact meten is impact toetsen'. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mevrouw Nunnely. Zijn er nog andere sprekers op dit onderwerp? De heer Engberts en daarna de heer Vonk.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Ja dank u wel voorzitter. We vinden het een heel goed stuk. We kunnen ons er goed in vinden en we herkennen ook veel van de dingen die via de werkgroep van de raad zijn aangeleverd. We hadden een heel goede bespreking in de commissie. Ik ga ook niet alles herhalen, maar ik maak een uitzondering voor twee punten. Allereerst zijn we heel tevreden dat fair pay zo verankerd is in het stuk en onderstrepen we net zoals de vorige spreker het belang van de handhaving daarvan. Het tweede is dat we heel blij zijn dat de makers ook nu zelf aan tafel zitten in plaats van een focus op alleen de instellingen. Bijna alle vragen die we in de commissie stelden zijn beantwoord voor ons, behalve een. Die is blijven hangen. En dat gaat over de cultuurcampus op Zuid. Die komt eigenlijk niet voor in het stuk en graag zou ik wel op korte termijn willen weten wat daar de stand van zaken is. Want bijna zes weken geleden kregen we als antwoord: er wordt een masterplan gemaakt en een haalbaarheidsstudie. En we zijn gewoon heel benieuwd hoe het daar nu mee staat en wanneer we ook gewoon een stand van zaken kunnen krijgen. Verder was er ook nog iets waar we het niet over eens werden in de commissie, maar ik noem het dan toch maar een keertje en dat is Boijmans. Boijmans, Boijmans. Wij vinden het raar dat een zo belangrijke speler voor het culturele leven in onze stad, die de hele periode dicht is, dat dat eigenlijk niet benoemd wordt. Wat betekent het dat Boijmans dicht is, wat is het gat waar we ons toe te verhouden hebben in het culturele leven? Dat is helemaal stil. We werden het er niet over eens, maar ik ga ervan uit dat we daar binnenkort nog wel eens een keertje op terug zullen komen. Maar voor nu vinden wij gewoon dat we dat niet hadden mogen negeren. Tot slot nog één ding en dat is het mbo. Het mbo staat wel in de uitgangspuntennota, maar ik ben bang dat er niets gebeurt. Ik licht het even toe. In het stuk staat, ik citeer, de gemeente wil de komende jaren doorgaan met het structureel verankeren en versterken van het cultuuronderwijs en daardoor is met name winst te behalen in het mbo en in het speciaal onderwijs. En daar blijft het bij, want eigenlijk komt daarna alleen nog maar: de mbo-card zorgt voor budget onder mbo-studenten en biedt een kans de deelname aan cultuur onder deze groep te vergroten. Maar voorzitter, die mbo-card bestaat al sinds 2016. Dat is zeven jaar geleden. Dus ik vind het niet echt een extra ding dat we hier gaan doen, dus ik zou toch wel heel graag de toezegging van de wethouder willen hebben dat we actief met KCR werk gaan maken van aanbod voor mbo en dat we ook heel actief aan de instellingen vragen om daar plannen voor te maken. Ik hoop ook dat de adviescommissie die ongetwijfeld hier ook naar luistert, hier bijzondere aandacht aan zal schenken. Want het staat er wel, maar het staat er te mager en ik denk dat een extra onderstreping nodig is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel. Ik heb de moties van de VVD ontvangen.

De heer Van Dommelen heeft de volgende moties ingediend.

Motie 1. Minder formulieren, meer cultuur

"De gemeenteraad, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van 6.3 Het voorstel tot vaststelling van de nota 'Van onschatbare waarde: uitgangspunten voor het Rotterdamse cultuurbeleid 2025-2028;

constaterende dat:

- in de uitgangspuntennota geen duidelijke uitgangspunten staan geformuleerd over het verminderen van de administratieve lastendruk voor culturele instellingen;
- culturele instellingen aangeven dat de administratieve lastendruk vanuit de gemeente bij deelname aan het cultuurplan erg hoog is en dit ten koste gaat van de culturele programmering;

overwegende dat:

- het zonde is dat de kerntaak van culturele instellingen in Rotterdam wordt geschaad door administratieve rompslomp;
- het verminderen van administratieve lastendruk waar mogelijk altijd een leidend principe zou moeten zijn voor overheidsinstanties;
- het verminderen van de administratieve lastendruk binnen het cultuurplan daarom een onderdeel zou moeten zijn van het Rotterdamse cultuurbeleid 2025-2028;
- de werkgroep nieuwe cultuurplanperiode heeft aangestuurd op het leidend maken van het jaarverslag en jaarplan voor de financiële toetsing van culturele instellingen om zo dubbel administratief werk te voorkomen;

verzoekt het college om:

- een daadwerkelijk begin te maken met het verminderen van de administratieve lastendruk voor culturele instellingen in de nieuwe cultuurplanperiode door kritisch te kijken naar wat de gemeente opvraagt en daadwerkelijk gebruikt;
- daar in mee te nemen dat het jaarverslag en jaarplan de basis zijn voor de financiële toetsing en als deze ontoereikend blijken, in overleg met de culturele instelling deze zodanig aan te passen zodat deze wel voldoen aan de toetsing;
- tijdig aan de gemeenteraad te rapporteren hoe het college dit wil vorm geven voor de nieuwe cultuurplanperiode;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. D.J. van Dommelen, J.M. Nunnely, N. Akhatab, T.S.J. Coşkun en I. Elfilali

Motie 2. Impact meten is impact toetsen

"De gemeenteraad, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van 6.3 Het voorstel tot vaststelling van de nota 'Van onschatbare waarde: uitgangspunten voor het Rotterdamse cultuurbeleid 2025-2028;

constaterende dat:

- het college impact aanwijst als de overkoepelende waarde voor alle instrumenten, regelingen en programma's van het Rotterdamse cultuurbeleid;

- het college aangeeft de impact van culturele instellingen op Rotterdam te willen gaan meten door aan instellingen te vragen wat hun betekenis is voor de stad, de bewoner en de discipline en hoe de instelling hieraan bijdraagt;

overwegende dat:

- de uitgangspuntennota geen vorm geeft aan hoe de gemeente de impact van de desbetreffende culturele instellingen gaat toetsen;
- de impact van culturele instellingen op de stad zich vooral op kwalitatieve manieren uitdrukt en per culturele instelling zal verschillen;
- de introductie van impact als overkoepelende waarde voor cultuur in de stad grote verantwoordelijkheid vraagt van culturele instellingen;
- hiertegenover aan de zijde van de gemeente als subsidiegever een andere verantwoordelijkheid bij de toetsing van culturele instellingen mag worden verwacht;
- zoveel als mogelijk moet worden vermeden dat de toetsing van impact leidt tot meer administratieve lasten voor culturele instellingen;

verzoekt het college om:

- in de nieuwe cultuurplanperiode te experimenteren met de toetsing van de impact van culturele instellingen en de periode te gebruiken om concreet tot een methode te komen waarmee impact kan worden getoetst;
- hierbij te experimenteren met het kwalitatief en op maat toetsen van impact van culturele instellingen;
- zolang er geen sluitend systeem is van impact toetsing, de huidige kwantitatieve toetsing niet los te laten;
- de gemeenteraad te informeren hoe het college deze experimenten vorm wil geven voor het ingaan van de nieuwe cultuurplanperiode;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. D.J. van Dommelen, J.M. Nunnely en J. Bokhove

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik nu het woord aan de heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Ja, dank u wel voorzitter. Cultuur zorgt voor schoonheid, verwondering en helpt onszelf te verplaatsen in de werelden van anderen. Mooie inleidende woorden van de wethouder bij de uitgangspuntennota. Die schoonheid, verwondering zoeken en bevorderen en onszelf verplaatsen in de werelden van anderen zien wij als ChristenUnie ook als een opdracht. En daarom hebben we de afgelopen tijd ook verschillende gesprekken gevoerd ook met culturele organisaties om ook te horen waar zij op dit moment staan. Twee punten kwamen daar vaak in naar voren. Aan de ene kant de spanning tussen artistieke kwaliteit en de maatschappelijke relevantie. Dat werd nog wel eens als een spanning ervaren. Het tweede, laat ons niet in de knel komen met die Code Diversiteit en Inclusie. Op dat eerste punt, het gevaar kan inderdaad bestaan dat we culturele organisaties vooral afrekenen op de mate waarin ze bijdragen aan de zogenoemde drie I's. Dat risico zagen we ook bij die uitgangspuntennota. In de commissiebespreking vorige week heeft de wethouder daarom toegezegd meer aandacht te besteden aan artistieke kwaliteit in de aanvraagprocedure en de bijbehorende documenten. Daarmee heeft hij wat ons betreft dit punt voldoende geadresseerd. Maar dan het punt over die Code Diversiteit en Inclusie. Wat ons betreft is diversiteit een belangrijk aspect van de culturele sector. Rotterdammers

hebben recht op culturele organisaties waar ze zich thuis bij voelen. Tegelijkertijd hoeft niet iedere Rotterdammer zich thuis te voelen bij iedere culturele organisatie. Want dan wordt diversiteit een eenheidsworst. Als we proberen als organisatie iedereen te bedienen, bedienen we uiteindelijk niemand. En daarom voorzitter, willen wij een motie indienen, namelijk de motie met de vanzelfsprekende titel 'Diversiteit is geen eenheidsworst', waarmee wij de wethouder vragen om te streven naar diversiteit op het niveau van de gehele sector en bij de handhaving van de Code Diversiteit en Inclusie uit te gaan van maatwerk.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Vonk heeft de volgende motie ingediend.

Motie 3. Diversiteit is geen eenheidsworst

"De gemeenteraad van Rotterdam bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van het voorstel tot vaststelling van de nota 'Van onschatbare waarde: uitgangspunten voor het Rotterdamse cultuurbeleid 2025-2028';

constaterende dat:

- Rotterdam in de nieuwe cultuurplanperiode strakker wil handhaven op de code Diversiteit en Inclusie;
- de focus daarbij verschuift van onderschrijving van de code naar naleving;
- instellingen daarvoor voor de vier P's Programma, Publiek, Personeel en Partners hun doelen en resultaten SMART moeten formuleren;
- dit ertoe moet leiden dat inzicht wordt geboden in welke maatregelen door wie, wanneer en waarom worden genomen om diversiteit en inclusiviteit op de vier P's te bevorderen;

overwegende dat:

- diversiteit in de culturele sector bestaat uit een gevarieerd landschap van culturele organisaties met een sterke eigen identiteit;
- handhaving en monitoring op diversiteit leidt tot een mal voor culturele organisaties die juist kan leiden tot verlies van eigen identiteit;
- eenheidsworst in de culturele sector niet iets is waar we naar moeten streven;
- de staatssecretaris cultuur bij de toekenning van de rijkssubsidies in de nieuwe cultuurplanperiode uit wil gaan van vertrouwen bij de Code Diversiteit en Inclusie in plaats van handhaving;

verzoekt het college:

- te voorkomen dat handhaving op de Code Diversiteit en Inclusie leidt tot eenheidsworst;
- de Code Diversiteit en Inclusie als uitgangspunt te gebruiken om diverser te worden op het niveau van de Rotterdamse culturele sector als geheel;
- individuele culturele organisaties te vragen de Code Diversiteit en Inclusie te onderschrijven en bij de handhaving van de code uit te gaan van maatwerk;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T.J. Vonk

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Zijn er andere sprekers op dit onderwerp? Dan geef ik het woord aan de wethouder.

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Dank u wel voorzitter. Een heel goede middag allemaal, via de voorzitter. Ja, we hebben wat mij betreft een heel goede inhoudelijke en uitvoerige bespreking met elkaar gehad van de uitgangspuntennota in de commissie, waarvoor nogmaals dank. Daar had ik al een aantal toezeggingen gedaan en er zijn ook wat moties ingediend. Daar ga ik zo even kort op reflecteren, maar ik heb mijn dank al uitgesproken in de commissie, maar ik wil dat ook hier heel nadrukkelijk nogmaals vandaag in deze raad doen. Beginnend bij de mensen die hier allemaal een bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van de uitgangspuntennota, omdat ik echt ervan overtuigd ben dat we daarmee een breder draagvlak hebben in de stad voor de uitgangspuntennota, maar dat daarmee ook het stuk, de uitgangspuntennota an sich, er beter van is geworden. Speciale dank had ik vorige week al uitgesproken richting de werkgroep. Dat doe ik ook bij dezen en de rest van de raad die een bijdrage heeft geleverd. Nogmaals dank daarvoor. Dan voorzitter, zal ik maar meteen overgaan tot de beantwoording van de vragen, aangezien de behandeling vorige week uitvoerig is geweest. Beginnend bij de heer De Waard van Leefbaar Rotterdam. U stelde inderdaad de vraag die u in de commissie ook al had gesteld. U stelt, hoe sluiten we nu zo goed mogelijk aan bij de behoeften van de verschillende bewoners en u geeft als voorbeeld tante Jo daarin aan. Ik wil die zorgen bij u wegnemen voor zover ze nog bestaan. Het hele uitgangspunt van deze cultuurnota is juist om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de behoeften van de verschillende mensen in de wijk. We gaan ook veel meer wijkgericht werken, dus we kijken echt naar wat de mensen in de wijk nu willen, waar behoefte aan is en hoe wij daar zo goed mogelijk bij kunnen aansluiten. Dat is in ieder geval het uitgangspunt van deze nota en daarmee hopen we iedereen recht te doen. Dank ook voor de complimenten. Meerdere mensen hebben de complimenten uitgesproken. Dank, het is ook weer een compliment aan de ambtelijke organisatie die hier heel hard aan heeft gewerkt, waarvan een aantal onder andere hier op de tribune zit, maar ook uzelf die hier een bijdrage aan heeft geleverd. Ik zie het echt als een gezamenlijke inspanning van ons allemaal. Dan mevrouw Bokhove. Eigenlijk een vraag of meer een wens van wederkerigheid in financieel opzicht, ook vanuit andere portefeuilles. Dat is er een die ik heel erg deel. Onderdeel van die transitie die ik nu inzet is juist ook te komen tot die wederkerigheid waar u het over heeft. Dat is ook een diepgekoesterde wens van mij om zo de taart groter te maken, maar ook om de domeinen verder met elkaar te linken. Ik weet niet of u als raad al kennis heeft genomen van een zojuist verschenen rapport van Berenschot richting de Tweede Kamer over dit onderdeel. Voor de mensen die daar nog geen kennis van hebben genomen, kan ik ervoor zorgen dat het via ons met u wordt gedeeld. Daarin wordt heel nadrukkelijk ook ingegaan op dit thema en eigenlijk is de oproep vanuit dat onderzoek, een van de conclusies is dat andere domeinen veel meer zouden moeten bijdragen juist aan cultuur. Er wordt heel specifiek ook gekeken naar de sociale domeinen, maar ik zit er juist zo in: wat mij betreft gaat het veel breder. Dus dat sluit heel erg goed aan bij de transitie die wij hebben ingezet hier vanuit onze stad en het sluit aan bij de wens door u uitgesproken mevrouw Bokhove. Het rapport is trouwens ook makkelijk te vinden als u daar op googelt.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Ja, dank daarvoor, ik denk zeker dat daar meerwaarde te halen valt. Misschien is het goed als er naar aanleiding van het rapport en u bent stappen verder, dat we dat ook bijvoorbeeld terug gaan zien in een bijgestelde begroting.

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Ja, dat is uiteindelijk een stappenplan, daar waar ik naar toe wil. Een reis van duizend mijlen begint met de eerste stap hè. We moeten daar geleidelijke stapjes in maken. Ik ga daar zoveel mogelijk van mijn kant op sturen om dat op die manier ook te realiseren. Ik hoop dat er in de volgende begrotingen ook wellicht wat meer inzicht in gegeven kan worden op die manier.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Bokhove.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Dank u. Daarmee begrijp ik dat ook al in deze periode geprobeerd wordt dat te verzilveren.

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Ja, ik probeer dat te doen, maar nogmaals, een transitie is iets wat tijd nodig heeft en is iets van de lange adem. Wij zitten natuurlijk wel met ik zal niet zeggen het probleem, maar de tijdsdruk dat de adviesaanvraag natuurlijk al in september eruit moet, en dan hebben we natuurlijk ook voor de komende vier jaar een begroting. Maar inzet nogmaals is om precies datgene te doen wat u ook wenst, want het is ook een diepgekoesterde wens van mijzelf.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van de heer Engberts.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Ik vind hem best lastig. Ik heb wel het gevoel, we krijgen een onderzoek en een rapport, dat ik natuurlijk met interesse ga lezen, maar wat belemmert nu, anders dan die tijd, om dat te doen? Want ik heb wel het gevoel dat als deze wethouder dat wil, en het college spreekt met één mond, dan gaan we dat toch ook gewoon doen?

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Ja, dat snap ik, maar wat het voor werk vergt is natuurlijk ook dat je juist moet kijken waar je die samenwerking echt in financiële zin ook op die manier kunt vertalen. Dat vraagt ook echt werk van onze kant, daarom zeg ik: het is een transitie die je niet van vandaag op morgen realiseert. Maar nogmaals, daar kunt u echt van uitgaan, mijn inzet is dat ik dat zoveel als mogelijk wil gaan realiseren de komende periode. Nogmaals, het is een transitie, we gaan niet alles... de stip op de horizon die ik voor ogen heb is trouwens ook groter dan alleen onze eigen gemeentelijke begroting. Want mijn inzet zal er ook op gericht zijn om juist ook van buiten overheidsgeld te kijken hoe we de koek groter kunnen maken, dus het is meer dan alleen de eigen gemeentelijke begroting. Maar we delen helemaal de wens.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Engberts.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Ja, hoe meer rijks geld we krijgen, hoe mooier hoe beter. Maar ik vind dat je het eerst zelf moet doen, laten zien hoe je dat doet. En ik zit nu al zo ongeveer tien jaar in de raad en al heel lang wordt dit als wens uitgesproken. Dus ik verwacht dan wel dat we ook laten zien welke stappen we dan moeten zetten en wat er nodig is om de barrières te overwinnen om dit voor elkaar te krijgen, ook hier in Rotterdam.

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Jazeker, en daarom is het ook onderdeel van de opdracht van bijvoorbeeld de kwartiermaker, waar u binnenkort ook verder over wordt geïnformeerd. We hebben inmiddels een kwartiermaker, maar dat gaat ook naar u gecommuniceerd worden. En een heel duidelijke opdracht daarvoor is ook op die samenwerking, om dat te verbeteren tussen de verschillende clusters hier ook binnen de gemeente maar ook daarbuiten. Maar ook met inzet van: hoe kun je natuurlijk die hele financieringssysteem die we hebben van ook dat keurslijf van elke vier jaar maar ook van meer middelen, hoe kunnen we daar handen en voeten aan geven? Dus dat is ook echt een onderdeel van de opdracht en zit in de transitie verwerkt en dat is iets waar ik u gewoon de komende tijd ook in ga meenemen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Engberts.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Want laten we dan wel oppassen dat het niet nu plotseling bij de kwartiermaker ligt, maar dat de opdracht bij het college hoort te liggen om dit te doen.

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Ja, het is een gezamenlijke opdracht, uiteraard. Ik bedoel, het is niet alleen een opdracht van de kwartiermaker, maar we hebben natuurlijk ook een kwartiermaker aangesteld, juist ook om deze transitie handen en voeten te geven, uiteraard natuurlijk in samenwerking met het college. Dus het is niet iets wat alleen bij de kwartiermaker ligt. Maar dat mag duidelijk zijn volgens mij. Dan de heer Van Dommelen. Inmiddels liggen de moties hier al. Ik kan ze zo voorzien van informatie. Ze liggen inmiddels ook hier bij mij. Ik kan daar ook meteen op ingaan uiteraard. Uw eerste motie gaat over minder formulieren, meer cultuur. Dat is inderdaad ook een streven van mij. De afgelopen jaren hebben we daar al wat vorderingen in gemaakt gelukkig. Zo hebben we het meerjarenplan. We vragen nu niet elk jaar een uitgebreid jaarverslag, maar gewoon een update van het meerjarenplan. Wij hebben heel erg gelobbyd voor de harmonisering van de aanvraag vanuit het rijk en de fondsen. Dat komt zoals het er naar uitziet ook goed en daarmee doe je ook al aan lastendrukvermindering in administratieve zin. En we hebben ook een helpdesk, voor de eerste keer ook via Blueyard, maar er is nog een opgave om te kijken hoe we dat verder kunnen verminderen, dus ik kan deze motie wat mij betreft ook van positief advies voorzien en omarmen. Dan uw tweede motie, 'Impact meten is impact toetsen'. Ook dat is er eentje die ik kan omarmen. We hebben hier uitvoerig ook met elkaar over gesproken in de commissie en we hebben gezegd dat we veel meer naar kwalitatieve toetsing willen. Dat is ook mijn streven. Tegelijkertijd hebben we nu niet een instrumentarium dat daarin ook kan voorzien en is een kwantitatieve toets ook van belang om goed te kijken wat er nu uiteindelijk is geleverd voor de publieke middelen die we ook ter beschikking stellen. Maar ik denk dat het heel goed is om de komende periode daarin te experimenteren zoals u ook al aangeeft in uw motie. Die handschoen pak ik graag op, dus ook deze motie kan ik voorzien van een positief advies voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Wethouder, u heeft een reactie van de heer Van Dommelen.

De heer **VAN DOMMELEN** (vvd). Ja, dank u wel voorzitter. Het is niet zozeer richting de wethouder, maar ik had net de moties ingediend en toen had ik niet helemaal scherp wie met mij gaan mee tekenen en dat doet geen recht aan de meetekenaars, want daar ben ik natuurlijk erg blij mee. Maar de motie 'Minder formulieren, meer cultuur' wordt mede ondertekend door D66, DENK, SP en Volt. En de motie 'Impact meten is impact toetsen' wordt mede ondertekend door D66 en GroenLinks. Dank daarvoor.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan is dat dus geen inhoudelijke wijziging, maar alleen medeondertekenaars worden toegevoegd aan de motie. Ik verzoek u wel om de moties... (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Helder, u noemt de medeondertekenaars, dank.

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Dank u voorzitter. Dan ben ik bij de heer Akhatab aanbeland. U had niet een directe vraag maar eigenlijk onderstreept u de belangrijke punten vanuit de commissie die u al heeft ingebracht, namelijk het belang van inclusie en diversiteit. Ook dat kan ik onderstrepen. We hebben er met elkaar van gedachten over gewisseld en de I van inclusie is een belangrijk onderdeel van de uitgangspuntennota en dat geldt ook ten aanzien van een punt dat u maakt over de samenwerking tussen de grote en kleine instellingen. Ook dat is er eentje waarvan ik het belang alleen maar kan onderstrepen. Dan de heer Coşkun.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Wethouder, u heeft een interruptie van de heer Engberts.

De heer **ENGBERTS** (pvda). De wethouder gaat niet in op een onderdeel dat ik eigenlijk heel erg aansprekend vond in het betoog, namelijk het punt om iets te doen aan de financiële belemmeringen om deel te nemen aan het culturele leven, dus ik ben benieuwd of de wethouder dat ook meeneemt in de uitwerking naar de cultuurnota.

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Ja, dat is eigenlijk niets bijzonders, zou ik bijna zeggen. Dat doen we natuurlijk al jaren. We proberen kunst en cultuur zo toegankelijk mogelijk te maken voor iedereen en daar hebben we verschillende regelingen voor. U bent daar goed van op de hoogte mijnheer Engberts via de voorzitter. We hebben de Rotterdampas en we hebben natuurlijk allerlei andere regelingen die kunst en cultuur toegankelijk maken. We zitten met de LCP in de wijken en zoals u wellicht straks ook gaat zien, ligt er dadelijk ook weer een nieuwe Voorjaarsnota die als het goed is al in uw bezit is. Daar zult u zien dat er ook nog eens een plus bij komt voor cultuur. Dus in die zin, en dat is ook meteen een beetje een antwoord op de vraag van de heer Coşkun, komt er in ieder geval netto onder aan de streep meer richting cultuur.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Engberts.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Het is een antwoord naar mijnheer Coşkun, maar niet een antwoord op de vraag om wat extra te doen om die financiële belemmeringen weg te halen. Want dat we al jaren hetzelfde doen, dat weten we. Maar ik heb hem gehoord als een oproep om wat extra te doen.

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Nee, maar ik zie geen andere financiële drempels dan die we de afgelopen jaren hebben gehad en daarvoor hebben we allerlei regelingen. Als u zegt: financiële drempels, dan vraag ik mij ook af voor wie welk, waar hebben we het dan over? Om het dan heel concreet te krijgen. Want we weten dat we allemaal regelingen hebben hier in Rotterdam. Voor heel veel mensen is cultuur al gratis. Er is een enorm gratis aanbod. Dus over welke financiële drempels hebben we het dan? Daar wil ik dan wel meer duidelijkheid over hebben.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Engberts.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Dan is mijn vraag eigenlijk aan de fractie van DENK, want die hebben het punt opgebracht, of men tevreden is met het continueren van wat er dan nu al ligt.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Akhatab.

De heer **AKHATAB** (denk). Ja voorzitter, ik heb het benoemd en ik heb niet alleen die financiële beperkingen benoemd, maar ook de toegankelijkheid en taalbarrières. En ik wilde het gewoon even benoemen en extra meegeven aan de wethouder, dat hij ook daar extra op moet letten, dus dat.

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Dank voorzitter, dan ga ik door, want ik was bij de heer Coşkun. U had het over de belangrijke rol van de intermediaire instellingen en of daar ook meer geld bij komt. Nou, u gaf zelf al een beetje het antwoord op de vraag. Het financiële kader volgt straks bij de adviesaanvraag in september. Daar kunt u het allemaal in terugzien, maar ik kan u in ieder geval melden dat we meer laagdrempelig nog meer in de wijk willen

aanbieden. Lokale culturele programmering maakt daar natuurlijk een sterk onderdeel van uit, dus om een tipje van de sluier te op te lichten, ik denk dat u daar straks blij om gaat zijn. Dan had u ook dezelfde vraag over het atelier- en broedplaatsenbeleid. Daarvan heb ik in de commissie gezegd, want daar had als ik mij niet vergis de heer Engberts ook naar gevraagd. Dat komt direct na de zomer en dan gaan we het daar met elkaar over hebben. Er komt nieuw beleid daarop, omdat we niet zo lang geleden alle oude ambities met elkaar hebben besproken en ook hebben waargemaakt. En nu is het voor de komende jaren weer nieuw beleid maken. Dus dat komt. Dan had u ook nog een zorg of een hartenkreet, hoe u wilt, over: betekent inclusiviteit nu – ik zeg het misschien even in mijn woorden – dat we te allen tijde iedereen naar het hiphophuis moeten krijgen en andersom naar een voorstelling klassieke muziek filharmonisch. Nee, zo is het uiteraard niet bedoeld. Het sluit ook een beetje aan bij wat de heer De Waard eerder ook heeft gezegd. Wat we proberen te doen met deze uitgangspuntennota is een zo breed mogelijk aanbod aan programmering, zodat iedereen zijn gading kan vinden in het aanbod dat er is. Dat wil zeggen dat iemand die van klassieke muziek houdt vooral bijvoorbeeld naar het Rotterdams Philharmonisch Orkest moet, om maar een voorbeeld te noemen. En mensen die van hiphop houden moeten maar vooral naar het Hiphophuis. Dus het is niet de bedoeling dat iedereen per se ergens naartoe moet, maar er moet wel een breed programma zijn, zodat u, ik en iedereen naar eigen smaak kan kiezen waar hij of zij naartoe wil. Dat is in ieder geval het uitgangspunt. Dan, eigenlijk heb ik daar al een antwoord op gegeven, minder geld voor cultuur. Nou, ik heb net al gezegd: er komt voor de komende vier jaar juist meer bij en niet minder. En ook wat betreft die andere domeinen hebben we daar net al het een en ander over gezegd. Er is inderdaad werk aan de winkel voor de komende jaren om te zorgen dat daar veel meer connectie komt, ook in financiële zin. Dan mevrouw Elfilali. Wordt interconnectiviteit ook door andere wethouders onderkend, was uw specifieke vraag. Uiteraard, ja, wij hebben de uitgangspuntennota ook met elkaar besproken in de collegevergadering zoals bekend, voordat het uiteraard hier ook bij u voorligt. Dus iedereen onderstreept ook het belang van interconnectiviteit en het is zaak om de komende jaren er ook concreet handen en voeten aan te geven hoe we dat ook in de praktijk uitvoering gaan geven, dat het niet alleen blijft op papier, maar ook dat het dadelijk blijkt uit de samenwerking die op de verschillende domeinen wordt aangegaan. Voor een deel doen we dat al bijvoorbeeld op armoede, op eenzaamheid, en op gebiedsontwikkeling. Maar we kunnen daar zeker nog stappen in maken.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja dank voorzitter. Dan een korte vraag of de wethouder al kan toelichten of hij daar al ideeën bij heeft of is het nog iets dat we echt met elkaar moeten gaan uitvinden?

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Nou, wat ik zeg, voor een deel geven we daar al uitvoering aan. Ik vind als je het bijvoorbeeld hebt over kunst en cultuur, zou het een heel mooie bijdrage kunnen leveren voor mijn collega die bijvoorbeeld zorg in zijn portefeuille heeft, als het aankomt op het thema van eenzaamheid. We weten dat er heel veel mensen in Rotterdam zich eenzaam voelen. Nou, kunst en cultuur speelt daar een belangrijke rol in bijvoorbeeld bij vormen van muziek, vormen van ontmoeting, schilderssessies, noem maar op. Op die manier kun je mensen bij elkaar brengen. Maar ook ten aanzien van armoedeproblematiek. We weten dat heel veel mensen de eindjes aan elkaar moeten knopen in de stad en we maken voor een groot deel kunst en cultuur ook toegankelijk voor deze mensen door daar bijvoorbeeld geen toegangsprijzen voor te vragen, door heel veel evenementen die we gratis aanbieden in de stad, dus om maar een aantal voorbeelden te noemen. Het geldt ook op het gebied van gebiedsontwikkeling, maar ik denk dat er echt nog

wel wat stappen te maken zijn en dat is wat we de komende tijd moeten gaan inventariseren met elkaar om daar te kijken welke andere thema's nog meer vanuit kunst en cultuur en andersom elkaar gaan voeden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, dank aan de wethouder voor het antwoord en ik kondig bij dezen alvast aan dat ik met een motie kom voor de Voorjaarsnota, waarin we dit ook wat concreter kunnen maken.

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Ik zie uw motie tegen die tijd tegemoet. Dan mevrouw Nunnely, dank voor uw mooie woorden en bijdrage. Heel mooi gesproken. Ja, kunst en cultuur is van onschatbare waarde inderdaad voor heel veel van onze stadsgenoten. Gelukkig kunnen wij daar heel veel troost, plezier, hoop uit putten en ik ben blij dat we dat met elkaar op die manier kunnen aanbieden. U vraagt naast de mooie woorden die u heeft gesproken ook nog extra aandacht voor fair pay. Ja, dat kan ik u echt ook toezeggen. We hebben met elkaar in de commissie ook afgesproken dat die codes ook echt van belang zijn, anders kom je überhaupt niet in aanmerking voor een subsidie, dus ze moeten ook echt laten zien dat ze die codes gaan uitdragen en ook ondersteunen of omarmen. Dus dat is gewoon ook een duidelijke voorwaarde. Dan wilde u heel graag een toezegging ten aanzien van een goede, stevige lobby richting het rijk om extra middelen richting Rotterdam te halen. Ja, daar kunt u echt van op aan, die toezegging doe ik u met alle liefde, want het is iets waar ik dag en nacht, zou ik bijna willen zeggen, aan werk. Elke keer als er zich een kans voordoet om extra middelen richting Rotterdam te halen voor cultuur, dan zijn we daar als de kippen bij, zou ik bijna willen zeggen, om dan ook te proberen zo'n groot mogelijk deel voor Rotterdam binnen te halen. Dat zie ik als onderdeel van mijn werk. Dus ja, daar blijf ik me ook voor inzetten. Dan ben ik aanbeland bij de heer Engberts. Nog niet.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Nunnely.

Mevrouw **NUNNELY** (d66). Dank voor het antwoord. Ook fijn dat deze toezegging wordt gedaan nogmaals. Tegelijkertijd dat wat we willen met de uitgangspuntennota betekent natuurlijk dat we gewoon goede communicatie- en marketingmensen nodig hebben binnen de culturele sector. Mijn vraag is ook om daar op toe te zien, zodat we ook onze doelstellingen en onze resultaten kunnen behalen. Hoe gaat de wethouder dat doen?

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Misschien kunt u uw vraag herformuleren, want ik begrijp niet precies wat u bedoelde.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan doen we dat in technische tijd. Mevrouw Nunnely, u mag uw vraag herhalen.

Mevrouw **NUNNELY** (d66). In technische tijd. Nee, als we de uitgangspuntennota ook op deze manier gaan uitvoeren is het belangrijk dat we goede communicatie- en marketingadviseurs hebben binnen de culturele sector, binnen de instellingen zelf, om daar ook op toe te zien hoe u dat gaat doen, of hoe we dat mee kunnen nemen in de uitgangspuntennota.

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Ja, de instellingen nemen natuurlijk zelf hun mensen aan. Ik kan daar heel moeilijk vanuit mijn kant op sturen. Ik weet wel dat heel veel instellingen hier in Rotterdam best een goede lobby hebben ook richting het rijk ten aanzien van het extra genereren van inkomsten richting fondsen en ook richting het rijk. Misschien ter

geruststelling, een van de belangrijke onderdelen nu voor de nieuwe adviesaanvraag wat voorheen niet was is ook echt een bedrijfsmatige toets die Blueyard gaat doen. Dat wil zeggen dat er ook heel nadrukkelijk wordt gekeken naar op welke manier een instelling duidelijk laat zien dat ze ook nog op andere manieren inkomsten genereren behalve vanuit de gemeente. Dus op die manier komt het terug en wordt eigenlijk voldaan aan uw wens. Dan ben ik inmiddels wel bij de heer Engberts aanbeland. Ja, ook u onderstreept het belang van fair pay. Daar hebben we denk ik voldoende over gezegd. De cultuurcampus op Zuid, daarvan kan ik u zeggen dat we daar heel binnenkort een stand van zaken over gaan geven. Ik realiseer me dat sinds het aantreden van deze raad er eigenlijk nauwelijks over gesproken is, dus in die zin is het een terecht punt dat u aangeeft. En het voornemen is daarom ook om u daar in ieder geval heel binnenkort een stand van zaken over te geven, zodat eventueel als u daar ook nog behoefte aan heeft, we daarover verder met elkaar van gedachten kunnen wisselen. Maar het is een terecht punt. We hebben het in de vorige raad met elkaar vaak besproken en in deze raad eigenlijk nog niet. Dus daar wordt aan gewerkt. Museum Boijmans Van Beuningen, daar hebben we het ook uitvoerig met elkaar over gehad. Daar worden we het denk ik gewoon niet met elkaar over eens. Ja, uitgangspuntennota en dan zal mijn antwoord helaas hetzelfde zijn als de vorige keer. We gaan niet in op instellingsniveau, maar echt de uitgangspunten. De enige instellingen die we noemen zijn de intermediaire instellingen, maar die hebben een bijzondere rol, en eigenlijk gaan we daarna niet meer in op allerlei andere organisaties. U merkte wel terecht op een omissie van de SKVR, die hoorde er niet in te staan. Maar misschien heeft dat daarom voor de verwarring gezorgd. Dan voorzitter, uw laatste vraag over het mbo. U zou heel graag willen zien dat er ten aanzien van cultuureducatie meer en intensiever wordt ingezet op het mbo. Het staat er nu nog niet heel duidelijk in volgens u. Ik kan u bij dezen die toezegging doen, dat we daar ook meer op gaan inzetten en dat we in gesprek met KCR daar ook nadrukkelijk aandacht aan gaan besteden. Dus ik hoop dat ik daarmee aan uw wens heb voldaan. Dan de heer Vonk. Ja, ook daar in de commissie over die bijdrage ten aanzien van de maatschappelijke vraagstukken. Dat we moeten uitkijken dat cultuur ook gewoon cultuur mag zijn. De intrinsieke waarde, zeer zeker zou ik u daarop willen zeggen. Een van de hoofddoelen, aangescherpte hoofddoelen van de uitgangspunten is ook dat het een meerwaarde moet hebben voor de stad, voor de bewoner en voor de discipline. En juist in dat laatste woord discipline zit ook dat we ook echt aandacht moeten hebben voor de intrinsieke waarde, dus dat onderstreep ik ook nog eens hier bij deze vergadering, dus het is en, en. Het is niet alleen een bijdrage aan die maatschappelijke vraagstukken. Nou, ten aanzien van het thema diversiteit en inclusie heeft u een motie ingediend. En eigenlijk heb ik daar net al in mijn bijdrage wat over gezegd, ook richting de heer De Waard, dat wat mij betreft ik deze motie kan omarmen. Ik zie dat echt als steuntje in de rug voor het beleid dat we voeren. Eventueel als aanvulling wat mij betreft een breed palet aan mogelijkheden en dat er natuurlijk altijd ruimte is voor maatwerk bij die culturele instellingen om daar handen en voeten aan te geven. Dus ik kan die ook voorzien van een positief advies en hem omarmen. Voorzitter, dit waren denk ik alle antwoorden op de vragen. Na een uitgebreide bespreking in de commissie toch ook wel weer meer tijd aan dit onderwerp vandaag hier. Dank u zeer.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel wethouder voor de beantwoording van de vragen. Ik kijk de zaal in naar de raad, zijn er nog openstaande vragen? Neen? Is er behoefte aan een tweede termijn? De heer Engberts, aan u het woord.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Ja, ik had nog één kleine suggestie want ik vond het eigenlijk toch wel een heel tof idee van de fractie van DENK om te blijven kijken naar de financiële belemmeringen. U zou er natuurlijk voor kunnen zorgen, wethouder, dat we de ticketprijzen niet verhogen met alle gestegen kosten, om het voor iedereen betaalbaar te houden. U hoeft er nu niet per se nu ja op te zeggen, maar een goede overweging richting de cultuurnota.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Wethouder.

De heer **KASMI** (d66) (wethouder). Ja, dank u wel. Het is heel mooi dat u dat zegt, omdat een van de redenen waarin er een suggestie vanuit het college dadelijk ligt bij de Voorjaarsnota om de budgetten voor cultuur te verhogen, is in ieder geval ook om ervoor te zorgen dat die ticketprijzen, zeker als het aankomt op de eventensector, voor iedereen toegankelijk te houden. Iedereen heeft daar denk ik vandaag of gisteren in de krant ook iets over kunnen lezen. Dus dat is ook echt de inzet, dus eigenlijk doen we al stiekem meer in die zin. Dus het is juist ook die ondersteuning die we natuurlijk ook hebben geboden met noodsteun, was met het oogpunt om de ticketprijzen voor zoveel mogelijk mensen toegankelijk te houden en daarin is het de culturele sector zelf ook, die zegt ook dat ze heel graag willen dat cultuur voor iedereen bereikbaar is en dat ze echt niet als eerste gaan grijpen naar het verhogen van ticketprijzen, maar eerst allerlei andere opties onderzoeken.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Engberts.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Dit gaat de goede kant op, dus we komen hier ook nog wel een keertje verder over te spreken volgens mij. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Er zijn geen sprekers meer op dit agendaonderwerp. Dan sluit ik de beraadslagingen op dit punt.

6.4 *Debat 'Aanhoudende explosies in onze stad', aangevraagd door het lid Coenradie*

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan gaan we naar het volgende onderwerp. Dat is het debat 'Aanhoudende explosies in onze stad', en dan vraag ik de plaatsvervangend voorzitter om mij waar te nemen, zodat ik ook vanuit de zaal het woord kan voeren.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Oké, dan gaan wij verder met het debat 'Aanhoudende explosies in onze stad', aangevraagd door het lid Coenradie, waarbij de heer Simons als locoburgemeester burgemeester Aboutaleb zal vervangen als woordvoerder vanuit het college. Als eerste is het woord aan mevrouw Coenradie.

Mevrouw **COENRADIE** (lr). Dank u wel voorzitter. Allereerst heel veel dank aan de raad dat er met zoveel stemmen voor gestemd is om dit debat door te laten gaan. En ik zeg het woord debat, maar de vraag is of we hier echt een debat over moeten voeren, omdat het wat mij betreft heel erg gaat over de zorgen die ik heb over de explosies die op dit moment een enorme vlucht nemen. Als we niet uitkijken gaan we na de zomer over de honderd explosies heen. Op dit moment zitten we op 74. 74 keer hebben Rotterdammers recht op in hun bed gezeten omdat een stelletje raddraaiers het nodig vond om een bom voor hun deur te plaatsen. Het is een ongekend schandelijke trend aan het worden en vooral onschuldige bewoners hebben hier last van en zijn hier de dupe van. Het is al even geleden dat we hier een debat over hebben gevoerd en wat mij betreft zolang als dit plaatsvindt moeten we het hier over blijven hebben, al was het alleen maar om te laten weten: bewoners, jullie staan er niet alleen voor, we maken ons zorgen en we hebben het hier continu over, want dit gaat iedereen aan. We willen de bewoners dan ook up-to-date houden over een aantal zaken die we met elkaar besproken hebben en vandaag ongetwijfeld ook weer bespreken. Als ik het heb over de bewoners dan heb ik het ook vooral over de nazorg voor deze bewoners. Want op welke manier blijft de gemeente zorgen dat er al dan niet in samenwerking met de politie voldoende nazorg gegeven wordt aan slachtoffers van dit soort incidenten? En welke ruimte

ziet het college dan nog om eventueel te helpen om de nazorg voor inwoners uit te breiden dan wel te intensiveren. We hebben het ook gehad tijdens het vorige debat over de zogenoemde zwijgcultuur en het doorbreken daarvan. Een zwijgcultuur die maakt dat mensen hun mond houden over mijn zoon of mijn dochter zou hier wel eens bij betrokken kunnen zijn, maar ik durf daar eigenlijk niets over te zeggen. Dat remt de preventie, maar dat remt ook het oppakken van daders. En onze vraag is: welke maatregelen heeft het college tot nu toe genomen of wil het gaan nemen om tot een aanpak te komen voor het tegengaan van deze zwijgcultuur onder de Rotterdammers? En hoe kunnen we het laagdrempeliger maken voor bewoners om hun zorgen te melden bij de gemeente of de politie? Moeten we bijvoorbeeld een apart, anoniem telefoonnummer hiervoor hebben of iets anders? Ik weet geen kant-en-klare oplossing maar ik ben wel benieuwd waar we wel toe kunnen komen om dit te kunnen doorbreken. Daarnaast voorzitter, nu we zo'n 74 explosies verder zijn, kunnen we ons natuurlijk niet aan de indruk onttrekken dat er wel iets duidelijk moet worden nu, of dat er bepaalde patronen zouden moeten ontstaan. Daarom ook nog enkele aanvullende vragen hierover. Welke aspecten zijn opgevallen als we terugkijken naar alle explosie-incidenten? Welke patronen zijn er bekend als het gaat om de manier van werken, een verband in locaties, tijden of getroffenen? En wat kunnen we nog meer doen om grip te krijgen op de ogenschijnlijke willekeur van locaties? Beverwaard, Crooswijkseweg, het maakt eigenlijk niet eens meer uit waar in Rotterdam, maar het lijkt wel lukraak overal mogelijk te zijn. En kan de locoburgemeester aangeven welke extra maatregelen er sinds het laatste debat zijn genomen en welk effect deze maatregelen gehad hebben? En is de locoburgemeester en is de gemeente bereid om onze eerdere motie 'Sluit de Koninklijke Marechaussee niet uit', nogmaals te heroverwegen? Voorzitter, dan als laatste voor onze eerste termijn. We zien in de media steeds vaker dat een specifieke geldwisselfirma het doelwit is van deze explosies. Dat is in Rotterdam, maar ook in Den Haag en Amsterdam. Kan de locoburgemeester aangeven wat hierover verteld kan worden? Welke rol hebben zij bijvoorbeeld en hoe kunnen wij daar als gemeente eventueel op inspelen? Ik hoop met recht dat we vandaag wat wijzer worden en zolang als deze explosies blijven plaatsvinden zal ik dat zeker blijven agenderen. En bij dezen ook mijn dank aan mevrouw Reitema van de PvdA, met wie wij in de voorbereiding ook wat meer samen hebben opgetrokken. Dank. Tot zover voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Dan is het woord aan mevrouw Mohamed-Hoesein.

Mevrouw **MOHAMED-HOESEIN** (denk). Dank u wel voorzitter. De Rotterdammer wordt zowat wekelijks opgeschrikt door explosies in eigen stad en het zorgt voor een onveilig gevoel en het creëert onrust. We hebben de burgemeester inmiddels al meerdere keren gesproken, ook in deze raadzaal. Terecht merkt de aanvrager van het debat zelf op dat de laatste bespreking op 11 mei jongstleden was, dus precies zes weken geleden. En alhoewel ik mij afvraag of de locoburgemeester aanvullende informatie kan verstrekken, debatteren wij er vandaag weer over, als signaal naar de stad en omdat wij er ook onrustig van worden. Maar voorzitter, de vragen die nu gesteld worden lijken wel meer gericht te zijn op de status van het lopende opsporingsonderzoek en dat blijft toch wel een lastige. Wij hebben ook een aantal vragen aan de locoburgemeester. Maar voorzitter, uit de beperkte informatie die wij hebben over het opsporingsonderzoek lijkt het erop dat er meerdere sporen zijn, meerdere oorzaken. Verschillende explosies, klopt dit beeld? Kunt u meer, maar vooral, kunt u nieuwe inzichten delen met ons? Voorzitter, is de verwachting dat er nog meer explosies volgen en in het verlengde daarvan, is er al een evaluatie gedaan van de ingezette middelen zoals preventief fouilleren? Missen die doel en worden die beëindigd? En welke samenwerkingen zijn er met het buitenland, nu de problematiek zich niet alleen beperkt tot de stad Rotterdam, als we ervan uitgaan dat drugsvangsten in de haven de basis vormen van de meeste

explosies, maar ook grenswisselkantoren daarbij betrokken lijken te zijn. Voorzitter, als de locoburgemeester de vragen nu niet allemaal kan beantwoorden en nu ze vooral ook het opsporingsonderzoek raken, verzoek ik de vragen door te geleiden en kunnen deze worden meegenomen bij de inhoudelijke en meer diepgaande bespreking tijdens de regeling van werkzaamheden die al is aangevraagd door mevrouw Verkoelen van 50PLUS en die ook al is ingepland na het reces. Dank u voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. De heer Lansink.

De heer **LANSINK-BASTEMEIJER** (vvd). Dank u wel voorzitter en dank aan de fractie van Leefbaar Rotterdam dat we hier voor de Rotterdammers mogen aangeven hoe belangrijk wij veiligheid vinden en het terugdringen van explosies. Voor die tweehonderd, driehonderd Rotterdammers die nu zitten te kijken is dat in ieder geval hartstikke fijn. Voorzitter, het is wel een herhaling van zetten en ik had liever een behandeling in de commissie gehad, waar ook OM en politie aanwezig was geweest. Als het echt gaat om veranderingen in de bomexplosies en de resultaten die we daarop toekennen, dan is een zoveelste debat niet meer aan de orde. Dan moeten we diep in de materie gaan om het echt te begrijpen en dat had mijn voorkeur gehad. Maar desalniettemin neem ik deze paar minuten die ik mijzelf heb gegund toch voor wat aanvullende vragen richting het reces. Voorzitter, kan de locoburgemeester aangeven hoeveel aanhoudingen er zijn geweest sinds de laatste keer dat wij over de bomexplosies spraken? Voorzitter, welke ontwikkelingen hebben er plaatsgevonden sinds de laatste keer dat wij met elkaar hebben gesproken? Kan de locoburgemeester aangeven welke verschillende aanleidingen of motieven er zijn voor de explosies? Is dat nog steeds alleen drugsgerelateerd of zijn er ook andere zaken? In de krant vernamen wij ook over GIV. Dat staat ook in de Voorjaarsnota. De Group Intervention. Kan de locoburgemeester mogelijkerwijs ook in de nazending aangeven hoeveel mensen er in zo'n GIV-traject zitten? Voorzitter, in hoeverre is er sprake van verschuiving van geweld, van liquidaties en schietpartijen naar bijvoorbeeld explosies? Met andere woorden, kiezen drugscriminelen nu voor explosieven in plaats van voor kogels om mensen onder druk te zetten? En voorzitter, als laatste, wij maken ons grote zorgen over de ondernemers. Zij worden afgeperst met de rug tegen de muur, omdat zij aan de ene kant bang moeten zijn voor sluiting door onze burgemeester, wat wij begrijpen vanuit de openbare orde. Maar aan de andere kant voelen zij de dreiging van criminelen. Sterker nog, horen wij dat criminelen zelfs dat nu als een dreigement richting ondernemers brengen. Betaal maar, want anders wordt uw zaak gesloten, want dan plaatsen wij een bommetje op uw deur. En hoe zorgen we er nu voor dat die ondernemers niet in handen van criminelen komen of blijven? Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Mevrouw Reitema. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Wat zegt u? Op mijn lijstje staan geen mensen, dus ik ben nu aan het kijken wie zich aanmeldt, dus als u zich wilt aanmelden moet u even opstaan. Ja? Mevrouw Bokhove.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Dank u wel voorzitter. We houden hier nu wederom een debat over explosies, terwijl het effect van de ingezette aanpak al stond geagendeerd met de burgemeester voor na het reces, met politie en OM. En eigenlijk gaf Leefbaar Rotterdam zelf al aan dat dit debat nu voor de Bühne is, om zorgen uit te dragen. En mevrouw Coenradie zei zelf ook al: ik verwacht vandaag geen nieuwe oplossingen. Ik snap de aanvraag vanuit haar perspectief, want Leefbaar Rotterdam beloofde tijdens de verkiezingen meer veiligheid. En dat wil maar niet lukken. Maar dit debat markeert dat nu alleen maar. Want ondanks het oplopende aantal incidenten is dit dus een herhaling van zetten. Van onze kant dan ook niet iets onverwachts. Net als de stad maakt ook GroenLinks zich zorgen over de aanhoudende explosies. We prezen eerder de burgemeester voor de zichtbare en actieve aanwezigheid

van ambtenaren en politie in Crooswijk na de incidenten. Maar voor sterkere wijken en het terugbrengen van rust in de stad is een langere adem nodig. Het wordt in Crooswijk als teleurstellend ervaren dat de tijdelijke extra aandacht alweer is gestopt en zich verplaatst heeft naar andere wijken, terwijl daar ook die aandacht nodig is. Door de wijkraad aangedragen preventieve maatregelen krijgen onvoldoende opvolging. Laat dat nu ook een les zijn voor interventies in andere wijken. Repressie zonder preventie is eindeloos, zeker in de armste stad van het land. Jeugdhulp, pleinstewards, toekomstperspectief en het gevoel onderdeel te zijn van onze maatschappij zorgen voor meer weerbaarheid voor onze jongeren tegen de georganiseerde misdaad en zijn veel effectiever dan almaar extremere repressieve maatregelen als bijvoorbeeld de marechaussee inzetten. Nogmaals, de aanwezigheid van politieagenten op straat wordt gewaardeerd. Maar we moeten ook oppassen, want het kan ook omslaan wanneer Rotterdammers zonder goede reden door deze agenten worden onderworpen aan onderzoeken, bijvoorbeeld bovenmatig preventief fouilleren. Vertrouwen winnen in de wijken draagt juist bij aan het terugdringen van het probleem en aan de welwillendheid van bewoners van wijken om te melden als ze informatie hebben. Daarmee kunnen ze het gerichte recherchewerk, dat tot nu steeds het meeste effect heeft en het meeste inzicht geeft, ondersteunen. GroenLinks is geschrokken van de berichtgeving in het Algemeen Dagblad vanuit het OM met de uitspraken waarin werd gezegd niet terug te deinzen om op basis van profilering een groep Rotterdammers tot wel vijf keer per dag preventief te fouilleren. Vijf keer. En daarna hulp aan te bieden. Wij zien veel meer in vijf contactmomenten met preventieve professionals en daarom dienen wij een motie in, '5 keer contact? Zorg dan dat je het hart van de jongere pakt'.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Bokhove heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. 5x contact? Zorg dan dat je het hart van de jongere pakt!

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van agendapunt 6.4 Debat 'Aanhoudende explosies on onze stad';

constaterende dat:

- het Openbaar Ministerie lijkt te pleiten voor een groepsgerichte aanpak voor jongeren onder de 23 gericht op repressie ten behoeve van het verminderen van het aantal geweldsdelicten;

overwegende dat:

- de geschetste interventies exorbitante vormen aannemen zoals vijf keer per dag fouilleren;
- zogeheten 'risicogroepen' profileren en extra onderwerpen aan, extreme mate van, politietoezicht negatieve gevolgen kan hebben voor de jongeren en hun omgeving zoals geleerd van de Amsterdamse Top-400 aanpak;
- een belangrijk deel van de oorzaak van het gedrag van jeugdige criminelen is dat zij zich geen onderdeel van de maatschappij voelen als gevolg van gebrek aan toekomstperspectief;
- onderwerping aan de gesuggereerde werkwijze dit gevoel slechts aanwakkert;
- onderzoek uitwijst dat preventie en inzetten op bestaanszekerheid, toekomstperspectief en het bevorderen van veiligheidsgevoel van grote waarde zijn bij het verminderen van het aantal geweldsdelicten;

verzoekt het college in gesprek met het OM:

- de risico's van de GVI-aanpak zoals deze nu wordt geschetst kenbaar te maken;

- hierin mee te nemen wat het belang is van een groepsgerichte aanpak voor jongeren onder de 23 in het kader van preventie;
- de aanpak te combineren met extra contactmomenten door jongerenwerkers en pleinstewards;

verzoekt het college:

- hierover voorafgaande aan verdere implementatie van de GVI-aanpak terug te koppelen aan de raad (middels een technische sessie);

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. J. Bokhove

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dan is het woord aan mevrouw Reitema en daarna ook aan mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **REITEMA** (pvda). Dank voorzitter. Het is belangrijk de onrust en zorgen uit de stad te uiten en op 25 mei heeft 50PLUS ervoor gezorgd dat we het onderwerp uitvoerig met politie en burgemeester kunnen bespreken en ik kijk ook uit naar die bespreking. Voorzitter, ik heb ook begrip voor de argumenten die zijn gegeven over de behandeling en dat we vandaag kwalitatief mogelijk niet verder komen in dit debat. Toch vind ik het gerechtvaardigd dat wij het hier vandaag over hebben en die onrust in de stad naar deze raadzaal brengen en de burgemeester, althans zijn vervanger, vandaag hierover bevragen. Ik probeer de strekking vandaag beperkt te houden en op twee punten die ook al genoemd zijn door de VVD en GroenLinks. Ik ga ze toch ook nog in mijn eigen woorden benoemen en ik kan ook begrijpen als sommige vragen naar de commissiebehandeling na de zomer verschoven moeten worden voor de inhoudelijke beantwoording. Voorzitter, de kranten staan er vol van en we zijn diep ongerust over de aanhoudende explosies. Bewoners en ondernemers die uit hun straat willen verhuizen met hun thuis of winkel omdat ze zich zoveel zorgen maken dat het voor hun deur gaat gebeuren. En afgelopen zondag lazen we bij de NOS dat horecaondernemers in Utrecht gechanteerd worden. Want als je een bom hebt voor je zaak dan wordt je zaak gesloten. De afperser zou dan de ondernemers onder druk zetten om duizenden euro's te betalen. Doen ze dat niet, dan zou de afperser ervoor kunnen zorgen dat de burgemeester de zaak sluit. Daarop heeft de Utrechtse burgemeester aan horecaeigenaren laten weten dat een horecazaak nooit zomaar wordt gesloten en dat dit proces met grote zorgvuldigheid is omgeven. Onze vraag is dan ook: wij zijn benieuwd of van deze specifieke chantagevorm al signalen zijn in Rotterdam. En het tweede punt dat we willen benoemen gaat over preventie en nazorg. Het is belangrijk dat dit structureel is en niet incidenteel. Veel jongeren worden geronseld voor dit soort activiteiten. Het is daarom belangrijk om ruimte te geven om leuke en goede dingen te doen. Gisteren had wijkraadslid Martijn Heikoop het over de pleinprogrammering op vier pleinen en in de Voorjaarsnota wordt dit gehalveerd naar twee pleinen. Het wijkraadslid deed de oproep om het niet te halveren en de pleinprogrammering volledig aan te houden. Ook in de brandbrief van de wijkraad Bospolder Spangen Tussendijken van 1 juni jl. lezen we dat ze de jongeren voor hun ogen zien afglijden en wordt het belang van programmering in de zomervakantie benadrukt voor het sociaal kapitaal in de wijk. Ook de ombudsvrouwen van Ombudsman Rotterdam Rijnmond onderstrepen deze brandbrief. Kan het college ons meer inzicht geven over deze programmering voor jongeren en de nazorg in de wijken van de explosies, wat eerder ook door Leefbaar Rotterdam is aangehaald? Hoeveel aandacht heeft dit en hoe

staat het college tegenover het argument dat nazorg en preventie structureel moeten zijn?
Dank.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Voorzitter, de aanhoudende explosies zijn zorgelijk en ernstig en het is daarom ook niet gek dat we het er nu weer over hebben. Het voelt wel een beetje gemankeerd, zo zonder de burgemeester. Niets ten nadele van de locoburgemeester. En ook zonder de expertise van het OM en de politie. Want wat ons is opgevallen in de krant is dat nu de explosies blijven aanhouden, de oplossingen niet echt in zicht zijn, ook de opinievorming doorgaat. En één opinie viel deze week ontzettend op, en dat was namelijk een opinie van Loes van der Wees, officier van justitie in Rotterdam. Ik kan de naam noemen want ze stond ook met naam in de krant. Het is net ook al aangehaald. Zij kan zich voorstellen dat bommenleggers, 40% van de gepakte bommenleggers is jonger dan 23 jaar, straks als eerste een special attention mogen verwachten en dat ze namelijk echt ontzettend vaak lastiggevalen worden door de politie. Wat ik graag wil weten: is dit nu een privéopinie van een officier van justitie? Is dit iets wat echt wordt omarmd door de driehoek? Staat ook het college hier achter? En als dat zo is, dan zou ik ook wel willen weten waarom de raad er dan niet over geïnformeerd is dat deze aanpak zo drastisch is gewijzigd en zo wordt geïntensiveerd. Want D66 wordt niet meteen laaiend enthousiast van dit verhaal, want op deze manier worden vooral de jongeren, de loopjongens van die criminelen, keihard aangepakt. Het gaat niet over kopstukken, het gaat niet over drugshandel, het gaat ook niet over achterliggende patronen. Het gaat niet om de echte oorzaken. De echte oorzaak is de drugshandel en je kan ook kijken hoe je dat aanpakt, maar bijvoorbeeld ook: hoe kun je zorgen dat je niet alle drugs, ik zeg niet allemaal, maar dat je sommige drugs uit de criminaliteit haalt en bijvoorbeeld legaliseert, om zo de markt te verpesten voor criminelen. Dat zijn ook oplossingen die je zou kunnen bedenken in plaats van met z'n allen achter de jongeren aan te gaan die de rotklusjes moeten doen voor de criminelen. Tot zover.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Zijn er nog andere sprekers op dit onderwerp? Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Ja, ondanks dat ik er weinig tijd voor heb toch het volgende. Gezien dat 50PLUS er inderdaad niet op rekent dat we vandaag antwoorden krijgen, ik hoor het anderen ook al zeggen, als de raad direct na het reces het gesprek met de burgemeester en de korpschef gaan krijgen, zoals D66 net ook al vragen stelde erover, zie ik niet echt de meerwaarde. Desalniettemin ondersteunt 50PLUS wel de volledige bijdrage van de VVD. Dat is duidelijk. Een aantal vragen die we gesteld kunnen krijgen, ook wat GroenLinks zegt en ook wat de PvdA zegt. Laten we dan ook maar proberen om dat vandaag boven water te krijgen. Wij ondersteunen ook de motie en verder denk ik dat we zullen moeten wachten totdat we ondermijning gaan behandelen, direct na de zomer. Het is niet anders.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Dank u wel. Dan gaan we over naar de beantwoording van de heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr) (locoburgemeester). Ja, dank u voorzitter. Ik denk dat het goed is dat we hier vanmiddag met elkaar over in debat gaan en over spreken. Natuurlijk is er een regeling van werkzaamheden en allerlei andere zaken, zoals we het hier regelen in dit huis. Maar daar weet Rotterdam natuurlijk niets van. De Rotterdammer leest alleen maar in de krant, toch een tsunami van explosies die gewoon ertoe leiden dat mensen gewoon bang zijn, zich afvragen of ze nog wel hier met hun kinderen moeten blijven wonen. Als je met mensen spreekt die dat in hun omgeving hebben meegemaakt, dan weet je wat voor enorme

impact dat heeft. En ondanks dat we natuurlijk niet alle antwoorden hebben, niet alle oplossingen hebben, is het denk ik belangrijk dat het bestuur van deze stad en uw raad gewoon duidelijk aangeven: we doen er alles aan wat we kunnen. Dan ga ik nu naar de beantwoording, maar ik heb nog inleidend een aantal gegevens die u mogelijk interesseren. Want waar hebben we het nu precies over qua aantallen? We hebben van 1 januari 2023 tot 18 juni 2023 56 explosies gehad, waarvan 43 gericht op woningen en 12 op winkel- en bedrijfspanden. We hebben 30 beschietingen gehad, waarvan één op een woning en vier op bedrijfspanden. En dat noemen we allemaal excessief geweld. Dat is de categorie. In totaal staat de teller dit jaar op 86 heel zware incidenten. Als je dat vergelijkt met de cijfers van vorig jaar. Vorig jaar hadden we in 2022 41 explosies, 92 beschietingen, in totaal 133. De teller staat nu op 86 en laten we hopen dat deze trend zich niet doorzet, anders hebben we straks toch aan het eind van het jaar een enorme toename in excessief geweld. Hoe zit het met het aantal aanhoudingen tot nu toe? Dat zijn er 64. Het aantal verdachten dat uit Rotterdam komt is 36 en het aantal minderjarige verdachten is 15. Dan ook nog even algemeen inleidend: wat doet de politie, het OM, onze burgemeester? Die halen letterlijk alles uit de kast om – ja, ze noemen het een fenomeen, maar bij een fenomeen heb ik soms ook nog wel een enigszins positieve connotatie, maar bij dit geweld in ieder geval niet. Dat is ambtelijk jargon, dat heet dan een eenheidsbreed coördinatiecentrum excessief geweld. Maar dat is gewoon een team dat erbovenop zit. Ik heb ook gevraagd of dat team voldoende mensen heeft. Van de politie heb ik teruggekregen: ja, dit team heeft voldoende mensen. En nogmaals, ook binnen de organisatie is natuurlijk altijd schaarste, gebrek aan capaciteit, wordt alles op alles gezet en worden de beste mensen in het team gezet. Dan is er ook de vraag van de Koninklijke Marechaussee. Wordt die ingezet? Ja, die wordt ingezet. Kleinschalig, kan dat geüpgraded worden of vergroot worden? Ja, dat kan, als de politie mensen tekort heeft. Dat is nu nog niet het geval, dus de motie van Leefbaar Rotterdam is overbodig, want er wordt al van de Koninklijke Marechaussee gebruikgemaakt. En als dat nodig is, als de politie dat vindt, kunnen die leden ook toegevoegd worden aan het team ter bestrijding van het excessieve geweld. Nazorg voor omwonenden. Toch nog even in de algemene inleiding voor ik naar uw vragen ga. Ja, dat is enorm belangrijk en dat is ook maatwerk. Soms is het het beste om in de portiek met de mensen te praten. Maar er hoort altijd een bewonersbrief bij, soms ook een bredere bewonersavond, aanbieden van slachtofferhulp en natuurlijk moet daar ook blijvende aandacht voor zijn. Net werd Crooswijk genoemd in dit debat. Wat is er veranderd? Een extra inzet die de burgemeester gaat plegen is een stadsmarinier excessief geweld. Ik weet niet of het een man of een vrouw is, maar hij is in ieder geval benoemd en hij wordt gesitueerd in Crooswijk. Dus ook Crooswijk zijn we niet vergeten. Dan zijn er nog allerlei andere dingen die hier staan, maar die ga ik meenemen in de beantwoording van uw vragen. Dan scroll ik even naar boven, want er zijn toch nog aardig wat vragen gesteld. Dan ga ik ze allemaal even netjes proberen te beantwoorden voor u.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). U heeft een interruptie van mevrouw Reitema.

Mevrouw **REITEMA** (pvda). Ja, dank voorzitter. Ik was benieuwd naar de stadsmarinier excessief geweld, per wanneer wordt dat ingezet en wat gaat die persoon doen?

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mijnheer Simons.

De heer **SIMONS** (lr) (locoburgemeester). Als ik het goed heb begrepen is hij benoemd of wordt hij op korte termijn benoemd en deze man of vrouw gaat het net genoemde team versterken om meer grip te krijgen in de breedste zin van het woord. Want dat doet een stadsmarinier. Die probeert natuurlijk de lijntjes kort te houden en waar nodig deuren te openen. Dus dat gaat de stadsmarinier doen, om te helpen om deze golf van explosies het

liefst te stoppen, in ieder geval te verminderen. Hij wordt gestationeerd in Crooswijk, natuurlijk een gebied dat getroffen is door deze explosies. Dat is wat er op dit moment in ieder geval bij mij bekend is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Reitema.

Mevrouw **REITEMA** (pvda). Wellicht kan toch nog in dit debat nagevraagd worden, want ik ben toch wel benieuwd per wanneer dat zou zijn en of dat takenpakket van repressieve of preventieve aard is. Wij geven de voorkeur aan een focus op preventie en nazorg, zoals ook in onze bijdrage duidelijk is gemaakt, dus ik ben toch wel benieuwd of dit uitgezocht kan worden en nog beantwoord kan worden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Coenradie op hetzelfde punt? Mevrouw Coenradie.

Mevrouw **COENRADIE** (lr). Ja, dank u wel voorzitter. Ja, ik sluit me daar wel bij aan en ik zou het ook mooi vinden als de informatie die met de raad wordt gedeeld, ook naar bewoners toegaat, zodat zij ook actief op de hoogte worden gesteld bij wie ze terecht kunnen met naam en toenaam, en wat zij van zo iemand kunnen verwachten. Dus dat zou ik graag nog ter aanvulling willen zien.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr) (locoburgemeester). Ik zal proberen voor het einde van de beantwoording ook antwoord op uw vragen te geven. Een stadsmarinier is ook in andere delen van de stad, een wijkhub bijvoorbeeld of een huis van de wijk, en het is heel goed als zo'n stadsmarinier daar spreekuren houdt. Dat is ook heel succesvol, dus ik kan me voorstellen nogmaals dat dat ook in Crooswijk gaat gebeuren, maar het is net vers van de pers, ik denk: ik deel dit gewoon met u. Maar mijnheer Segers heeft geloof ik een vraag voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Heel goed gezien. De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja, ik kan een keer een vraag beantwoorden, dus dat doe ik dan. Gisteren stond op Twitter van @Rotterdam, dat per 1 juli de stadsmarinier excessief geweld aan de slag gaat, dus dat is een deel van het antwoord.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Hartelijk dank, de wethouder.

De heer **SIMONS** (lr) (locoburgemeester). Dat is een mooie vorm van dienstverlening, samenwerking, dus dank daarvoor. Ongetwijfeld komen we ook nog aan het andere deel van uw vraag. Mevrouw Coenradie stelde vragen over voldoende nazorg en hoe we dat eventueel kunnen verbeteren. Ik heb al gezegd, die bewonersbrief, de wijkhub, huis van de wijk inzetten waar mensen naartoe kunnen. Natuurlijk ook slachtofferhulp, ook de standaard, het hele palet dat er is. Een stadsmarinier is ook als het bekend is waar de stadsmarinier spreekuur houdt bijvoorbeeld voor dit soort zaken, zeker in wijken die getroffen zijn door een of meerdere explosies. We proberen dat ook zo lang mogelijk te doen, zo lang als nodig hè. En we proberen ook zoveel mogelijk maatwerk te leveren, maar als we zien dat er echt in een buurt onrust is, we hebben natuurlijk de stuurgroep van de burgemeester, we hebben allerlei instrumenten, dus we zetten gewoon ook daar alles in wat we hebben om die bewoners van informatie te voorzien, nazorg en een arm om de schouders soms denk ik.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Coenradie.

Mevrouw **COENRADIE** (lr). Dank u wel voorzitter. Ja, ik weet het niet helemaal zeker, maar is er in Beverwaard op dit moment ook een stadsmarinier, dan wel stadsmarinier excessief geweld? En de vraag die daarop aansluit: als we dat niet hebben, zou het mogelijk zijn om dat daar ook al dan niet tijdelijk neer te zetten, omdat als je kijkt naar het aantal beschietingen dan wel explosies, dat daar het aantal ook enorm hoog is?

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr) (locoburgemeester). Ja, er is net besloten voor de eerste stadsmarinier excessief geweld. Uw vraag is eigenlijk of dat ook verder uitgerold zou moeten worden. Ja, het is ook altijd even kijken hoe het gaat hè. We proberen ook weer wat nieuws hè. We gaan natuurlijk eerst even kijken of het daar werkt. We hebben ook nog de gewone stadsmarinier. Die kunnen hier natuurlijk ook gewoon voor ingezet worden. De politie en dergelijke, slachtofferhulp, dus ik denk dat het goed is om eerst te kijken 'werkt het goed, voldoet het aan de verwachtingen?', voordat we het verder gaan uitrollen. Maar ik ben het met u eens, Crooswijk is natuurlijk niet het enige gebied dat getroffen is. Die zwijgcultuur, helpt een anoniem telefoonnummer? Ja, ik denk van wel. Er is ook een anoniem telefoonnummer, dat heet Meld Misdaad Anoniem. Het is natuurlijk ook dat er samen met de politie een heel communicatietraject wordt uitgewerkt, of eigenlijk al is uitgerold, zowel digitaal als ook met folders om mensen ervan bewust te maken en eigenlijk ook in de preventieve zin natuurlijk voor ouders, dat ze hun kinderen hopelijk kunnen weerhouden van dit belachelijke, excessieve, totaal niet te begrijpen geweld, dat natuurlijk enorme schade aanricht. Dan heeft u ook de vraag welke aspecten zijn opgevallen bij die incidenten. Ik heb net al genoemd dat er een enorme stijging is en dat het leidmotief nog steeds is, zover wij kunnen bekijken, drugs direct of indirect. Dat is de hoofdmoot. Er bereiken ons de laatste tijd ook af en toe signalen van copycat-gedrag voor andere groepen, maar dat is nog niet heel expliciet. De politie zit hier natuurlijk ook continu bovenop om dat te analyseren. Ik kom zo nog op die andere vraag. Welke maatregelen worden genomen sinds het laatste debat? De stadsmarinier heb ik genoemd. Het takenpakket repressief en preventief, samen met politie, OM. Zoveel mogelijk in het team dat ik ook net noemde, om zoveel mogelijk in gezamenlijkheid en nogmaals met de beste mensen die we hebben hierop in te zetten om het beter in beeld te krijgen, te snappen en ook te kunnen optreden, oppakken maar ook voorkomen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). U heeft een interruptie van de heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja, dank u voorzitter. Ik hoor zeggen: het meeste is drugs, dus witwassen en fraude, want er zijn natuurlijk ook aanslagen op winkels, op ondernemingen. Is dat ook drugsgerelateerd of niet?

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr) (locoburgemeester). De informatie die wij hebben en die ik ook heb gekregen is, en ik kom volgens mij zo ook nog op de vraag over ondernemers, daar zal ik nog iets meer over zeggen. Maar het achterliggende motief is direct of indirect drugshandel. Dat is de informatie die ik heb gekregen. De motie 'Sluit de Koninklijke Marechaussee niet uit'. Nogmaals, die doen al mee, zij het nog in beperkte zin. En als dat nodig is, als het team van de politie zegt: we komen echt handjes tekort, dan kan het ook gewoon. Dus wat dat

betreft gebeurt eigenlijk waar u om heeft gevraagd, op een andere manier, niet met een motie maar wij sturen op die manier, u als raad ook niet, de politie aan, maar die hebben zelf dat als mogelijkheid. Dus het kan gewoon en het gebeurt ook. Welke rol hebben geldwisselkantoren? Die vraag is natuurlijk heel erg logisch. Volgens mij was het Suri-Change. Dat heeft allemaal in de krant gestaan. Dat is één club, er zijn natuurlijk heel veel meer wisselkantoren. Dat onderzoek loopt nog maar zover we nu weten is dit een wisselkantoor dat erbij betrokken is. Wat precies de relaties zijn, dat kunnen we niet vertalen naar andere wisselkantoren. En nogmaals, het onderzoek hiernaar loopt, dus er zal op een gegeven moment een uitslag komen en die zullen we zien en horen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Het waren heel veel vragen, maar ik zou u willen verzoeken de beantwoording een beetje met vaart verder te doorlopen.

De heer **SIMONS** (lr) (locoburgemeester). Kijk, het is natuurlijk een zeer serieuze zaak.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Ja, ik weet het. Zeker.

De heer **SIMONS** (lr) (locoburgemeester). Als ik dat dus niet doe, dan krijg ik zo op mijn kop van de raadsleden dat ik hun vragen niet goed beantwoord.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Vlot en veilig, zeggen ze in het verkeer.

De heer **SIMONS** (lr) (locoburgemeester). Nou ja, kijk, ik neem hier ook gewoon ook even de burgemeester waar hè. Ik ben hier niet elke dag mee bezig, dus ik doe mijn best voorzitter. Mevrouw Mohamed-Hoesein, nieuwe inzichten met ons delen. De strafrechtzaken lopen. Het is weliswaar zes weken geleden. We hebben natuurlijk het nieuwtje van de stadsmarinier excessief geweld of de zinvolle bijdrage. Dat is wat we nu te melden hebben. U heeft zelf ook al gerefereerd aan de commissievergadering die na het zomerreces komt. Dus we hebben ook nog niet voldoende inzicht, voldoende waarnemingen of de middelen zoals preventief fouilleren voldoende hebben geholpen. De heer Lansink, de vraag over het aantal aanhoudingen heb ik benoemd. Welke ontwikkelingen hebben er plaatsgevonden? Over het algemeen drugscriminaliteit. Het lijkt er ook op dat de laatste tijd er een aantal zaken zijn die copycat-gedrag zijn, in andere zaken. Maar daar hebben we nog onvoldoende zicht op en daar zijn ook onderzoeken naar opgestart, dus daar kan ik nu verder ook niets over zeggen. In de krant vernamen we over het Group Intervention traject. Ja, volgens mij is het in 2021 uw raad geweest die erom gevraagd heeft, juist ook om naar het buitenland te gaan om te kijken wat helpt. Dit is een methode, we zijn dat nog aan het uitlopen. Er zit nog niemand in. De voorbereidingen lopen en ja, wat iemand van het OM in de krant zegt, ik heb niet met haar gesproken. Zij heeft een interview gehouden, dus daar kan ik verder ook niets zinnigs over zeggen behalve dat ik er met belangstelling kennis van heb genomen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Bokhove.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Ja, dank u wel. Ik ken de motie, die hebben wij ook mee getekend. Met name om daar te kijken, maar ook omdat dat een balans is tussen repressie en preventie. In het interview sloeg het helemaal door naar: we gaan vijf keer per dag preventief fouilleren. Ik zou graag die balans wel aanbrengen en voordat verder dit programma van start gaat ook zorgen dat dat ook in evenwicht hier met de raad besproken wordt. Vandaar mijn motie. Ik zou niet alleen maar willen zeggen: we hebben hier kennis van genomen, maar we gaan de raad hierover actief informeren of dit ook voldoet aan de intentie waarmee eerder de motie is ingediend.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Lansink.

De heer **LANSINK-BASTEMEIJER** (vvd). Voorzitter, eenzelfde OM-persoon in een debat op NPO en daar was hij ook juist voor repressie en preventie. Ik vind dus ook de motie die wordt ingediend om gelijk bij te sturen veel te kort op de bal. Wat mij betreft mag die motie ergens na bespreking in de commissie nog eens ingediend worden zodat we het totaal hebben, maar mijn fractie zal daar in ieder geval op tegen zijn, omdat wij vinden dat die te prematuur is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Simons. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, ik vind het toch wel opvallend dat het OM, en ze zegt ook dat ze dit een soort van op verzoek van de raad doet inderdaad, zulke stevige uitspraken doet in de krant en dat wij daar dan mee moeten wachten omdat het prematuur is. Ik vind het lastig als dat vanuit de driehoek wel gebeurt, en wij moeten op onze beurt wachten. Dat doet zij nadrukkelijk ook niet. Dus ik wil me aansluiten bij GroenLinks. Voordat deze aanpak wordt ingezet, wil ik dat het eerst uitgebreid met de raad wordt besproken, zodat wij er ook nog wat over te zeggen hebben en niet ook weer dingen uit de krant moeten vernemen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr) (locoburgemeester). Ja, deze aanpak wordt momenteel gewoon uitgerold op verzoek van uw raad. Volgens mij een motie uit 2021. Ik zie allerlei mensen opstaan. Volgens mij is de motie zelfs aangenomen en GroenLinks heeft zelfs mee getekend. Maar goed.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Voorzitter, een punt van orde. Ik denk dat het wel goed is als de wethouder, locoburgemeester correct is. Want er is een onderzoek aangevraagd door de raad om te gaan kijken, en er is nog niet afgesproken dat het ook uitgerold wordt. Ik weet dat u de burgemeester nu vervangt, maar we hebben niet afgesproken dat het zonder verdere terugkoppeling wordt uitgerold.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Mohamed-Hoesein aanvullend?

Mevrouw **MOHAMED-HOESEIN** (denk). Ja voorzitter, omdat ik me heel goed kan voorstellen dat de locoburgemeester niet op de hoogte is van de inhoud van de moties die we hebben behandeld de vorige keren, zou ik eigenlijk willen voorstellen dat de locoburgemeester ons hierover schriftelijk informeert zodat we daadwerkelijk de informatie hebben waar we nu om vragen en de locoburgemeester ons inderdaad ook de juiste informatie kan verstrekken. Want ik kan me voorstellen dat het nu even zoeken is naar de inhoud van de motie.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr) (locoburgemeester). Ik krijg hier net door dat uw raad dit jaar over deze methodiek tweemaal is geïnformeerd per raadsbrief. Het is ook nog niet geïmplementeerd. Het OM en de politie zijn ermee bezig. Er zit nog niemand in die aanpak. Dus volgens mij heeft u straks na het zomerreces een commissie, dus er is tijd genoeg om vragen te stellen.

Ik heb niet begrepen dat het uitgerold is. Ze zijn ermee bezig om het voor te bereiden op verzoek van ons. Nou ja, goed, het OM is natuurlijk ook gewoon een zelfstandige..., die kan natuurlijk ook gewoon voor een methode kiezen. De informatie die ik nu heb, nogmaals, het zit in de voorbereidende fase. Er is een interview geweest van het OM. Niet namens ons, namens het OM. Wat ik net ook gezegd heb, ik kan daar niet op ingaan, ik heb er kennis van genomen. Volgens mij is het gewoon heel praktisch om hier toe te zeggen dat dit onderdeel ook gezien uw interesse hierin gewoon na de zomer netjes in de commissie behandeld wordt en besproken, en volgens mij gebeurt er ondertussen niets wat daarmee in conflict is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Mohamed-Hoesein.

Mevrouw **MOHAMED-HOESEIN** (denk). Ja voorzitter, dat vertrouwen hebben we ook als raad. Het enige is dat het artikel ons nu doet twifelen aan de uitvoering. En dat is de vraag die nu wordt voorgelegd. Omdat die twijfel is ontstaan in de raad vragen wij de locoburgemeester, om alle onduidelijkheid weg te nemen, wat de stand van zaken is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja, ik zal zorgen dat er een aanvraag voor een regeling komt. Ik denk samen met GroenLinks op zijn minst. Maar ik wil wel graag een toezegging dat er in ieder geval vanuit de gemeente pas echt uitvoerende stappen worden gezet nadat wij dit hebben besproken.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). De heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr) (locoburgemeester). Ik kan u toezeggen dat ik na dit debat een brief laat maken met de laatste stand van zaken in detail, zodat u helemaal op de hoogte bent en dat ook mee kunt nemen in de bespreking in de commissie. We hebben u gehoord, er wordt meegeluisterd. Ik zet het netjes voor u in een brief. Dan kunt u straks na deze dag het allemaal rustig lezen. Ik hoop dat het op korte termijn naar u toe komt. Bij dezen toegezegd. Dan is alle onduidelijkheid uit de wereld en hoeven we ons niet te baseren op een krantenartikel, maar gewoon een brief van uw bestuur, van uw burgemeester, waar de laatste stand van zaken in staat.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Ik zou wel graag ook verder willen met de beraadslaging. Mevrouw Bokhove, nog één laatste ding op dit punt?

Mevrouw **BOKHOVE** (gl). Een punt van orde, want de wethouder doet net een toezegging, en die is eigenlijk in dezelfde strekking als mijn motie was, want ik wilde graag die balans. Daar gaat u ons over informeren. Ik wilde graag geïnformeerd worden als raad en eventueel met een technische sessie. Dat zegt de wethouder nu net toe, dus wat mij betreft trek ik dan de motie in en kunnen we dit inderdaad na de zomer gaan bespreken.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Ja, oké, motie 1, de enige die was ingediend, is ingetrokken. De heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr) (locoburgemeester). De heer Lansink vraagt: kiezen de criminelen voor explosies in plaats van kogels. Ik heb daarstraks de cijfers gegeven en we zien inderdaad een verschuiving van beschietingen naar explosies. Uw zorgen of ondernemers ook in Rotterdam worden bedreigd, gehanteerd, de politie in Rotterdam herkent deze signalen niet. In ieder geval niet dat het een heel groot probleem is. Je kunt ook niet alles weten. Ik zit ook even te kijken, in het afgelopen jaar is er één geval bekend van een explosie waarbij

sprake was van afpersing. Dus het bestaat wel, maar in ieder geval de cijfers die ik nu voor me heb, is het vorig jaar één keer gebeurd. Dus dat wordt ook heel serieus genomen. De politie leest net zoals u ook de kranten en die hebben waarschijnlijk al eerder van hun collega's in den lande vernomen als dit zich voor gaat doen. Dus bedankt nog voor de extra attentie. Voor zover ik het kan beoordelen heeft het ook alle aandacht maar is het gelukkig nog niet een heel groot probleem in Rotterdam. Sterker nog, voor zover ik weet is het één keer gebeurd. Mevrouw Bokhove, over uw motie hebben we het al gehad. U heeft het er zelf over gehad. Volgens mij hebben we verder al uw vragen beantwoord. Mevrouw Reitema, over ondernemers die gechanteerd worden, die vraag heb ik net ook beantwoord. Preventie, nazorg, programmering voor jongeren. Daar heb ik eigenlijk ook al antwoord op gegeven. Het een kan niet zonder het ander. Preventie, het is natuurlijk tien keer beter als je kunt voorkomen dan genezen. Maar daar wordt ook vol op ingezet. Mevrouw Van Wifferen had het over Loes van der Wees van het OM, het krantenartikel. Daar hebben we net uitgebreid over gesproken. Dat zijn volgens mij alle vragen die u in de eerste termijn heeft gesteld.

De **VOORZITTER** (mevrouw Kockelkoren). Hartstikke mooi. Zijn er nog vragen blijven liggen voor de veegronde? Nee? Is er nog behoefte aan een tweede termijn op dit onderwerp? Ook niet. Dan heb ik de toezegging genoteerd dat de locoburgemeester de raad schriftelijk informeert zo snel mogelijk, maar in ieder geval voorafgaand aan de commissiebehandeling over de stand van zaken rond de GVI-aanpak. Voor de kijkers thuis, de Group Intervention aanpak. Dan is met deze toezegging deze beraadslaging afgerond. Dan stel ik voor dat we even naar een theepauze gaan voor een kwartier. Dat is dan tot 16.10 uur.

(De vergadering is geschorst.)

Heropening

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik heropen de raadsvergadering van 22 juni 2023. Ik verzoek de raadsleden plaats te nemen op hun plek en daar waar gesprekken plaatsvinden deze voort te zetten in de koffiekamer of op de gang.

6.5 Debat 'Behoud de tram', aangevraagd door de leden Moti, Biljoen, Coşkun, Verkoelen, Segers-Hoogendoorn en Elfilali

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Aan de orde is het debat 'Behoud de tram', aangevraagd door de leden Moti, Biljoen, Coşkun, Verkoelen, Segers-Hoogendoorn en Elfilali. Ik geef als eerste het woord aan de heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Voorzitter, de stad pikt het niet meer, onze bewoners pikken het niet meer en ze bijten terug. Ze bijten terug tegen de asociale voorstellen van dit stadsbestuur. Na duizenden en duizenden handtekeningen van bewoners, ondernemers en wijkraden, na vele ludieke acties, deze middag nog van de reizigersorganisatie Rover, ziet in elk geval een van de coalitiepartijen eindelijk het licht, namelijk dat het rücksichtslos schrappen van tramlijnen juist het openbaar vervoer van onze stad verarmt. De beantwoording van het college over de vervangende buslijn laat ook zien dat het college zijn eerdere tramplan niet goed heeft doordacht en sommige zaken die de raad zijn voorgespiegeld, simpelweg niet kunnen of niet werken. Het college, bij monde van wethouder Simons, is er trots op dat ze geen visies maken. En dit gebrek aan visie van dit college, in elk geval het gebrek aan een visie op openbaar vervoer, levert alleen maar slecht doordachte plannen op en plannen die aan alle kanten rammelen. Wat de PvdA betreft moet er juist geïnvesteerd worden in het openbaar vervoer in onze wijken in plaats van het schrappen van tramlijnen. We moeten en kunnen het openbaar vervoer aantrekkelijk maken. En zo moeilijk is het niet voorzitter, zo

moeilijk is het niet. Verhoog de frequentie, zodat de inwoners minder lang hoeven te wachten en sneller op hun school of werk zijn. Verhoog de fijnmazigheid, zodat onze ouderen en mindervalide bewoners minder ver hoeven te lopen naar een OV-halte.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Moti, u heeft een interruptie van de heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Dank u wel voorzitter. De heer Moti zegt een paar dingen. We moeten het OV aantrekkelijker maken, we moeten de frequentie verhogen. Als u kijkt naar de beantwoording van de schriftelijke vragen die gesteld zijn door de heer Biljoen en anderen waaronder u, dan wordt daar ook in aangegeven dat juist die frequentie omhooggaat. Dat is juist ook het idee achter het PTT, het aantrekkelijker maken van het openbaar vervoer door een hogere frequentie, waardoor juist die reizigersaantallen gaan stijgen. Dat is de prognose, dus dat wordt eigenlijk juist gedaan door het PTT. Dus heeft u de beantwoording van die schriftelijke vragen gelezen en waarom ziet u dat anders?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Voorzitter, de heer Becker heeft gelijk. De frequentie wordt op een aantal lijnen verhoogd, maar op een aantal lijnen ook verlaagd. Op tramlijn 20 wordt de frequentie naar nul teruggebracht. Tramlijn 4 richting Delfshaven wordt naar nul gebracht en daar zijn wij niet voor. Het is niet alleen de frequentie dat het openbaar vervoer aantrekkelijk maakt, het gaat ook over de fijnmazigheid. Dat was mijn tweede punt dat ik net noemde. Het gaat over de sociale veiligheid, zorgen dat de conducteur weer op alle trams terugkomt. Het gaat over het betaalbaar houden, dat het voor iedereen betaalbaar en toegankelijk is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Moti, u heeft een interruptie van mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, kijk, het verhaal van lijn 20, dat is gewoon zand in de ogen strooien. Daar gaat inderdaad een spitslijn weg, maar die lijn blijft bestaan. Er wordt geen halte opgeheven en er gaan andere lijnen zelfs vaker op rijden. Mensen in die omgeving hebben ook niet geklaagd. Er zijn ook helemaal geen boze bewoners uit die hoek gekomen. Ik denk dat de petitie het ook slecht heeft gedaan als de tram daar juist vaker gaat rijden. Ik vind dat de heer Moti echt een aantal punten heeft waarvan ik denk dat het wel terechte zorgen zijn, maar deze klopt niet.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Voorzitter, dan heeft de fractie van D66 blijkbaar weinig voelsprietten in Lombardijen, in IJsselmonde. Wij hebben wel degelijk boze reacties gekregen van mensen die het helemaal niet aantrekkelijk vinden dat ze elke keer moeten overstappen als ze naar het centrum willen. We hebben een mail gekregen van mijnheer Sterkman die wekelijks naar de markt gaat in het centrum, wat nu minder aantrekkelijk is omdat hij elke keer moet overstappen. Dus dat signalen u niet bereiken, zegt wat over uw bereik misschien. Wij als PvdA hebben wel veel contact met onze bewoners, ook in IJsselmonde en Lombardijen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Voorzitter, u heeft een interruptie van mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, ik heb ook bericht gehad van mensen die het juist fijn vinden dat het ook overdag vaker gaat rijden. Dus wat dat betreft, lijn 20 wordt qua

naam opgeheven, maar al die haltes blijven in gebruik. Mensen kunnen nog steeds naar het centrum komen. Ik blijf dit een flauw standpunt vinden en het doet eigenlijk af aan uw andere standpunten en dat is jammer.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, wij verschillen daar van mening. Ik krijg berichten dat mensen hun rechtstreekse verbinding met het centrum graag willen behouden en helemaal niet zitten te wachten om elke keer over te stappen als ze het centrum van Rotterdam willen bereiken. Voorzitter, ik noemde vier elementen voor aantrekkelijk openbaar vervoer. Frequentie, fijnmazigheid, de sociale veiligheid en het betaalbaar houden. Zo moeilijk is het niet. Het vraagt alleen andere keuzes, en keuzes die op dit moment door een gebrek aan visie niet worden gemaakt.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Moti, u heeft een interruptie van de heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Dank u voorzitter. Via u voorzitter, ben ik het volledig eens met de heer Moti, met name wat betreft fijnmazigheid. Maar de heer Becker refereerde er ook al aan, bij de schriftelijke vragen die u zelf heeft ingediend zult u ook zien dat u op uw wenken bediend wordt. Er wordt inderdaad geschrapt in het aanbod van de tram. En als ik dan kijk naar de zogenaamde dienstverleningskilometers per jaar, dat naar mijn idee een zeer goede indicator is van de fijnmazigheid, dan gaat dat inderdaad op het tramnetwerk omlaag met 105.000. Echter, voor de bus komt daar 900.000 kilometer bij, dus wat dat betreft is fijnmazigheid exact wat er gebeurt.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Voorzitter, we hebben een beantwoording gehad met heel veel lijsten en tabellen. De heer Van Drunen haalt hier nu een paar getallen uit die echt uit de context worden gehaald en misschien ook wel verkeerd worden geïnterpreteerd. Ik weet niet precies welke getallen het zijn, maar volgens mij haalt de heer Van Drunen hier getallen uit, niet over de unieke tramkilometers en buskilometers, maar over het totaal. En inderdaad, als je van A naar B honderd keer rijdt, heb je honderd kilometers gereden. Maar dat betekent niet dat het fijnmazig is, want het is elke keer dezelfde route en de rest van de plekken bezoek je niet. Dat is niet wat de PvdA bedoelt met fijnmazig. Met fijnmazigheid bedoelen we dat ouderen die wat minder mobiel zijn, mindervalide, die niet zo ver kunnen lopen, ook gewoon op een korte afstand een OV-halte in de buurt hebben. En het huidige tramplan zorgt ervoor dat ze veel langer moeten lopen, veel verder pas een OV-halte hebben en als ze dan die OV-halte bereiken ook nog eens veel vaker moeten overstappen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, dank u voorzitter. Wat betreft de bereikbaarheid van OV-haltes, of dat nu om een metro, tram of bus gaat, daar zijn zeer heldere normen voor. Er zijn normen van de RET, er zijn ook normen van de MRDH zelf, en als inderdaad het PTT zo wordt doorgezet zoals de verwachting is, dan blijft nog steeds de bereikbaarheid van alle haltes ver en ver binnen alle normen. De heer Moti doet hier nu net alsof er straks een soort kaalslag gaat plaatsvinden in het OV, dat iedereen een halve stad moet doorkruisen om uiteindelijk eens op de bus te stappen, maar dat is gewoon helemaal niet het geval. Ik kan me heel goed voorstellen dat er mensen zijn die nu gewend zijn om hun deur uit te stappen, tweehonderd meter naar rechts te lopen en daar een tram in te stappen. Ja, en dan kan het

best zijn dat ze straks niet die tweehonderd meter naar rechts zullen lopen om een tram in te stappen. Nee, in plaats daarvan lopen ze honderdtachtig meter naar links om een bus in te stappen. Dus de situatie en het beeld dat de heer Moti hier schetst voor de toekomst van de stad is gebakken lucht voorzitter. Want het slaat helemaal nergens op.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, de heer Van Drunen heeft duidelijk niet naar de stad geluisterd. Meer dan 20.000 mensen hebben hun handtekening gezet voor het behoud van hun OV. Voor het behoud van hun OV-halte, voor het niet schrappen of het inkorten van hun tramlijnen. Maar dat maakt blijkbaar bij de heer Van Drunen geen indruk. De PvdA luistert wel naar bewoners. En we zijn blij voorzitter, dat in ieder geval ook naar de bewoners van Spangen nu wel geluisterd lijkt te worden. Want de schaamteloze vertoning in het vorige debat waarbij alleen de tram voor bewoners uit Hillegersberg werd gered en onze bewoners in Delfshaven, in het Oude Noorden, in Crooswijk en in Lombardijen keihard in de steek werden gelaten door Leefbaar Rotterdam, de VVD, D66 en DENK, wordt vandaag blijkbaar gelukkig hersteld voor onze bewoners uit Spangen. Er lijkt nu een meerderheid te zijn om de eerdere motie van de SP samen met GroenLinks en de PvdA aan te nemen. Maar onze bewoners uit de rest van de stad, uit Delfshaven, het Oude Noorden, Crooswijk, Lombardijen, lijken nog steeds in de kou te staan. En dat kan en mag niet. De redenatie om deze tramlijn 8 voor Spangen te behouden, gaat namelijk een-op-een ook op voor onze tram in Noord. Ook daar blijven de rails voorlopig in de grond liggen richting Kleiweg. En ook voor tram 20 geldt dezelfde redenatie. De rails blijft liggen omdat, zoals mevrouw Van Wifferen al zei, andere tramlijnen daar ook gebruik van maken.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Moti, u heeft een interruptie van mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Even een misverstand ophelderen, maar over de tram richting de Kleiweg hebben we de vorige keer al besloten dat die blijft.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Voorzitter, volgens mij was het alleen tramlijn 4 richting de Molenlaan en niet tramlijn 8 richting Kleiweg. Als dat wel zo is, dan ben ik heel blij. Dan hebben we in ieder geval die fout ook hersteld. Ik herinner me alleen dat de raad de motie van de VVD richting de Molenlaan heeft aangenomen en dat ging om tramlijn 4.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een reactie van mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja, het was mijn eigen motie en u heeft ervoor gestemd.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, wij hebben voor alle moties gestemd voor elke tramlijn. Wij zijn daar niet selectief in. Of het nu alleen maar Hillegersberg is maar ook voor de tramlijnen in Delfshaven, het Oude Noorden, Crooswijk en Lombardijen. Ook daar hebben we voor gestemd. Als u mij op dit punt corrigeert ben ik daar heel blij mee dat u me daarop corrigeert. Voorzitter, mevrouw Verdoold is in ieder geval heel blij dat haar tram in Spangen behouden blijft.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Moti, u heeft nog een interruptie van de heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Het is een beetje het gevaar dat we het hele PTT-debat nu gaan herhalen hè, maar de heer Moti noemt een aantal dingen waar ik toch op wil reageren. Het idee van het PTT is juist om te gaan naar een tramnet dat aansluit op de veranderende stad. En het pleidooi dat de heer Moti hier doet is eigenlijk aartsconservatief. En zo ken ik de PvdA niet, ik ken de PvdA als een progressieve partij. Alles moet bij het oude blijven. Trams die niet vol zitten, die eigenlijk meer lucht verplaatsen dan reizigers, moeten per se blijven rijden, terwijl de stad verandert. Dus hoe ziet de heer Moti dat? Moet het hele tramnet niet aangepast worden aan de veranderende stad?

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, zeer zeker, want de stad is gegroeid de afgelopen jaren. De stad is heel hard gegroeid. Wat is het, een kleine twintig jaar geleden hadden we 580.000 inwoners en inmiddels 650.000 inwoners. Dat is een forse groei van het inwonertal. Alleen, wat doen wij? In plaats dat we het openbaar vervoer laten groeien, dus overal de frequentie verhogen of nieuwe tramlijnen aan te leggen, gaan we tramlijnen schrappen. Dat is de verkeerde manier van reageren op de groei van de stad. In plaats van minder tramlijnen heeft de stad behoefte aan meer tramlijnen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Moti, ik wil u vragen om op het moment dat u ziet dat er een interruptie is, mij te helpen om een punt of een komma te vinden in uw betoog, zodat ik u ook niet onderbreek in uw betoog. Dat helpt elkaar en ook het debat. Mevrouw Elfilali stond als eerste.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Dank voorzitter. De heer Moti haalt me eigenlijk de woorden uit de mond. Want het is natuurlijk de omgekeerde wereld wat de VVD hier zegt. De stad verandert, inderdaad. Dat betekent dat we ervoor moeten zorgen dat er meer mensen gebruikmaken van het OV, want we willen onze klimaatdoelen halen, we willen een schonere stad zijn, dus het is natuurlijk totaal bizar wat de VVD hier stelt. Het geeft weer aan dat er niet wordt gekeken naar het OV als een publieke dienst. Nee, het wordt gezien als een soort onderneming en dat is iets waar wij vanuit Volt absoluut tegen zijn.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dat was geen vraag. Ik kijk naar de heer Biljoen, want die stond vervolgens als eerste.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, de stad verandert kennelijk in vijf weken zodanig dat de VVD terugkomt op haar standpunt, maar ik wil dan toch wel even aan de heer Becker via u voorzitter vragen: in de veranderende stad, hoe reflecteert u dan op de beslissing over Spangen om daar dan tegen alle moties te stemmen in de veranderende stad en daar dan een achtpersoonsbusje te laten rijden?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Een paar dingen. Allereerst Volt, mevrouw Elfilali geeft aan minder reizigers. In de beantwoording van de schriftelijke vragen die ook mede door mevrouw Elfilali zijn gesteld, wordt aangegeven dat op basis van het PTT er juist meer reiziger gebruik gaan maken van het OV. En de heer Moti stelt net: minder tramlijnen, minder tram, maar er wordt juist in Rotterdam extreem veel geïnvesteerd in het openbaar vervoer. Metro aan zee is gaan rijden. Op de Oude Lijn worden twee treinstations toegevoegd, onder andere in Zuid. Er komt een nieuwe tramlijn over de nieuwe brug door Rotterdam-Zuid heen. Per saldo komt er meer tramspoor bij dan er verdwijnt, juist om in die veranderende stad meer OV toe te voegen, om meer reizigerskilometers te kunnen maken, om meer mensen gebruik te laten maken van het OV. Dus dat is echt een heel ander beeld. De feiten zijn echt totaal anders dan de heer Moti

nu doet voorkomen. En dan wil ik nog reageren op de heer Biljoen over Spangen. Er zijn nu andere feiten. In de beantwoording van de schriftelijke vragen van DENK wordt aangegeven dat het laten rijden van tram 8 in een lagere frequentie, er wordt een wat brede bandbreedte aangegeven, dat dat om en nabij evenveel kost als die bus. Nou ja, dat zijn nieuwe feiten waarmee het behouden van die tram in een lagere frequentie een reële optie wordt. Maar dat lag nog niet op tafel toen wij de vorige keer het PTT bespraken. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, ik weet dat de heer Becker ook gewoon de beantwoording van onze schriftelijk vragen goed heeft gelezen. Volgens mij waren deze cijfers wel paraat. In de schriftelijke vragen lees ik ook dat er is gevraagd aan de RET om deze door te rekenen. Dat heeft u toch ook gelezen? Nou ja, ik wil daar inderdaad op aanvullen. Het klopt, ze waren niet paraat ten tijde van de bespreking, ja. Wat vindt u daarvan?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Wifferen heeft een interruptie op de heer Biljoen. Mevrouw Van Wifferen, aan u het woord.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja, dat is gevraagd door een motie van DENK tijdens die behandeling van het raadsdebat.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Nee voorzitter, via u voorzitter, dat is al eerder gevraagd, ook door de SP tijdens de technische sessies, om cijfers te krijgen, voorzitter. Niet pas tijdens de raad. Niet pas bij de schriftelijke vragen van DENK, al eerder.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Ja, u vraagt aan mij wat ik daarvan vind. Ik vind het prachtig. Dit is fantastisch nieuws, want dit geeft aan dat het mogelijk is om in een lagere frequentie tram 8 te behouden. Dus dat zijn denk ik nieuwe feiten die we eerder niet hadden, waar we allemaal hartstikke blij mee zijn.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Voorzitter, dus daaruit mag ik concluderen dat de Rotterdamse VVD het prachtig vindt dat wij nieuwe informatie krijgen nadat de besluitvorming al is geweest die zoveel impact heeft op de levens van Rotterdammers?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik geef het woord aan de heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja voorzitter, ik krijg tamelijk laat het woord, maar ik wilde heel graag reageren en eigenlijk aansluiten op wat mevrouw Elfilali zei. Wat de heer Becker net in een eerdere variant zei, dat is precies de reden waarom ik eerder al zei: we hebben hier niet alleen maar koele rekenmeesters nodig en soms zijn VVD'ers dat, in dit geval zeker. Want als hij zegt dat er vooral veel lucht wordt verplaatst, dan snapt hij het idee van openbaar vervoer ook echt niet. Want openbaar vervoer is er ook juist om mensen in minder bereikbare gebieden naar bereikbare gebieden te krijgen. En dan verplaats je vanzelf, de heer Becker, lucht. Dus als u dat zegt: je moet niet te veel lucht verplaatsen, dan

krijg je precies wat hier in dit PTT staat, dan gaan we gewoon een tabelletje invullen, dan gaan we kijken: wat is dat waard? Er moeten alleen maar volle trams rijden en dat betekent dat al die buitengebieden uiteindelijk onbereikbaar worden. En dat is precies de visie waar wij hier volgens mij allemaal tegen ageren.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Van Drunen, heeft u een interruptie op de heer Segers? De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, dank u voorzitter. Ja, ik kan een heel eind meegaan met de redentie van de heer Segers-Hoogendoorn. Maar volgens mij, het beeld dat hij schetst is in een eerder stadium blijkaar toen voor de heer Segers-Hoogendoorn geen enkel probleem geweest, en toen ging het over Park 16Hoven. Daar reed een buslijn en ik doe het nu even uit mijn hoofd. Ik dacht dat daar op een dag, ik dacht iets van veertien mensen vervoerd werden, dus dat was letterlijk lucht verplaatsen. Toen heb ik de heer Segers-Hoogendoorn niet gehoord met het argument dat die lijn coôte que coôte moet blijven rijden. Dus waar ligt dan de ondergrens voor de heer Segers-Hoogendoorn?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja, fijn dat ik hier even gratis dertig seconden voor krijg. Via u naar de heer Van Drunen, excuus als ik niet voor iedere lijn op ieder moment exact weet of ik daar wel of niet voor ben opgestaan, dus dat even voor wat betreft uw boemeltje door Park 16Hoven. Het is voor ons heel simpel en het is ook altijd heel simpel geweest. Je kunt niet alleen maar een rekensom op openbaar vervoer loslaten, zoals je dat op heel veel publieke voorzieningen niet kunt doen, want dan ga je de verkeerde kant op. Want dan kan iedere rekenmeester uitrekenen. Dan is de politiek dood, dan is de democratie dood en dan is de minderheid nooit beschermd. Dat is precies waar politiek over gaat en dus ook openbaar vervoer. En als u dat niet snapt, dan zit u hier op de verkeerde plek.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Dank u voorzitter. Dat heeft weinig met snappen te maken en nogmaals voorzitter, de intenties van de heer Segers-Hoogendoorn zijn absoluut te prijzen. Want ik kan heel ver met hem meegaan. Alleen het vervelende is dat de middelen niet onbeperkt zijn. Dus de heer Segers-Hoogendoorn, ja, u heeft helemaal gelijk. In een theoretische exercitie waar geen prijskaartje aan hangt. Maar helaas is dit de echte wereld, overal hangen prijskaartjes aan. Dus moeten er keuzes gemaakt worden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja, dit is echt weer het typische argument van: er is nu geen geld voor. Het is eigenlijk weer koren op mijn molen dat het visieloos is, via de voorzitter. Visieloos, want u kijkt alleen naar vandaag. Ik ga even zeggen wat de heer Becker net al zei. Terecht. Dat zou ik eigenlijk in mijn termijn doen, maar dan doe ik het nu eventjes in deze gratis dertig seconden. Als wij die frequentie op dat deel van de stad waar hij het over had omhoog brengen, dan gaan de reizigersaantallen stijgen. Dan hoeft u dus al niet meer te rekenen met de huidige businesscase. Dan kijk je dus vooruit. Dat zou zomaar kunnen betekenen dat je andere lijnen in de stad kunt behouden, omdat die andere lijnen zo vruchtbaar zijn. Dat is net even één stap verder denken dan alleen maar: hé, wat heb ik nu op mijn bankrekening staan en wat moet ik nu betalen? Dat is dus visieloos, dat is wat u doet als u tegen mij zegt dat er geen geld voor is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Rehim Zadeh, heeft u een interruptie op de heer Segers-Hoogendoorn?

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja, en even terugkomend op de heer Biljoen. Vooruitkijken betekent ook een stap verder kijken, wat u net aangeeft. En dan weet u ook dat er meerdere factoren zijn die hierin een rol spelen. Behalve die kostenverdeling en de herverdeling van de schaarse middelen waar dit om gaat en niet het rendementsdenken van de VVD, zijn we op zoek gegaan naar alternatieven omdat we ook gewoon in de cijfers zagen dat er een onderbezetting was op dit gedeelte van het traject. En wij maakten ons bij DENK zorgen dat dit uiteindelijk de portemonnee van de Rotterdammer zou gaan raken, dus dat is ook vooruitdenken.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Ja, dank u wel. Als koele rekenmeester zal ik nog wat aan de discussie toevoegen. Ik snap de emoties en dat siert u ook hè. Het openbaar vervoer gaat ons allemaal aan. Maar dit is geen rendementsdenken. Openbaar vervoer is niet rendabel. Er is geen enkele tramlijn die rendabel is. Overall moet geld bij. En we hebben gewoon nu eenmaal te maken met een brede doeluitkering. We krijgen een pot geld en daar moeten we het mee doen. Dan kunnen we beter kijken hoe we dat efficiënt inrichten en we zien ook in de beantwoording van die schriftelijke vragen heel duidelijk het verschil tussen de kosten voor een buslijn en een tramlijn. Een tramlijn is vele malen duurder. Niet alleen per uur, ook de infrastructuur, ook het onderhoud. En met een buslijn kun je ook mensen bedienen, en daarmee kun je dus gewoon op een efficiëntere manier meer reizigerskilometers realiseren voor de Rotterdammer, een hogere frequentie, meer comfort met hetzelfde geld. En daar gaat het om, dat we samen kijken hoe we de Rotterdammer op de beste manier kunnen bedienen qua OV. En dat is misschien koel kijken naar cijfers, maar dat is wel kijken hoe je voor de Rotterdammer het meest kan bereiken. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, dank u wel dat ik weer het woord krijg in mijn termijn. Voorzitter, ik wil nog wel op één punt reageren richting de heer Becker. Dat is een reactie op een interruptie, dus in interruptietijd. De heer Becker gaat in het lijstje dat hij een stukje terug in het debat alweer noemde, helemaal voorbij aan het feit dat de stad groeit. De stad heeft dan meer OV nodig, maar de merkwaardige redenering die de heer Becker dan doet, is dat als we dus een nieuwe wijk bouwen waar OV nodig is, dat we dan eerst ergens anders een OV-lijn moeten schrappen. Dus omdat we nu een metrolijn naar Hoek van Holland hebben doorgetrokken naar zee, dat we zo meteen een derde oeververbinding krijgen met een tramlijn, betekent dus dat we de tramlijn in Delfshaven of in het Oude Noorden eerst moeten afpakken zodat we die andere bewoners dat kunnen geven. Dat is een heel merkwaardige redenering, een redenering waar de PvdA niet in meegaat. Als de stad groeit moet je ook bereid zijn om meer geld in openbaar vervoer te stoppen, om juist die sociale functie overeind te houden, er juist voor te zorgen dat ook al zit die tante Sjaan met tante Truus alleen in die tram, dat die tram dan toch nog kan rijden omdat die tram voor hen heel belangrijk is. Daar kiest de PvdA voor. En wat u doet is vooral, ik noem het toch nogmaals het rendementsdenken, alleen maar kijken hoe je zoveel mogelijk reizigers op de dikke lijnen nog groter kan maken. Dat is niet waar de PvdA voor kiest. Wij vinden de sociale functie van het openbaar vervoer veel te belangrijk daarvoor.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Moti, nogmaals, als u mij helpt om een punt te vinden. Ik geef het woord aan de heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, dank u voorzitter. Wat de heer Moti hier doet is, ik zal even op een andere manier de situatie schetsen. Je hebt een huis met een achtertuin. Vervolgens heb je behoefte aan een grotere woonkamer, dus je maakt een uitbouw. Wat de heer Moti hier doet is heel hard klagen dat zijn tuin kleiner wordt. Nee, je moet juist kijken: ik ben heel blij dat mijn woonoppervlak groter wordt. Dat is wat er hier gebeurt en de heer Moti doet nu net, wat ik daarstraks ook al aangaf, alsof er aan de ene kant van de stad een enorme kaalslag plaatsvindt om aan de andere kant iemand een plezier te doen. Nee, dat is het niet, het gaat om de stad in zijn geheel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, de heer Van Drunen maakt dezelfde denkfout of dezelfde redenatie, de bekrompen redenatie als de heer Becker. U gaat ervan uit dat alles hetzelfde is als twintig jaar geleden, dat de overheidsbudgetten allemaal hetzelfde zijn als twintig jaar geleden. Dat is niet waar, de stad is gegroeid. De welvaart is gegroeid. We hebben behoefte aan meer openbaar vervoer. Trek dan ook meer geld uit voor openbaar vervoer. De PvdA is in ieder geval bereid om die keuze te maken. Want wij geloven dat als je echt investeert in openbaar vervoer, dat deze stad veel aantrekkelijker wordt. Als je echt ervoor zorgt dat die frequentie overal omhoog gaat, als je echt ervoor zorgt dat het OV fijnmaziger wordt, dat de sociale veiligheid goed geregeld is en die betaalbaarheid juist blijft, dan gaan we het openbaar vervoer pas echt aantrekkelijk maken voor grote groepen in onze stad.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van de heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). De heer Moti doet voorkomen alsof er niet wordt geïnvesteerd in het openbaar vervoer, maar nu ga ik mezelf een beetje herhalen. Er wordt juist enorm geïnvesteerd in openbaar vervoer. Er worden in deze stad honderden miljoenen geïnvesteerd in de metro naar zee, in extra treinstations op de Oude Lijn, in een extra tramverbinding over de nieuwe oeververbinding. En wat de heer Moti ook doet voorkomen dat er tramlijnen worden weggehaald om elders nieuwe lijnen te creëren, dat is niet zo. Er worden tramlijnen vervangen door buslijnen, deels ook weggehaald, juist om die frequentieverhoging te realiseren waardoor dat openbaar vervoer aantrekkelijker wordt, waardoor er meer reizigers gebruik van gaan maken. Dus dat doet u echt verkeerd voorkomen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, op dat laatste, wat ik zeg staat gewoon in de stukken hè. De tramlijn in Crooswijk wordt verkort zodat hij omgelegd kan worden richting de nieuwe wijk Nieuw Kralingen. Het staat gewoon in de stukken. We hebben in het vorige debat ook gehoord dat er richting Merwe-Vierhavens een tramlijn moet komen en daarvoor worden andere tramlijnen ingekort en geschrapt. Het is allemaal in het debat gewisseld, dus in die redenatie willen wij in ieder geval niet meegaan. Natuurlijk is het belangrijk dat Nieuw Kralingen en Merwe-Vierhavens ook een tramlijn krijgen, maar niet door het schrappen van andere of het inkorten van andere tramlijnen. De stad groeit, er mogen ook meer tramlijnen bij komen. En dan op het punt van investeren van de heer Becker. Want daar verdient hij ook een antwoord op denk ik, voordat de heer Van Drunen zijn vraag verder kan stellen. Natuurlijk, ja, er is geïnvesteerd in nieuwe infra, dus in rails richting Hoek van Holland strand en de derde stadsbrug zoals u noemt. Maar daardoor gaan er niet meer trams rijden. Wat we

moeten doen is ook de RET ruimte geven, exploitatieruimte geven om meer tramlijnen te laten rijden en daar wordt niet op geïnvesteerd, sterker nog, daar wordt op bezuinigd. We gaan het zo meteen over enkele agendapunten zien. Maar liefst € 32 miljoen gaan wij bezuinigen op de exploitatiesubsidie van de RET en daardoor gaan er tramlijnen geschrapt worden en daar zijn wij als PvdA niet voor. Maar ik ga dat punt in het volgende debat verder uiteenzetten.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van de heer Van Drunen, mijnheer Moti.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, dank u voorzitter. Ik ga een constatering doen en geen vraag stellen aan de heer Moti want ik gun hem zijn dertig seconden niet, maar ik wil wel de constatering doen dat de heer Moti hier toch wel een iets te grote broek aantrekt als hij het heeft over investeren in sociale veiligheid. Ja, dat klopt. Dit college doet dat. Het vorige college waar de PvdA in de coalitie zat, heeft daar juist op bezuinigd. Die heeft dat toezicht in het OV juist de nek omgedraaid. En nu wordt daar weer in geïnvesteerd. U kunt wel nee schudden, maar het is wel degelijk zo. U zou juist dit college moeten prijzen: eindelijk, die fout die wij destijds gemaakt hebben wordt nu weer teruggedraaid. Bravo wethouder Karremans.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Moti, u kunt uw betoog vervolgen.

De heer **MOTI** (pvda). Ja, nou, het was wel een vraag, een opmerking, dus ik ga daar toch op reageren. Want wat de heer Van Drunen zegt, klopt niet. De heer Wijbenga heeft wel degelijk de budgetten voor de sociale veiligheid in de trams overeind gehouden. Ja, u heeft gelijk dat er een plan was om daarop te bezuinigen, maar dat is weer teruggedraaid. De conducteur op de tram is overeind gehouden en daar zijn wij heel blij mee geweest.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, ik hoor de heer Moti constant zeggen dat de stad verandert. En daar heeft hij gelijk in, de stad verandert. We hebben te maken met verstedelijking, we willen gaan vergroenen. Uw collega bij GroenLinks wil in ieder geval dat we gaan vergroenen. We hebben onveilige gebieden, dingen die zijn ingericht op een manier als dat... volgens mij de laatste keer dat we het PTT hebben herzien, het tramnetwerk hebben herzien was in 1990. Dus ik vind dat u uzelf een beetje tegensprekt en het PTT een beetje afschildert als één grote ramp waar we alleen maar tramlijnen gaan afhalen. Ik snap niet hoe u denkt het OV goed te kunnen inrichten door alles op dezelfde plek te laten blijven staan.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, eigenlijk een beetje hetzelfde antwoord als ik net ook al gaf. Heeft u wel eens met de mensen in de stad gesproken? Heeft u die boosheid en die woede gezien? Die twintigduizend handtekeningen, al die acties die ze voeren? Denkt u dat ze dat voor hun lol doen? Dat ze dat voor hun plezier doen? Nee, omdat ze boos zijn, omdat ze zich in de steek gelaten voelen, omdat hun tram wordt afgepakt. Voorzitter, er is niets mis met verandering, maar dat betekent geen verslechtering. Het moet een verbetering worden. En wat deze coalitie tot nu toe heeft besloten zijn alleen maar verslechtingen en geen verbeteringen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, terwijl de heer Moti boos op Twitter aan het uithalen was, hebben wij wel degelijk geluisterd naar de stad. Het is niet aan ons voorbijgegaan. Dat kan ik u verzekeren. Dus ja, wij luisteren naar de bewoners. We hebben geluisterd, we hebben nu nieuwe informatie, we hebben een heroverweging gedaan, dus het verwijt dat wij niet luisteren naar de bewoners van deze stad of daar lak aan hebben, daar ga ik niet in mee.

De heer **MOTI** (pvda). Mooi voorzitter, dan zullen we dat zo meteen zien bij de motie over tram 20 en tram 7, of DENK daar ook steun aan zal geven.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Moti, ik gaf u niet het woord.

De heer **MOTI** (pvda). Excuus.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen heeft een interruptie op mevrouw Rehim Zadeh. Mevrouw Verkoelen, u krijgt het woord.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). Gelukkig, maar te laat, want daarom hebben we dit debat. Had u dat nu maar gedaan in het vorige overleg. Dan waren we nu niet weer tijd kwijt geweest.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Voorzitter, vanaf het begin van dit proces hebben wij gekeken naar hoe wij de stad bereikbaar kunnen houden. Dat is de inzet geweest van DENK. We hebben ons oor bij de stad gelegd, we hebben nieuwe informatie gekregen. We hebben een motie ingediend voor een alternatieve buslijn. Die blijkt nu niet te kunnen werken. Op basis van die nieuwe informatie herpakken we en doen we een heroverweging. En volgens mij zijn we het met elkaar eens.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van de heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Voorzitter, waar was het oor van DENK toen er 16.000 handtekeningen vanuit Delfshaven werden ingediend, toen er 6.000 handtekeningen vanuit Zuid werden ingediend, toen er mensen uit IJsselmonde duizenden mailtjes, berichtjes hebben gestuurd over deze hele gemeenteraad. Ik kom zo meteen nog op terug op het punt van mevrouw Van Wifferen hoor, dat ze aangeeft dat er helemaal geen geluiden zijn uit IJsselmonde. Maar waar was het oor van DENK toen?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, dat u mij niet ziet poseren bij protesterende bewoners, betekent niet dat ik niet in gesprek ben met onze stad, met onze achterban. Dus nogmaals, wij zijn altijd in gesprek met de stad en we houden ons oor bij de stad, dus ja, dat u mij niet heeft gezien vind ik heel jammer, maar we zijn er wel degelijk.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Nee voorzitter, ik vraag aan DENK niet om foto's te maken of om TikTokfilmpjes te maken, dat doen we niet. Maar voorzitter, ik vraag wel: waarom heeft u niet geluisterd voorafgaand aan het debat, voorafgaand aan de vorige keer? Waarom heeft u toen niet geluisterd, want dan was de besluitvorming heel anders gegaan.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, we hebben wel degelijk ons oor bij de stad gelegd. Vandaar dat wij ook tijdens de raadsvergadering een motie hebben ingediend voor een alternatieve buslijn. Nu zien we dat die niet werkt. We willen Delfshaven bereikbaar houden en nu komen we tot een heroverweging.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, dank voorzitter. Ik vind het heel mooi als een politieke partij standpunten kan herijken. Ik vind dat ook heel dapper. Maar uit de woorden die ik dan nu hoor, zou ik zeggen dat DENK zich heel mooi kan scharen achter de SP en achter de PvdA en GroenLinks, die deze discussie van het begin af aan hebben gevoerd, dus ik ga ervan uit dat u zich dan ook schaart achter hun standpunten en ook de moties die zij indienen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Voorzitter, ik ga niet toezeggen dat ik alle moties ga steunen, want ik heb ze nog niet allemaal gezien. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Oké, nou ja.

De heer **COŞKUN** (sp). Voorzitter, hoe kan dat nou? Onze motie was eerder dan hun motie.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Coşkun, u gaat echt door de spreker heen, ik heb u niet het woord gegeven mijnheer Coşkun. Mevrouw Rehim Zadeh, u hebt het woord.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Bedankt voor de vraag, en zoals ik net zei denk ik inderdaad dat we op één lijn zitten. Op basis van de nieuwe informatie die wij hebben gekregen van de wethouder op de reactie van de schriftelijke vragen die ik heb ingediend, hebben wij een heroverweging gemaakt. Op basis van die antwoorden heb ik een motie ingediend. En hoe de wethouder en hoe de rest daarover denkt, wees welkom om mee te ondertekenen, ik kijk graag naar jullie moties.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Voorzitter, dan wil ik dezelfde vraag stellen die ik ook aan de Rotterdamse VVD heb gesteld, wat vindt DENK ervan dat we vijf weken na het debat nieuwe informatie krijgen?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, positief inderdaad. Kijk, nogmaals, wij hebben ons ingezet voor die buslijn en als ik het signaal krijg dat die buslijn haken en ogen heeft en ik op basis daarvan schriftelijke vragen indien en dan nieuwe informatie krijg, ja, dan ga ik een heroverweging doen. Dat dat vijf weken te laat komt vind ik jammer, maar het is wat het is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, dank u voorzitter. Misschien om het aan de heer Biljoen en iedereen die meekijkt even duidelijk te maken, de heer Biljoen heeft het steeds over nieuwe informatie, vijf weken na het debat. Alsof dat ineens uit de lucht is komen vallen, alsof dat ergens in een la lag bij een wethouder, dat ineens naar boven is gekomen. Nee, die informatie is het gevolg van een motie die in het debat is aangenomen. Dus ja, het is nieuwe informatie, maar het is ook informatie die nog helemaal niet bestond op het moment dat het debat plaatsvond.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Moti, u kunt verder. Nee, u kunt niet verder, de heer Biljoen heeft een interruptie op de heer Van Drunen. U kunt reageren mijnheer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Voorzitter, vraag 6 in de beantwoording van de schriftelijke vragen, waarin de hele oppositie heeft gevraagd: op basis van welke cijfers zijn de berekeningen gemaakt, adviezen tot stand gekomen die ten grondslag liggen aan het Plan Toekomstvast Tramnet 2030? Dat was niet na het debat, dat was voor het debat.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja voorzitter, ik wil niet te ver doorgaan op dit punt, alleen heb ik het idee dat we langs elkaar heen praten, want het ging specifiek over lijn 8. Die informatie kwam dus pas nadat de motie daarover was aangenomen. Toen kwam er nieuwe informatie en die zit dus helemaal niet in dit overzichtje bij vraag 6.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, dan ook de vraag die ik ook aan VVD en DENK heb gesteld: wat vindt Leefbaar Rotterdam ervan dat we vijf weken na het debat nieuwe informatie krijgen?

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Voorzitter, die vraag heb ik al beantwoord voordat die überhaupt gesteld was. Het is geen nieuwe informatie, tenminste, het is geen informatie die ergens verborgen lag. Het is informatie die het gevolg was van een motie die werd aangenomen. En ja, ik kan me voorstellen dat dat dan niet gelijk één of twee dagen later beschikbaar is. Ik vind het helemaal niet gek dat daar vijf weken tussen zit, want je wilt zoiets grondig kunnen uitzoeken en onder elkaar kunnen zetten.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, nog even reagerend op de fractie van DENK, want die geeft heel duidelijk aan dat ze heel goed naar de stad hebben geluisterd en aan het luisteren zijn. Nou, daar ben ik heel blij mee en ik ga er dan ook van uit dat de fractie van DENK dan zo meteen ook de motie van onder andere de SP, GroenLinks, PvdA en anderen over tram 4 zal steunen. En de motie van onder andere het CDA, PvdA en anderen over tram 7 zal steunen. En onder andere de motie die ik zo meteen zal indienen voor tram 20. Want als u goed heeft geluisterd willen ook alle bewoners die tram terug, net zoals de bewoners van Spangen tramlijn 8 terug wilden. Want voorzitter,

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Ik heb een punt van orde. Ik zie dat de heer Moti reageert en de klok blijft lopen. Hij reageert op een reactie van DENK en dan moet je de tijd ook laten gaan.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoellen, wij houden dat stipt in de gaten en de heer Moti is met zijn betoog bezig en vervolgt zijn betoog.

De heer **MOTI** (pvda). Voorzitter, dan wil ik nog voor ik ga afronden toch nog op één ding, nog op één zaakje reageren. De vorige keer is er wel iets heel vervelends gebeurd in deze raadzaal, een Simon Beckertje noem ik het even. De oppositie dient een motie in en de coalitie dient aan het einde ineens een identieke motie in, waarmee de oppositiemotie wordt weggestemd en de coalitiemotie wordt goedgekeurd. En twee minuten later zien we op social media een promoadvertentie. En dat beeld kwam vanochtend weer bij me naar voren. Want reeds dinsdag al heeft de SP samen met GroenLinks en de PvdA een motie ingediend en bij iBabs in ieder geval inzichtelijk gemaakt voor het behoud van tram 8 in Spangen. En vanochtend zag ik tot mijn verbazing van de fractie van DENK op Twitter een motie langskomen die vrijwel identiek is aan de motie die al twee dagen eerder door SP, GroenLinks en PvdA op iBabs is geplaatst en die we ook in onze aanvraag al hadden aangekondigd. En ik moest heel erg denken aan het Simon Beckertje dat ons overkwam. En dat vind ik een heel slechte ontwikkeling van onze raad. Als de oppositie met een goed idee komt, dat dat zelfs de oppositie niet wordt gegund, maar dat de coalitie een vrijwel identieke motie moet indienen om dan hun motie wel aangenomen te krijgen en die van de oppositie niet.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ja, mijnheer Moti, ik ga u voor de laatste keer vragen om op het moment dat u ziet dat er meerdere mensen zijn die interrupties willen plegen, dat u ook in uw verhaal mij een mogelijkheid geeft om een punt te vinden. Er is een punt van orde van de heer Van Drunen. En ik wil u zelf ook even vragen om het fatsoen in deze raad te houden om niet personen aan te spreken en een Simon Beckertje te noemen. Houd dat even goed in de gaten dat we daarin met elkaar op een nette manier omgaan. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, als punt van orde wil ik eigenlijk hetzelfde zeggen als wat u zelf net aangaf. Ik vind het enigszins denigrerend om iets een Simon Beckertje te noemen, of over wie dan ook. Dus ik zou via u voorzitter de heer Moti willen verzoeken, het debat mag van mij best scherp, maar dit vind ik onnodig denigrerend.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Rehim Zadeh, u heeft een interruptie op de heer Moti? Aan u het woord.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, ik sluit me ook aan bij de woorden van de heer Van Drunen, maar voorzitter, wat ik eigenlijk hoor uit het betoog van de heer Moti is dat er iets van achterkamertjespolitiek zich heeft afgespeeld. En voorzitter, ik weet niet waar dat kamertje zit, misschien weet de heer Moti het wel, misschien heeft hij de sleutels nog, ik weet het niet. Maar ik wil u graag uitnodigen om mijn motie nog één keer goed te lezen, want hij is niet identiek aan die van de SP. Ik wil hem oplezen voor u als u wilt. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Ja, oké.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Voorzitter, als het denigrerend wordt gevonden dat ik er een verkleinwoord van heb gemaakt, dan neem ik dat terug. Dat is niet zo bedoeld, dus dan

noem ik het wel even de Simon Becker-methodiek. Ja, ik blijf erbij, want we mogen hier best wel, het is geen scheldwoord, het is geen woord wat ik niet van mijn moeder zou mogen zeggen, om het maar even zo te zeggen. Het is wel gewoon de uitvinder van deze truc. De oppositie dient een motie in en een coalitiepartij dient een identieke motie in en die wordt dan aangenomen. Dat is gewoon een truc, een heel lelijke truc en dat moeten we hier wel kunnen benoemen. De uitvinder daarvan is helaas wel de heer Simon Becker geweest in deze raadzaal en ik zie dat dat nu gekopieerd wordt door de fractie van DENK.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Moti, nogmaals, u geeft zelf aan dat u dat niet wilt doen. Ik zou u willen verzoeken, doe dat dan ook niet in het vervolg en als u een methode signaleert die u wilt benoemen, prima, maar koppel daar geen naam van een gewaardeerd collega aan vast. Aan u het woord.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, dat ben ik gewoon niet met u eens. We hebben hier in deze raad altijd ook tradities gehad, dat moties ook bijvoorbeeld naar iemand worden vernoemd, de motie-Lansink of de motie-Van Wifferen. Daar is geen enkele moeite mee, dus ik zou niet weten waarom dit dan niet zo mag zijn, dus ik blijf erbij. Dat verkleinwoord wil ik best terugtrekken. Ik kan me voorstellen dat dat als denigrerend wordt ervaren. Dat was niet de bedoeling van het verkleinwoord. Vandaar dat ik het heb geherformuleerd. Voorzitter, mevrouw Verdoold uit Spangen is in ieder geval heel bij dat haar tramlijn 8 wel behouden blijft. Maar beste raad, ik sluit af, laten we ook de tram voor Nelson uit Crooswijk redden, zodat hij goed openbaar vervoer houdt om elke dag naar school te gaan. Of mijnheer Sterkman, ik noemde hem al, uit Lombardijen, zodat hij makkelijk naar de stad kan voor zijn wekelijkse bezoek aan de markt. Daarom hebben we nog de volgende moties ingediend en andere partijen zullen ook nog moties indienen en bij elkaar wordt dat een mooi ensemble. De motie 'Behoud tram 20: de directe verbinding van Lombardijen naar het centrum' en de motie 'Presenteer een integraal OV-plan'.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti heeft de volgende moties ingediend.

Motie 1. Behoud tram 20: de directe verbinding van Lombardijen naar het centrum

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op donderdag 22 juni 2023 ter bespreking van agendapunt 6.5 'Behoud de tram';

constaterende dat:

- het college in haar conceptbrief naar de MRDH niet het standpunt inneemt dat de enige verbinding tussen Zuid en het centrum behouden moet worden;

overwegende dat:

- beter OV nodig is op Zuid;
- het college enerzijds de mobiliteit voor bewoners van Zuid verder beperkt door plannen te presenteren waarmee ze betaald parkeren in willen voeren in wijken waar er geen sprake is van parkeeroverlast;
- het college anderzijds het standpunt binnen de MRDH inneemt dat de enige directe verbinding tussen Lombardijen en Noord zal verdwijnen;
- de wijkraad Lombardijen duidelijk uitspreekt dat ze tramlijn 20 willen behouden;

roept het college op:

- om in de BcVA van 5 juli a.s. als voorwaarde voor instemming met het PTT aan te geven dat in plaats van de door het college aan de MRDH gestuurde zienswijze tram 20 in stand te houden;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R. Moti, T.S.J. Coşkun, M.H. Biljoen, R.G.C. Segers-Hoogendoorn en P.J.H.D. Verkoelen

Motie 2. Presenteer een integraal OV-plan

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op donderdag 22 juni 2023 ter bespreking van agendapunt 6.5 'Behoud de tram;

constaterende dat:

- het college geen integrale visie heeft voor het openbaar vervoer in Rotterdam;

overwegende dat:

- uit de beantwoording van de schriftelijke vragen gesteld door zowel DENK als GroenLinks blijkt dat vervoersopties niet in samenhang tegen elkaar zijn afgewogen;
- inmiddels blijkt dat een vervangende buslijn helemaal nauwelijks een besparing oplevert ten opzichte van het inkorten van een tramlijn;
- dit inzicht eerder verkregen had kunnen worden als er een integrale visie voor het openbaar vervoer was geweest;

roept het college op om:

- een integraal OV-plan te presenteren zodat verschillende vervoersopties transparant tegen elkaar afgewogen kunnen worden door de raad;
- in de BcVA van 5 juli a.s. niet in te stemmen met het PTT en aan te geven dat eerst een integrale visie voor het openbaar vervoer moet worden opgesteld;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R. Moti, T.S.J. Coşkun, M.H. Biljoen, R.G.C. Segers-Hoogendoorn en P.J.H.D. Verkoelen

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik nu het woord aan de volgende spreker, de heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Voorzitter, samenwerken maakt sterker. Dan denk je misschien: dat slaat op de oppositie die eensgezind samenwerkt en strijdt voor goed, betrouwbaar en betaalbaar openbaar vervoer in deze stad en in deze regio, maar voorzitter, ik quote hiermee letterlijk de slogan van de MRDH. En hoe kan het dan dat diezelfde MRDH met het toekomstvast sterfplan voor de tram komt en bizar veel verdeeldheid creëert in de stad en ook in deze raad. Want we zijn hier inmiddels in dit huis op een niveau beland dat collega's letterlijk elkaar moties gaan overtikken, een zinnetje toevoegen en dan met de eer willen strijken als hun straatje gered is. Ik blijf me erover verbazen. Want in de basis is en blijft het gewoon een slecht plan. Dat zegt ook iedereen, maar vooral achter de schermen en niet bij het indrukken van een plus of een min. En dan voorzitter, onder maatschappelijke druk is DENK gedraaid. De Elika-bus is nog voordat die ooit uit de remise is vertrokken, uit de

dienstregeling gehaald en in de shredder beland. Had u maar vooruitgekeken. Maar ik wil me vooral focussen op wat we wel kunnen regelen vandaag. Gisteren kreeg ik de beantwoording van de schriftelijke vragen. Transparante cijfers, transparante keuzes. En ik ben nog wel in een goede bui, maar ik ben erg geschrokken en voel me echt heel hard voorgelogen door de MRDH, door de RET, door het college en door de wethouder. Want in een veel eerder stadium zijn er veel vragen gesteld over het delen van cijfers, zodat we een goede belangenafweging kunnen maken als controlerend orgaan. En die kwamen maar niet naar boven en nu blijkt dat deze wel bekend zijn. Hoe kan ik mijn werk goed doen met halve informatie? En ik vraag ook aan mijn collega's: hoe kunt u dat doen? Naar aanleiding van de schriftelijke vragen heb ik ook nog wat vraagjes. Ik vraag dan ook aan de wethouder om in zijn beantwoording specifiek en concreet te zijn zodat ik niet twintig interrupties moet stellen om wat meer duidelijkheid te krijgen. De frequentie van lijn 4 en lijn 8 is op dit moment vier keer per uur. In het antwoord wordt gezegd: we vergelijken de situatie met voor corona.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u mijnheer Biljoen. U heeft een interruptie van de heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Wat de heer Biljoen hier zegt in zijn betoog is eigenlijk dat hij verkeerd is voorgelicht, dat de raad verkeerd is voorgelicht door de wethouder. Dat is een doodzonde. Gaat mijnheer Biljoen een motie van wantrouwen indienen?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Ik wacht het antwoord van de wethouder af mijnheer Becker. Ik kan verdergaan? De frequentie van lijn 4 en lijn 8 is op dit moment vier keer per uur. In het antwoord wordt gezegd: we vergelijken het met de situatie voor corona. Dus mijn vraag: als het college bij elk punt zegt: frequentieverlaging, is dat dan voor corona, of is dat dan eigenlijk: ik wil het houden zoals het nu is? Dus niet versralen, wat ook tegen de motie zal zijn van de Tweede Kamer. Dan de Melanchthonweg-Kralingse Zoom-bus, de bus ter vervanging van tramlijn 7. Er komt een doorstromingsonderzoek en dan wordt er gedacht aan prioriteitsmaatregelen. Ik wil heel graag van de wethouder horen aan welke maatregelen specifiek wordt gedacht. Op de Gordelweg en bijvoorbeeld de Gordelweg vlak bij de Vondelweg, waar het politiebureau zit, die niet verbreed kan worden, tenzij u het groen in de middenberm weghaalt of dat u het fietspad of het voetpad verkleint of bij de Boszoom of de parkeerplaatsen weghaalt. Ik wil daar heel graag een concreet antwoord op horen, en dan niet: we gaan het onderzoeken, want we moeten nu natuurlijk dat besluit nemen. Hetzelfde geldt eigenlijk ook voor de Binnenweg. En dan ook over de Binnenweg voorzitter, want wij zijn toch wel meedenkend, welke kant gaat het eenrichtingsverkeer zo meteen op? Want dat kan ik dan eventueel verwerken in mijn motie. Over de dienstregelingskilometers per jaar. De bedoeling is dat we inzetten op 20% sneller rijden. Nou ja, als ik mijn bakfiets op standje 5 zet, om 20% sneller te rijden, dan krijg ik snelheidsslijtage van de wielen, snelheidsslijtage van de rem enzovoorts. Dus ik zet hem altijd op standje 3, chillmodus en dan weet ik dat ik lang kan blijven rijden. Maar wat zijn dus de meerkosten van het materiaal als we de 20%-versnelling doorzetten? Hoeveel gaat dat meer kosten? Dan de kosteneffecten van het PTT. De totale exploitatiekosten voor het tramnet nemen naar verwachting af met € 5,1 miljoen. We bezuinigen of besparen dus € 5,1 miljoen. Om bereikbaarheid toch te garanderen zetten we bussen in die € 4 miljoen kosten. Dus we maken het leven van veel Rotterdammers bizar onaangenaam voor een besparing van € 1,1 miljoen. Voorzitter, dat betekent dus dat het ziekenhuis, de markt, vrienden, familie bezoeken, school, werk of boodschappen doen onmogelijk of veel ingewikkelder wordt gemaakt voor een besparing van 0,8% van de totale exploitatiekosten van het RET-netwerk. Klopt dit?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van de heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). De cijfers die u noemt zijn opgenomen in de beantwoording van die schriftelijke vragen die u gesteld heeft, maar daar wordt ook bij gezegd: die minieme besparing van 0,8% is nog zonder de nieuwe voorwaarden die gesteld worden, dus dat is misschien aanvullend op de vraag die u stelt een interessante vraag om te stellen. Is het straks nog wel een besparing, want er worden ook nog aanvullende voorwaarden gesteld die geld kosten. Dus dan blijft er waarschijnlijk weinig bezuiniging over.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Wifferen, heeft u op hetzelfde punt een interruptie? Die gaat over? Mijnheer Biljoen, aan u het woord.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, ik geleid de vraag van de heer Becker graag door naar de wethouder om ook mee te nemen in zijn beantwoording. Dan voorzitter, ik besluit mijn betoog omdat ik de rest van de tijd wil besparen voor eventuele interrupties bij de coalitiepartijen. Ik heb een aantal moties die ik wil indienen. Dat is de motie 'Samenwerken maakt sterker', 'Geen tram over de Groene Hilledijk, NOOIT' en 'Lijn 21 moet blijven'.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Biljoen heeft de volgende moties ingediend.

Motie 3. Samenwerken maakt sterker

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van agendapunt 6.5 Debat 'Behoud de tram', aangevraagd door de leden Moti, Biljoen, Coşkun, Verkoelen, Segers-Hoogendoorn en Elfilali;

constaterende dat:

- de eindrapportage 'Plan Toekomstvast Tramnet' een toekomstig eindbeeld schetst van het tramnetwerk met richtjaar 2030;
- in dit eindbeeld de keuze wordt gemaakt om de tram te laten verdwijnen op een aantal trajecten;
- dit plan is uitgevoerd onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van de MRDH in afstemming met de gemeente Rotterdam en de RET tussen januari 2020 en januari 2023;

overwegende dat:

- na het verschijnen van het Contourenplan in het voorjaar van 2022 door middel van co-creatie en participatie een toekomstplan is opgesteld;
- in dit proces de MRDH simpelweg vergeten is om de Rotterdamse bevolking en in het bijzonder gebruikers van het openbaar vervoer hierbij te betrekken;
- er bovendien onvoldoende én onzorgvuldig onderzoek is gedaan dat een bus beter aansluit bij de vervoerswensen van Rotterdammers voor zowel nu als voor in de toekomst;
- onze buurgemeentes Vlaardingen, Schiedam, Maassluis, Lansingerland, Krimpen a/d IJssel en Westland niet akkoord zullen gaan met het concept Plan Toekomstvast Tramnetwerk;

verzoekt het college:

- in haar reactie op de adviesaanvraag op het concept Plan Toekomstvast Tramnetwerk 2030 regio Rotterdam van de MRDH aan te geven dat de gemeente Rotterdam niet akkoord gaat;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M.H. Biljoen, R. Moti, P.J.H.D. Verkoelen, T.J. Vonk, T.S.J. Coşkun, R.T.J. van der Velden, I. Elfilali en R.G.C. Segers-Hoogendoorn

Motie 4. Geen tram over de Groene Hilledijk, NOOOIT!!

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van agendapunt 6.5 Debat 'Behoud de tram', aangevraagd door de leden Moti, Biljoen, Coşkun, Verkoelen, Segers-Hoogendoorn en Elfilali;

gehoord de beraadslaging

overwegende dat:

- voor het plaatsen van een tram op de Groene Hilledijk bomen gekapt zouden moeten worden die in uitstekende staat verkeren;
- deze bomen al heel oud zijn, en voor hoognodig groen in deze versteende wijk zorgen;
- het kapitaal- en natuurvernietiging is om deze bomen te verwijderen;
- zonder deze bomen de kans op overstromingen verhoogd zal worden en hittestress zal verergeren in de wijk;
- er al jaren de wens is voor brede trottoirs voor wandelaars en verbrede fietspaden voor verkeersveiligheid, en deze in het geding komen op het moment dat er een tram wordt toegevoegd aan de straat;
- de wethouder voor de Nieuwe Binnenweg en de Zaagmolenstraat de zaken van het punt hierboven juist gebruikt voor het weghalen van de tram;
- er duizenden handtekeningen waren opgehaald wat aangeeft dat de gebruikers van de Groene Hilledijk (bewoners en ondernemers) hun stem duidelijk laten horen tegen het plaatsen van de tram;

verzoekt het college:

- perspectief te bieden voor de ondernemers van de Groene Hilledijk, zodat ze weten waar ze aan toen zijn;
- in de zienswijze mee te geven dat er geen tram over de Groene Hilledijk gaat rijden;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M.H. Biljoen

Motie 5. Lijn 21 moet blijven

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van agendapunt 6.5 Debat 'Behoud de tram', aangevraagd door de leden Moti, Biljoen, Coşkun, Verkoelen, Segers-Hoogendoorn en Elfilali;

constaterende dat:

- er grote zorgen zijn over de OV-bereikbaarheid van Schiedam in het algemeen, en Schiedam Noord in het bijzonder;
- het huidige aanbod niet voldoet aan de eisen uit de Kadernota OV;
- er onvoldoende oog is voor de maatschappelijke en ruimtelijke gevolgen voor Schiedam Noord;

overwegende dat:

- nu stoppen met de tram een einde maakt aan 30 jaar herkenbaarheid van en vertrouwde met één van de belangrijkste OV-verbindingen in Schiedam;
- investeringen die in de afgelopen 40 jaar zijn gedaan in het tramnet ongedaan worden gemaakt;
- als de tram vervangen wordt door een busverbinding, dan verslechtert de toegankelijkheid van het OV;
- de negatieve spiraal niet moet worden versterkt, maar doorbroken moet worden;

verzoekt het college:

- te besluiten om tramlijn 21 in Schiedam Noord te behouden;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M.H. Biljoen

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik geef nu het woord aan de heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Dank u voorzitter dat u mij het woord geeft en sorry dat ik het net pakte, maar ik werd even emotioneel omdat iemand de regels van de raad overtrad en dat zelf niet in de gaten had. Voorzitter, we hadden het hier al vijf weken geleden over het PTT, het posttraumatische tramnet, of het pretraumatische tramnet, in ieder geval een waardeloos plan dat volgens mij niet voldragen was, gezien de vele acties, gezien de vele inspraken, gezien ook wat het daarna allemaal weer teweeg heeft gebracht. Dat plan is niet voldragen en het zou goed zijn als het teruggaat naar het debat en dat het weggaat van de MRDH ter besluitvorming. Voorzitter, daarom waren er acties en er is op 5 juli weer een actie. Ik vraag de wethouder of hij ervoor wil zorgen dat het gewoon op de Westersingel besproken wordt, want daar zullen de acties plaatsvinden, en niet dat stiekem de MRDH met de staart tussen de benen ergens in Den Haag gaat zitten, want dan moeten we weer met zijn allen met metrolijn E naar Den Haag en dat scheelt weer een hoop kosten. Dat voorzitter. Verder snappen we dus ook niet, dit plan gumt gewoon 17.000 reizigers uit. Het is goed dat er voortschrijdend inzicht is, ook bij sommige collegepartijen. Daarvoor nogmaals de motie 'Thuiswedstrijd in Spangen', gewoon tramlijn 8 te behouden voor Spangen. Het is een simpele motie, die kan het college afdoen op haar manier. Daar hebben we geen motie van DENK voor nodig. Dat is gewoon een motie. DENK kan ook mee tekenen, DENK kan ook haar motie intrekken bij nader inzien omdat die overbodig is want er ligt al een motie.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Coşkun, u heeft een interruptie van de heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Ja een vraag, want de heer Coşkun zegt: het college kan het afdoen op haar manier. Het dictum zegt: behoud tram 8, heel kort en bondig. Uit de nieuwe informatie blijkt dat het behouden van tram 8 in een lagere frequentie nagenoeg evenveel kost, even heel kort door de bocht gezegd, als de bus. Is dat de manier waarop het uitgevoerd kan worden? Dus de tram behouden in een lagere frequentie? Of bedoelt u: de tram behouden in de hoge frequentie die duurder is dan de bus? Hoe moeten we dat dictum lezen?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Mijnheer Becker, ik weet niet of ik u nog bij de naam mag noemen na het debat met de heer Moti, maar mijnheer Becker, collega Becker, wij zijn geen boekhouders. Het gaat ons erom dat er openbaar vervoer, een fijnmazig net is, dat mensen kunnen instappen en uitstappen en wat het precies kost en waar dan de voordelen of de nadelen vallen van die dubbeltjes is niet zo interessant. De motie zegt: behoud tramlijn 8. Het college mag het op haar manier afdoen, dan zien we wel of dat dan voldoende is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, ik ben ook wel benieuwd naar hoe we die motie kunnen interpreteren en daarnaast nodig ik ook de heer Coşkun uit om de motie nog een keer goed door te lezen en het tweede dictum, het tweede puntje, ook daarbij in betrekking te nemen. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). We gaan het straks zien als u uw bijdrage doet wat dan het tweede dictum is en waarom u uw motie toch handhaaft terwijl die overbodig is. Voorzitter, ik denk dat ik bijna ga afronden want ik heb ook bijna geen tijd meer. Voorzitter, dat zijn dus twee moties die ik wil indienen, ook 'Tramlijn 4, hou 'm hier', met bijna hetzelfde dictum als die van mevrouw Rehim Zadeh, dus ik stel voor dat zij die ook mee tekent. Het is bijna hetzelfde dictum. 'Tramlijn 4, hou 'm hier'.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Coşkun heeft de volgende moties ingediend.

Motie 6. Thuiswedstrijd in Spangen

"De gemeenteraad van Rotterdam bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van agendapunt 6.5 'Behoud de tram';

constaterende dat:

- de MRDH voorstelt tramlijn 8 in te korten tot Marconiplein;
- tramlijn 8 in Spangen wordt behouden voor fans van Sparta tijdens thuiswedstrijden;
- inwoners van Spangen iedere dag een thuiswedstrijd spelen;
- reizigers in Spangen in grote mate afhankelijk zijn van goed openbaar vervoer vanwege een forse wandeling naar boven;

overwegende dat:

- het tramspoor blijft liggen;
- een busverbinding voor veel reizigers zorgt voor een extra overstap;

verzoekt het college om:

- tramlijn 8 te behouden voor Spangen;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T.S.J. Coşkun, M.H. Biljoen, R. Moti, I. Elfilali en P.J.H.D. Verkoelen

Motie 7. Tramlijn 4 hou 'm hier

"De gemeenteraad van Rotterdam bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van agendapunt 6.5 'Behoud de tram';

constaterende dat:

- bij de bespreking van het Plan Toekomstvast Tramnet van de MRDH op 13 april jl. de motie 'Een (bus)lijn uitzetten voor Delfshaven' is aangekomen;
- in deze motie het college wordt verzocht een alternatieve, rechtstreekse busverbinding in het leven te roepen tussen Bospolder-Spangen-Tussendijken en het centrum, om de bereikbaarheid van het gebied te garanderen;
- uit de beantwoording van vragen die DENK aan het college heeft gesteld, blijkt dat een alternatieve busverbinding over de Nieuwe Binnenweg naar Spangen lastig realiseerbaar is en bovendien alleen mogelijk met kleine(re) busjes;

overwegende dat:

- de omzet van winkeliers aan het einde van de Nieuwe Binnenweg en de Schiedamseweg fors is gedaald na inkorting van 1 januari;
- het niet aanbieden van een OV-lijn via de Nieuwe Binnenweg zorgt voor loopafstanden tot 600 meter en daarmee vervoersarmoede vergroot in een al kwetsbare wijk;
- uit cijfers van het college blijkt dat auto's zorgen voor vrijwel alle ongelukken op de Nieuwe Binnenweg;
- tramlijn 4 voor verschillende wijken in Delfshaven de enige directe en snelle verbinding is met het centraal station;

verzoekt het college om:

- om in de BcVA van 5 juli a.s. als voorwaarde voor instemming met het PTT aan te geven dat in plaats van de door het college aan de MRDH gestuurde zienswijze alternatieve busverbinding, tramlijn 4 in stand te houden en weer te laten rijden tot Marconiplein;
- te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de verkeersveiligheid op de Nieuwe Binnenweg te vergroten, zonder dat de tram en haar reizigers worden uitgedumd;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T.S.J. Coşkun, R. Moti en M.H. Biljoen

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan heb ik als volgende spreker aangemeld gekregen mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Voorzitter, het drama van het slopen van de tramlijnen ligt vandaag wederom voor. En net zoals in de vorige periode het college de boeken in zal gaan als de slopers van de stad met als hoogtepunt het slopen van een prima volksbuurt, de Tweebosbuurt, zal dit college de geschiedenis halen met het slopen van het openbaar vervoer in onze havenstad. Onbegrijpelijk om te zien dat in België, Duitsland, al onze zustersteden juist gigantisch investeren in het intensiveren van tramnetwerken, Rotterdam het moet doen met een college dat achter de feiten aanloopt, een college dat is blijven hangen in de jaren tachtig. De heer Moti gaf het al aan.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen, u heeft een interruptie van de heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, dank u voorzitter. Mevrouw Verkoelen zegt: het slopen van het openbaar vervoer, maar hoe staat dat dan in verhouding met het verwachte effect van het PTT dat het 20.000 extra reizigers per dag oplevert? Dat klinkt niet als slopen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Het is maar hoe je het ziet, mijnheer Van Drunen. Het is en blijft het slopen van de tramlijnen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Nou voorzitter, het is niet een kwestie van interpretatie of het is maar hoe je het ziet. Het lijkt mij vrij een heldere vraag. Hoe kun je iets slopen noemen als het verwachte effect is dat het 20.000 extra reizigers per dag oplevert?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Gaat u bouwen aan tramlijnen? Als u dat niet doet, blijft het slopen. U wilt tramlijnen slopen. Wat gaat u nu beweren dat dat niet is? Wat interesseert het mij hoeveel reizigers er komen. Het is het slopen van tramlijnen en dat is iets wat wij als Rotterdammers verschrikkelijk erg vinden. U heeft het ook gezien in IJsselmonde. Uw hele fractie is daar weggehoond om het feit dat u dat deed.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Voorzitter, ik heb geen idee wat de opmerking van mevrouw Verkoelen met dit debat te maken heeft, dus die laat ik aan haar. Mevrouw Verkoelen noemde het zelf het slopen van het OV. Met alle wil van de wereld, slopen van het OV kan ik niet rijmen met de verwachting van 20.000 extra reizigers per dag. Dat is het uitbreiden van het OV.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van der Velden, is het een interruptie op de heer Van Drunen?

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja, dank u, ja, ik vraag mij af of Leefbaar Rotterdam überhaupt nog wel naar de Rotterdammer luistert. Het wordt toch gewoon zo ervaren in Rotterdam dat onder andere jullie partij het openbaar vervoer sloopt en met name de tramlijnen? Dat was al voor dit debat met al die handtekeningenacties. Noem het maar op. Dan kunt u kennelijk uw eigen plan niet goed uitleggen aan de Rotterdammer, met de hele tijd dat mantraatje van 20.000 extra. Ga het eens een keer uitleggen aan de Rotterdammer zelf, want die ervaart wel degelijk dat het openbaar vervoer in Rotterdam, en zeker wat de tramlijnen betreft, wel degelijk wordt gesloopt hier.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ik ga dat heel graag uitleggen aan de Rotterdammer. Alleen helpt het daar niet bij als er hier geroepen wordt: het OV wordt gesloopt. Nee, dan wordt dat een heel lastig gesprek, maar ik ga dat heel graag uitleggen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, en dat is in mijn ogen ook wel een deel van het probleem van dit debat. Zeker als we kijken naar de antwoorden op de schriftelijke vragen van GroenLinks, dan zien we dat er openbaar vervoer bij komt. Dan zien we ook dat er buslijnen bij komen, dat er meer reizigers vervoerd gaan worden. Maar als de oppositie continu volhoudt het frame dat het OV wordt gesloopt, er kunnen minder mensen mee, het is voor de auto, dit en dat, dan krijg je op een gegeven moment een frame waar je eigenlijk haast niet meer tegenop kan. En dan kan de heer Van der Velden wel zeggen: het gaat om hoe mensen het ervaren, maar daar wil ik me echt tegen verzetten. Het gaat om hoe het is en niet om hoe mensen het ervaren, want dan krijg je wel een debat dat alleen is gebaseerd op gevoelens en niet op wat er ook echt gebeurt.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ik ben het daar niet mee eens. De coalitiepartijen hebben dan met de Simon Becker-methodiek, laat ik dan maar mijnheer Moti's woorden hanteren, Rotterdam-Noord een beetje gered, maar dat is wel weer een lagere frequentie hè. En als je daar ook vaak komt, de mensen zijn nog steeds eigenlijk best kwaad dat die lijn 4 in een lagere frequentie rijdt. En dat is nog maar één voorbeeld en zo kan ik vele voorbeelden noemen met de tram. U leeft gewoon niet in de realiteit van de Rotterdammer, dat leeft u ook niet. U leeft in uw papieren werkelijkheid van de MRDH, van dit college. Maar ga nu eens gewoon zelf ook eens een keer met dat openbaar vervoer. Het wordt wel degelijk uitgekleeft.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, de heer Van der Velden benadert het met veel emotie. Dat is op zich ook een goede debattechniek. Je kan soms ook veel bereiken, wat hij ook doet, door op de persoon spelen, zoals op de heer Becker. Dat is ook een techniek. Waar ik naar kijk, zijn bijvoorbeeld de antwoorden op de schriftelijke vragen, maar ook naar wat de plannen zijn. En dat is bijvoorbeeld dat er gewoon meer en vaker gaat worden gereden op Zuid. En er is een herschikking in, dat is zo. Op sommige plekken waar er weinig mensen in het openbaar vervoer zaten, of waar veel alternatief is, gaat er wat terug. En dat voelen mensen, want als iets weggaat voelt dat nooit fijn. Iemand in Crooswijk zal nooit zeggen: o, mijn tram gaat hier weg, ook al zaten er niet veel mensen in, maar gelukkig komt er in Rotterdam-Zuid, waar de mensen het ook hard nodig hebben, veel bij, dus ik vind het eigenlijk wel prima. Dat is natuurlijk niet zo. Overal waar er iets verdwijnt zal er heel veel emotie zijn en zal er een ervaring van verlies zijn. En ik ben ook de stad ingegaan, ik ben ook met mensen gaan praten. U heeft daar niet een soort alleenrecht op. Maar ik weiger te accepteren dat als we het gaan hebben over het openbaar vervoer en over mobiliteit van deze stad, dat we het moeten hebben van hoe je iets ervaart en hoe jouw emotie daarbij is. Ik vind dat te mager.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Biljoen, u heeft een interruptie op mevrouw Van Wifferen? Mijnheer Biljoen, aan u het woord.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, dan de vraag of D66 ook naar Hillegersberg is geweest na afloop van het vorige debat.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Wifferen, u heeft een vraag van de heer Biljoen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Nou ja, ernaartoe geweest, ik had dankzij de PvdA een enorme mailbom en omdat het me niet lukte om ze allemaal voor het debat te spreken, heb ik inderdaad daarna ook nog met veel mensen uit Hillegersberg gesproken.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Voorzitter, mag ik dan via u vragen wat de boodschap was van de mensen van Hillegersberg?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Na het debat was de boodschap wel dat ze op zich blij waren dat de tram daar bleef rijden. Dat is inderdaad wel wat de mensen vonden, want het voelt niet fijn als er iets verdwijnt. Dat is gewoon natuurlijk logisch, ook al zou er een vervangende buslijn komen, dat is niet wat je gewend bent. Je bent die tram gewend, en we weten ook allemaal dat een tram een fijner vervoermiddel is. Het rijdt gewoon lekkerder dan een bus. Maar je moet soms ook afwegingen maken: als we veel openbaar vervoer hebben, is alleen het lekkere rijden van die tram belangrijk of is het ook belangrijk hoeveel mensen tegen welke kosten je kan vervoeren?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, dan zal ik even vertellen wat wij hebben opgehaald, want wij zijn als oppositiepartijen naar Hillegersberg geweest om te vragen: hoe heeft u dit besluit ervaren? En ze zijn heel boos. Ze zijn niet blij omdat dat kleine stukje is gered. Ja natuurlijk vinden ze het heel fijn, maar lijn 4 en lijn 8 is één geheel. Zij zien die tram van het beginpunt tot het eindpunt als één lijn. En dat er wordt geknipt in die lijn, daar spreken ze schande over. Als u naar Hillegersberg was geweest mevrouw Van Wifferen, ik weet dat het misschien ingewikkeld was geweest, dan was dat de boodschap die u waarschijnlijk had gehoord en dat is ook de boodschap die echt naar voren komt bij allerlei bijeenkomsten waar we aansluiten.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Voorzitter, ik kan u verzekeren dat ik veelvuldig contact heb met mensen uit Hillegersberg, binnen en buiten mijn partij, en bij mij zijn andere geluiden bekend. Maar ik kan me ook wel voorstellen, als je een bijeenkomst in komt en je begint te joelen van: het openbaar vervoer wordt uitgekleeft door die en die, dat je dan wel andere reacties krijgt dan als ik op een zakelijke manier het verhaal uitleg wat we gaan doen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen, aan u het woord.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Ik miste het even, er gebeurde van alles. Goed, ik ga nog eventjes terug om u vooral mee te nemen in die emotie, want daar gaat het toch uiteindelijk om. Onbegrijpelijk om te zien dat in België, Duitsland en Denemarken al onze zustersteden juist gigantisch investeren in het intensiveren van tramnetwerken en Rotterdam het moet doen met een college dat achter de feiten aanloopt, een college dat is blijven hangen in de jaren tachtig, en niet wil en erger, misschien wel niet kan begrijpen dat in hedendaagse steden zoals een Rotterdam, Antwerpen, Kopenhagen de tram de ruggengraat van het openbaar vervoer van je stad is. Zelfs Den Haag heeft het beter begrepen en gaat meer trams inzetten in de strijd om de drukte in de stad te verminderen. En dat een VVD is blijven hangen als gevestigde politieke stroming in het promoten van de auto en alles op alles zet

om het autootje pesten tegen te gaan, dat is oude politiek, aartsconservatief mijnheer Becker. Daarmee bewijst de VVD dat ze de vat op de samenleving allang verloren is. Ook was het een beschamende vertoning hoe de VVD-wethouder en de VVD-woordvoerder ten aanzien van de gehele raad en de stad in een onderling debatje de tramlijn in Hilleegersberg en Molenlaan in het gebied van hun eigen achterban dus, niet wegsaneerden. Puur cliëntelisme, een gedwongen vriendendienst aan de eigen achterban, de Simon Becker-methodiek begrijp ik sinds vandaag.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen, u heeft een interruptie van de heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Allereerst, het is niet mijnheer Simon, het is niet mijnheer Dekker, het is niet mijnheer Bekkers, het is mijnheer Becker. Dus u mag mij Simon Becker noemen. U heeft het over cliëntelisme. Dat is een woord dat u de vorige keer ook veel gebruikte. We hebben inderdaad kiezers in Hilleegersberg, dat zal ik niet ontkennen. Maar die hebben we ook in Kralingen, die hebben we ook in het Scheepvaartkwartier, daar waar tram 7 verdwijnt. Die tram 4 is echt wel een heel ander verhaal dan veel andere lijnen, omdat daar geen alternatieven zijn. Daar is geen metrohalte of een andere tramlijn. Dus dat is wel even de nuance die ik hier wil aanbrengen. Dank u wel.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Goed, u verliest daar nu ook uw cliënten. Maar dat ook DENK meegaat in dat gedachtegoed, betekent dat DENK ook slechts oude wijn in nieuwe zakken is. Het pluche plakken is belangrijker dan het opkomen voor de belangen van de Rotterdammer. En helaas, met dat soort oneerbaar politiek gedrag komen veel politieke partijen weg in de samenleving. Daar komt hij Leefbaar Rotterdam. Zolang je maar net voor de verkiezingen een nacht organiseert dat je alle lantaarnpalen volhangt met sandwichborden komt het wel goed. Maar dit keer heeft DENK toch buiten de waard gerekend. Er is gemor en gedonder ontstaan in de eigen achterban. Want veel migranten en vooral veel migrantenouderen hebben natuurlijk geen dikke VVD-portemonnee en zijn afhankelijk van dat zekere en geweldige tramvervoer. Hoe moeten die mensen naar de markt, naar het werk? En waar DENK net als Leefbaar Rotterdam dacht die sandwichborden van ons maken straks in de verkiezingen alles goed, zijn ze er achter gekomen dat het slopen van tramlijnen synoniem is aan het slopen van een Tweebosbuurt. Ontzettend dom natuurlijk en smullen voor de oppositie.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen, u heeft een interruptie van mevrouw Rehim Zadeh. Mevrouw Rehim Zadeh, aan u het woord.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, een kleine opmerking, ik zie niet hoe de sandwichborden iets goedmaken, maar los daarvan, de heer Verkoelen, sorry mevrouw Verkoelen

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Ik ben naar de kapper geweest, maar zo kort is het ook weer niet.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja, ik wil toch een opmerking maken. Wij hebben die geluiden gehoord en u heeft zeker gelijk, er is veel ruis geweest in de stad en dat zagen we al bij het begin van het proces van het PTT en daarom hebben wij juist ook ingezet op dat alternatieve vervoersmiddel. En u komt weer met een suggestie van achterkamertjespolitiek. Maar, en dat heb ik net al tegen de heer Moti proberen uit te leggen, wij kregen signalen dat de bus niet ging lukken en op basis daarvan heb ik schriftelijke vragen ingediend. En op basis daarvan heb ik die informatie gekregen en op basis daarvan heb ik vandaag een

nieuwe motie. Dus ik kan het hier vandaag zes keer blijven uitleggen, maar dat is hoe het is gegaan.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Ja, ik zal het u gelijk noemen, want ik ga gewoon door en dan weet u het. Dus dat was smullen voor de oppositie. Desalniettemin voorzitter, is 50PLUS natuurlijk niet zo kolderiek als DENK en Leefbaar Rotterdam. Omwille van waarvoor wij hier in de raad zitten, het welzijn van de Rotterdammer, is 50PLUS blij dat DENK ook het standpunt van 50PLUS nu omarmt. Daar heeft u hem. Onze tramlijnen die al honderd jaar rijden. Onze tramlijnen die enorme bijdragen leveren aan een klimaatverbetering D66, bedenkt u dat eens. Onze tramlijnen die de ruggengraat zijn van onze samenleving. Onze tramlijnen waardoor zoveel Rotterdammers kunnen blijven deelnemen aan het leven. Die mogen niet verdwijnen, maar dienen te worden versterkt. En laten we wel wezen voorzitter, dat geldt voor alle tramlijnen, 4, 7, 8, 20, 21, ik hoop dat we ooit nog eens een tramlijn 100 krijgen, als dat betekent dat we er nog tachtig bij leggen. Die moeten allemaal gekoesterd worden. Tot zover.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen, u heeft een interruptie van de heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Geldt dat ook voor de Zaagmolenstraat? Of is dat dan weer net die uitzondering die wel weg mag?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Ik weet dat niet exact, maar elke uitzondering bevestigt de regel, mijnheer Van Drunen, u kent het gezegde.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja voorzitter, dit is natuurlijk wel... De Zaagmolenstraat is een beruchte straat waar mensen letterlijk hebben staan juichen bij het bericht dat daar de tram verdwijnt. Dus mevrouw Verkoelen kan dit wel wegwuiven op een laconieke manier, maar dit haalt uw hele betoog onderuit.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Moti, heeft u een interruptie op de heer Van Drunen?

De heer **MOTI** (pvda). Ja.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan gaat uw interruptie op de heer Van Drunen voor.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, ik weet echt niet in welke wereld de heer Van Drunen leeft, maar het is in ieder geval niet het echte Rotterdam als hij zegt dat de mensen daar gingen juichen. Ja, de heer Van Drunen heeft eerder al een keer in het debat de mensen die hem een bezorgde mail stuurden weggezet als trollen, maar ik zou toch willen adviseren om die mails gewoon te lezen. Dan zult u zien dat heel veel bewoners ook uit het Oude Noorden heel boos zijn dat die tram weggehaald wordt. Want ja, het is een onveilige straat, maar dat komt niet door de tram mijnheer Van Drunen. We hebben het gisteravond nog gehoord van

een vertegenwoordiger uit de wijkraad. Vrijwel alle ongelukken gebeuren door de auto en niet door de tram.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Wifferen, heeft u een interruptie op de heer Moti? Dan gaat dat even voor.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, ik ben ook bij de wijkraad geweest in het Oude Noorden en ik kan inderdaad wel bevestigen dat daar mensen echt ontroerd waren door het feit dat die tramlijn daar ging vertrekken, en zeker ook met de plannen erbij voor een autoluwe straat, voor meer ruimte voor de fiets, voor meer vergroening, dat mensen zeiden: eindelijk, waarom hebben ze dat niet twintig jaar geleden al gedaan?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, ik was er gisteravond toch echt zelf bij en er waren ook vertegenwoordigers van D66 en Leefbaar Rotterdam bij, dus misschien kunt u het aan uw fractiegenoten vragen. Vertegenwoordigers van de VVD en DENK ontbraken helaas de hele dag gisteren bij het inspreken van Rotterdammers. Maar het was duidelijk dat een wijkraadslid echt duidelijk zei: de ongelukken gebeuren door auto's en als je het aan ons vraagt: die tram hoeft niet weg, het belangrijkste vinden we de verkeersveiligheid. En als de verkeersveiligheid met tram kan, dan hebben we dat ook gewoon heel graag. Dat is gisteren duidelijk aangegeven door de vertegenwoordiger van de wijkraad.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Voorzitter, ik heb een voorstel om deze discussie met de heer Moti te beslechten. Ik zou de heer Moti willen uitnodigen om een datum te prikken, dan gaan we samen door de Zaagmolenstraat heen, bellen we bij twintig willekeurige huizen aan en dan gaan we vragen: wilt u hier de tram houden of wilt u hem hier weg hebben?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Elbay.

De heer **ELBAY** (d66). Ja, dank voorzitter. Ik was inderdaad bij het insprekmoment gisteravond aanwezig en daar heeft inderdaad de voorzitter van de wijkraad ingesproken en wat ze duidelijk heeft aangegeven is: haal de tram weg, maak er een fietsstraat van, maak er een eenrichtingsweg van, en de tram het liefst zo snel mogelijk, eerder dan 2030. Dus dit heb ik duidelijk ook gehoord gisteravond.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, allereerst op de heer Van Drunen, want die uitdaging ga ik graag aan. Maar dan ga ik er ook van uit dat als bewoners aangeven dat ze die tram graag willen houden, dat u dan ook zo'n vent bent en dan ook ervoor zorgt dat we die tram ook echt gaan behouden en we dat niet alleen maar voor de Bühne doen. En richting de heer Elbay voorzitter, ja, dat was haar eerste termijn inderdaad. Maar op vragen van de commissie heeft ze duidelijk aangegeven dat het eigenlijk vooral gaat om de verkeersveiligheid en als die straat veilig kan worden gemaakt door de auto weg te halen en de tram te laten staan, dat dat ook haar voorkeur heeft. Dus ik weet niet wat u precies heeft gehoord, maar dat heeft ze wel degelijk duidelijk gezegd op vragen van meerdere commissieleden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Dank u voorzitter. Ja, een voorzitter van de wijkraad is niet de voorzitter van de bewoners. En ten tweede, met mijnheer Van Drunen langs de huizen in de Zaagmolenstraat, dat is natuurlijk net als met een enquête, hoe stel je de vragen. De Zaagmolenstraat is gewoon een heel rottige straat, het is onveilig. Maar je zou ook kunnen denken: het is al zo'n smalle straat. Aan twee kanten mogen nog steeds auto's geparkeerd worden hè. Die zou je ook weg kunnen halen. Dus dan zou je die vraag ook aan de bewoners moeten stellen: zullen we alle parkeerplaatsen eens een keer weghalen? Dan zullen ze misschien nee zeggen. Dus het is helemaal afhankelijk hoe je die vraag stelt. Dus om te zeggen dat alle bewoners blij zijn dat de tram weggaat, dat is voor mij niet een uitgemaakte zaak.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van Drunen, u kunt reageren.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja voorzitter, ik ga graag grondig te werk. Ik zou voorstellen aan de heer Van der Velden en de heer Moti dat wij een datum prikken, dat wij een soort van kleine enquête opstellen en dat wij gewoon met zijn drieën de deuren langsgaan om die af te nemen en met de bewoners en ondernemers in de Zaagmolenstraat daarover in gesprek te gaan.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, de heer Van Drunen geeft geen antwoord op mijn vraag, want ik ben bereid dat te doen, maar niet voor de Bühne. Bent u dan ook bereid als de bewoners aangeven dat die tram moet blijven, dat we dan die tram gaan houden? Want anders is het voor de Bühne.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). De heer Van der Velden maakte net zeer terecht de opmerking: het is maar net welke scenario's je voorlegt. Want wat de heer Van der Velden terecht zegt, het is niet een zwart-witvraag. Maar over het algemeen zijn tot nu toe de signalen die ik heb ontvangen, dat mensen heel graag die tram die straat uit willen. En ik ga dat graag samen met u checken.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, gewoon een heel concrete vraag: gaat het dan ook consequenties hebben of doet u het voor de Bühne? Want als het voor de Bühne is, dan pas ik daarvoor. Maar als het echt consequenties gaat hebben, dan ben ik graag bereid om daar een middag met u door de Zaagmolenstraat te lopen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Natuurlijk verbinden we consequenties aan die vragen die wij daar gaan stellen. Ja, maar dat zijn wel de juiste vragen die we gaan stellen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen, aan u het woord. Of was u klaar met uw bijdrage?

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Ik heb een punt van orde voorzitter. Ik heb sowieso dertig seconden nog om antwoord te geven en waar ik groot bezwaar tegen maak, is dat u continu heel de zaal laat gaan en mij geen enkele keer. Het was op mij gericht en nu heeft er een

heel debat plaatsgevonden en ik heb geen één keer inbreng kunnen hebben. Dat vind ik niet zo netjes. Dat vind ik gewoonweg niet zo netjes. Nee, maar even serieus voorzitter. Ik vind dat niet zo zuiver. Er werd aan mij een vraag gesteld. Ik vind het goed als u één, twee, drie interrupties toestaat, maar om mij vervolgens hier helemaal maar gewoon te laten staan en nu te zeggen: bent u klaar? Terwijl ik potverdorie een vraag heb gekregen, dat vind ik gewoon niet netjes. Nee, maar dat is niet zuiver.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen, ik hoor wat u zegt. Tegelijkertijd is het de stijl die ik heb als voorzitter.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Daar heb ik bezwaar tegen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen, wilt u ook niet door mij heen praten wanneer ik uw punt van orde gericht op mij bespreek en aan u uitleg, dat op het moment dat er een interruptie plaatsvindt, dat die interruptie op die spreker voorgaat om ervoor te zorgen dat het debat kan blijven lopen. Dat betekent inderdaad dat sommige sprekers wat langer moeten wachten omdat er reacties komen op een bijdrage en dat is een interruptie. Dus in dat opzicht heb ik geprobeerd hier juist zo zuiver mogelijk het debat dat in de raad is ontstaan te leiden op een manier die recht doet aan de discussie die plaatsvindt. En dat houdt in dat sommige sprekers inderdaad soms even moeten wachten omdat er een mini-interruptiedebatje daaraan voorafgaat. Mevrouw Verkoelen, u kunt verder. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Die staan voor u paraat op het moment dat u het woord krijgt, omdat het een interruptie is waar u een reactie op kunt geven, dus dat staat klaar mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Op de heer Van Drunen. U vroeg het allemaal, het is duizend keer gezegd. Gisteravond kregen wij de wijkraad uit de Zaagmolenstraat op visite en die waren overduidelijk. In eerste instantie precies zoals de heer Elbay van D66 zegt, toen had ze haar eigen verhaal. Toen werd er gevraagd, maar serieus, meent u dat? En toen kwam er heel duidelijk een debat gaande, en toen zeiden ze: wij hebben geen enkel bezwaar tegen het feit dat de lijn blijft liggen, ware het niet dat wij voor de veiligheid dan vinden dat er iets moet gebeuren aan het autoverkeer, want dat zit ons dwars. Niet de tramlijn, maar de veiligheid rond de auto's. En toen kwam er ook heel duidelijk aan de orde: waarom hebben we parkeren aan twee kanten? We kunnen er nog eenrichtingsverkeer van maken, stelde ik voor. Toen kreeg ik iedereen over me heen. Nou, dat was verschrikkelijk. We hadden allerlei mogelijkheden en vervolgens zei de wijkraad: u heeft groot gelijk. Het feit dat het ze dwarszat dat die tramlijn er liep, is hetzelfde probleem dat ik heb met de tramlijn door mijn straat. Uiteraard geeft het overlast. Het geeft overlast. En je kunt overal gaan vragen, als je bij mij aan de deur aanbelt zeg ik: we houden van die tramlijn, maar het zit me wel verschrikkelijk dwars dat ik elke morgen om 6.30 uur wakker gerinkeld wordt door dat ding dat weer door mijn straat heen rammelt. En dat is ook wat er gaat gebeuren. Dus die emotie zit er ook in, maar het is niet zo dat de Zaagmolenstraat per se zonder tramlijn zou moeten.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik nu het woord aan de heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja voorzitter, dank. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald, dus wat dat betreft ben ik heel blij met de draai van DENK en aansluitend op wat mevrouw Elfilali al eerder zei: het vergt ook moed om in de politiek te draaien, dus daar ben ik heel blij mee. Het geeft alleen wel een beetje te denken, want het gaat nu weer over één lijn, op basis van wat extra informatie, zoals het ook bij de heer Becker ging rondom lijn 4. En dat geeft wel te denken, want nu denk ik: o, dan hebben we nog twee

coalitiepartijen te gaan, en welke lijn hebben zij afgesproken te kunnen redden? En dat neigt wel naar cliëntelisme, maar laat ik het anders noemen, het is wat mij betreft bedenkelijke politiek. En dan kom ik wel terug op wat er eerder gebeurde met die motie van tram 4, het is niet zozeer dat de heer Becker dat nu redde voor Hillegersberg, ja, dat zat er overduidelijk achter, dat was heel duidelijk, maar het was veel meer dat de motie er al gewoon lag, namelijk van mij. En dat het gewoon heel gebruikelijk is om aan de indiener van de motie dan te vragen: hé, kunnen we daar misschien wat aan veranderen zodat hij het wel haalt, want ik heb informatie uit de achterkamertjes dat hij het misschien wel kan halen. Dat was wat hier echt politiek met een kleine p was, dat de heer Becker het zelf deed, met zijn logo erop, en dat kwam omdat het filmpje al klaar stond voorzitter. En dat was wat hier heel fout was. Ik ga verder met de inhoud. Het is wat mij betreft een visieloos stuk.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Segers-Hoogendoorn. Mijnheer Becker heeft het woord.

De heer **BECKER** (vvd). Dank u wel. Nou, er stond geen filmpje klaar, maar er is inderdaad een parallel te trekken tussen destijds tram 4 en nu tram 8. Want er was nieuwe informatie. En het wezenlijke verschil, ook in de moties die nu voorliggen is die frequentie. Dus het behouden van de tramlijn in een lagere frequentie is net zo duur of goedkoper dan de alternatieve busverbinding. Dus dat is wel een verschillende nuance die ik hier wil aanbrengen. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Moti, u heeft een interruptie op de heer Becker?

De heer **MOTI** (pvda). Ja.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan wil ik mijnheer Segers-Hoogendoorn er even op wijzen dat dat debatje even voorgaat. Mijnheer Moti, aan u het woord.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, de heer Becker moet hier wel eerlijk zijn. Want de eerst motie die hij indiende ging helemaal niet over een lagere frequentie. Dat was gewoon een identieke tekst, maar pas nadat hij hier erop werd aangesproken hier de oppositiepartijen waaronder door mij dat het een identieke motie was, pas toen heeft hij later er een woordje aan toegevoegd. Dus hij had wel degelijk een copycat-gedrag vertoond tijdens dat debat en dat is gewoon niet netjes.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Rehim Zadeh, u heeft een interruptie op de heer Moti of op de heer Segers-Hoogendoorn?

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja, dank u wel voorzitter. Ik hoor toch wel die toon van weer de achterkamertjespolitiek en de samenwerking opzoeken en daar ben ik het ook wel deels mee eens. Maar over de motie die vandaag voorligt, er zit wel degelijk een verschil in. Het is al de tiende keer dat ik dat zeg. Maar kijk daar even naar en daarnaast, als we het toch over het proces gaan hebben, ik heb schriftelijke vragen ingediend waarop ik nog niet eens antwoorden heb gekregen en toen heeft de heer Moti een debat aangevraagd. Ik had ook die informatie eerder willen hebben. Dan had ik een debat aangevraagd. Maar daar hoort u mij ook niet over klagen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Segers-Hoogendoorn. Op het moment dat u uw knopje indrukt worden de dertig seconden toegevoegd aan uw spreektijd in reactie op de interruptie. Daar hoeft u niet extra om te vragen.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Dank. Nog even op de heer Becker, hij kan daar een inhoudelijke verklaring voor geven, maar het punt blijft gewoon staan. Het doet in deze politieke zaal, dat is wat we met elkaar hebben afgesproken. Je vraagt de indiener van de motie om eventueel een aanpassing te doen en je dient niet je eigen motie in. En op mevrouw Rehim Zadeh, het gaat mij verder ook niet precies om wat er in die tekst van uw motie staat. Ik lees gewoon: eerder redt VVD lijn 4 en nu doet DENK een poging om lijn 8 te redden. En nogmaals, ik heb gezegd dat ik heel erg blij ben met die draai, ik bedoel, ik vind het fantastisch. Want hoe meer tramlijnen we redden hoe beter. Alleen heb ik gezegd: worden er dan nog twee lijnen gered, want er zijn nog twee coalitiepartijen over? Dat is het enige wat ik gezegd heb.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Voorzitter, ik hoop niet dat de heer Segers-Hoogendoorn suggereert dat hij alleen kijkt naar de titel van de motie. Want als u kijkt naar het dictum, dan ziet u twee punten staan. En daar zit wel degelijk een verschil in, en dat is ook het punt dat ik probeer te maken en voor de rest sluit ik me ook aan bij uw woorden. Ik ben blij dat u blij bent.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, dank voorzitter. Het is toch wel heel jammer wat hier nu gebeurt. Want ik was inderdaad ook de eerste die zei: heel goed dat DENK voortschrijdend inzicht heeft gehad en nu een andere positie inneemt. Maar dit is nu eigenlijk een moment waarin we ook kunnen laten zien dat wij als raad samenwerken en niet onnodig gaan polariseren en nog meer uit elkaar gaan staan. Mevrouw Rehim Zadeh, u weet dat andere partijen hier vanaf het begin mee bezig waren geweest. Dus het is gewoon heel chique om ook nu gewoon te denken: ga samen in de koffiekamer zitten, maak er één motie van, zodat we hier als raad gewoon een signaal naar de stad kunnen laten zien en alle mensen die zich vanaf het begin hier hebben druk gemaakt gewoon kunnen helpen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, ik vind het jammer dat mevrouw Elfilali suggereert dat wij hier niet vanaf het begin mee bezig waren. En ik heb ook geen behoefte aan een soort voortgangsgesprek of reflectiegesprek samen met mevrouw Elfilali over hoe we hier samenwerken. Het enige wat ik heb gedaan is schriftelijke vragen ingediend. Op basis van die schriftelijke vragen heb ik een motie ingediend en ik heb u net ook antwoord gegeven dat ik graag kijk naar de moties van de oppositie. Ik sta er niet op tegen, maar de heer Becker vroeg het net al, qua interpretatie is hij voor mij ook onduidelijk. Dus als u dat wilt kunnen we het daar later in de koffiekamer met elkaar over hebben.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja voorzitter, ik vraag niet om een reflectiegesprek of wat dan ook. Ik nodig DENK uit om samen met de andere partijen die al een motie hadden liggen, iedereen kon het zien, het stond gewoon op iBabs, heel transparant, samen naar de koffiekamer te gaan, het nu gewoon op te lossen, stoppen met deze discussie en gewoon met één motie te komen waarbij er dan volgens mij een heel mooie basis ligt, waar we gewoon als raad samen kunnen optrekken.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, ik was graag samen opgetrokken, maar tot mijn verbazing, toen ik de schriftelijk vragen heb ingediend, werd er de volgende dag een debataanvraag gedaan waar ik ook niets over wist. Dus als u het wilt hebben over samenwerking, it goes both ways.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja, dank voorzitter. Ik was bezig met dat het visieloos was en helaas heb ik dat vandaag al eerder moeten zeggen, maar ik heb het ook al bij het coalitieakkoord gezegd en wat dat betreft komt het uit. Want wat hier nu visieloos aan is, dat heb ik eerder ook al proberen uit te leggen, is kijken naar de centen van nu en kijken naar de rekeningen die je nu moet betalen. En dan heb je die koele rekenmeesters en die komen tot de conclusie dat je trams moet weghalen, terwijl we allemaal kunnen lezen door bijvoorbeeld de verhoging van de hoeveelheid keren dat de tram rijdt, de frequentie, gaan de aantallen met 20.000 per dag omhoog. Dat zijn betalende reizigers voorzitter. En daarom is het zo visieloos om dan te zeggen: maar dan moeten we vandaag die tramlijnen weghalen. Want als je ze weghaalt zijn ze weg, ook al laat je die rails liggen. Dan moet er nog weet ik veel wat gebeuren voordat die dingen daar weer kunnen rijden. Kijk nu even één metertje verder en zie dan dat je dus met een ingreep kennelijk meer reizigers realiseert en daardoor juist lijnen kunt behouden. Precies die lijnen waar openbaar vervoer heel belangrijk is, namelijk die lijnen die volgens de heer Becker vooral lucht verplaatsen voorzitter. En dat had nu van visie getuigd, als dat erin stond. En daarom zullen wij ook voor moties stemmen die zeggen: dat hele PTT is totaal visieloos, ga er als Rotterdam in ieder geval niet voor, zoals buurgemeenten ondertussen ook al hebben geconcludeerd. Voorzitter, ik rond af. Nu is het wel opnieuw op de wagen wat mij betreft, dus nu kunnen ook opnieuw moties ingediend worden om te redden wat er te redden valt en daarom hebben wij de motie 'Handel bedreven, behoud lijn zeven'. Die doen we samen met de PvdA, GroenLinks en Volt. Dank.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein).

Motie 8. Handel bedreven, behoud lijn zeven

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van het agendapunt 6.5: het debat 'Behoud de tram';

constaterende dat:

- het staande beleid is om Rotterdam een autoluwere stad te maken met meer ruimte voor groen en water;
- de gemeente zal moeten investeren in het OV om het een goed en betrouwbaar vervoersmiddel te laten zijn;
- de MRDH in haar voorstel het plan heeft tramlijn 7 te laten verdwijnen;

overwegende dat:

- het afschalen van tramlijnen en voorzieningen niet past bij een autoluwere, groene, goed bereikbare stad;
- de plannen voor een toekomstvast tramnet een verarming voor de stad betekenen;
- de gemeente moeten zorgen voor een goede, laagdrempelige bereikbaarheid als we de stad leefbaar willen houden;

verzoekt het college:

- het afschalen van tramlijn 7 tegen te houden;
- om in de BcVA van 5 juli a.s. als voorwaarde voor instemming met het PTT aan te geven dat in plaats van de door het college aan de MRDH gestuurde zienswijze dat de haltes van tram 7 die moeten verdwijnen deze in plaats daarvan behouden zal worden;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R.G.C. Segers Hoogendoorn, R. Moti, M.H. Biljoen en I. Elfilali

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja, dank u wel voorzitter. Voorzitter, de herziening van het Rotterdamse tramnetwerk heeft veel teweeggebracht in de stad. Dat merken we vandaag ook. Mijn fractie is zich bewust van de onrust en voelt deze onrust ook. We hebben de geluiden aangehoord en we zijn in gesprek gegaan. En voorzitter, bewoners moeten eenvoudig van punt A naar punt B kunnen reizen, ook in Delfshaven. Daar zijn we het allemaal over eens. En dat is ook onze inzet geweest, het behouden van de bereikbaarheid van Delfshaven om een verbinding door en naar het centrum van onze stad te kunnen waarborgen. En voorzitter, bij de bespreking van het PTT op 13 april jl. hebben we daarom ook de motie ingediend 'Een buslijn uitzetten voor Delfshaven'. Deze motie verzocht een alternatieve busverbinding in te zetten ter compensatie voor het wegvallen van tramlijn 4 en tramlijn 8. De motie werd aangenomen en ik kan u verzekeren, we zaten dicht op de uitvoering van deze motie. Voorzitter, op zeker moment kreeg ik het signaal vanuit de wethouder dat er potentieel obstakels zich zouden voordoen bij de uitvoering van deze motie en daarom heb ik ook vorige week schriftelijke vragen ingediend om alle informatie en eventuele belemmeringen over de buslijn zo snel mogelijk boven tafel te krijgen. En voorzitter, mijn fractie heeft ook gevraagd naar de verkeersveiligheid en de kosten. Als deze aspecten kunnen worden gewaarborgd, zagen wij in combinatie met het behoud van het bestaande spoor, informatie die we al hadden, mogelijkheden voor het voortbestaan van tramlijn 8 ten behoeve van de bereikbaarheid van Delfshaven.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Rehim Zadeh, u heeft een interruptie van de heer Biljoen. Mijnheer Biljoen, aan u het woord.

De heer **BILJOEN** (gl). Voorzitter, ik sla heel even aan op het punt dat mevrouw Rehim Zadeh net aangeeft, dat ze op een gegeven moment doorkreeg dat er wat obstakels waren. Ik heb die signalen niet doorgekregen, dus kunt u iets meer specifiek uitlichten wat die signalen dan waren?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Het woord is aan mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja dank u wel. Een goede vraag. Zoals ik al aangaf zaten we dicht op de uitvoering van deze motie, omdat die dus ter compensatie was voor tramlijn 4 en 8. En in een informeel gesprek bij de wethouder, waarbij ik gewoon ben langsgekomen en heb gevraagd 'hoe zit het met de uitvoering van de motie?', heeft de wethouder aangegeven dat er wel wat haken en ogen aan zaten. Toen gingen er bij mij alarmbellen af en toen heb ik schriftelijke vragen ingediend.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Ja, welke haken en ogen dan? Want ik zie hier in één keer een informatieverschil tussen een aantal raadsleden en u en de wethouder. Dus ik ben zeer benieuwd over welke haken en ogen het nu gaat.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Wifferen, heeft u een interruptie op mevrouw Verkoelen?

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja, want ik voel hier dat er een suggestie in de lucht hangt van: o, achterkamertjespolitiek. Maar ik wil wel even zeggen dat het in mijn ogen een vrij normale gang van zaken is, dat als je voordat een motie wordt afgedaan, je eerst overleg hebt met de indiener of dat wel of niet lukt. En ik heb dat ook wel vaak gedaan, ook bij schriftelijke vragen, ook bij moties, dat ik even ga kijken hoe het met die afdoening staat en dat je daar even over in gesprek gaat. Dat is iets wat de oppositie ook kan doen. Als ze dat niet doen, moeten ze dat zelf weten. Maar dat weg te zetten als achterkamertjespolitiek, lijkt me nogal vergezocht.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen, u wilt reageren? U kunt reageren op mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). In mijn dertig seconden, het interesseert me eigenlijk allemaal helemaal niet. Ik wil gewoon graag weten welke haken en ogen dat nu waren van de wethouder, want we hebben informatieverschil tussen een aantal raadsleden en dit raadslid. Dus ik wil dat graag weten. Al het andere is niet interessant.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, over die haken en ogen had ik dezelfde vragen. En daarom heb ik schriftelijke vragen ingediend, om de informatiepositie van de raad gelijk te trekken aan die van mij. Ik had ook niet de informatie over de haken en ogen. De wethouder kon het mij destijds ook niet vertellen. Daarom heb ik schriftelijke vragen ingediend. Dat is waar het instrument voor bedoeld is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, dank voorzitter. Er blijft nu van alles in de lucht hangen, dus misschien kan de wethouder nu toelichten wat de haken en ogen nu waren, zodat in ieder geval de hele raad op één lijn zit.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan is dat de vraag die, zo vertaal ik hem even, wordt doorgeleid naar de wethouder en dan kan mevrouw Rehim Zadeh door met haar bijdrage.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja, dank u wel voorzitter. We bevinden ons nu in een situatie waarbij een alternatieve busverbinding geen optimale beslissing zou zijn en uit de ontvangen stukken kan ik opmaken dat tramlijn 8 kan blijven voortbestaan met een lagere frequentie. Dat maak ik op uit de vragen van GroenLinks en de andere oppositiepartijen. Het college kan daar misschien ook wat meer over zeggen hoop ik. Ik wil graag dus van de gelegenheid gebruikmaken om een motie in te dienen die pleit voor het behoud van deze tramlijn in combinatie met een onderzoek naar de alternatieve vormen voor tramlijn 4, omdat de buslijnmotie was ingezet ter compensatie van 4 en 8. En nu hebben we 8, maar moet er voor tramlijn 4 nog wel wat gebeuren. De motie heb ik hier. Hij is mede ingediend door

Leefbaar Rotterdam, de Rotterdamse VVD en D66. En als de andere oppositiepartijen hun naam eronder willen zetten, dan zijn ze natuurlijk open om dat te doen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Rehim Zadeh heeft de volgende motie ingediend.

Motie 9. Tramlijn 8 behouden

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van 6.5 Debat 'Behoud de tram';

constaterende dat:

- bij de bespreking van het Plan Toekomstvast Tramnet van de MRDH op 13 april jl. onze motie 'Een (bus)lijn uitzetten voor Delfshaven (DENK, D66, VVD) is aangenomen;
- in deze motie het college wordt verzocht een alternatieve, rechtstreekse busverbinding in het leven te roepen tussen Bospolder-Spangen-Tussendijken en het centrum, om de bereikbaarheid van het gebied te garanderen;
- uit beantwoording van de vragen die wij reeds aan het college gesteld hebben blijkt dat een alternatieve busverbinding over de Nieuwe Binnenweg naar Spangen lastig realiseerbaar, bovendien alleen mogelijk is met kleine(re) busjes en financieel vergelijkbaar uitpakt als het behoud van tramlijn 8 in Spangen met een iets lagere frequentie;

overwegende dat:

- de keuzes die gemaakt zijn voor de toekomst van het Rotterdamse Tramnet veel losgemaakt heeft in de stad;
- de bereikbaarheid van de stad, ook van Spangen en Delfshaven van groot belang is;
- het tramspoor in Spangen sowieso behouden blijft in verband met de bereikbaarheid van het Kasteel op wedstrijddagen van Sparta;
- de verkeersveiligheid met het behoud van tram 8 niet in gevaar komt;

verzoekt het college:

- om in de BcVA van 5 juli a.s. als voorwaarde voor instemming met het PTT aan te geven dat in plaats van de in de door het college aan de MRDH gestuurde zienswijze alternatieve busverbinding, tramlijn 8 in Spangen te behouden in een lagere frequentie;
- te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de bereikbaarheid van de Nieuwe Binnenweg middels het OV alsnog te waarborgen, en op marktdagen in Delfshaven;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. E. Rehim Zadeh, B. van Drunen, S.J.C. Becker en I. van Wifferen

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik het woord aan de volgende spreker op mijn lijst en dat is de heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Dank u wel voorzitter. Vooropgesteld, ik was helemaal niet van plan om het debat van 13 april volledig opnieuw te doen. Dankzij de uitstekende schriftelijke vragen van de heer Biljoen en de uitgebreide beantwoording daarop was daar ook eigenlijk helemaal geen noodzaak toe. Uit die antwoorden blijkt namelijk wederom dat er helemaal geen sprake is van asociale bezuinigingen op het OV. Wel blijkt eruit dat de beschikbare

middelen op een effectievere wijze ingezet kunnen worden. Voorzitter, ik gebruik bewust het woord effectief en niet rendabel. Tenzij je zo ongeveer taxitarieven gaat rekenen voor een kaartje zal OV in een stad als Rotterdam nooit rendabel zijn. Er zal altijd gemeenschapsgeld bij moeten en het is niet alleen onze taak, maar zelfs onze plicht om dat op een effectieve wijze te besteden. Voorzitter, Leefbaar Rotterdam is niet doof en niet blind voor de signalen uit de stad. Zo hebben we bijvoorbeeld een stokje gestoken voor het rücksichtslos aanleggen van een spoor voor lijn 25 over de Groene Hilledijk. Ook kunnen we ons heel goed voorstellen dat je op een gegeven moment verknocht raakt aan die ene tramlijn waar je gewend aan bent geraakt, bijvoorbeeld lijn 8 in Spangen. En op dit stukje spoor is iets bijzonders aan de hand. Het inzetten van een bus blijkt achteraf helemaal niet effectiever te zijn dan de tram daar te laten rijden. Voorzitter, die uitkomst verplicht ons dus eigenlijk tot het stellen van de conclusie dat er geen reden meer is om de tram daar plaats te laten maken voor een bus. Tegelijkertijd roept dit ook de volgende vraag aan de wethouder op. Zijn er andere plekken in het tramnetwerk waar het achteraf gezien ongeveer even effectief is om de huidige situatie te behouden in plaats van de voorstellen uit het PTT uit te voeren? Tot zover.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Van Drunen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Ja, dank u wel voorzitter. Ook ik was niet van plan om het debat over te doen. We hebben een uitvoerig debat gehad in april en daar wil ik het eerlijk gezegd ook bij laten. Alleen nog gezegd inderdaad dat de afdrank van dat debat toen inderdaad die avond zuur was. Maar daar is al veel over gezegd, over de truc van de VVD. Daar is veel over gezegd in de raad. Ik sluit me aan bij de woorden van de heer Segers-Hoogendoorn, die dat denk ik heel goed gekarakteriseerd heeft. Maar ook buiten de raad, ik denk niet alleen aan Twitter, maar ook het AD heeft daar in een column bijvoorbeeld heel duidelijke woorden aan gewijd wat voor soort politiek dit is. Maar gek genoeg heeft DENK gedacht: hé, dat willen wij ook. En die komen nu ook met hun eigen reddingsplan. Ik ben ook benieuwd hoe de media deze truc gaat duiden. Aan de andere kant, als we daar even bovenuit stijgen, dan zien we natuurlijk wel dat we uiteindelijk dichterbij komen bij wat we eigenlijk allemaal willen, namelijk dat er beter geluisterd wordt naar de mensen in de stad.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, het is niet alsof mijn fractie dacht: hé, dat willen wij ook. Nogmaals, u heeft mijn betoog net al gehoord. Ik heb heel duidelijk aangegeven hoe dat proces is gegaan. Er zitten haken en ogen aan, ik was benieuwd hoe dat kwam, waar dat in zat, schriftelijke vragen ingediend. De heer Moti heeft een debat aangevraagd en nu hebben we nieuwe informatie. En op basis daarvan heb ik vandaag die motie.

De heer **VONK** (cu). Voorzitter, het staat iedereen vrij

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Pardon. Dank u wel. Het staat inderdaad vrij om zijn frame daarop te leggen natuurlijk, maar feit is natuurlijk dat er al 16.000 handtekeningen lagen om dit niet te doen. U zegt: daar luisteren wij niet naar, wij stemmen tegen alle moties die oproepen om die tramlijn te behouden. De druk van uw achterban wordt opeens heel erg groot. Dat is het feit en nu heeft u dit frame gevonden om uiteindelijk met een reddingsplan te komen. En de

reden waarom u daar echt in gelooft, is omdat als het niet zo was geweest, dan had u een andere strategie gekozen. Dan was u teruggegaan naar de partijen die eerder al hadden gepleit voor behoud, en dan was u met hen aan tafel gaan zitten en dan had u daarvoor gekozen. Maar alleen al het feit dat u dat niet doet en dat u triomfantelijk op Twitter al voor het debat met een motie komt, sterkt mij in het feit dat dit het juiste frame is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Wifferen, u heeft een interruptie op de heer Vonk?

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja, want ik vind dit een beetje bijna soort gemene aannames. U duwt DENK helemaal in een bepaalde hoek en u zegt de hele tijd: ik geloof, ik denk, het sterkt mij. En u heeft er natuurlijk ook helemaal geen bewijs voor. Wat mijn analyse is dat mensen niet direct bij de oppositie komen, is dat de toon van het debat dusdanig polariserend is geweest en dat mensen zo erg tegenover elkaar zijn gaan staan, ook van: jullie breken alles af. Terwijl er gewoon een tramlijn bij komt. Er komt minder OV. Er komen 20.000 reizigers bij. En dat frame wordt zo hard opgelegd en eigenlijk op een vrij oneerlijke manier, vind ik, dat je ook niet kan verwachten dat de coalitie dan het vertrouwen heeft om bij jullie terug te komen bij dit soort moties.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, dit is bijna een beetje Palestina-Israël. Omdat jij dit doet, doe ik dat. Ik zou gewoon zeggen: laten we gewoon stoppen met al deze aannames en gewoon denken: hoe kunnen we dit als raad oplossen? Ik snap dat iedereen even een beetje geschokt is, maar dit is even een soort van schoplijn: jij deed dit eerst dus dan doe ik dat. Dat kan ook gewoon anders. Ik denk dat we gewoon op een andere manier met elkaar moeten omgaan.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Elfilali, een punt van orde van mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Dank u wel voorzitter. Ik vond die vergelijking gewoon niet zo heel netjes. Ik zou het fijn vinden als u die terugneemt.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Het is inderdaad het punt dat ik wilde maken. Een punt van orde gaat voor. Mevrouw Elfilali, aan u het woord.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ik neem die woorden terug. Ik bedoelde het anders dan het eruit kwam. Het was gewoon denk ik de emotie van deze discussie. Waar ik eigenlijk op doelde was, en dat had ik absoluut anders moeten formuleren dus ik neem die woorden terug, is: als we zo door blijven gaan van de een deed dit en daarom deed de ander dat, dan komen we natuurlijk nergens.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, op zich ben ik het daar heus wel mee eens en zou ik dat ook een veel fijnere manier van debatteren vinden. Alleen is het wel een beetje zo: wat je zaait kun je ook oogsten. Dus als je constant een keihard frame neerzet op deze plannen en dan verwacht je dat de coalitie, die daar eigenlijk nauwelijks iets in de pers en wat dan ook tegenover kan stellen, je stuurt bewoners voorgekookte berichten om raadsleden erop af te sturen, op dat moment, het is niet erg, het mag. Ik heb ook niet gezegd dat dat schandelijk was. Ik vond het irritant. En ik vond het niet zo netjes, dat was het voor

mij. Maar dan denk ik wel: dan polariseer je dat debat zo dat het moeilijk wordt om dat te doorbreken. En ik ben wel van plan om dat wel te doen, want ik vind dat we dat gewoon achter ons moeten kunnen laten. Maar de verbazing daarover vind ik heel erg hypocriet.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Vonk, u heeft geen behoefte. Mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, ik denk dat een heel goed voorbeeld is over hoe dit debat er nu uitziet, is dat u toen ik daarnet stond, mij geen inhoudelijke vragen hebt gesteld. Ik heb heel transparant proberen uit te leggen hoe dit proces is gegaan. Ik heb aangegeven dat ik de informatiepositie van de raad enorm serieus neem. Ik weet op dit moment eigenlijk niet wat u nog van mij wilt horen. U blijft ons, mijn partij in ieder geval, in een hoekje drukken. U blijft dat achterkamertjesframe erop houden. En dat het dan zo bij de burger wordt vertaald, vind ik kwalijk. En ik sluit me ook aan bij de woorden van mevrouw Van Wifferen en ik vind het heel jammer dat het debat zo gaat. Dat het meer gaat over hoe mijn partij dit heeft aangepakt dan over de inhoud en over het behoud van tramlijn 8. Dat vind ik jammer.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Ja, dank u wel voorzitter. Ja, ik begrijp dat u het jammer vindt. Ik hoop dat u daar ook een les uit trekt voor de volgende keer om het dan anders te doen. Voorzitter, maar ik was juist op het punt waarvan ik zei: laten we nu even uit die politieke tegenstellingen gaan en uiteindelijk constateren dat we dichterbij komen, dat we met zijn allen dichterbij komen waar we eigenlijk met zijn allen dichterbij willen zijn, namelijk dat de stem die zo duidelijk klonk uit de stad, dat we daar dichterbij zijn gekomen. Dat is waar ik was aanbeland voorzitter, voordat deze interrupties kwamen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, even ter verduidelijking nog op ook uw eerdere betoog. Vanaf het begin hebben wij ons ingezet voor de bereikbaarheid van onze stad. Vandaar de motie voor de alternatieve buslijn, die zien we dat die niet werkt en daarom zijn we hier vandaag aan het pleiten voor tramlijn 8 en ik hoopte u aan mijn zijde te vinden. En ik vind het jammer dat dit frame gewoon continu blijft doorsijpelen. Dat vind ik jammer.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen, u heeft een interruptie op mevrouw Rehim Zadeh. Aan mevrouw Verkoelen het woord.

Mevrouw **VERKOELEN** (50+). En dan is het heel erg jammer dat u alleen de coalitie laat ondertekenen en niet één keer bij mij langs bent geweest. U bent niet bij mij langs geweest. Heel simpel.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, daar kan ik heel simpel op reageren. De motie stond online. Ik heb meerdere malen ook in dit debat gezegd, wees welkom, graag. Met alle liefde. En dan wordt er gezegd: de motie is identiek. Dan geef ik aan dat de motie niet identiek is. Ja, sorry, ik kan me met zoveel achtergrondgeluid niet concentreren.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Rehim Zadeh, ik wil even de raad vragen om via de microfoon te praten en ook de microfoon te gebruiken wanneer u een opmerking wilt maken en niet buiten de microfoon. Het maakt het onduidelijk, maar ook voor mij lastig om goed voor te zitten. Mevrouw Rehim Zadeh, u was aan het woord.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, ik denk dat ik mijn punt heb gemaakt, ik denk dat het duidelijk is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Ja, misschien moeten we hier in het debat even een streep zetten en stoppen met het jij-bakken. Iedereen is nu wel de maat genomen. Laten we ons richten op de inhoud. We zijn over sommige dingen het niet eens, maar laten we stoppen met elkaar zo... Dit leidt af van de inhoud, dit leidt af van waar het over gaat. Ik snap de emotie, maar ik vind dit zonde.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Becker. Ik geef het woord aan de heer Vonk. U was volgens mij aan het einde van uw bijdrage. Nee? U gaat verder. Aan u het woord mijnheer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Ik sluit helemaal aan bij de heer Becker inderdaad, want ik was precies op het punt dat ik zei: laten we in ieder geval boven de politieke tegenstellingen uitstijgen en in ieder geval constateren dat we dichterbij zijn gekomen bij waar de stad al zo lang om vraagt. De moties liggen ook al klaar, die lagen ook al klaar om daarop in te springen. Ik heb dus eigenlijk alleen een aantal vragen aan de wethouder. Wethouder, ik ben uiteraard heel benieuwd naar de reactie op de motie van DENK. Als u van plan bent om hem te omarmen, dan ben ik ook benieuwd wat er nu precies, zeg maar anders is aan de situatie die in het vorige debat was, waarin er vergelijkbare moties lagen om ook die tramlijn te behouden? Ik neem aan dat de zienswijze dan ook verandert richting MRDH. Want die ging natuurlijk nog uit van de oude situatie. Hoe ziet dat proces er nu precies uit? Gaan we dingen intrekken? Ik ben daar ook niet deskundig genoeg in, dus kunt u even schetsen hoe dat proces er verder uit gaat zien? Dan zijn er straks twee stevige aanpassingen natuurlijk geweest op de zienswijze, althans op het oorspronkelijke plan. Het plan was natuurlijk ook om Hillegersberg te schrappen. Nu wordt er weer iets anders gered. Hoe reflecteert u daar zelf op? Is het nu te snel gegaan, dat u eigenlijk twee keer nu dingen moet gaan aanpassen. Graag een reflectie daarop. We hebben ook in het vorige debat gevraagd: betrek nu bijvoorbeeld ook de jongeren en zorg nu voor goede inspraak, zodat we ook gedegen plannen krijgen. Dat voorkomt misschien ook dit soort twee keer bakzeil moeten halen. Jong010 bijvoorbeeld staat ook te trappelen om als jongerenorganisatie hierop te reflecteren. Bent u nog van plan om ook de jongeren te betrekken als het gaat over de toekomst van het OV, zodat we ook in de toekomst bij plannen ook gedegener plannen krijgen met meer onderbouwing, met name vanuit de jongeren? En als er dan zo massaal al gereageerd is vanuit de stad, bent u dan van plan om in de toekomst, als het weer gaat over de toekomst van het OV, bijvoorbeeld een digitale meningspeiling te overwegen, om gedragen plannen in de raad te krijgen, zodat we ook niet met allerlei reddingsoperaties nog weer bakzeil gaan halen? Dat waren mijn vragen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Vonk. Dan is de volgende spreker op mijn lijst de heer Becker. U laat het. Ik kijk even de zaal in. Zijn er nog andere sprekers op dit onderwerp? Mevrouw Van Wifferen, aan u het woord.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Voorzitter, ik wil even teruggaan naar toen het plan van de MRDH werd gepresenteerd. Op dat moment was het zo dat ook D66 deze plannen kritisch ging bekijken, en we zagen bepaalde voordelen, we zagen nadelen. En er waren een paar punten waar we ons toen vreselijk zorgen over maakten. Eén punt was destijds het schrappen van tram 4 en dan een overstap met een bus op tram Noord. Dat vonden wij heel

erg onwenselijk en wij stelden ons dan ook op de mening dat we vonden dat die buslijn helemaal direct moet komen, want anders gaan mensen daar geen gebruik van maken, het wordt te onhandig. Iedereen weet dat overstappen een probleem is. Dat hebben we op tafel gelegd. Toen bleek die buslijn eigenlijk ook zo lastig en duur te zijn dat dat niet ging en toen is die tramlijn daar behouden. Op zich een goede aanpassing op het plan, op de zienswijze. Hetzelfde gold, maar dat is dan met wat vertraging, voor waar we het nu hebben over tram 8 in Spangen. D66 heeft zich vanaf het begin zorgen gemaakt over Spangen beneden, dat als daar gewoon het oorspronkelijke MRDH-plan zou worden gevolgd, dat mensen daar wel heel erg veel zouden moeten lopen. Ook de geldende normen van OV zouden dan overschreden worden. Dat zou verder zijn dan 500 meter. Bovendien moeten mensen vaak ook nog eens naar boven lopen. In dat gebied wonen ook nog eens best wel veel ouderen, dus dat zou best wel problematisch worden. Dus we hebben toen ook de motie van DENK gesteund, die zei: zoek uit of daar vervangend vervoer mogelijk is, want zo komen mensen in Spangen beneden wel heel erg geïsoleerd te zitten en dat wilden we niet. Net als DENK hadden we daar grote zorgen om. Inmiddels is het uitgezocht, want we dachten: er kan wellicht een busje komen rijden, zodat mensen toch niet dat eind te voet hoeven af te leggen. Nou, die bus bleek financieel niet beter te zijn en nu blijft de tramlijn als het dus aan de wethouder ligt, in de zienswijze liggen. D66 vindt dat prima, want het stuk tram daar zorgt niet voor onveiligheid voor fietsers, het ligt niet in de weg, het zou eigenlijk toch blijven liggen. En we snapten ook wel dat er, omdat er heel weinig mensen in die tram zaten, het op de lijst stond om daar vervangen te worden door een bus. Maar als een bus dan niet beter is, dan moet die tram daar inderdaad ook maar blijven. Dus wij staan ook niet voor niets onder die motie van DENK. En het is wel jammer dat dat dan waarschijnlijk in een lagere frequentie moet, maar het is voor ons heel belangrijk dat de mensen in Spangen beneden niet dat hele eind, zeker omhoog, hoeven te lopen. Dus wij zijn er blij mee dat er dan toch een oplossing voor is gevonden over een puntje waar wij ons destijds in het eerste plan van de MRDH ook al heel erg zorgen over maakten. Tot zover.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mevrouw Van Wifferen. U heeft een interruptie van de heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, ik heb toch even gewoon aandachtig geluisterd naar het betoog van D66. U geeft aan dat u zich zorgen maakte over de situatie in Spangen. U weet dat daar heel veel mensen wonen bijvoorbeeld met een rollator. U weet ook via u voorzitter, dat het met een rollator ontzettend moeilijk is om in een bus te komen. Toch stemde u elke motie van de oppositie weg die daar verandering in kon brengen. En nu hoor ik eigenlijk in uw betoog, omdat in een antwoord op de schriftelijke vragen financiën voor een bus eigenlijk slechter zouden uitpakken of omdat het gelijk is, dat u kunt instemmen. Dus dan is het nu een financiële afweging geworden. Is dat wat ik hoor in uw betoog?

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Nou, kijk, ik heb eerder ook al gezegd: het is nooit helemaal een financiële afweging, maar het is wel zo dat we aan het kijken zijn, aan het herschikken met het openbaar vervoer, en dat we daarom ook veel meer openbaar vervoer eigenlijk op Zuid plaatsen en dat je op andere plaatsen waar er weinig reizigers zijn, soms bijvoorbeeld kiest voor een bus in plaats van een tram. En natuurlijk zit daar deels een financiële component aan. Wat al eerder is uitgelegd, je hebt één budget voor openbaar vervoer en dat groeit niet, dus je moet op een gegeven moment kijken hoe je dat inzet. Wat ons wel opviel in het plan van de MRDH is dat dat stukje Spangen beneden wel heel geïsoleerd werd. Dus voor ons was het heel belangrijk dat daar dan een bus kwam. De bussen tegenwoordig zijn wel beter. Die zijn veel toegankelijker, ook qua instap en ook voor mensen met een rollator zijn bussen de laatste jaren echt wel verbeterd. Maar natuurlijk was het wel een punt waar we naar zouden kijken, maar voor ons was het wel belangrijk dat

mensen juist op dat stukje niet zo ver moesten lopen. Dat dat is uitgezocht met die bus en dat er dan een verbetering wordt gesteld, dat het dan beter is om die tram te laten rijden, dat vinden wij oké. Volgens mij heeft dat ook te maken met de zorgen die wij ook eerder hebben uitgesproken en we zijn dan blij dat die serieus zijn genomen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Voorzitter, dan ten slotte, er zijn ook zorgen over de kosten, het financiële plaatje met betrekking tot tram 7 en tram 20 bijvoorbeeld. Kunnen wij uw steun daarop dan ook verwachten?

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Nee, helemaal niet.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Sorry voorzitter. Nee helemaal niet, want bij tram 20 vervalt geen enkele halte. Mensen hoeven ook niet verder te lopen. Het gaat om een extra overstap, maar er gaan ook trams gewoon vaker rijden, dus dat is een heel ander verhaal. En tram 7 rijdt boven de metro. Dat is echt een ander verhaal dan bij Spangen beneden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Zijn er nog andere sprekers? Mijnheer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja, heel kort voorzitter. Als donkergroene partij, als het donkergroene anker in deze gemeenteraad zijn wij natuurlijk altijd voor een heel goed openbaar vervoer, ook altijd geweest. Daar hoort de tram ook bij en ook de huidige tramlijnen. Dus wij zullen elke motie steunen die pleit voor behoud van de huidige tramlijnen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Van der Velden. Zijn er nog andere sprekers? Mijnheer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Van de orde.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Gaat uw gang mijnheer Segers.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja sorry voorzitter, ik was zo bang dat mijn motie door andere partijen misschien gekaapt zou worden dat ik te weinig partijen heb gevraagd om op mijn motie mee te tekenen, dus dat heb ik nu hersteld. 50PLUS, SP en de Partij voor de Dieren zijn erbij gekomen en ik wil van de gelegenheid gebruiken om hem opnieuw in te dienen. Inhoudelijk is er niets aan gewijzigd maar er zijn wel meetekenaars bij gekomen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Segers-Hoogendoorn heeft de volgende motie ingediend.

Motie 8. Handel bedreven, behoud lijn zeven

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van het agendapunt 6.5: het debat 'Behoud de tram',

constaterende dat:

- het staande beleid is om Rotterdam een autoluwere stad te maken met meer ruimte voor groen en water;
- de gemeente zal moeten investeren in het OV om het een goed en betrouwbaar vervoersmiddel te laten zijn;
- de MRDH in haar voorstel het plan heeft tramlijn 7 te laten verdwijnen;

overwegende dat:

- het afschalen van tramlijnen en voorzieningen niet past bij een autoluwere, groene, goed bereikbare stad;
- de plannen voor een toekomstvast tramnet een verarming voor de stad betekenen;
- de gemeente moeten zorgen voor een goede, laagdrempelige bereikbaarheid als we de stad leefbaar willen houden;

verzoekt het college:

- het afschalen van tramlijn 7 tegen te houden;
- om in de BcVA van 5 juli a.s. als voorwaarde voor instemming met het PTT aan te geven dat in plaats van de door het college aan de MRDH gestuurde zienswijze dat de haltes van tram 7 die moeten verdwijnen deze in plaats daarvan behouden zal worden;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R.G.C. Segers-Hoogendoorn, R. Moti, M.H. Biljoen, T.S.J. Coşkun, I. Elfilali, P.J.H.D. Verkoelen en R.T.J. van der Velden

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan zijn er dus geen sprekers meer op dit onderwerp. Ik geef het woord aan de wethouder.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja, dank u wel voorzitter. Wij hebben het vandaag weer over het PTT en natuurlijk ook met name in brede zin over het OV in Rotterdam. En dat is hartstikke terecht, want heel veel mensen zijn elke dag afhankelijk van het OV. Om naar hun werk te komen, om vervolgens weer naar huis te gaan na een dag werken, om vrienden te bezoeken, om naar een sportwedstrijd te gaan, om ontzettend uiteenlopende redenen stappen mensen in de tram, bus of metro in deze stad. En dat is precies de reden waarom wij in Rotterdam extreem veel investeren in OV. Extreem veel investeren in OV. De heer Becker refereerde er al even aan. Nog geen tweeënhalve maand geleden zijn we begonnen met de exploitatie van een metro naar zee. De eerste in de wereld op die manier. Het heeft alle verwachtingen tot nu toe overtroffen. Toegegeven, het lag ook een beetje aan het lekkere weer, maar we zien dat die behoefte om met het OV te reizen, ook naar het strand, extreem is. Die is extreem. Meer dan honderdduizend reizigers in tweeënhalve maand. Uniek. We hebben afgelopen november € 1,3 miljard binnengehaald voor een nieuwe tramlijn tussen Kralingse Zoom en Zuidplein. Dat zijn geen besluiten die we elk jaar nemen, dit zijn dingen die we één keer in de dertig jaar ongeveer zo'n beetje doen. We investeren in de komende jaren € 200 miljoen in frequentieverhoging van de metroverbindingen die we in deze stad hebben. En we investeren tientallen miljoenen in het aantrekkelijker maken van P&R's. Rotterdam is koploper investeren in OV. Ik zeg het nog maar eventjes. Want er wordt van alles over gezegd, van alles over gevonden, maar dit vind ik wel belangrijk, ook voor mijn mensen die hier elke dag werken aan het OV in Rotterdam, om dat nog eens een keer te benadrukken. En ook het PTT. De heer Moti gaat mijn woorden bevestigen denk ik, dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Moti, aan u het woord.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, wethouder Karremans doet eigenlijk hetzelfde als de heer Becker. Hij verwacht de investeringen in infra met de investeringen die nodig zijn voor de exploitatie van tramlijnen, zodat tramlijnen ook over die infra kunnen rijden, zodat metrolijnen ook over die infra kunnen rijden. En kunt u daarvan aangeven hoeveel geld u dan daarin extra heeft geïnvesteerd? Want, dat komt zo meteen op de agenda in de MRDH, ik zie dat we daar alleen maar op gaan bezuinigen de komende jaren.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Kijk, de heer Moti was niet bij de commissievergadering toen we het over de MRDH-begroting hadden. Misschien had hij een heel goede reden om er niet bij te zijn, maar dat hebben we toen besproken. Dat zit in de concessieverlening van de MRDH. Dat hebben we met elkaar besproken, dat ze elk jaar minder subsidie krijgen. Dat is juist ook het hele probleem waarom er nu een financieel tekort is. Dat is de reden waarom dat zo in de MRDH zit. Zoals de heer Moti weet, zijn we bezig met het zoeken naar de oplossing. Daarvoor spreken we met onze partners van de MRDH. Daar hebben we ook een besloten commissievergadering over gehad. Daar was de heer Moti ook niet bij, maar daar kan ik verder nu ook niets over zeggen. Maar de heer Moti moet het in die hoek zoeken. Dat heeft niets te maken met wat we nu bespreken met betrekking tot het PTT en ook niet met betrekking tot de bereidwilligheid van de Rotterdamse gemeente om te investeren in OV.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Wethouder Karremans, u heeft een interruptie van de heer Moti. Ook u wil ik vragen mee te helpen de leiding in de vergadering te houden. Mijnheer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, ik vind het een beetje flauw dat de wethouder tot twee keer toe zegt dat ik niet bij die commissie aanwezig was. Zoals de wethouder ook weet is de PvdA daar wel aanwezig geweest, want we hebben daar gewoon een burgerraadslid die daar namens de PvdA zit. Dan is het inderdaad niet nodig dat alle andere raadsleden van de PvdA daarbij zitten. Dat ten eerste. Ten tweede gaat de wethouder voorbij aan mijn vraag, voorbij aan mijn punt. Dus ja, er wordt geïnvesteerd in infra en in rail, maar wordt er ook geïnvesteerd in exploitatie? En eigenlijk zegt de wethouder: nee, inderdaad, we gaan erop bezuinigen.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Eén, dat niet waar. Overigens, exploitatie van het OV-netwerk zit bij de MRDH, niet bij de gemeente en ook daar is de bedoeling om daarin te investeren. Alleen weet de heer Moti ook dat we een financiële kwestie hebben met de RET, en daarover zijn we nu juist in gesprek met de RET en met de MRDH, maar dat zijn twee gescheiden zaken die met elkaar te maken hebben, maar down the line, dik onderaan de streep wordt er geïnvesteerd in OV, ook met betrekking tot de exploitatie. Dan voorzitter, eindigde ik net het verhaal met dat het terecht is dat we discussiëren over OV.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, de wethouder zegt: ook op exploitatie wordt uiteindelijk geïnvesteerd, dus er gaat meer geld naar exploitatie. Dan zou ik de wethouder wel willen vragen om dat inzichtelijk te maken. Want we hebben zo meteen de begroting van de MRDH en ik zie daar toch echt wel volgend jaar een dikke -€ 17 miljoen en het jaar daarna een dikke -€ 32 miljoen in de begroting opgenomen voor de railconcessies.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja voorzitter, daar gaan we het dan zo over hebben maar het antwoord dat ik net heb gegeven houdt verband met hoe de concessie in elkaar zit. Als je meer reizigersopbrengsten krijgt dan kun je dat op een bepaalde manier inzetten. Je kan het terug laten vloeien naar de MRDH of je kan het inzetten om de exploitatiebegroting te vergroten. Dat is hoe je daarmee omgaat, maar goed, daar wil ik met alle liefde... Waarom ik dat zeg is omdat we dat in de commissievergadering uitvoerig hebben besproken. Ik zeg dat niet als even een verwijt naar de heer Moti, maar ik verwijt terug naar de commissie waar inderdaad een burgerraadslid van de PvdA was, waarin we dit uitvoerig hebben besproken. Want hij heeft een terecht punt. Dat zit zo in de MRDH-begroting, maar dat heeft die oorzaak en dat is ook de reden waarom wij erover met elkaar in gesprek zijn. Dan over OV. Terecht dat we het daar met elkaar over hebben, en ik snap ook dat het emotioneel wordt. Dat snap ik heel goed, want voor heel veel mensen is een busverbinding of een tramverbinding ook emotie. Het is je manier om van je eigen plekkie, vanuit je eigen straat ergens anders te komen. Maar ik wil wel één ding zeggen voorzitter. Als het gaat om de toon in dit debat, ik ga de raad niet de maat nemen, helemaal niet, ook niet hoe onderling met elkaar wordt omgegaan, dat is helemaal aan de raad zelf, zeg ik via de voorzitter tegen de raad. Maar ik wil wel één ding zeggen. Ik ben net door een raadslid van GroenLinks verweten dat ik de raad zou voorliegen. Ik vind het allemaal prima wat we met elkaar hier wisselen, maar dat wil ik wel heel nadrukkelijk van me werpen. Ik doe mijn werk naar eer en geweten, en dat zeg ik ook tegen de heer Biljoen via de voorzitter, omdat dit, wat we hier met elkaar wisselen, ook uitwerking heeft naar buiten, ook hoe ik benaderd word of hoe andere raadsleden benaderd worden buiten dit stadhuis. Als hij vindt dat ik lieg dan vind ik ook, en ik ben ook raadslid geweest, dat hij daar consequenties aan moet verbinden. Ik zeg wel tegen de raad en de heer Biljoen via de voorzitter, dat doet mij wel wat en dat ziet u denk ik ook aan mij. Ik probeer mijn werk hier naar eer en geweten te doen, en ik informeer de raad integer en naar eer en geweten. Dat heb ik ook gedaan met betrekking tot de schriftelijke vragen van de heer Biljoen zelf, waar ik mijn best voor heb gedaan om die zo snel mogelijk te beantwoorden. Maar ik ga er niet mee akkoord, en dat wil ik wel even onderstrepen, dat ik dan word weggezet als een leugenaar, dat ik de boel aan het voorliegen ben. Volgens mij hebben we daarover ook afspraken met elkaar gemaakt hier in de raad, dat we dat niet zouden doen, dus dat wil ik hier wel even gezegd hebben. Dan voorzitter, een aantal vragen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Wethouder Karremans, u heeft een reactie. Gaat u verder wethouder.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Dan heb ik een aantal vragen gekregen voorzitter en die wil ik natuurlijk netjes beantwoorden. Allereerst de vraag van de heer Biljoen of bij de frequentie van tram 4 en 8 nu wordt uitgegaan van de frequentie van voor corona of tijdens corona. Het is voor corona. Het werd ook een beetje verward, had ik het idee, dat dit PTT een reden zou zijn om het financiële tekort bij de RET op te lossen. Dat is niet het geval. Dit proces loopt al van ver voor corona. Dat heb ik ook aangegeven in de commissievergadering, wat overigens een goede vergadering was. Dus de reden, ik hoorde het de heer Segers zeggen maar misschien bedoelde hij dat niet op die manier, dat we nu een probleem hebben met dat we dan lijnen gaan schrappen. Dit is PTT, dat heet Plan Toekomstvast Tramnet 2030. Volgens mij staat dat ook op de titel, 2030. Dit gaat juist over de toekomst. Dit kijkt niet naar vandaag, dit kijkt naar de toekomst, wat we moeten verwachten om een toekomstvast tramnet te maken. Dat is de reden waarom we dit doen. Je kan er alles van zeggen wat het is, het is een visie voor 2030. Het kijkt niet naar vandaag, het kijkt naar de toekomst. Je kan het er natuurlijk mee oneens zijn, dat is helemaal prima. Dat is helemaal fine, maar het is een visie op het tramnet tot 2030. Meer frequenties, hogere frequenties, ook in Spangen, ook op lijn 8, tien keer per uur in de spits in plaats van zes keer

nu. Ik denk dat mensen dat ook heel fijn vinden. En dat is de visie die daarop is. Daar kun je het natuurlijk mee oneens zijn, maar zeggen dat er geen visie is, dat is niet helemaal juist.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja voorzitter, waar ik op doelde meerdere keren dat ik dat zei, is dat als je 20.000 reizigers per dag extra hebt, dan heb je als het goed is ook meer inkomsten op dat deel. Dus bij het verhogen van die frequenties krijg je 20.000 meer reizigers per dag. Dan zeg ik: openbaar vervoer is ook heel belangrijk voor die lijnen die aan het einde van die lijn lucht vervoeren zoals de heer Becker zei. En dan zeg ik: gooi het kind niet met het badwater weg en zorg dat je die revenue van wat je investeert ook inzet op die delen die het minst exploitabel zijn. Dat is wat ik zei, dat is wat ik visie noemde, en dat is wat ik niet terugvind in dit plan, of dat nu over 2030 gaat of niet.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja, ik denk dat je dan kan verwoorden dat het een andere visie is die de heer Segers-Hoogendoorn heeft. Overigens ben ik het volledig met hem eens als hij zegt: we moeten ook juist naar die buurten, ook al zitten er niet gelijk vijftig mensen in de tram vanaf het beginpunt, moeten we nog daarnaar toerijden. Daar ben ik het volledig mee eens. Alleen vind ik wel dat je met elkaar het gesprek mag hebben: moet het een bus zijn of een tram? In Spangen, op die laatste drie haltes zitten gemiddeld vijf mensen in een tram waar 110 mensen in kunnen. Voor de goede orde, in het Scheepvaartkwartier, waar ik geen enkel raadslid over gehoord heb, waar geen enkele motie voor is ingediend, is de enige plek waar we geen alternatief vervoer gaan regelen en daar zitten nog meer mensen op dat stuk uiteinde in de tram dan in Spangen. Dat geef ik u maar mee, dat staat in het PTT, het is allemaal openbare informatie. En daarvan zeggen we, en ik begrijp dat de raad het daarmee eens is, het is prima dat we die lijn daar laten gaan omdat we daar dat geld willen inzetten voor frequentieverhoging onder andere in Zuid. Want als je het doorrekent gaat daar heel veel geld naartoe, juist voor die frequentieverhoging op Zuid. Ik vind dat je dat gesprek met elkaar kan hebben over wat de juiste inzet is van publieksmiddelen in de stad, in Rotterdam. Dan het doorstromingsonderzoek. De heer Biljoen vroeg aan mij: welke maatregelen dan? Ik heb hem ook net gezegd, en dat heb ik ook aangegeven in de schriftelijke vragen, dat dat nu nog onderzocht gaat worden. Ik ga nu niet even een aantal soorten maatregelen uit de mouw schudden. Dat kan van alles zijn, maar dat is juist het punt ervan, dat dat onderzocht gaat worden. Dan over de vraag welke richting het autoverkeer op de Nieuwe Binnenweg wordt? Toen we vijf weken geleden het debat hadden over het PTT heeft de raad mij juist gevraagd om goed te participeren met bewoners en ondernemers. De heer Biljoen heeft die motie ook volgens mij ondersteund, dus dat is een onderwerp van gesprek. Maar de heer Biljoen vraagt mij tegelijkertijd welke kant het nu opgaat. Nou, dat wil ik eerst met de bewoners en ondernemers gaan bespreken en dat is onderdeel van participatie. Het kan zijn dat zij iets anders vinden dan verkeerskundig misschien verstandiger is, maar dat moeten we allemaal met elkaar gaan afwegen. Maar ik wil dat in ieder geval als onderdeel meenemen voordat we daar besluitvorming op gaan nemen. Dan de vergelijking met de elektrische bakfiets. Die heb ik ook. Ik ken ook standje vijf en dan gaat de batterij er snel doorheen. Dat ben ik helemaal eens met de heer Biljoen. Maar trams zijn geen fietsen, dus juist door die snelheidsverhoging hoef je ook minder te remmen, dat is ook het idee, kun je gelijker rijden, dus dat gaat niet tot meer slijtage leiden. Dan de vraag van GroenLinks over die 0,8% besparing. Dat klopt, maar daar zijn nog twee dingen niet in meegerekend. Namelijk ten eerste dat de raad mij heeft gevraagd in de zienswijze te zetten tram 4 en 8, dat is ook het deel in het Kleiwegkwartier, te behouden. Dat heeft ook een kostenpost, want ik weet niet, volgens mij zei mevrouw Van Wifferen of de heer Becker dat er geen enkele tramlijn is waar we geld mee verdienen. Het gaat helemaal niet om rendementsdenken. Ja, het gaat wel om rendementsdenken. Om

rendement voor de maatschappij. Precies wat mevrouw Elfilali zei, die publieke dienst. Dat is precies wat het is. Rendement voor de Rotterdammers, daar gaat het om. Niet voor mijn eigen achterzak, zal ik maar zeggen. Dus dat is één. Dat gaat nog geld kosten. En DENK heeft een motie ingediend tijdens de raadsbehandeling, daar kom ik zo nog even op terug, over een alternatieve buslijn. Die kost ook geld, veel geld, als je die wilt realiseren. Dat moet er ook nog bovenop. Dat heb ik ook in het antwoord op de schriftelijke vragen gezet. Het is nog maar zeer de vraag, het was overigens nooit de bedoeling, dat heb ik al in het debat gezegd, dat we zeiden: we moeten bezuinigen op het OV of iets dergelijks. Helemaal niet, we willen het gewoon beter inrichten. En het maakt mij niet zoveel uit of daar een plus of een min uitkomt, ik wil het gewoon goed inrichten. En daar komt dus, nou ja, een lichte min van 0,8, maar dat zou zomaar de andere kant op kunnen uitslaan. Dat is het antwoord op die vraag. Dan de vraag van Volt die als een soort blauwhelm zou ik wel bijna kunnen zeggen, tussen een paar partijen in sprong om te vragen: zullen we eens even aan de wethouder vragen hoe het zit met die doorstroming en het onderzoek. Het klopt dat mevrouw Rehim Zadeh naar mij toe is gekomen. Die heeft gevraagd om een gesprek met mij, zoals ik dat ook heb met raadsleden van Volt, raadsleden van het CDA, raadsleden van de PvdA, raadsleden van de ChristenUnie, raadsleden van Leefbaar Rotterdam, met iedereen voer ik gesprekken, dat weet u ook allemaal, raadsleden van GroenLinks. De heer Biljoen heb ik geregeld op mijn kamer om informele gesprekken mee te voeren over allerlei onderwerpen. En mevrouw Rehim Zadeh heeft toen aan mij gevraagd, normaal doe ik daar geen uitspraken over, maar aangezien dat hier de nadrukkelijke interesse van de raad ligt, wil ik daar best wel wat over zeggen. Die heeft aan mij gevraagd: joh, hoe zit het met die afdoening van die motie? Hoe gaat dat? En is er toch niet wat mogelijk met tram 8? Dat heeft ze aan mij gevraagd. Toen heb ik zelf een aantal vragen uitgezet. De antwoorden daarop heb ik gekregen, die heb ik teruggekoppeld aan mevrouw Rehim Zadeh. En toen heeft zij gezegd: om de informatiepositie van de raad gelijk te trekken, ga ik schriftelijke vragen stellen. En nu staan we hier vandaag. Er is een debat aangevraagd door de heer Moti. Die vroeg mij de schriftelijke vragen op een onmogelijke snelle termijn te beantwoorden. Dat heb ik uiteindelijk gedaan. Die liggen er ook, daar staan ook veel antwoorden in. Zo is dit proces gegaan. Ik heb niets te verbergen, dat is wat het is. En daar kwam uit, en dat staat ook in de schriftelijke vragen die mevrouw Rehim Zadeh aan mij gesteld heeft, dat het inderdaad verkeerskundig erg lastig is om die lijn te organiseren. Omdat wij de ambitie hebben om een eenrichtingsstraat te maken op de Nieuwe Binnenweg, ook omdat we deels snelheidsbeperkende maatregelen willen hebben en je dus dan mogelijk veel drempels krijgt. Laat dat mogelijk maar weg, dat ligt nogal voor de rede, of allerlei meanderende andere aanpassingen, wat heel onaantrekkelijk voor een bus is. Een brede bus past daar sowieso niet, dus dan krijg je automatisch al met een kleinere bus te maken. We kregen vermoedelijk te maken met grote – het staat allemaal in de beantwoording van de schriftelijke vragen hè, ik zeg hier niets nieuws. We kregen te maken met opstoppen bij het Grote Visserijplein. Verkeerskundig, door experts werd gezegd, we zouden dit nooit zelf voorstellen als het niet een politieke wens was. Dat is wat de RET zegt. Nou, dat heb ik netjes beantwoord in die schriftelijke vragen die er staan. Het bleek ook zo te zijn dat het vrij kostbaar was. En zo is die informatie tot u gekomen en naar aanleiding daarvan heeft de heer Moti een debat aangevraagd. Wat er nu aan mij gevraagd wordt, en zo kom ik bij de moties, is om tramlijn 8 te behouden. Ik begin maar even met de motie van de SP, want volgens mij heb ik alle vragen gehad. O nee, ik moet nog een paar vragen beantwoorden, maar ik doe dat maar even door elkaar. De motie van de SP vraagt om tramlijn 8 te behouden in Spangen. Tramlijn 8 blijft behouden. Sterker nog, hij gaat in de spits tien keer per uur rijden. Dat is één keer in de zes minuten. Zo'n beetje twee keer zoveel als wat er nu gereden wordt. Daar zijn mensen ook heel blij mee. Daar moet je wel wat voor investeren, maar dan heb je ook wat. Die motie wil ik best omarmen. Dat vind ik geen enkel punt. Maar dan wil ik wel de understanding hebben met de heer Coşkun en de andere indieners dat we dat doen in een

passende, lagere frequentie. Want heel eerlijk, er is geen regel die zegt: we moeten elke tramlijn altijd, altijd maar op dezelfde frequentie gaan handhaven. Zeker niet als er maar vijf mensen per tram, waar 110 mensen in kunnen zitten en nog veel meer mensen in kunnen staan, dat is nog een bezetting onder de 5%, daarvan kun je best met elkaar zeggen: joh, dan gaan we iets minder trams laten rijden, want die vervoersbehoefte is daar blijkbaar niet zo groot. Dan gaan we in plaats van zes bijvoorbeeld vier keer rijden. Als we die afspraak met elkaar kunnen maken, en ik zie de heer Coşkun knikken, dan hebben we een deal. Dan wil ik hem best omarmen. Dan hebben we het over hetzelfde. Dan hebben we het echt over hetzelfde. Dan gaat hij wel in een lagere frequentie, want die vervoersbehoefte is daar echt minder dan op andere delen in de stad. Dan zetten we liever die trams in op Zuid, waar die behoefte nog veel groter is. Dan kunnen we elkaar de hand geven en dan vind ik het prima om die te omarmen. Dan heb ik één motie gedaan. Ik kom nog tot de andere moties. Dat is de motie van Leefbaar Rotterdam of er niet nog andere trajecten zijn die we moeten herzien. Nee, dat is niet het geval, want nergens anders hebben we, ook niet op het Scheepvaartkwartier, waarvan ik net al constateerde dat verder niemand het daarover gehad heeft, hebben we nergens alternatieven voorgesteld die de functie van de tramlijn zouden moeten overnemen. In Kralingen is al de metro. Ja, als we die weg zouden halen hebben we een ander verhaal over tramlijn 7. We kijken ook dus nog naar een bus, maar de voornaamste vervanging daar is de metrolijn, waarmee je heel snel overal bent en Kralingen heeft natuurlijk ook nog andere tramverbindingen. Maar goed, die metrolijn rijdt over een groot deel daarboven en bovendien willen we tramlijn 7 ook graag naar het Kralingse Bos. Dus dat is volgens mij de laatste vraag die ik gehad heb. Sorry, nee, dat is helemaal niet waar. Volgens mij heb ik de vragen van de heer Vonk allemaal al beantwoord. Wat er anders is sinds het vorige debat. Dat is de motie-uitwerking en daarom schriftelijke vragen en zo staan we hier. Wel nog de vraag hoe het precies richting de MRDH eruitziet. Nou, nu is 5 juli inderdaad de BcVA. Dus we hebben eerst de behandeling van de Voorjaarsnota. Daarna heb ik de BcVA en dan hebben we nog de tweede dag van de behandeling van de Voorjaarsnota, dus een drukke laatste week voor het reces. Ik wacht natuurlijk eerst af wat de uitspraak van de raad is, maar dan zou ik daar dat gewoon mondeling moeten inbrengen. Dat is dan wat ik daar zal moeten doen. Hoe ik zelf zie op twee zienswijzen? Ja, ik vind het niet zo gek. We acteren hier op informatie die er niet was ten tijde van het debat, dus die had er ook niet kunnen zijn omdat die motie van DENK niet was aangenomen. Want het onderzoek dat er gedaan is, is naar aanleiding van die buslijn. Dat stond niet in het PTT, dat stond ook niet in de reactie van het college. Dat is enkel en alleen gekomen naar aanleiding van de motie van DENK zelf. Of ik nog bereid ben jongeren te betrekken. Daar hebben we het vorige keer over gehad. Kijk, ik zei ook, de heer Vonk is voor mij ook een vertegenwoordiger van alle jongeren in de stad. Dus daar doe ik het maar even mee. En een digitale meningspeiling ga ik ook niet doen, omdat het heel complex is. Het is een puzzel en je moet er echt in duiken om daar een goed oordeel over te vellen. Dat hebben alle raadsleden gedaan als volksvertegenwoordigers van deze stad. Dus ik denk dat het hier ook juist op de juiste plek is. Dan de moties. De motie 'Thuiswedstrijd in Spangen'. Ik heb het liefst natuurlijk dat we hem schriftelijk helemaal goed regelen, maar dan wil ik hem best omarmen, dan vind ik dat geen enkel probleem. Dan 'Tram 4, hou 'm hier'. Daar hebben we het hele PTT over gehad. Ik ga niet alle argumenten opnoemen waarom ik vind dat de tram uit de Nieuwe Binnenweg moet. Ook zeg ik er wel bij, tramlijn 8 gaat echt versnellen hè, dus het is niet alleen frequentie, je bent ook sneller vanuit Spangen en Bospolder-Tussendijken in het centrum omdat we die rare lus in het centrum eruit halen. Dus in feite heb je niet heel veel meer aan een tram 4 om ook naar het centrum te komen ten opzichte van die tram 8 die sneller wordt en vaker gaat rijden. Dus het is denk een heel goede keus om dat te doen, dus daar ben ik tegen, dus die motie 'Tram 4, hou 'm hier'. Er wordt altijd veel gerijmd in de titel van moties. Daar ben ik altijd wel voor, het maakt het ook een stuk makkelijker. Maar ondanks dat ga ik hem ontraden. Dan de motie van de PvdA en heel veel

anderen over behoud van tram 20. Dat is die spitslijn. Die loopt parallel aan 2, 23 en 25. Wordt ook matig gebruikt. Het zal natuurlijk vast zo zijn, dat zeg ik ook tegen de heer Moti, dat die ene mijnheer die hij noemde die er graag mee naar de markt gaat, dat begrijp ik ook wel. Er zijn altijd mensen die het vervelender vinden, maar het gaat erom dat een grotere groep er veel meer aan heeft en we willen juist de frequentie op die parallelle lijnen, namelijk 2, 23 en 25 vergroten, en kiezen daarvoor gedurende de hele dag. Dus niet alleen in de spits. Dan de motie 'Presenteer een integraal OV-plan'. Die ga ik ook ontraden want die is er al, sinds 2018. Er is al een OV-plan, een OV-visie heet het zelfs, vastgesteld door deze gemeenteraad in 2018. Daarnaast heb ik ook net al gezegd, gaat het PTT ook tot 2030. Kijk naar 2030, je kan het niet eens zijn met die visie, maar het is wel degelijk een visie. Dan 'Lijn 21 moet blijven', in Schiedam. De heer Biljoen denkt graag over de stadsgrenzen heen. Ik doe dat niet, ik laat dat aan de gemeenteraad in Schiedam en het college daar, dus die ga ik ontraden. Daar wil ik geen standpunt over opnemen. Dan 'Geen tram over de Hilledijk'. Punt.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Wethouder Karremans, u heeft een interruptie van de heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja, de wethouder was dus aan het doorpraten omdat hij naar beneden keek, maar fijn dat ik nog de kans krijg om even te interrumpen op de vorige motie. De wethouder noemt het overigens een plan hè, dus geen visie maar een plan. Maar waar de motie over gaat, dat is een integrale visie. En wat we natuurlijk nu hebben gezien, het debat in april hè, toen bleek dat die buslijn naar Hillegersberg helemaal niet goed werkte. We zien het nu met de beantwoording van de vragen dat de buslijn door Delfshaven helemaal niet goed werkt. We hebben behoefte aan een integraler plan, in plaats van nu een tramplan en over een paar jaar weer een busplan. Het moet bij elkaar komen en kijken of dat bij elkaar werkt. En dat vraagt de motie aan u om te doen. Want anders krijgen we elke keer dit soort ongelukken. Wie weet dat we zo meteen over twee maanden weer hier een debat voeren over tramlijn 7 omdat blijkt dat er inderdaad weer iets met buslijnen niet kan.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja voorzitter, als de gemeenteraad niet allemaal dat soort briljante moties als die van DENK omarmt als voor die buslijn, dan waren we een stuk sneller klaar geweest. Maar ja, de gemeenteraad is hier de baas en ik voer het gewoon uit. Dus de gemeenteraad heeft ervoor gekozen om zo'n onderzoek te doen naar een buslijn. Vervolgens heb ik dat onderzocht en bleek dat lastig te zijn en dan wil ik daar ook eerlijk over terugkoppelen. Dus dat weet de heer Moti ook. Met het college mee stemmen is natuurlijk altijd het makkelijkst om te doen, maar ik snap dat de gemeenteraad dat niet altijd automatisch doet. Maar ik denk niet dat hier verder bloed uit vloeit. De gemeenteraad kan hier een standpunt over opnemen en ik kan dat standpunt gewoon op 5 juli overbrengen richting de BcVA.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Voorzitter, betekent dit dan dat de motie over een integrale visie het oordeel raad krijgt? Want dat haal ik dan uit de laatste bijdrage van de wethouder?

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Nee, de motie roept echt op een integraal OV-plan te presenteren. Nou, wij doen dat, er is ook een integrale OV-visie voor Rotterdam. En dit is een plan, Toekomstvast Tramnet, dat ook rekening houdt met alle buslijnen die er zijn in de stad. Dus dat is al heel integraal, sterker nog, dat houdt ook rekening met de buitenruimte. Het houdt rekening met ontzettend veel dingen, dus ik vind dat het er al is. Ik zie er geen meerwaarde in, dat zeg ik ook gewoon heel eerlijk tegen de heer Moti, omdat ik denk dat het er al ligt. Dus wat dat betreft blijf ik bij mijn advies om het te ontraden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, de wethouder blijft maar herhalen dat dit tramplan een integraal OV-plan is, maar het is gewoon gebleken dat het niet zo is. De buslijn naar Hillegersberg die eerst als vervanging werd genoemd, bleek helemaal niet te kunnen of helemaal niet zo goed te werken. De buslijn in Delfshaven blijkt nu een minibusje te moeten zijn, dat nog niet eens heen en weer kan rijden maar met een kring moet rijden omdat er allemaal eenrichtingswegen zijn. Kortom, het is helemaal geen integraal plan op dit moment, en daar vraagt de motie wel naar, maar misschien kan de raad zo meteen zelf daar gewoon haar eigen oordeel aan geven.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Dat laatste natuurlijk sowieso. U bent hier de baas, ik vanzelfsprekend niet. Maar wat ik ervan zeg, ook als je bij wijze van spreken dat integrale plan zou hebben wat allemaal op elkaar door zou werken wat er eigenlijk al is namelijk dat PTT, dan zou je ook nog een raadsvergadering kunnen hebben waar je nieuwe dingen anders wil hebben en daar zou dan ook uit kunnen komen dat dingen niet kunnen werken. Dat blijf je altijd houden. Dus ik denk dat dat argument gewoon niet opgaat. Dus dat plan dat er is, het PTT, houdt al rekening met buslijnen, sterker nog, stelt ook alternatieve buslijnen voor en houdt ook rekening met metro als alternatief. Dus in die zin is het precies waar de heer Moti naar vraagt. Dan de motie 'Geen tram over de Groene Hilledijk, NOOIT!!!' Ja, volgens mij ben ik daar ook vrij duidelijk over geweest. Daar is al een motie over ingediend door Leefbaar Rotterdam. Die heeft ook gezegd: wat er ook gebeurt, doe geen tram over de Groene Hilledijk als het slechts om tijdswinst zou gaan. Nou, dat is het enige argument dat tot nu toe altijd op tafel heeft gelegen om hem wel door de Groene Hilledijk te doen. Dus daarmee heeft Leefbaar Rotterdam hem in die motie eigenlijk al helemaal ondervangen. Kijk, er is een heel kleine kans, en daar wil ik gewoon eerlijk over zijn, dat het alsnog toch zou moeten als je die tramlijn realiseert tussen Kralingse Zoom en Zuidplein. Ik denk gewoon dat dat kan, ik voorzie geen grote problemen, maar ik kan geen dingen garanderen, dus ik wil ook niet deze motie op deze manier gaan omarmen. Wat ik wel heb gezegd, doe eerst een gedegen onderzoek, maar in principe moet tijdswinst niet de reden zijn om het te doen. De heer Biljoen vindt onderzoeken en cijfers belangrijk. Dat heb ik van hem gehoord, dus laten we dat dan afwachten. Maar daarbij heeft Leefbaar Rotterdam dus al afgedwongen met een motie om het in ieder geval niet om tijdswinst te doen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U heeft een interruptie van de heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja, dank u voorzitter. Ja, het is een vraag aan de wethouder. Misschien is het meer een gewetensvraag, maar kan de wethouder zich voorstellen dat de mensen op de Groene Hilledijk pertinent daar niet op een tramlijn zitten te wachten? Het is een leuke straat, er staan prachtige bomen, het is een heel prettige straat ook daardoor. Kunt u zich voorstellen, de MRDH kan de boom in wat dat betreft, dit is niet wat Rotterdam wil.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Dat kan ik me heel goed voorstellen. Ik ben ook wethouder Buitenruimte en vanuit dat perspectief zou ik zeggen: doe het niet. En als wethouder Mobiliteit, doe het eventueel wel. Ja, ik heb een heel schizofrene – dat mag ik geloof ik niet zeggen hè, dat neem ik dan gelijk terug want dat is validistisch taalgebruik. Ik zie de heer Struijvenberg gelijk op zijn stoel wiebelen. Die is het daar dan niet mee eens. Ik wilde zeggen: ik combineer twee persoonlijkheden in één portefeuille, of twee belangen, laat ik het zo netjes zeggen. Nee, dus dat is er eentje die ik heel goed begrijp. Er zou een kleine

mogelijkheid kunnen zijn dat die natuurlijk vanwege die nieuwe tramlijn tussen Kralingse Zoom en Zuidplein, ik herhaal het nog maar even, de nieuwe tramlijn tussen Kralingse Zoom en Zuidplein, daardoor eventueel niet zou kunnen, maar dat is pas na 2030. Dus dat zou eigenlijk ook buiten de termijn van het PTT zijn. Dan de motie 'Samenwerken maakt sterker'. Die vraagt mij om niet akkoord te gaan met het PTT. Nou, daar heeft het college een ander standpunt over. Dan de motie 'Handel bedreven, behoud lijn zeven'. Wederom in rijmvorm. Mooi verzonnen, gaat over tramlijn 7. U kent het standpunt van het college daar ook op, die ontraden we. De motie van DENK, ik zie daar wel natuurlijk lagere frequentie, daar hebben we het ook over gehad. Wat dat betreft is het eerste dictum vergelijkbaar en kan ik die ook omarmen. En dat onderzoek naar de mogelijkheden om de bereikbaarheid van de Nieuwe Binnenweg middels het OV alsnog te waarborgen en op marktdagen in Delfshaven. Dat onderzoek kan ik natuurlijk doen voorzitter, dus met die beantwoording kan ik hem omarmen. En dan heb ik alle moties volgens mij gehad.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ja, ik weet niet wie als eerste opstond. De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja voorzitter, mooi dat omarmen. Ook als we die moties in elkaar schuiven? Van tweeën één?

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja, dan wil ik eerst die motie zien natuurlijk. Ik ga geen fictieve moties beoordelen, maar het staat u natuurlijk altijd vrij om dat te doen. Zeker. Maar de moties is aan de raad voorzitter, ik beoordeel ze slechts.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Precies, mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja, dat was ook gewoon mijn vraag. Als we hem in elkaar schuiven of hij dan ook oordeel raad kan krijgen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan wil ik daarop even reageren op het proces. Dan stel ik voor dat u in overleg treedt met elkaar en de mogelijkheid hebt om een gewijzigde motie in te dienen op het moment dat u daar uitkomt. Dan zal de wethouder daarop adviseren. Ik weet alleen niet of hij dan nog aanwezig is in huis om daar een advisering op te doen. Ik kijk even naar de wethouder.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ik vind het wel een schandalige bezuiniging op moties. Dat wil ik wel even gezegd hebben. Maar als die beter wordt dan ben ik er natuurlijk voor. Ik heb nog vijf debatten, dus ik ben hier voorlopig nog wel even, dus dat komt wel goed.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Prima, en anders zouden we u inderdaad ook verzoeken om hier aanwezig te zijn, maar fijn dat dat niet hoeft. Ik kijk dan even de zaal in. Mijnheer Biljoen, aan u het woord.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, een punt van orde. Ik heb in mijn termijn aangegeven dat ik even de beantwoording van de wethouder wilde afwachten. Die heb ik nu gehoord dus ik zou graag een schorsing willen aanvragen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dat gaan we sowieso doen. Heeft u behoefte aan een korte schorsing of kunnen we de schorsing combineren met een dinerpauze? U heeft behoefte aan een korte schorsing begrijp ik, mijnheer Biljoen. Prima, dan schorsen wij. Heeft u genoeg aan tien minuten? Prima, dan schorsen wij de vergadering

voor tien minuten en vraag ik de raad om om 18.50 uur weer terug te zijn in de zaal zodat we spoedig kunnen doorgaan.

(De vergadering is geschorst.)

Heropening

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik wil de raadsleden verzoeken om plaats te nemen. Wil iedereen plaatsnemen en degenen die overleg willen voeren ofwel naar de koffiekamer ofwel naar de gang gaan? Er was een schorsing aangevraagd door de heer Biljoen. Ik geef de heer Biljoen het woord. Mijnheer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Dank u wel voorzitter. Wij hebben net in de leeszaal toch even overleg gehad en wij zijn toch wel tot de conclusie gekomen dat tien minuten schorsing net iets te kort was om tot een oordeel te komen. Wij willen daarom ook vragen om dit agendapunt ook dan voor nu verder te schorsen, de tweede termijn dan aan het einde van de andere agendapunten dan verder te behandelen, zodat we toch nog even nader kunnen bespreken over wat we wel en wat we niet willen doen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U doet een procesvoorstel. Het enige is dat op dit moment ook het diner klaarstaat, dus ik ben wel van mening dat er ook aan de raadsleden die al de hele dag hier zitten de gelegenheid moet worden geboden om even wat te kunnen eten. Ik ga even overleg plegen met de griffie om te kijken wat hier een goed procesvoorstel is om tegemoet te komen ook aan die behoefte van raadsleden die er de hele dag zitten. De heer Moti, u wilt ook een duit in het zakje doen?

De heer **MOTI** (pvda). Ja, gewoon een suggestie of misschien is de heer Biljoen dan niet goed begrepen, het voorstel is inderdaad nu gewoon de dinerpauze te doen, maar dan na de dinerpauze niet te beginnen met de tweede termijn, maar eerst nog even een paar tweeminutendebatten te doen, en dan daarna het debat voort te zetten. Dat is het voorstel van de heer Biljoen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ja, dat snap ik mijnheer Moti. Tegelijkertijd, een agendaonderwerp openlaten voor een tweede termijn en een nieuw agendaonderwerp openen, is niet de gebruikelijke weg, in elk geval, dat gebeurt niet in deze raad. Ik heb het nog niet meegemaakt de afgelopen vijf jaar, laat ik het op die manier formuleren. Ik ben dan ook voornemens om het in stemming te brengen om ook de behoefte van de overige raadsleden af te tasten. De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja voordat u het in stemming gaat brengen, eigenlijk de vraag aan de heer Biljoen waarom hij dit voorstelt. Wat is de gedachte erachter, want dat maakt het iets makkelijker om een oordeel te vellen of dit nu slim of handig is om te doen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Becker.

De heer **BECKER** (vvd). Ja voorzitter, we schorsen straks voor de dinerpauze van een uur. Dan is ook voldoende mogelijkheid om te overleggen. Kan er dan niet gewoon hervat worden na de dinerpauze?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Even ja, wel een technisch punt dat de heer Van Drunen inderdaad naar voren brengt. Kan de heer Biljoen aangeven op welk punt

er nog nader overleg moet worden gepleegd zodat ook dat kan worden meegenomen in de afweging?

De heer **BILJOEN** (gl). Ja, zeker voorzitter. Om zo meteen met een antwoord te komen, moeten er een aantal dingen worden uitgezocht. Dat moet ik dus terugkijken en dat kan ik niet in tien minuten. Vandaar dat we vragen om een langere schorsing.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Kunt u meer duiding geven over waar u in de vervolgstappen naartoe wilt zodat wij ook de raad, wanneer ik de stemming voorleg, dat kan duiden?

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, ik heb u net proberen uit te leggen dat wij nog een aantal dingen moeten uitzoeken. Punt.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan zit ik even met een praktisch probleem. Mevrouw Verkoelen, u heeft nog een punt en daarna de heer Van Schaik.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Er moet nog wat uitgezocht worden. Dat gaan we niet op heel korte termijn doen, daarvoor hebben we even nodig. We kunnen ook zeggen: sorry, dan schorsen wij gewoon nog voor twee uur. Laat het nu gewoon lopen met andere agendapunten. Houd dit even aan, en we doen onze tweede termijn na twee, drie punten en dan hebben wij de informatie en kunnen we verder. Anders zetten we iets op spits waarvan ik denk: er moet gewoon nog iets uitgezocht worden. Ja, als het niet zo werkt, dan gaan we schorsen voor twee uur mijnheer Van Schaik.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Niet buiten de microfoon alstublieft. Niet buiten de microfoon. Laten we de discussie gewoon fatsoenlijk met elkaar in de microfoon voeren zodat we daar ook samen uit komen. Want het voorstel dat nu op tafel ligt is een voorstel om te schorsen zodat in elk geval de dinerpauze kan worden gebruikt om te overleggen. Dat is het voorstel dat ik in stemming zal brengen. Maar wat ik ook meegeef is dat er niet een agendaonderwerp open zal blijven en vervolgens verschillende debatten over andere agendapunten zullen plaatsvinden, we zullen één agendaonderwerp afronden. Na de dinerpauze ronden we dit agendaonderwerp af en dan zullen we de volgende agendapunten behandelen in de volgorde zoals we vanochtend hebben afgesproken met elkaar, ook omdat wij de wethouder hier in deze situatie ook willen laten weten wat er is besloten uit dat overleg. Ik denk dat u dat ook wel kunt begrijpen, dat dat ook fatsoenlijk is richting elkaar. Dus het voorstel dat nu in stemming zal worden gebracht is: schorsing met de dinerpauze, zodat overleg mogelijk is en daarna hervatting van het debat 'Behoud de tram' en een terugkoppeling over wat de heer Biljoen tijdens de schorsing wilde bespreken. Dat is het voorstel dat nu in stemming zal worden gebracht. Ik heb andere raadsleden ook de gelegenheid gegeven om hun visie hierop te laten, mevrouw Elfilali en daarna de heer Coşkun.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja, dank voorzitter, er moet me ook even iets van het hart. Want dit heeft ook te maken met elkaar iets gunnen. Er is een partij die om redenen vraagt, ik heb wat meer tijd nodig op een onderwerp dat zoals we al hebben gevoeld, de emoties lopen hoog op, dus laten we het niet onnodig complex maken. Dit zou ook gewoon zonder stemmen moeten kunnen, dat we gewoon zeggen: we gunnen het elkaar als raad. We gaan hierover verder praten vandaag, maar wel na allerlei andere agendapunten, zonder stemming.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja, ik zou dat willen onderstrepen, want technisch verzet zich daar niet zoveel tegen. De eerste termijn is geweest, we gaan eten. Dan doen we een paar andere onderwerpen, en als de informatie klaar is, want er zijn nogal harde woorden gevallen van beide kanten, dat moet wel opgelost worden denk ik. Ik denk dat dat goed zou zijn voor deze raad en voor het hele debat en voor deze vergadering. Dus na het eten gaan we verder met enkele tweeminutendebatten en zodra alles klaar is, ronden we dit debat af.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ja mijnheer Coşkun, ik heb u net aangegeven...

De heer **COŞKUN** (sp). Ja, het is niet gebruikelijk heeft u gezegd, maar het kan wel. Net zo goed als dat we de stemmingen pas aan het eind van de vergadering doen, terwijl het gebruikelijk is om het debat meteen af te sluiten met stemmingen. We hebben ooit besloten: dat doen we pas naderhand met een zogenaamd stemvenster. Dat hoeft niet.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dat hoeft niet, maar wat ook zeker gebruikelijk is, is dat op het moment dat er een schorsing wordt gevraagd, dat wij dat agendaonderwerp oppakken, het woord geven aan degene die de schorsing heeft gevraagd, zodat die zich kan uitlaten en zodat we verder doorgaan met dat agendapunt. En dat betekent afsluiten, dat betekent eventueel stemmen, dat zou kunnen betekenen dat er een motie wordt ingediend, maar dat zou ook kunnen betekenen dat er woordvoering plaatsvindt, maar dat agendaonderwerp wordt dan afgesloten voordat we met andere onderwerpen die op de agenda staan doorgaan. En ik hoor het verzoek van mevrouw Elfilali en ik begrijp dat ook zeker. Tegelijkertijd betekent dat ook van twee kanten uit dat we naar elkaar kijken en het voorstel kan ook zijn dat wij langer schorsen. Inderdaad anderhalf uur schorsen en niet één uur, maar dat betekent niet dat wij, en dan ga ik echt wel hier de streep trekken, dat wij niet een agendaonderwerp openlaten en vervolgens met andere onderwerpen doorgaan. Wij gaan dit agendaonderwerp na een schorsing behandelen en daarna de verzoeker van de schorsing het woord geven om zich daarover uit te laten. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50+). Ik wil u erop wijzen, u doet alsof het een precedentwerking is, maar anders ga ik dat wel even nazoeken in de pauze. Maar ik weet zeker dat wij nog niet eens zo lang geleden exact ditzelfde ook gehad hebben met de burgemeester. Die zei: dan houden we even de tweede termijn aan jongens en we doen dat op een ander moment. Het is geen precedentwerking. Het is echt niets bijzonders. En het gaat gewoon om de ruimte, we hebben gewoon wat meer tijd nodig. Dat is toch geen punt. En we willen de vergadering niet ophouden, dus pak even wat andere agendapunten. Niet meer en niet minder. Dat is de boodschap. En wat u zegt mag, maar dan ga ik even nazoeken in de pauze waar dat gebeurd is, want we hebben dat pas geleden met de burgemeester op een ander agendapunt ook gehad. En dan denk ik: laten we niet zo moeilijk doen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U hebt uw standpunt duidelijk gemaakt. Ik hoor u, tegelijkertijd geef ik aan dat er op dit moment een verzoek ligt om een schorsing waarbij lijkt te worden gehint op een vertrouwensvraag. Dat is wat aan de orde lijkt te zijn gesteld. De heer Biljoen heb ik de gelegenheid gegeven om zich daarover uit te laten. Dat heeft hij gedaan op een manier waarbij ik niet kan opmaken of dat wel of niet boven de markt hangt. Dat kunnen we niet op deze manier afkaarten. We moeten, lijkt mij, duidelijkheid hebben over hoe dit agendapunt verder zal worden afgewikkeld. Ik stel voor een schorsing van anderhalf uur. Ik kijk nog een keer naar de verzoeker van de schorsing. Mijnheer Biljoen, misschien dat u daar als laatste nog het woord op wilt voeren en dan brengen we het in stemming.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, dank. Kijk, wat mij betreft hoeven we hier niet over te stemmen. Volgens mij kunnen we er ook prima mee leven om deze ruimte te nemen. Maar dan wel met het gevaar dat we misschien tot de conclusie komen na het eten dat de tijd te kort was en dat ik dan alsnog om een schorsing moet vragen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Biljoen, wat ik voorstel is anderhalf uur schorsing waardoor u ook een halfuur extra krijgt boven op de schorsing die wij nu al hebben gehad, om de dinerpauze te gebruiken, maar daarnaast ook een halfuur voor uw overleg en dat lijkt mij in deze situatie over en weer waarbij we elkaar de ruimte gunnen en om overleg te voeren en ook om de wethouder hier de ruimte te geven om te kunnen reageren. Ik kijk naar de heer Biljoen, kunt u met anderhalf uur vooruit mijnheer Biljoen?

De heer **BILJOEN** (gl). Eén moment. Voorzitter, als ik ook zo rondkijk, wij hebben niet echt behoefte om hierover te stemmen. Wij kunnen hiermee leven.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Prima, dank u wel mijnheer Biljoen. Wij schorsen dus nu voor anderhalf uur. Daarna krijgt mijnheer Biljoen het woord om zich uit te laten over de reden van de schorsing. Ik schors voor anderhalf uur.

(De vergadering is geschorst.)

Notulen raadsvergadering

Notulen van de raadsvergadering van 22 juni 2023

Notulen van de raadsvergadering van 22 juni 2023 (avondzitting)

Voor de agenda wordt verwezen naar volgnummer 9

Voorzitter: mevrouw N.D.Z.R. Mohamed-Hoesein met dien verstande dat het voorzitterschap van 21.43 uur tot 22.20 uur, van 22.54 uur tot 23.20 uur en van 23.37 uur tot 00.00 uur is waargenomen door de heer B. van Schaik

Voor de presentielijst van deze vergadering wordt verwezen naar de ochtendzitting van deze vergadering.

Namens het college zijn tegenwoordig de heer R. Buijt, V.P.G. Karremans, heer R.A.C.J. Simons, de heer M.J.W. Struijvenberg, de heer T.B. Versnel, de heer E. Yigit, mevrouw C.M. Zeegers

Griffier: mevrouw I.C.M. Broeders, met dien verstande dat zij van 22.15 tot 22.20 is waargenomen door de heer A.C. de Bondt

Heropening

6.5 *Debat 'Behoud de tram', aangevraagd door de leden Moti, Biljoen, Coşkun, Verkoelen, Segers-Hoogendoorn en Elfilali - vervolg*

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik wil de raadsleden verzoeken om plaats te nemen. Ik wil de raadsleden verzoeken om plaats te nemen. Ik doe de laatste keer het verzoek aan de raadsleden om plaats te nemen, zodat we kunnen starten. Degenen die overleg willen voeren verzoek ik naar de koffiekamer te gaan. Dank u wel. De fractie van GroenLinks had gevraagd om een schorsing. Ik zie mevrouw Morkoç als enige aanwezig van de fractie, ik zou het zelf op prijs stellen als de heer Biljoen aanwezig was, maar mevrouw Morkoç, ik geef u nu het woord.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Dank u wel voorzitter. De heer Biljoen is niet aanwezig omdat hij in gesprek is en dat gesprek gaat waarschijnlijk nog een halfuurtje duren, dus we willen graag nog schorsen voor een halfuur en een schorsing mag altijd worden aangevraagd, voordat de VVD daar iets anders over zegt.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik geef het woord aan de heer Becker, daarna de heer Soytekin, daarna de heer Van Drunen.

De heer **BECKER** (vvd). Dan wil ik de heer Biljoen vragen om dat hier in deze raadzaal te komen uitleggen en ik ga niet akkoord met een verlenging van nog een keer een halfuur. We hebben 1,5 uur geschorst, we beginnen nu tien minuten later, er is geschorst voor 100 minuten, er wordt nu naar iets gezocht want er wordt een verwijt gemaakt. Ik vind het zeer kwalijk wat hier gebeurt, er wordt een verwijt gemaakt aan de wethouder, als dat verwijt zou kloppen dan had mijnheer Biljoen dat gewoon klaar liggen, maar er wordt nu naar iets

gezocht als een soort videoscheidsrechter, een soort VAR die achteraf even gaat kijken hoe het zit. Er is niks.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Uw standpunt is duidelijk, geen verlenging van de schorsing is uw standpunt. De heer Soytekin.

De heer **SOYTEKIN** (denk). Ja in aanvulling op wat de heer Becker zegt. Dit is een hele vreemde gang van zaken. Zo'n debat terugkijken, want dat is volgens mij de heer Biljoen aan het doen, zo'n debat duurt volgens mij vier uur, zo'n commissiedebat, dus wie zegt dat de heer Biljoen over een halfuur wel klaar is. Hij heeft helemaal niks gezegd, hij laat het een beetje boven de markt hangen wat nou precies zijn vragen zijn, hij laat in het midden wat precies zijn vragen zijn, hij heeft geen enkele vraag gesteld aan de wethouder over het punt waarop hij wil schorsen, niemand weet waar het over gaat, hij gijzelt hier de raadsleden en de wethouders, het hele college, om iets vaags waarvan wij niet weten wat het is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja voorzitter, de heer Biljoen heeft hier de zweem van een vertrouwenskwesitie over de raad geworpen en het feit dat hij na meer dan 1,5 uur nog eens een keer minimaal een halfuur, tenminste dat is dan nu het verhaal, nodig heeft, dat is gewoon minachting van de raad want tot hoe lang gaat dit circus duren.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Uw standpunt is duidelijk. Mijnheer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGRS-HOOGENDOORN** (cda). Ja ik kan me niet zo goed voorstellen dat dit een verrassing is want er is namelijk direct al voorgesteld 'dit gaat waarschijnlijk langer duren', er moesten inderdaad dingen nagekeken worden, dat heeft de heer Biljoen ook gewoon gezegd. Vandaar ook dat het voorstel kwam 'laat nou de vergadering daar niet op wachten, doe gewoon de andere punten, dan heb je tenminste de voortgang, kom er aan het einde van de avond op terug', dat is gewoon meteen al voorgesteld. Daar was de raad uiteindelijk niet mee akkoord en dan krijg je een verlenging van de schorsing. Op zichzelf is dit niet echt een verrassing eerlijk gezegd.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Maassen.

Mevrouw **MAASSEN** (d66). Ja voorzitter, ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat de fractie van GroenLinks zich niet goed heeft voorbereid op het debat dat we net hebben gevoerd. De heer Biljoen heeft in zijn eerste termijn een verwijt gemaakt en heeft geen vragen aan de wethouder gesteld en vraagt vervolgens 1,5 uur te schorsen. Ik vind dat echt ruim voldoende om uit te zoeken wat hij wil uitzoeken want hij is niet concreet geworden over waar hij precies naar op zoek is, dus geen steun voor dit voorstel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik heb de raad gehoord, mijnheer Becker, ik heb ook uw standpunt gehoord. Ik heb voor de schorsing de gelegenheid gegeven om inderdaad 1,5 uur te schorsen, daarvoor is ook al tien minuten geschorst, dat was inderdaad te weinig voor de fractie. Ik betrek daarbij wel de overweging dat ik de heer Biljoen tot twee keer toe heb gevraagd om te duiden waar het om gaat, zodat ook de raad zich daar een oordeel over kan vormen en er op dit moment te veel onduidelijkheid is. Een nieuw verzoek om schorsing waarbij nogmaals een halfuur wordt verzocht terwijl er kennelijk ergens het idee is dat het nog langer gaat duren, dat hoor ik de heer Seegers zeggen, maakt dat ik toch heel erg twijfel en dan toch niet akkoord kan gaan met in elk geval een halfuur want u maakt

het onduidelijk op het moment dat wij niet helder hebben waarvoor de schorsing dient en als duidelijk is wat daaraan ten grondslag ligt, kunnen we de schorsing wel of niet toekennen. Op dit moment te veel onduidelijkheid en daar gaan we niet een volgend agendaonderwerp mee starten. Mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Dank u wel voorzitter. Ik begrijp de onrust enigszins, maar er werd van tevoren gezegd 'we gaan schorsen met de mogelijkheid dat als we daarna terugkomen we meer tijd nodig hebben', dat is van tevoren met alle transparantie door onze fractie gezegd en dat is wat nu gebeurt.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ja dank u wel, uw standpunt is duidelijk. Tegelijkertijd hebben wij op dit moment al tot twee keer toe geschorst, wij kunnen niet blijven schorsen op het moment dat er een vertrouwenskwestie boven de markt hangt en er geen duidelijkheid over wordt verschaft. Ik heb al aangegeven dat we daar dan vervolgens over gaan stemmen, dat is door de heer Biljoen afgedicht door een nieuw voorstel, door akkoord te gaan met het nieuwe voorstel en dat tot zijn eigen voorstel te maken. Dus ik ga nu in stemming brengen...

De heer **COŞKUN** (sp). Voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Coşkun, als het over de schorsing gaat, daar hebben we nu al de beslissing over genomen dat het in stemming wordt gebracht. Ik luister naar de nestor.

De heer **COŞKUN** (sp). Dat is mooi, maar dan wil ik een nieuw verzoek doen tot schorsing want mij is net gevraagd, dat heeft ook te maken met informatie die door ons burgerraadslid in de commissie is gevraagd, daar is heel veel informatie gevraagd en ook heel veel informatie gekregen, van sommige informatie is toen gezegd 'die is niet beschikbaar', die blijkt naderhand wel beschikbaar te zijn. Nu is aan mij gevraagd om even naar beneden te komen om een en ander te checken. Ik weet dat er overleg is tussen ons burgerraadslid en de fractie, weet ik veel nog veel andere dingen ook, ik bemoei me daar allemaal niet mee, maar mij is nu gevraagd om even naar beneden te komen en daarom verzoek ik even om schorsing zodat ik even naar beneden kan gaan voordat we dit debat verder gaan. U kunt ook besluiten om even een ander onderwerp te doen, een tweeminutendebatje, kan, dan kan ik even naar beneden gaan. Ik verzoek gewoon nog even om een schorsing, zodat ik naar beneden kan gaan.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Coşkun, u vraagt schorsing om overleg te voeren, is dat op hetzelfde punt als waar de heer Biljoen al een schorsing over heeft gevraagd?

De heer **COŞKUN** (sp). Dat weet ik niet exact want ik weet niet precies wat zich allemaal afspeelt. Er is mij alleen gevraagd om even de vergadering te verlaten en ik zou dat wel leuk vinden, zeker als we dit onderwerp... Kijk, als u een volgend onderwerp gaat doen, kan ik zo weg, dan hoeven we niet te schorsen dan kunnen we gewoon de vergadering voortzetten, maar laten we gewoon even dit punt rusten tot ik terug ben, dan is de heer Biljoen waarschijnlijk ook terug en dan kunnen we dat netjes afhandelen voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Coşkun, ook u laat boven de markt hangen waarvoor u een schorsing vraagt en dat recht hebt u, maar tegelijkertijd als het hetzelfde is als waarover de heer Biljoen zich moet beraden, vind ik dat wel een heel moeilijke constructie.

De heer **COŞKUN** (sp). Nee, nee, nee, ik laat niks boven de markt hangen, ik heb gezegd 'het gaat om informatie die ons burgerraadslid heeft gevraagd in de commissie en ook schriftelijk, ook informatie heeft gekregen, maar waarschijnlijk niet alle informatie heeft gekregen omdat die niet beschikbaar zou zijn, die nu wel beschikbaar is. Ik weet niet alle precieze ins en outs, die moet ik even checken, dus ik laat niks..., het gaat puur om dat. Om die reden vraag ik schorsing, om dat even uit te zoeken en intussen kan de vergadering gewoon doorgaan, ik snap het probleem niet.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Coşkun dank u wel, uw standpunt is duidelijk. Als u verzoekt om een schorsing dan hebt u daar recht op in die zin dat u informatie tot u wilt nemen. We schorsen voor vijf minuten zodat u in elk geval naar beneden kunt gaan en daar de informatie tot u kunt nemen en dan hoop ik dat we na vijf minuten wel inhoudelijk met elkaar in gesprek kunnen.

(De vergadering is geschorst.)

Heropening

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Raadsleden, neemt u alstublieft plaats. Ik verzoek de raadsleden om plaats te nemen en ik vraag degenen die overleg willen voeren om naar de koffiekamer of de gang te gaan. Wij zijn geschorst. Nogmaals het verzoek om plaats te nemen. Er is een schorsing aangevraagd door GroenLinks en de heer Coşkun van de SP. Ik geef het woord aan de heer Biljoen als degene die de schorsing heeft aangevraagd.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter dank voor het woord. Ik wil hier toch even op reflecteren want ik zat hier net beneden, ik heb mevrouw Morkoç inderdaad gevraagd om wat uitstel, ik zag de emoties. Het is een emotioneel debat en ik wilde inderdaad een aantal zaken uitzoeken. Ik betreur het dat mijn collega's zich op deze manier uiten, maar goed dat terzijde. Ik heb om een schorsing gevraagd voorzitter en die werd eigenlijk veroorzaakt misschien wel door een deel van mijn tekst. In mijn tekst heb ik. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.)

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik heb de heer Biljoen het woord gegeven om in technische tijd toe te lichten waarom hij de schorsing heeft aangevraagd en om aan te geven of wij nu het agendapunt gewoon kunnen voortzetten. Mijnheer Biljoen, u hebt kort het woord om dat toe te lichten.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, dank. Ik heb in mijn tekst inderdaad ook aangegeven dat ik mij eigenlijk door de wethouder voorgelogen voelde. Het was een emotioneel debat, ik heb daarop gereflecteerd en misschien had ik die woorden niet moeten gebruiken, maar dat komt gewoon voorzitter omdat op basis van al die commissievergaderingen, technische sessies, een raadsdebat er iedere keer constant nieuwe informatie naar boven blijft komen. Zo hebben we het vandaag ook gezien voorzitter. De reden waarom ik om een schorsing heb gevraagd was om dingen uit te zoeken, feitelijke informatie te zoeken die moties gingen onderbouwen. De vertrouwenskwestie die nu ineens werd veroorzaakt, het is niet dat ik met de vinger wil wijzen, maar het is toch echt de heer Becker die zei 'denk dan aan een motie van wantrouwen', waarop ik heb gezegd 'ik wil alleen de beantwoording van de wethouder afwachten'. Ik zag ook hoe de wethouder zojuist reageerde op het feit dus dat... Nee ik wil dat toch... want ik vind het toch ook wel netjes om even naar wethouder Karremans te reageren want zoals hij ook heeft aangegeven zien wij elkaar regelmatig op informele basis en dit wil ik toch wel even uit de lucht halen. Dus daar wil ik toch wel op reageren. Mocht het

zo over zijn gekomen dat je daardoor het gevoel hebt gekregen dat ik echt zei 'je liegt', dat was niet mijn bedoeling. Het is een emotioneel debat en dat zie je ook in de raad, het is een emotioneel debat, maar waar het bij mij om draait, waar het bij de volledige oppositie om draait is dat we een debat voeren waarin niet de juiste informatie voor ons boven tafel komt. Dat is de reden dat ik om schorsing heb gevraagd.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). En de vraag, mijnheer Biljoen is natuurlijk: kunnen we doorgaan met dit agendapunt want u hebt om een schorsing gevraagd. Kunnen we doorgaan met dit agendapunt?

De heer **BILJOEN** (gl). Voorzitter, we kunnen doorgaan met de tweede termijn.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Voorzitter ik had natuurlijk ook schorsing aangevraagd, slecht vijf minuten, en die heb ik ook gekregen, waarvoor dank. Het schijnt dat u de verdubbelaar hebt ingezet, het zou dus elf minuten zijn geworden, maar voorzitter het komt ook een beetje... Ik had natuurlijk in april al gezegd 'dit is niet klaar voor raadsbehandeling, laten we hiermee stoppen, dit moeten we nog niet ter besluitvorming voorleggen' en vandaag is weer een bewijs dat het toch niet rijp voor besluitvorming is. We kunnen nu wel een tweede termijn gaan doen en dan weer een besluit nemen en over een paar weken gaan we het weer heropenen want het is niet de rijp, voorzitter. Ik blijf bij dat pleidooi maar ja, als de meerderheid van de raad denkt 'we drukken het door' en we gaan het over drie weken over lijn 7 hebben en dan over lijn 20 en dan over lijn 25, be my guest maar ik vind dat niet verstandig, dat moest ik toch nog even kwijt.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ja mijnheer Coşkun, dat was eigenlijk niet technische tijd, maar prima. Mijnheer Becker, u wenst het woord ook, het verzoek: kort.

De heer **BECKER** (vvd). Dank u wel voorzitter. Het siert de heer Biljoen dat hij tot inkeer is gekomen, maar wat in de eerste termijn werd gezegd, het verwijt van liegen door de wethouder, voorliegen, dat is een doodzonde, als wij als raad verkeerd worden voorgelicht. De heer Biljoen heeft dat misschien in de emotie van het debat per ongeluk gezegd, maar dat er dan vervolgens twee uur de tijd wordt genomen om te zoeken naar een smoking gun die er niet is, dat vind ik zeer kwalijk. Had op dat moment deze mea culpa gemaakt en gezegd 'in de emotie van het debat heb ik iets gezegd, voorliegen, dat neem ik even terug' want inderdaad als wat u zei waar was, had u een motie van wantrouwen... had u het klaarliggen. Had u een smoking gun, dan had u die motie van wantrouwen ingediend, maar dat hebt u niet gedaan. Laten we het hierbij houden, mijnheer Biljoen heeft zijn excuses aangeboden, tenminste zo beluister ik het, maar ik vind het wel zeer kwalijk dat er twee uur van onze tijd en van iedereen die meeluistert en van al die ambtenaren wordt genomen om op zoek te gaan naar iets wat er niet is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik wil hier geen uitgebreid debat over hebben want er hebben nu twee mensen een schorsing aangevraagd. De heer Becker is aangesproken door de heer Biljoen. Ik ga even de vraag stellen: is er behoefte aan een tweede termijn want degenen die schorsing hebben gevraagd, volgens de twee aanvragers van de schorsing kunnen we doorgaan met de vergadering en is er dus geen reden om dat nog langer uit te stellen. Mijnheer Van der Velden, u hebt een punt van orde.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ik denk dat u wel wat moet corrigeren want er was geen schorsing van twee uur, er was een afgesproken avonddiner, dat hebben we gedaan en daar

is een halfuur aan toegevoegd. Dus wat de heer Becker zegt is niet correct, er was geen schorsing van twee uur en het zou hem ook sieren, met zijn hele grote mond naar mijnheer Biljoen, om dat nu ook toe te geven.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Van der Velden, ik wil hier geen discussie ontlokken over het aantal minuten dat we hebben geschorst want anders gaan we ook op de inhoud met elkaar in discussie. Mag ik even het woord? Mag ik even het respect als voorzitter dat u niet door mij heen praat? Ook omdat u het in deze raad op dit moment niet heel erg gemakkelijk maakt, wil ik u ook verzoeken om in elk geval het respect voor de voorzitter wel te hebben wanneer ik aan het woord ben. Op dit moment zijn er twee personen die om schorsing hebben gevraagd, die hebben aangegeven dat wij verder kunnen met de vergadering en ik verzoek u om geen verdere duiding te geven van wat er is gebeurd. U kunt in uw eigen tijd reflecteren op het proces en de manier waarop en dan wil ik nu graag verdergaan met de tweede termijn van het agendapunt Debat 'Behoud de tram' en dan kijk ik de zaal in, zijn er sprekers voor de tweede termijn? De heer Segers.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja dank voorzitter. Er wordt hier voortdurend gesproken over een emotioneel debat, er waren meerdere pogingen van onder andere mevrouw Van Wifferen om het frame heel erg op de oppositie te leggen, alsof die het emotioneel maakte. Volgens mij is het emotioneel omdat het gaat over een publieke voorziening die openbaar vervoer heet en die, als het afgeschaald wordt, rechtstreeks Rotterdammers waar wij allemaal voor staan raakt en daarom is het emotioneel. Ik had al eerder afstand willen nemen van de poging van mevrouw Van Wifferen om dat frame op de oppositie te leggen, dan doe ik dat bij dezen. Ik vind het ook wel ingewikkeld dat de heer Becker nu net eigenlijk het laatste woord wil hebben in technische tijd om te zeggen 'gelukkig heeft de heer Biljoen zijn excuus aangeboden' want ik vind het nogal een grote broek om aan te trekken want wat me ook nog van het hart moet is dat dit allemaal extra emotioneel is geworden vanwege, we moeten het zeggen, toch nog één keer die term die term gebruiken van de heer Moti, de methode Becker, die de vorige keer is toegepast. De hele...Nee mevrouw de voorzitter, ik mag dit gewoon zeggen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Segers, ik ga even ingrijpen. Wij hebben met elkaar afgesproken dat we op de inhoud, zeker gelet op de discussie die gevoerd is, gelet op de emotie die door alle partijen wordt uitgesproken, ik wil u vragen om dat in uw bijdrage mee te nemen mijnheer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ik vind het tamelijk onterecht voorzitter dat u mij hierop aanspreekt. Ik ben degene die de tweede termijn hier begint, die bereid is om dit in spreektijd te doen, ik heb op mijn handen gezeten toen het hierover ging, ik ben volstrekt inhoudelijk en ik geef wel even wat extra duiding aan die emotie die in dit debat zit en dat is daarmee begonnen. Daarom ligt er nu ook de verdenking op de hele variant Lijn 8 die ook van een coalitiepartij komt en dat heb ik ook in mijn termijn verteld en als de heer Becker hier de laatste woorden wil in de technisch tijd dan doe ik het gewoon in mijn eigen tijd en dan zeg ik 'dat heeft het extra emotioneel gemaakt en dat is wat hier nu heel erg speelt' en nogmaals, er is een schorsing aangevraagd waarvan we wisten dat die waarschijnlijk langer ging duren. Daar is de raad in meerderheid voor gaan liggen en dat is niet de schuld van de mensen die die schorsing hebben gevraagd. Er is verder nu niks aan de hand, het debat is nu afgerond wat mij betreft, maar dit moet ook gezegd worden als er een frame op andere partijen wordt gelegd.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Seegers-Hoogendoorn, in reflectie op het proces. Daar heeft uw voorzitter ook de vraag aan de heer Biljoen voorgelegd

of hij akkoord kan gaan met dit voorstel en hij heeft het tot zijn eigen voorstel gemaakt. Dus daarmee meen ik dat uw punt dat u nu naar voren brengt eigenlijk niet meer geldig is op het moment dat de heer Biljoen zelf dat voorstel overneemt. Ik ben van mening en u met mij, dat we op de inhoud verder kunnen gaan en ik kijk even naar de heer Moti want die gaf inderdaad mij het verzoek of we de sprekersvolgorde van de indieners van het debat kunnen aanhouden en dat ga ik vanaf nu doen. Mijnheer Moti, aan u het woord. Was de heer Segers nog niet klaar met spreken, maar dan hebt u een interruptie van de heer Van Drunen. De heer Van Drunen, aan u het woord als interruptie op de heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja dank u wel voorzitter. Ik zou eigenlijk, niet letterlijk maar wel enigszins, de woorden van mevrouw Elfilali willen herhalen eerder in het debat, inmiddels een uur of drie geleden, om niet verder te gaan met elkaar verwijten te maken, 'ja maar hij deed dit en daarom deed ik dat', en gewoon door te gaan op de inhoud.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik nu het woord aan de heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, laten we dan inderdaad een poging wagen om in tweede termijn nog wel gewoon het debat terug te brengen naar de inhoud, hoewel ik wel moet zeggen dat dit debat echt niet fraai is geweest op een heel belangrijk onderwerp voor heel veel Rotterdammers, duizenden Rotterdammers die hun onvrede hebben uitgesproken tegen deze plannen en eigenlijk horen we dat gewoon dan serieus te nemen en serieus op de inhoud te bespreken en wat daarbij niet helpt zeg ik voorzitter, daar heeft de PVDA echt een heel ongemakkelijk gevoel bij, dat in dit hele dossier tijdens of na een debat ineens nieuwe informatie komt, dat is gewoon niet fraai. Ja, dat is wel zo mevrouw Van Wifferen, graag via de voorzitter, ik probeer net een beroep te doen om het netjes houden. We hebben dat gezien in het debat in april waar tijdens de vergadering pas duidelijk werd dat het voorstel dat het college al eerder had gedaan voor een vervangende bus in Hillegersberg helemaal niet zo vervangend bleek te zijn of bleek te kloppen als eerder in de stukken stond waardoor pas tijdens de vergadering de heer Becker met zijn methodiek kwam en een motie indiende die al was ingediend. Dat is gewoon niet fraai en we zien het nu ook bij dit onderwerp weer, bij tram 8. Hetzelfde patroon en ik sluit me aan bij de woorden van de heer Coşkun, dit wat we nu hebben meegemaakt kan misschien over twee tot drie weken ook bij tram 7 en tram 20 gebeuren en eigenlijk zou het gewoon het beste zijn als de raad de inhoud echt serieus neemt en echt luistert naar al die duizenden Rotterdammers die hun onvrede hierover hebben geuit en eerst alles goed uitzoeken voordat we een besluit nemen in de MRDH en daar wil ik het bij laten voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Moti. Ik geef het woord aan de heer Biljoen als de heer Biljoen het woord wenst. De heer Coşkun, u staat als volgende op de lijst.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja alleen even in technische tijd voorzitter, ik ben alweer twee seconden kwijt, want de wethouder heeft onze motie omarmd en vervolgens heb ik gezegd 'we gaan dat proberen in elkaar te vlechten, de motie van DENK en onze motie' want ze werden allebei omarmd en het is eigenlijk één onderwerp, lijn 8 behouden. Dus wij zijn er eigenlijk inhoudelijk uitgekomen, maar wij zijn er klaar voor, dus de motie SP/DENK over lijn 8 is klaar, alleen moet DENK nog zeggen of het klaar is zeg ik dan in technische tijd.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, ik vind het wel een rare manier om dat hier op tafel te gooien. Ik heb u duidelijk gezegd dat we daar nog over in overleg zijn. Wilt u echt dit gesprek hier gaan voeren?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik ga even...

De heer **COŞKUN** (sp) Moet ik een schorsing aanvragen voorzitter?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Coşkun, ik begrijp dat u in overleg bent met een andere partij om te kijken of de moties kunnen worden samengevoegd. U kunt een gewijzigde motie tot aan het stemvenster indienen, dus die mogelijkheid is er, ik geef het u mee. Dat was uw bijdrage mijnheer Coşkun, dan ga ik naar mevrouw Verkoelen als volgende indiener.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50PLUS). Ja dank u wel voorzitter. Voorzitter, ook ik onderschrijf de opmerking van de heer Coşkun dat het niet rijp voor behandeling is en wij als 50PLUS ondersteunen dat volledig. Kijk, het feit dat naar aanleiding van een motie, een zogenaamde motie, informatie boven water komt die eigenlijk aan de basis had moeten liggen van het besluit eerder maakt dat ik denk 'jongens, hebben we hier wel alles boven water getrokken?' Het is te gek voor woorden dat we er nu achter moeten komen dat bussen dan inderdaad niet beter zouden zijn en dat maakt voor 50PLUS dat wij zeggen wethouder hou het aan, ga richting de MRDH en zeg gewoon 'wij zijn er gewoon niet klaar voor, dit is niet wat we omarmen', simpel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U hebt een interruptie van de heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja dank u voorzitter. Mijn vraag aan mevrouw Verkoelen is: wat is niet rijp voor behandeling? Want ik zie geen raadsvoorstel hierbij staan.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50PLUS). Laat ik het anders zeggen, dan zou ik doorgeven aan de MRDH dat het voorstel van de MRDH om om te gaan zoals ze willen omgaan met ons tramnet gewoon niet geaccepteerd wordt op dit moment en dat Rotterdam wenst dat dit binnen de MRDH van tafel gaat.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mevrouw Verkoelen. De heer Segers-Hoogendoorn heeft al een bijdrage in de tweede termijn gedaan. Zijn er andere sprekers in tweede termijn? Mijnheer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Voorzitter, dan nog even heel kort wat laatste woorden, ik moet ook rekening houden met andere debatten die nog moeten plaatsvinden. Voorzitter, ik wil dan toch nog heel even stilstaan bij de motie 'Samenwerken maakt sterker'. Ik heb niet voor niets de titel van de motie 'Samenwerken maakt sterker', ik doe nog steeds een dringend beroep op u als raad, collega's, om ook de moties, bijvoorbeeld de motie van het CDA, 'Handel bedrijven, behoudt lijn 7'... U hebt allen kunnen horen dat er in het Scheepvaartkwartier ontzettend veel mensen instappen en het zou dan onzinnig zijn om die lijn weg te halen. 'Tram 4 hou hem hier'. Lijn 21, de wethouder gaf aan 'het is een probleem van Schiedam', nou ja, het is een aangelegenheid van Schiedam. Volgens mij moeten we afstappen van het eilanddenken. We zitten er met zijn allen in, dus ik wil op u een groot beroep doen om in te stemmen met alle moties die helpen om tramlijnen intact te houden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Biljoen. Geen andere sprekers. Mijnheer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Ja voorzitter toch even in de tweede termijn want we zouden het bijna vergeten, we hebben natuurlijk een beetje een politiek gedoe hier in de zaal, maar het gaat uiteindelijk om de stad en we hebben ook met elkaar geconcludeerd: we schuiven allemaal een stuk op richting wat de stad eigenlijk heel graag wil. We hebben de tram in Hillegersberg gehad, we hebben nu opnieuw een tramlijn, ik denk dat we dat met elkaar moeten vaststellen. Die toon wil ik toch nog wel even benoemd hebben want dat is uiteindelijk waar het om ging, meer tram in de stad. Ik kijk ontzettend uit naar de motie waar wij straks over kunnen gaan stemmen en of dat nu een DENK/SP-motie wordt of een SP/DENK-motie, voor de stad maakt dat natuurlijk ook weer niet zo heel erg veel uit, ik zou zeggen de eerste indiener eerst. Maar goed, ik kijk uit naar die motie, ik ga daar ongetwijfeld voor stemmen. Ik dank de wethouder overigens voor de vraag. Ik had een aantal specifieke vragen en daar heeft hij antwoord op gegeven. Ik was het daar niet altijd mee eens, maar dat debat voeren wij nog wel eens met elkaar. Daar wil ik het even bij laten.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Vonk. Zijn er nog andere sprekers? Mevrouw Rehim Zadeh.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja voorzitter, ik zal de raad niet vervelen met wat ik vandaag al 10.000 keer heb uitgelegd over hoe het proces is gegaan, ik denk dat ik wel duidelijk ben geweest en daar mag iedereen natuurlijk hier iets van vinden, maar wat voor mijn fractie in ieder geval belangrijk is, is dat we op de een of andere manier er in ieder geval voor hebben gezorgd dat Delfshaven bereikbaar blijft. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik het woord aan de wethouder. Wethouder Karremans.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja dank u wel voorzitter. Ik had mijn spullen al gepakt, die doos kan weer terug naar mijn kamer. Het eten was overigens erg lekker, dus we hebben de schorsing goed kunnen gebruiken. Nee, het is hartstikke prima. Ik denk dat het een... Wat ik in mijn eerste termijn al zei, het is helemaal niet gek dat hier heel veel emotie bij zit, dat zit er bij mij, dat zit er bij heel veel mensen in de stad, dus dat is niet gek. Eén ding weet ik zeker, alle 45 strijden aan dezelfde streep als het gaat om het belang van de stad. Het hart zit op de goede plek, dat weet ik ook, van iedereen, every single one. Ik mag geen Engels gebruiken van de heer Van der Velden, iedereen in deze raad. Laten we dat alsjeblieft als conclusie van dit debat zien. Ik hoop niet dat het een soort Rotterdam The Hague Airport wordt, dat het elke keer weer terugkomt, maar voor nu zo voldoende, dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan sluit ik de beraadslaging op dit punt. Er ligt geen besluit aan ten grondslag.

7. TWEEMINUTENDEBATTEN

7.1 *Het jaarverslag 2022 en de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling GGD Rotterdam-Rijnmond*

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan gaan wij door met het tweeminutendebat, het jaarverslag 2022 en de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling GGD Rotterdam-Rijnmond. Ik geef het woord aan de heer Verweij. Ik bemerk dat de wethouder nog niet in de raadzaal aanwezig is, dus ik zal schorsen

voor vier minuten tot de wethouder aanwezig is in de zaal en de heer Verweij zijn bijdrage kan doen in het bijzijn van de wethouder.

(De vergadering is geschorst)

heropening

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik heropen de vergadering en dan geef ik het woord... Ik verzoek de raadsleden plaats te nemen en dan ik geef het woord aan de heer Verweij.

De heer **VERWEIJ** (vvd). Goed voorzitter, dan gaan we verder met het hoofdprogramma. De tuberculose toeslag dat is een toeslag van € 650.000,00 die Rotterdam ieder jaar gaat betalen als deze GGD-begroting zo wordt uitgevoerd. De GGD wordt betaald door dertien gemeenten, elke gemeente betaalt een vast bedrag per inwoner, tussen de € 6,00 en de € 7,00 maar Rotterdam betaalt als enige gemeente daarbovenop een extra toeslag, de tuberculose toeslag. Die bedraagt € 650.000,00 en die is omdat in Rotterdam vaker dan in omliggende gemeenten tuberculose voorkomt. Die toeslag is wat de Rotterdamse VVD betreft ten diepste onrechtvaardig en onrecht maakt mij kwaad. Die is onrechtvaardig omdat wij in Rotterdam plaats bieden aan mensen die soms hulp nodig hebben, mensen in een kwetsbare positie en andere omliggende gemeenten rondom ons doen dat in veel mindere mate. Het kan niet waar zijn dat die andere omliggende gemeenten nu weigeren om hun verantwoordelijkheid te nemen en zoals is afgesproken gewoon volgens de evenredigheid bijdragen, van Rotterdam vragen dat wij € 650.000,00 per jaar extra betalen terwijl deze andere steden hun verantwoordelijkheid niet nemen. Dat kan niet waar zijn, daarom roep ik wethouder Buijt in een motie op om in toekomstige gesprekken over de GGD-begroting alles in het werk te stellen om deze tuberculose toeslag weg te heronderhandelen, zodat iedere gemeente zoals afgesproken een gelijk deel betaalt en Rotterdam niet ieder jaar weer zijn € 650.000,00 extra hoeft af te dragen. Dank u wel. En die motie dien ik in samen met mijn gewaardeerde collega, de heer Coşkun van de SP.

De heer Verweij heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. Weg met de tuberculose toeslag

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van 7.1 Het jaarverslag 2022 en de ontwerp-begroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling GGD Rotterdam-Rijnmond;

constaterende dat:

- de GGD Rotterdam-Rijnmond (GGD-RR) actief is binnen twaalf verschillende gemeenten binnen onze regio;
- de deelnemende gemeenten de GGD-RR financieren doordat iedere gemeente een bijdrage betaalt op basis van een vast bedrag per inwoner;
- op grond van artikel 25 van de Gemeenschappelijke Regeling GGD-RR het uitgangspunt is dat de kosten van de GGD-RR naar evenredigheid van inwoners moeten worden verdeeld over de gemeenten;
- de gemeente Rotterdam als enige gemeente een extra toeslag betaalt die verband zou houden met het bestrijden van tuberculose;
- de extra toeslag voor de gemeente Rotterdam oploopt naar een bedrag van € 648.960,00 per jaar;

overwegende dat:

- de tuberculose toeslag een inbreuk is op het uitgangspunt dat de kosten naar evenredigheid van het aantal inwoners moet worden verdeeld;
- de gemeente Rotterdam in vergelijking met andere gemeenten veel inwoners heeft die bijzondere zorg of aandacht nodig hebben, dat de gemeente daarvoor de financiële verantwoordelijkheid draagt, en dat andere gemeenten Rotterdam daar ook geen extra toeslag of bijdrage voor betalen;
- de gemeente Rotterdam in vergelijking met de andere gemeenten meer inwoners heeft die op of onder de armoedegrens leven;
- de tuberculose toeslag niet rechtvaardig is en afbreuk doet aan de onderlinge solidariteit binnen de gemeenschappelijke regeling GGD-RR;

verzoekt het college om:

- in toekomstige gesprekken met betrekking tot de financiering van de GGD-RR in te zetten op het afschaffen van de extra tuberculose toeslag die Rotterdam nu nog moet betalen;
- de uitkomsten van de gesprekken te rapporteren aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. E.P.J. Verweij en T.S.J. Coşkun

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Verweij. Ik kijk de raadzaal in, zijn er andere sprekers op dit onderwerp? De heer Akhatab.

De heer **AKHATAB** (denk). Ja dank u voorzitter. Voorzitter, het is duidelijk dat het geen simpele taak is om een gezondheidsdienst als de GGD te besturen. Het vereist niet alleen kennis en ervaring, maar ook doortastendheid en vooral toewijding aan het welzijn van onze gemeenschap. Ik wil daarom van deze gelegenheid gebruikmaken om mijn respect en waardering uit te spreken voor iedereen die betrokken is bij de GGD, van het managementteam tot de gezondheidswerkers op het terrein die dag in dag uit ons welzijn waarborgen. Voorzitter, één vraag aan de wethouder op het punt van de meerkosten van de meerjarenbegroting. Als deze extra kosten noodzakelijk zijn om de basisdiensten van de GGD te waarborgen dan is het onze verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat deze middelen beschikbaar zijn. Om de kwaliteit en de continuïteit van deze zorg te waarborgen, is de stijging van de vaste inwonersbijdrage van € 6,23 in 2023 naar € 8,45 per 2024 voorgesteld. Ik zou graag van de wethouder willen horen welke specifieke kosten voornamelijk verantwoordelijk zijn voor deze stijging. Dat was het, dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Zijn er nog andere sprekers op dit onderwerp? Dan geef ik het woord aan de wethouder, wethouder Buijt.

De heer **BUIJT** (lr) (wethouder). Ja dank u wel voorzitter en nog excuus vanaf mijn kant, maar ik ging weg toen de tweede termijn nog bezig was en toen moest de wethouder nog komen. Ik ging even naar het toilet en ik kwam terug en toen was het debat afgelopen. Dus het was een versnelling die ik niet had voorzien, maar nogmaals excuses daarvoor. Ik heb de motie van mijnheer Verweij nog niet hier, maar u hebt hem wel van tevoren aangekondigd. Dus ik ga er even van uit dat hij niet echt heel erg is veranderd, dan kan ik gewoon reageren. Ik snap uw verbazing en ook wel uw onvrede daarover, maar toch is het wel iets genuanceerder. We hebben inderdaad op alle fronten een evenredige verdeling waarbij het ongeveer 50% Rotterdam en 50% regio is met een bandbreedte van een paar

procent. Er is echter één uitzondering en dat is de tuberculose waarbij Rotterdam 75 tot 80% van de hele regio Rijnmond voor zijn rekening neemt. Dat is echt een substantiële afwijking van alle andere zaken die we met elkaar in de regeling hebben afgesproken. Die is in 2010 afgesproken en vanaf dat moment is daarop een uitzondering gemaakt. Daar heeft Rotterdam altijd mee ingestemd, dat is altijd zo geweest, dat wil natuurlijk niet zeggen dat dit tot in de eeuwigheid zo moet blijven, maar het zal niet meevallen om de regio op dit punt mee te krijgen omdat die kosten ook daadwerkelijk voor het overgrote deel in Rotterdam worden gemaakt. Om u een klein inzicht te geven, in 2022 waren er 6400 testen op tuberculose in Rotterdam tegenover 2200 in alle andere gemeenten samen, dat is bijna een verdeling drie vierde/een vierde. Op basis daarvan is deze afspraak gemaakt en vind ik hem ook op dit moment gewoon terecht, dus op dit moment kan ik uw motie niet omarmen. Het is wel duidelijk dat we deze cijfers gaan monitoren en als dat in de toekomst andere percentages oplevert dan vind ik het ook terecht, als dat richting de 60 gaat, dat we wel het gesprek aangaan, maar op dit moment is dit eigenlijk zoals het dertien jaar geleden is afgesproken en zoals het in ieder geval het komende jaar zal gaan.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Verweij.

De heer **VERWEIJ** (vvd). Voorzitter, tbc is een aandoening die ook vaak voorkomt bij mensen die uit het buitenland hier asiel komen aanvragen, mensen die uit Eritrea komen, daar komt dat vaker voor. Als wij als Rotterdam ermee instemmen dat wij deze extra rekening wel oppakken, geven wij andere gemeenten daarmee het signaal dat zij het beter niet kunnen doen. Als zij daaraan bijdragen, gaan ze namelijk extra kosten betalen, dan moeten ze aan die tbc-vergoeding bijdragen. Hoe reflecteert de wethouder op het idee dat deze toeslag dus als effect heeft dat andere gemeenten er financieel belang bij hebben om aan hun verantwoordelijkheid te ontkomen en dat Rotterdam, de stad met de grootste armoede, een zwaardere financiële verantwoordelijkheid draagt. Hoe reflecteert de wethouder daarop?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Wethouder.

De heer **BUIJT** (lr) (wethouder). Ja ik snap uw punt. We hebben op heel veel terreinen, niet alleen dit, maar we hebben op heel veel terreinen natuurlijk dat de regio minder verantwoording neemt dan Rotterdam, denk aan het aantal sociale huurwoningen, denk op andere fronten. Het klopt inderdaad dat de buitenlandse herkomst een belangrijke indicator van het aantal tbc-testen is, maar het heeft ook te maken met dat we hier de Rotterdamse haven hebben en dat er dus van heinde en verre hier mensen ook in de stad komen. Het is dus niet alleen maar op inwonertal en in alle eerlijkheid mijnheer Verweij, ik denk niet dat dit nou, tbc dat om enkele honderden testen zou gaan, een motivatie voor andere gemeenten is om hun verantwoording niet te pakken. Ik denk wel dat die op andere fronten heel duidelijk ligt. Dan hebben we het over maatschappelijke opvang, dan hebben we het over sociale huurwoningen. Daar kan ik me iets bij voorstellen, maar op basis van dit met relatief toch kleine bedragen denk ik niet dat dat een drijfveer voor de randgemeenten is om dit soort vestigingen tegen te houden. Ik wil nog de vraag van DENK beantwoorden. U vroeg aan welke zaken die kostenstijging wordt uitgegeven. Dat gaat om infectieziektenbestrijding, de GROP en crisisbeheersing en ondersteuning en beleidsvoorbereiding Bestuur Gemeenschappelijke Regelingen, dat zijn de drie factoren waardoor het tarief iets is gestegen. Dank u wel voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Is er behoefte aan een tweede termijn? Zijn er nog openstaande vragen blijven liggen? Nee, dan sluit ik de beraadslaging op dit agendapunt.

7.2 De voorstellen tot:

- a. vaststelling van de Verhuurverordening gemeente Rotterdam 2023;
- b. wijziging van de Algemene Legesverordening 2023

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Wij gaan door naar agendapunt 7.2, de voorstellen tot vaststelling van de Verhuurverordening gemeente Rotterdam 2023 en de wijziging van de Algemene legesverordening 2023. Ik geef het woord aan mevrouw Bruin.

Mevrouw **BRUIN** (lr). Voorzitter dank u wel en collega's. Het doet ons goed om te lezen dat we dankzij de motie 'Regeren is vooruitzien' van de PvdA, GroenLinks en Leefbaar Rotterdam tot een pilot in Carnisse zijn gekomen. In die motie is verzocht om, zodra de Wet goed verhuurderschap in werking treedt, met een pilot te starten in een Rotterdamse wijk en dat is de wijk Carnisse geworden, een wijk die ik goed ken en waar ik zelf ook heb gewoond. Voorzitter, ik houd het zo kort mogelijk. Er liggen twee raadsvoorstellen, de invoering van het onderdeel Verhuurvergunning Carnisse in de Verhuurverordening en een wijziging van de Algemene legesverordening 2023. Wat betreft de invoering van de Verhuurvergunning in Carnisse. Een mooi initiatief om vooruit te lopen met die pilot, dank aan de wethouder en de ambtelijke organisatie hiervoor. In de commissie BWB hebben we het er al over gehad en hebben we kunnen vaststellen dat de Verhuurvergunning wordt gekoppeld aan de verhuurder en daarmee op naam, dat het intrekken van de vergunning een van de opties is om malafide verhuurders te stoppen en dat woningcorporatie Woonbron als achtervang klaarstaat om gedupeerde huurders op te vangen. Verder zullen we samen met de VVD een motie indienen om een controlewijk tegenover de pilotwijk Carnisse te zetten en zullen we samen met de PvdA een motie indienen om de lessen die we gaan ophalen in de pilot te evalueren en te rapporteren richting de raad. Maar goed dan zijn we er nog niet. Wat betreft de wijzigingen over de leges hadden wij graag eenheidsprijzen gezien wat betreft de leges voor de vergunningen. Daarmee bedoel ik dat de Verhuurvergunning wat ons betreft net zo veel had mogen zijn als die voor de vergunning van de verkamering die ook bestaat en de laatste tip die ik nog kan meegeven, maar die heb ik ook in de commissie gegeven, kijk eens naar wat de gemeente Den Haag doet als het gaat om de verordening van leges. Verder wil ik het hierbij laten, dank jullie wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mevrouw Bruin. Ik geef dan het woord aan mevrouw Kockelkoren. Die gaat over. De heer Verweij.

De heer **VERWEIJ** (vvd). Ja voorzitter, ik houd het kort. De VVD is op zich niet tegen het idee om een keer te experimenteren met zo'n Verhuurvergunning, maar meten is weten, dan wil je wel zeker weten wat de effecten van die Verhuurvergunning zijn. Er gebeurt heel veel op de huur- en verhuurmarkt en om goed te kunnen controleren wat het effect van zo'n maatregel is, zoals ook bij medisch onderzoek, heb je eigenlijk een controlegroep nodig, een andere groep die lijkt op de eigenlijke groep, waarbij je dus niet die maatregel toepast, om te kijken wat het effect is van de maatregel die je wel toepast. Ik zou van de wethouder graag een toezegging willen horen dat zij naast Carnisse een andere wijk kiest die veel op Carnisse lijkt qua huurmarkt, laten we zeggen de Tarwewijk iets in die richting, en dat wij bij de evaluatie te horen krijgen hoe die wijk zich ontwikkelt, zodat we goed die vergelijking kunnen maken. Ik dacht dat ik een..., maar dat is niet zo, dan ga ik mijn punt afmaken. Als ik van de wethouder de toezegging krijg dat er een controlewijk wordt aangenomen en dat die bij de evaluatie wordt meegenomen, dan geen motie en zo wel dan ga ik samen met Leefbaar Rotterdam een motie indienen om dus inderdaad die controlewijk te benoemen, zodat we goed weten wat de effecten van deze maatregel zijn. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Verweij. Dan kijk ik naar de volgende op mijn lijstje. De heer Engberts u bent aangemeld, aan u het woord.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Ja dank u wel voorzitter. Wij zijn heel blij met deze stap en ook een compliment zowel aan de wethouder als aan alle mensen die hard werken om dit mogelijk te maken en dit is natuurlijk vooral goed nieuws voor de mensen in Carnisse die nu te veel betalen. We willen de lessen en de ervaringen uit deze pilot gebruiken voor de verdere implementatie van de Wet goed huren en verhuren en toekomstige wetgeving op dit brede terrein van goed verhuurderschap en daarvoor hebben wij samen met GroenLinks en Leefbaar Rotterdam deze motie.

De heer Engberts heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. Carnisse is pas het begin

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op donderdag 22 juni 2023, ter bespreking van 'De voorstellen tot: a. vaststelling van de Verhuurderverordening gemeente Rotterdam 2023; b. wijziging van de Algemene legesverordening';

constaterende dat:

- uit handhavingspraktijk in de wijk Carnisse blijkt dat bij meer dan 80% van de gevallen een te hoge huur wordt betaald;
- de gemeente Rotterdam gaat werken met verhuurdersvergunningen woonruimte in de wijk Carnisse middels een pilot om dergelijke mistanden te voorkomen;

overwegende dat:

- op 1 juli 2023 de Wet goed verhuurderschap in werking treedt;
- de Wet goed verhuurderschap net als de verhuurdersverordening als doel heeft om ongewenste verhuurpraktijken tegen te gaan;
- alle Rotterdammers recht hebben om tegen een fatsoenlijke prijs te huren in onze stad;

roept het college op:

- de lessen van de pilot Carnisse in te zetten bij de implementatie bij de toekomstige wetgeving goed verhuurderschap;
- hierover te rapporteren in Q2 2024;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. G.J. Engberts, A. Kockelkoren en V.A. Bruin

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel. Ik heb als volgende op het lijstje van sprekers staan de heer Van der Velden. Aan u het woord.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja dank u voorzitter. Wij zijn blij met deze verordening, hopelijk pakken we malafide verhuurders in Carnisse hiermee keihard aan. Wel maken we ons zorgen over wat er daarna gebeurt als de Wet betaalbare huur wordt ingevoerd en de vergunningplicht weer gaat vervallen. We vrezen dan een eigenlijk tandeloos meldpunt als de gemeente niet de nodige voorzieningen treft om de drempel tot melden te verlagen. Wij willen dat voorkomen en dat willen we doen met het oprichten van een proceskostenfonds. Er zijn goede voorbeelden, bijvoorbeeld in Amsterdam, van zo'n fonds en dekking hebben

we ook want er ligt nog € 1,1 miljoen op de plank van vorig jaar uit het programma Goed huren en verhuren en daarom hebben wij een motie en die is mede ondertekend door de ChristenUnie, PvdA en de SP.

De heer Van der Velden heeft de volgende motie ingediend.

Motie 2. Proceskostenfonds bij nieuw meldpunt voor huurders

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2022, ter bespreking van het voorstel tot vaststelling van de Verhuurverordening gemeente Rotterdam 2023;

constaterende dat

- de gemeente Rotterdam een meldpunt zal inrichten voor huurders van woonruimte, die zo signalen en klachten over ongewenste verhuurpraktijken kunnen melden;
- in 2022 zo'n € 1,1 miljoen euro is overgebleven van het budget voor het actieplan 'Goed huren en verhuren', dat is overgeheveld naar de algemene reserve;

overwegende dat

- meldingen over van alles en nog wat kunnen gaan, en die mogelijk wel over malafide verhuurpraktijken gaan maar lang niet altijd binnen de reikwijdte van de Wet goed verhuurderschap vallen;
- voor veel huurders de drempel om te melden hoog ligt, vanwege angst voor het wegvallen van bestaanszekerheid;
- juridische bijstand voor hun zaak in het vooruitzicht stellen zal helpen om zowel meer huurders bereid te krijgen te melden alsook de rechtspositie van huurders te verbeteren;
- de gemeente Amsterdam structureel bijdraagt aan een proceskostenfonds dat wordt beheerd door een externe stichting en is bedoeld huurders bij te staan in hun juridische strijd met malafide verhuurders;
- het proceskostenfonds deels is gekoppeld aan het lokale, reeds bestaande Meldpunt Ongewenst Verhuurgedrag;

verzoekt het college

- stappen te zetten om te komen tot een proceskostenfonds dat huurders bij het nieuw op te richten meldpunt bijstaat in hun juridisch geschil met malafide verhuurders;
- het overgebleven deel van het budget van 'Goed huren en verhuren' uit 2022 (zo'n € 1,1 miljoen) te gebruiken als dekking;
- de raad op de hoogte te houden van de voortgang;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R.T.J. van der Velden, T.J. Vonk, G.J. Engberts en T.S.J. Coşkun

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Van der Velden, u was klaar met uw bijdrage. Dan geef ik nu het woord aan de heer De Haan.

De heer **DE HAAN** (d66). Dank u wel voorzitter. De keren dat ik in het afgelopen jaar met Carnissers sprak of dat ik aanschoof bij de wijkraad daar stond er altijd op de een of andere manier het woondossier op de agenda of kwam dat om de hoek kijken want ondanks de frequente aanwezigheid van de burgemeester, een stadsmarinier en heel veel inzet is het woondossier in Carnisse een taaie. Ik ben dan ook blij dat die Wet goed verhuurderschap

ons nu ook beter de mogelijkheid geeft om daar harder op te duwen, daar steviger mee aan de slag te gaan en ook lof voor alle collega's hier in dit huis die zich daar nog eens extra mee hebben bemoeid en dat volhardend op de agenda zijn blijven zetten. Dank ook aan de wethouder om juist hier in Carnisse nu met deze Verhuurvergunning te starten want niet in de laatste plaats denk ik ook dat het een belangrijk signaal is naar de Carnissers dat die problemen serieus worden genomen en dat daar nu ook hopelijk een oplossing voor komt. Voor de Carnissers die overlast ervaren door al die woonexcessen, maar ook voor de Carnissers die gewoon voor een goed en normaal huurhuis willen gaan. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Zijn er nog andere sprekers op dit agendaonderwerp? Dan geef ik nu het woord aan de wethouder.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja dank u wel voorzitter en dank ook voor de bijdragen van iedereen en de steun. Dat is natuurlijk niet verrassend want u hebt zelf eigenlijk opgeroepen om hiermee voortvarend aan de slag te gaan, maar het is toch mooi dat we hier met elkaar eensgezind naar kijken. Dus inderdaad, per 1 juli gaan we aan de slag met die Verhuurdersvergunning en dat is goed nieuws voor de Carnissebewoners. Ik ga even alle vragen langs. Mevrouw Bruin van Leefbaar Rotterdam, dank voor de complimenten maar u hebt zelf natuurlijk ook aan de wieg van dit idee gestaan en u hebt inderdaad ook aangegeven hoe u naar deze Verhuurdersvergunning kijkt en hoe belangrijk het is dat ook de verhuurder daarvoor aan de lat staat et cetera. U geeft mij ook de tip om naar Den Haag te kijken om daarvan te leren en ik denk dat het altijd goed is om van andere gemeenten te leren. Dus dat gaan wij zeker doen, die tip neem ik ter harte. Dan de heer Verweij van de VVD. U vraagt aan mij om een controlewijk te kiezen waar we kijken naar de effecten, zodat we ook de effecten kunnen vergelijken met een andere wijk en dat ook mee te nemen in de evaluatie die we rond deze pilot gaan doen. Dat kan ik u in ieder geval toezeggen, dus die mag genoteerd worden en daar komen wij op terug bij de evaluatie, en die controlewijk. De PvdA, ook dank voor uw complimenten en ook namens de ambtenaren want het was echt een enorme klus om het allemaal goed te organiseren en het wordt ook nog een enorme klus want er komen natuurlijk een heleboel vergunningaanvragen en die moeten we allemaal goed en netjes verwerken. Dus dat zal inderdaad een behoorlijke kluit zijn maar tegelijkertijd staat iedereen daar ook helemaal gesteld voor en dat komt goed. U vraagt ook met uw motie 'Carnisse is pas het begin' om deze lessen goed om te zetten bij de implementatie van de toekomstige wetgeving en hierover te rapporteren. Dat doen we natuurlijk graag, ik denk dat dit dé manier is om met dit soort onderwerpen om te gaan. Dus wat mij betreft oordeel raad. De Partij voor de Dieren. Ook fijn om te horen dat de Partij voor de Dieren, dat was ook al duidelijk bij de commissie, echt achter deze pilot, deze Verhuurdersvergunning, staat en het eigenlijk zonde vindt dat die komt te vervallen op het moment dat de wetgeving van kracht is. Wel goed om te melden dat dan alleen het element huurprijs komt te vervallen en niet alle overige zaken die we met een verhuurdersvergunning mogelijk kunnen maken. Tegelijkertijd doen wij dit vooral voor de huurprijs, dus ik begrijp dat u dat zo ziet. Wat we in de commissie ook hebben besproken, is dat het op zich voor huurders mogelijk blijft om de misstanden kenbaar te maken bij de gemeente en dat de gemeente dan ook zelf nog kan handhaven en ingrijpen, dus dat de huurder daarbij nog wel de steun van de overheid kan invoeren. Tegelijkertijd geeft u aan 'zie ik daar toch liever een proceskostenfonds voor bij het meldpunt dat we in ieder geval wettelijk gezien ook gaan inrichten natuurlijk'. Dit fonds zal ik moeten ontraden omdat wij enerzijds een huurteam hebben dat al met die procesgang mensen helpt, de hele rechtsgang daar bijstand in verleent. Dus we hebben al die voorziening en daar gaan we mee door. U zegt ook 'ja maar financieel kan dat niet een knelpunt zijn want er is geld over en dat kunt u daarvoor inzetten'. U kunt ook in de Voorjaarsnota en de jaarrekening zien dat dit geld is teruggevloeid naar de algemene middelen zoals te doen gebruikelijk, dus dat geld is nu niet meer beschikbaar voor een dergelijk fonds. Uiteraard kunt u altijd in de

Voorjaarsnota kijken en met ideeën daarover komen, maar inhoudelijk gezien steun ik dit idee in die zin niet omdat wij daar eigenlijk al een voorziening voor hebben. Dat waren de vragen. Dank ook voor de complimenten van D66, maar ik denk dat ik hiermee alle vragen heb beantwoord.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel wethouder. Dan zijn wij hiermee aan het einde van dit agendapunt.

7.3 Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Het volgende agendapunt is agendapunt 7.3, het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven. Ik wil de heer Van Schaik verzoeken om de plaatsvervangend voorzitter te vervangen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Goedenavond. Dan heropen ik de vergadering met agendapunt 7.3, het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven. Ik heb als eerste op mijn lijstje staan mevrouw Mohamed-Hoesein. Aan u het woord.

Mevrouw **MOHAMED-HOESEIN** (denk). Voorzitter dank u wel. Het gebied heeft een uniek karakter door de rustieke uitstraling van het water. De historische achtergrond in dit gebied zorgt voor de ruwe Rotterdamse sfeer die behouden moet blijven. Er zijn veel mogelijkheden voor het realiseren van woonwensen in combinatie met de havenontwikkeling Merwehaven. Dit is een opbrengst van een inloopbijeenkomst over het masterplan en voorzitter, dit vat voor mij ook goed samen waar het om gaat, bouwen terwijl de identiteit van het gebied wordt behouden. In de nieuwe woonwijk komen meer dan 2500 huur- en koopwoningen in alle prijsklassen en maar liefst 60% van de woningen valt in de betaalbare segment. We moeten natuurlijk nog wel de uitwerking in de bestemmingsplannen afwachten, maar het aantal woningen dat wordt bijgebouwd die betaalbaar zijn voorzitter dat klinkt goed. De vraag hierbij is in welke gebieden volgens de wethouder de grootste vooruitgangen kunnen worden geboekt om de komende jaren flink door te bouwen en kan de wethouder een doorkijkje geven in hoe reëel het is dat we deze aantallen bouwvolumes zullen halen. Voorzitter, we vragen de wethouder optimistisch maar wel kritisch en realistisch te blijven en ons continu te informeren over de ontwikkelingen. Voorzitter, de wethouder wil niet alleen stenen stapelen. Een inclusieve en toegankelijke openbare ruimte in de Merwehaven draagt bij aan het plezier, maar zeker ook het comfort van de bewoners en om in die opgave ook een handje te helpen om de openbare ruimte toegankelijk en aangenaam te maken, dienen wij de motie 'Openbare faciliteiten in Merwehaven' in waardoor openbare faciliteiten zoals watertappunten en openbare toiletten gerealiseerd kunnen worden. Voorzitter, de motie.

Mevrouw Mohamed-Hoesein heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. Openbare faciliteiten in Merwehaven

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van agendapunt 7.3. Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven;

constaterende dat:

- volgens het masterplan Merwehaven ongeveer 60% van de buitenruimte in het te ontwikkelen ontwikkelgebied openbare ruimte wordt;

is van mening dat:

- openbare buitenruimte in het masterplan ruimte biedt voor het toevoegen van veel voorzieningen die een aangename en toegankelijke buitenruimte mogelijk maken;
- watertappunten en openbare toiletten makkelijk te realiseren zijn, maar van erg grote toegevoegde waarde zijn voor een openbare buitenruimte met voorzieningen;
- watertappunten en openbare toiletten behalve het verhogen van de kwaliteit van de openbare buitenruimte ook helpen bij de aanpak van problemen zoals zwerfafval en wildplassen in de buitenruimte;

verzoekt het college:

- in de uitwerking van de openbare ruimte van Merwehaven plaatsing van watertappunten en openbare toiletten mee te nemen;
- hierover te rapporteren aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. N.D.Z.R. Mohamed-Hoesein

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel. Dan ga ik verder met de heer Verhoef.

De heer **VERHOEF** (lr). Voorzitter, voor ons ligt het ambitieuze masterplan Merwehaven, een toevoeging van circa 2500 woningen waarvan 60% betaalbaar, 500 woningen in het sociale segment en 1000 woningen voor onze zorgmedewerkers, politieagenten en leraren, kortom voor de middenklasse in Rotterdam. Ik sluit mij aan bij de vorige spreker, dat ziet er goed uit. Het toevoegen van circa 2500 woningen betekent een flinke toename van het aantal bewoners in het gebied wat ook een grote wissel zal gaan trekken op de voorzieningen in de buurt, met name de steeds meer op de achtergrond rakende sport-, spel- en recreatiefaciliteiten waar bewoners gebruik van kunnen maken en die in de buurt zijn, we hebben het later deze avond er nog een keer over. In het masterplan lezen wij dat ongeveer 60% van het ontwikkelgebied openbare buitenruimte wordt. Dit biedt Rotterdam de gelegenheid om vol in te zetten op een groene buitenruimte, groen dat ook kan dienen als plek om te recreëren en voor sport en spel, voor de broodnodige ontspanning en om in een mooie en leefbare wijk te wonen. Om het college op te roepen om zo veel mogelijk in te zetten op een groene buitenruimte met daarin ruimte voor sport, spel en ontspanning dien ik hierbij ook de motie in 'Maak ruimte voor groen, sport, spel en ontspanning', waarin Leefbaar Rotterdam gesteund door Volt vraagt om dit mee te nemen in de verdere uitwerking richting bestemmingsplannen. Dank u wel.

De heer Verhoef heeft de volgende motie ingediend.

Motie 2. Maak ruimte voor groen, spel, sport en ontspanning

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven;

constaterende dat:

- in het masterplan Merwehaven gesteld wordt dat circa 60% van de buitenruimte in het ontwikkelgebied openbare ruimte wordt;
- in het nieuw te ontwikkelen programma aldaar circa 2500 woningen worden toegevoegd;
- dit op termijn een fors aantal nieuwe bewoners zal opleveren wat een flink beslag zal leggen op de voorzieningen in de omgeving;

overwegende dat:

- het toevoegen van groen in de buitenruimte van belang is voor de wateropgave en voor het tegengaan van hittestress in versteende gebieden;
- gezien het grote percentage openbare buitenruimte genoemd in het masterplan dit ruimte biedt voor het toevoegen van veel groen;
- een groene buitenruimte ook gelegenheid biedt tot recreatie, sport en spel en dat dit ten goede komt van de leefbaarheid in het nieuw te ontwikkelen gebied;

verzoekt het college:

- bij de inrichting van de buitenruimte in het 'programma Merwehaven' meer groen toe te voegen en hierin ruimte op te nemen voor sport, recreatie en spel;
- hierover een terugkoppeling op te nemen in de toekomstige stukken over dit masterplan;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M. Verhoef en I. Elfilali

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel. Dan ga ik verder met mevrouw Kockelkoren.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Voorzitter, 2500 nieuwe woningen waarvan 60% betaalbaar, enorm veel energie van makers, initiatiefnemers en gebruikers in het gebied. Wij zijn ontzettend blij dat dit plan een volgende stap krijgt, maar één ding missen wij nog, kavels voor coöperatief wonen M4H en wij vragen het college dan ook een Rotterdamse werkwijze van gronduitgifte aan coöperatieve woonvormen te ontwikkelen op basis van bewezen werkende voorbeelden en hiervoor ruimte te bieden in de eerste planfase van het Merwe-Vierhavensgebied. Verder zullen we nog een heleboel moties op coöperatief en collectief wonen van de ChristenUnie steunen.

Mevrouw Kockelkoren heeft de volgende motie ingediend.

Motie 3. Kavels voor coöperatief Wonen M4H

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven;

constaterende dat:

- in de gebiedsontwikkeling Merwe-Vierhavens 2500 woningen voorzien zijn waarvan 60% in het betaalbare segment;
- Rotterdam sinds enige jaren een actieplan coöperatieve woonvormen heeft waar zich veel enthousiaste Rotterdammers met initiatieven aanmelden maar telkens stuk lopen op onder andere het verwerven van een grondpositie;

overwegende dat:

- wooncoöperaties een vorm van betaalbaar wonen zijn die goed passen in het Merwe-Vierhavensgebied;
- met de gebiedsontwikkeling Merwe-Vierhavens wordt beoogd een bruisend divers woonaanbod te realiseren met ruimte voor lokale betaalbare (ontwikkel)initiatieven;
- coöperatief wonen een zeer bestendige betaalbare woonvorm is zoals we in Wenen hebben ervaren;
- in Amsterdam een manier van gronduitgifte is bedacht die het verwerven van een kavel ook mogelijk maakt voor wooncoöperaties via een inschrijving in een zogenoemde kaartenbak;

verzoekt het college:

- een Rotterdamse werkwijze voor gronduitgifte aan coöperatieve woonvormen te ontwikkelen op basis van bewezen werkende voorbeelden en hiervoor ruimte te bieden in de eerste planfase van het Merwe-Vierhavensgebied;
- deze werkwijze terug te koppelen aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. A. Kockelkoren en T.J. Vonk

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel voor deze motie. De heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Dank u voorzitter. Het thema werd al aangekondigd door GroenLinks voorzitter, coöperatief wonen. Als er ergens een kans in Rotterdam is om coöperatief wonen te realiseren dan is het hier, eindelijk zou ik willen zeggen. De grond is van de gemeente, we zetten maximaal in op betaalbaar wonen en we krijgen impulsgeld van het rijk. Daarmee is dit dé plek om al die mislukkingen uit het verleden voorgoed weg te vagen, maar helaas voorzitter wordt in de stukken slechts impliciet coöperatief wonen benoemd en wat ons betreft mag dat echt wel een stuk explicieter want volgens mij hebben we die stok achter de deur ook echt nodig om het dit keer echt tot een succes te gaan maken en daarvoor dienen wij een amendement in waarin wij die expliciete ruimte voor coöperatief wonen graag willen benoemen in het stuk. We dienen een motie in waarin we vragen om met een plan te komen hoe die coöperatieve woonvormen te realiseren en een motie om dan ook gelijk beheercoöperatieafspraken te gaan maken. Ik dien ze zo aan het einde wel in. Voorzitter tenslotte, met Volt dienen wij ook moties in voor de groennorm voor deze nieuwbouw en ook ruimte voor een voedselbos. Toen we nadachten over dat voedselbos, dat vonden we een ontzettend goed idee dus daar tekenen we graag op mee met Volt, dachten we hoe zit het eigenlijk met andere ruimtes die ook heel waardevol zijn, bijvoorbeeld de ruimte om elkaar te kunnen ontmoeten in zo'n wijk. Voordat je het weet bouw je die vol met wonen en werken en vergeet je ontmoeting en met name de ontmoeting waar bijvoorbeeld religieuze gemeenschappen heel graag gebruik van zouden willen maken. Wordt er in dit plan ook expliciet nagedacht over zo'n plek waar die ontmoeting mogelijk is, ook met name voor religieuze gemeenschappen, is onze vraag. Dank u wel.

De heer Vonk heeft de volgende moties en amendement ingediend.

Motie 4. Beheercoöperaties Merwehaven

"De gemeenteraad van Rotterdam bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven.

constaterende dat:

- er al jaren een brede wens in de stad en de gemeenteraad leeft om wooncoöperaties te realiseren;
- het coalitieakkoord 'Eén Stad' de ambitie om tot coöperatieve woonvormen te komen onderstreept;
- Het masterplan Merwehaven spreekt over 'innovatieve concepten om langdurige betaalbaarheid te borgen';
- de mogelijkheid bestaat voor corporaties om bewoners via beheercoöperaties het beheer over hun eigen woningen te geven;

overwegende dat:

- de beheercoöperatie nog geen grote vlucht genomen heeft in Rotterdam;
- Merwehaven een uitgelezen plek is om hier verandering in aan te brengen;

verzoekt het college:

- met de corporatie(s) die actief zullen worden in Merwehaven te verkennen of het oprichten van een of meer beheercoöperaties mogelijk is;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T.J. Vonk, A. Kockelkoren en I. Elfilali

Motie 5. Coöperatieve condities voor Merwehaven

"De gemeenteraad van Rotterdam bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven;

constaterende dat:

- er al jaren een brede wens in de stad en de gemeenteraad leeft om wooncoöperaties te realiseren;
- hiermee de mogelijkheid ontstaat om langdurig betaalbaar wonen te waarborgen in elk segment;
- het coalitieakkoord 'Eén Stad' de ambitie om tot coöperatieve woonvormen te komen onderstreept;
- het masterplan Merwehaven spreekt over 'innovatieve concepten om langdurige betaalbaarheid te borgen';

overwegende dat:

- het tot op heden nog niet erg wil vlotten met de realisatie van wooncoöperaties in Rotterdam;
- deze grote gebiedsontwikkeling in Merwehaven een uitgelezen kans is om de begeerde wooncoöperaties ook daadwerkelijk te realiseren;
- gezien de bouwcrisis wooncoöperaties wellicht een onverwachte zegen zijn om in crisistijd juist met vaart te kunnen bouwen;
- inmiddels elders ervaring is opgedaan met het gunnen van gronden aan coöperatieve initiatieven, al dan niet in erfpacht;
- het masterplan Merwehaven spreekt over het kunnen maken van een wooncarrière. Juist dat aspect krijgt in goed vormgegeven wooncoöperaties veel aandacht;

verzoekt het college:

- met een concreet voorstel te komen hoe het college in fase 1 een wooncoöperatie in Merwehaven mogelijk wil maken;
- dit voorstel te baseren op de coöperatieve condities zoals geformuleerd door Recht op de Stad en die door vele partijen zijn aanvaard en ondertekend;
- op basis van de resultaten in fase 1 de verdere ontwikkeling wooncoöperaties in Merwehaven vorm te geven;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T.J. Vonk, A. Kockelkoren en I. Elfilali

Amendement A. Ruimte voor coöperatief wonen in Merwehaven

"De gemeenteraad van Rotterdam bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven;

besluit als volgt [in te voegen in oorspronkelijk besluit]:

2. in fase 1 van de ontwikkeling van Merwehaven de ontwikkeling van ten minste één wooncoöperatie mogelijk te maken;
3. [Oude artikel 2. en de overige artikelen doornummeren]

w.g. T.J. Vonk, A. Kockelkoren en I. Elfilali

Toelichting

Als er een plek is waar coöperatief wonen kan slagen dan is het hier. De grond is eigendom van de gemeente, er is € 11 miljoen aan impuls geld beschikbaar, 60% van de te bouwen woningen komen in de categorieën sociaal en middensegment. Dat betekent dat er alle kans is om ruimte te maken voor deze woonvorm. Bijvoorbeeld op de Weense manier, waarbij in een grote gebiedsontwikkeling in deelontwikkelingen de afspraak gemaakt werd om van vier of vijf te ontwikkelen woongebouwen er tenminste eentje coöperatief te ontwikkelen. Zo wordt coöperatief wonen een vanzelfsprekend onderdeel van de gebiedsontwikkeling. Op basis van de lessen in fase 1 kunnen dan de volgende fasen worden ingevuld.

De moties en het amendement zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel voor uw set. Ze zijn alle drie ondertekent en maken deel uit van de beraadslaging op agendapunt 7.3. Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Dank voorzitter. Wij zijn heel blij met het masterplan en met de duurzaamheidsambities daarin, autoluw, veel ruimte voor innovatie en creativiteit, maar er is toch een aantal elementen dat we nog missen en zouden willen aanscherpen en daarom heb ik een aantal moties die ik aan het eind in één keer zou wil indienen. Allereerst over wonen. Er komen ongeveer 2500 woningen bij met ook als doelgroep kleine huishoudens. Wij zouden graag wat specifiekere benoemen dat ouderen en studenten straks ook verzekerd zijn van een woning en daarom dien ik graag samen met 50PLUS een motie in met een target voor studenten en senioren. Daarbij komt dat een nieuw gebied ook kansen biedt voor meer inclusiviteit en diversiteit. Nu is het zo dat in Rotterdam het aantal namen van straten en pleinen dat is vernoemd naar lhbtq+ en biculturele personen nog achterloopt, dus daarom dienen wij graag de motie 'Wonen zoals in Wenen' in, geïnspireerd op de reis die de commissie BWB in Wenen heeft gemaakt om te zorgen dat we daar ook een inhaalslag gaan

plegen. Wij zien het wel zitten als er in het nieuwe gebied een maakstraat komt of een plek waar jong en oud in aanraking kan komen met het repareren van oude spullen of kapotte spullen die zijn gebruikt zodat ze niet hoeven te worden weggegooid. Dus daarom dienen wij ook samen met de ChristenUnie de motie 'Maak een repaircafé in het M4H-gebied' in en last but not least, het werd al genoemd door de heer Vonk, een voedselbos. Bij de invulling van het groen missen wij nog één ding, namelijk een voedselbos en hoe mooi zou het zijn als dat er in dit gebied komt. We denken ook dat dit een positieve bijdrage kan leveren aan educatie en vergroening van de stad. Dus daarom dienen wij graag met de ChristenUnie een motie in om een voedselbos te realiseren in het M4H-gebied. Dank voorzitter.

Mevrouw Elfilali heeft de volgende motie ingediend.

Motie 7. Voedselbos in de Merwehaven

"De Gemeente Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van het agendapunt 7.3 Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven";

constaterende dat:

- een voedselbos opgebouwd uit eetbare planten, bomen en struiken gericht is op een duurzame voedselproductie dichtbij in de wijk;
- een voedselbos een positieve invloed heeft op de vergroening van de stad en de bodem;
- er een school in de Merwehaven wordt gebouwd en een voedselbos daarvoor een educatieve functie kan vervullen;

overwegende dat:

- de Merwehaven een duurzame, natuurinclusieve, groene stadswijk met ruimte voor bedrijvigheid wordt en een voedselbos daarin een goede bijdrage kan leveren;
- er in de Merwehaven sprake is van veel openbare ruimte en er is dus voldoende ruimte om veel groen op loopafstand te creëren;

verzoekt het college:

- de aanleg van een voedselbos mee te nemen in de plannen voor de Merwehaven;
- hierover te rapporteren aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. I. Elfilali, T.J. Vonk

Motie 8. Maak een repaircafé in het M4H-gebied

De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van het agendapunt 7.3 Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven;

constaterende dat:

- Rotterdam de ambitie heeft om in 2050 een volledig circulaire en schone stad te zijn;
- hergebruik en reparatie van spullen bijdraagt aan minder afval en vaak minder kost dan iets nieuw kopen en daardoor bijdraagt aan de 2050 doelstelling;

overwegende dat:

- in de Grondstoffennota 2023-2026 staat dat nabij de luchthaven Rotterdam The Hague Airport een Upcycle Mall wordt ontwikkeld;
- dit een plek wordt waar ook ruimte komt voor educatie en reparatie;
- een dergelijke plek in het M4H-gebied een goede aanvulling zou zijn voor het gebied zelf en de omgeving;

verzoekt het college:

- te onderzoeken of we een repaircafé een plek kunnen geven in het M4H-gebied, een plek waar Rotterdammers - jong en oud - uit de wijk en de omgeving in aanraking kunnen komen met het repareren van gebruikte of kapotte spullen, zodat deze spullen niet hoeven te worden weggegooid;
- hiervoor gebruik te maken van kennis en ideeën van organisaties en ondernemers uit de stad die bezig zijn met circulaire economie;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. I. Elfilali en T.J. Vonk

Motie 9. Straten zoals in Wenen

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van het agendapunt 7.3 Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven;

constaterende dat:

- de commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte op werkbezoek is geweest in de stad Wenen;
- in de Weense wijk Seestadt Aspern de straatnamen enkel vernoemd zijn naar vrouwen;
- we in Rotterdam een straatnamencommissie hebben;

overwegende dat:

- in Rotterdam nog steeds weinig straten en pleinen naar minderheden, in het bijzonder lhbtq+ en biculturele personen worden vernoemd;
- hierdoor erkend zou worden dat minderheden een belangrijke plek ingenomen hebben in de geschiedenis;
- een nieuwe kans ontstaat om met de woningbouw en de algehele ontwikkeling van Merwehaven een inclusiever stukje Rotterdam te ontwikkelen;

verzoekt het college:

- in te zetten op een inclusief, vernieuwend en groen nieuw stukje Rotterdam in de Merwehaven;
- bij de straatnamencommissie de wens uit te spreken meer straatnamen en pleinen te vernoemen naar minderheden, zoals lhbtq+ en biculturele personen;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. I. Elfilali

Motie 10. Een target voor studenten- en seniorenwoningen

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van het agendapunt 7.3 Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de

grondexploitatie Merwehaven;

constaterende dat:

- in Merwehaven 2500 woningen gebouwd gaan worden;
- in het masterplan Merwehaven beschreven wordt dat de nadruk van deze woningen zal liggen op starters, kleine huishoudens en ouderen;
- studenten buiten de scope van het masterplan zijn gelaten;

overwegende dat:

- er een groot tekort is aan woningen;
- studenten en senioren vaak niet meegenomen worden in de targets voor woningbouw;
- Merwehaven de potentie heeft om een nieuwe, hippe en gemêleerde stadswijk te worden waar plek is voor iedereen;

verzoekt het college:

- een target op te stellen voor studenten- en seniorenwoningen, zodat een gedeelte van de ongeveer 2500 nieuw gebouwde woningen gereserveerd zal worden voor deze twee groepen;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. I. Elfilali en P.J.H.D. Verkoelen

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel daarvoor. Dan heb ik op mijn lijstje staan de heer De Haan.

De heer **DE HAAN** (d66). Dank u wel voorzitter. 2500 woningen waar we over nog geen drie jaar de spade in de grond zetten, in een gebied met een roemruchte havenhistorie waar tot vandaag de dag vernieuwing en innovatie plaatsvindt en waar we starten met de bouw van de betaalbare woningvoorraad in een gebied dat in totaal zo groot is als het centrum en waar voor de komende jaren nog heel veel plek en misschien wel nog veel meer potentie ligt. Wie wil dat nu niet, D66 in ieder geval wel. Toen het centrum van Rotterdam herbouwd en opgebouwd werd, startten we op 18 mei met de opbouw, op 14 mei herdenken we het bombardement van de stad, de 18e mei staat voor het wederopbouwplan van Witteveen en wellicht dat we voor M4H ook zo'n dag in het leven kunnen roepen, bijvoorbeeld op 22 juni, de dag dat we het masterplan vaststellen, met één verschil, dat we de binnenstad van Rotterdam niet op een compleet tabula rasa starten, want als iets het gebied nu smoel geeft dan is het wel dat oude havencomplex en ik kijk er ook naar uit dat de poorten, de kades zijn helaas nu nog afgesloten, wellicht dat ze ook eens open gaan, zodat ik ook de Veem en de oude poortgebouwen, zeker op de Radiostraat met mijn eigen ogen kan zien. Met dank aan de dubbelbestemmingen, ben ik er tot op zekere hoogte ook wel gerust op dat we die waarden voor het gebied weten te behouden. Tot slot vanuit D66 ook nog een motie. We hebben al mooie voorbeelden voorbij horen komen van hoe we het gebied nog iets mooier, leuker en beter moeten en kunnen krijgen, ook van ons een kleine duit in het zakje want hoe mooi is het als we hier toch iets mee zouden kunnen doen, met die havenbekkens en met dat zwemwater. Een motie daarvoor samen met Leefbaar Rotterdam. Dank u wel.

De heer De Haan heeft de volgende motie ingediend.

Motie 11. Buitendijkse Borstcrawl

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van agendapunt 7.3 Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven;

constaterende dat:

- de motie 'Meer zwemwater in Rotterdam' met een ruime meerderheid is aangenomen in de vorige raadsperiode;
- veel mensen verkoeling zoeken in de warme zomermaanden;
- de metro naar Hoek van Holland Strand nu al een doorslaand succes blijkt;

overwegende dat:

- in het coalitieakkoord 'Eén Stad' vermeld staat dat we meer publieke sportvoorzieningen realiseren in de buitenruimte waar Rotterdammers gratis kunnen sporten;
- buiten zwemmen de recreatiemogelijkheden vergroot en daarmee de levendigheid in de stad;
- er veel voorbeelden zijn te noemen waar in steden wordt gezwommen met groot succes, zoals in het verleden onze havenbekkens en vandaag de dag in de publieke zwembaden in Kopenhagen;
- zwemmen als sport zeer veel positieve effecten heeft voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid;

verzoekt het college:

- in de volgende fase van het project de mogelijkheid te onderzoeken voor een buitenzwembad of zwemlocatie in het M4H-gebied;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T. de Haan en M. Verhoef

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Mijnheer De Haan, hij is niet ondertekend en er staan ook geen namen onder. Dan ga ik naar de achterkant en daar staat dat wel op. Ik wilde u even laten zweten. Dank u wel. Nee hoor, hij is in orde bevonden. Ik kon het me ook al niet voorstellen als mijn partij daarbij stond. Goed, dat gezegd hebbende, kijk ik rond in de raad of er nog andere... De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja een heel korte vraag aan de wethouder. Er is natuurlijk al jarenlang een beweging aan de gang, Mathenesse aan de Maas en ik vraag me af of die ook tevreden zijn met deze plannen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). De heer Van Dommelen.

De heer **VAN DOMMELEN** (vvd). Dank u wel voorzitter. Merwe-Vierhavens. De gemeente Rotterdam heeft met Merwe-Vierhavens echt goud in handen, een prachtig gebied voor wonen, werken en cultuur. Ik ben ontzettend blij dat we gaan beginnen met de Merwehaven, complimenten en ik zou tegen de wethouder willen zeggen, via de voorzitter uiteraard, ga zo door, pak door en pak ook door naar de andere delen van Merwe-Vierhavens. Tijdens de commissie hebben we het gehad over de culturele ondernemers die dit gebied hebben aangejaagd en begonnen zijn om dit gebied te maken tot wat het nu is. De wethouder heeft aangegeven met een placemaking plan bezig te zijn, daar ben ik blij mee, dat zou ik graag

zien en uiteraard het liefst op zo kort mogelijke termijn want ik zou graag willen weten hoe de wethouder deze cruciale ondernemers in dit gebied wil behouden. Toch blijft er iets in het raadsvoorstel hangen waar ik wel moeite mee heb en dat is de opmerking dat we de culturele ondernemers geen voorrang kunnen geven voor een andere plek vanwege Didam. U weet, ik heb Didam al veel te vaak gehoord, ik twijfel er serieus aan of Didam in dit geval van toepassing is en ik zou ook graag aan de wethouder willen vragen of we inzicht kunnen krijgen in hoe de gemeente in dit soort gevallen met het Didam-arrest omgaat. Dat was het voorzitter, dank u wel.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel. Ik kijk in de raad rond of er nog andere partijen zijn die het woord op dit onderwerp willen voeren. Ik zie dat dat geenszins het geval is. Dan gaan we kijken of de wethouder klaar is voor de beantwoording op de vele moties die ze op dit agendapunt heeft mogen ontvangen.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja dank u wel voorzitter. Ik heb nog niet alle moties binnen, maar ik denk dat dit gedurende mijn beantwoording wel goed komt, dus ik ga gewoon alvast beginnen. Dank voor alle complimenten voor dit masterplan en de uitwerking van de grondexploitatie. Het is inderdaad een traject dat al heel lang loopt, dat ook een ongelooflijk ingewikkelde gebiedsontwikkeling is. Tegelijkertijd denk ik ook dat we iets heel moois in handen hebben, om maar even de bijdrage van de VVD te citeren. Echt goud in handen, dat geloof ik ook en tegelijkertijd een hele ingewikkelde klus waar we samen met het Havenbedrijf, ook als we kijken naar het hele Merwe-Vierhavensgebied, mee aan de lat staan en het is mooi dat we nu deze mijlpaal hebben. Ik ga even alle vragen en opmerkingen van iedereen langs. Leefbaar Rotterdam, de heer Verhoef, dank voor de complimenten. O wacht even, ik moet even kijken. Dat waren mijn vorige aantekeningen, ik dacht 'alweer complimenten', maar dat was de Verhuurdersvergunning. We gaan over naar Merwehaven. Een spannende gebiedsontwikkeling, u zei het zelf ook al over dat behoud van de identiteit en toch ook wonen en groen toevoegen et cetera en u vraagt ook hoe we omgaan met de gebieden die we nu mogelijk maken. Het ruimtelijk raamwerk gaat over het hele gebied Merwe-Vierhavens en het bestemmingsplan dat nu ter inzage ligt gaat ook over het hele grote gebied, we hebben het nu over het masterplan van de Merwehaven en de grondexploitatie van fase 1 van die Merwehaven, dus het is wel een getrapt verhaal. Die fase 1 waar die grondexploitatie dus ook voorligt, dat is ook waar we gaan starten met die woningbouw en we zullen beginnen met wat kleinere tenders, in ieder geval in de eerste tender willen wij ook direct sociale woningbouw realiseren, zodat we met name die betaalbare bouw daar ook neerzetten en mogelijk maken. U vraagt ook om die aangename buitenruimte. Het is hier ook echt de bedoeling dat het een gebied is waarin het buiten goed toeven is met groen, sport en spel waar ook om werd gevraagd en u zegt ook watertappunten heel belangrijk te vinden, die faciliteiten. Nou dat doen wij graag, dus uw motie is oordeel raad. Dan de vragen van Leefbaar Rotterdam. U houdt ook een warm pleidooi voor die buitenruimte, groen, sport en spel, ontmoeting, dat heel belangrijk te vinden en dat we daar ook ruimte voor moeten maken in de uitwerking. Dat is heel goed mogelijk, dus dat doen wij graag en daarom ook oordeel raad voor deze motie. Dan GroenLinks. U zegt het een mooi plan te vinden maar nog net even coöperatief wonen hier te missen en u geeft ook aan, maak daarvoor kaders die een werkwijze voor de gronduitgifte realiseren en die direct ook hier in de eerste fase te implementeren. Dat vind ik een stap te snel. Het lijkt mij goed om, op het moment dat wij het hebben over de nota Grondbeleid, aan te geven hoe wij in die zin aankijken tegen coöperatief wonen, ook als het gaat om het grondbeleid, daar een werkwijze voor te ontwikkelen en dan pas te bedenken hoe we daarmee verder gaan en niet op voorhand daar al op voor te sorteren. Dus ik zou dat in zijn algemeenheid met u willen bespreken zoals we dat vaker hebben gedaan, hoe we omgaan met die coöperatieve woonvormen in het kader van het Grondbeleid. Dus daar wil ik niet op vooruitlopen, vandaar

dat ik deze motie ontraad. Dan ga ik over naar de ChristenUnie, u hebt een aantal moties over coöperatief wonen waarvan de eerste is motie 'Beheercoöperaties Merwehaven' en u vraagt met de coöperaties die actief zullen worden in Merwehaven te verkennen of het oprichten van een of meer beheercoöperaties mogelijk is. Mijn wedervraag aan u is of u het goed vindt als we van Merwehaven Merwe-Vierhavens maken. Tegelijkertijd kunnen wij best met de corporaties het gesprek voeren, dat doen we namelijk al, maar dat we ook nog echt even zoekende zijn naar wat we daar precies onder verstaan en dat goed uit te werken. Dus ik kan deze motie oordeel raad geven, maar op zich zou het mooi zijn als het in Merwe-Vierhavensgebied kan. Dus mijn wedervraag is of u daar zo meteen antwoord op kunt geven. Dan hebt u de motie coöperatieve condities voor Merwehaven. Hierbij zegt u met een concreet voorstel te komen om in fase 1 een wooncoöperatie mogelijk te maken, daarbij ook die condities van recht op de stad te hanteren en dat dan ook vorm te geven in de Merwehaven. Deze motie wil ik ontraden. Wij zijn in gesprek, niet alleen met de corporaties, wat ik net zei, maar ook met ontwikkelaars over hoe we coöperatief wonen vorm kunnen geven. Ik wil ook toezeggen dat we dat meenemen in de tenders die wij uitzetten als een van de criteria, maar dat is minder verstrekkend dan wat u zelf voorstelt en ik zou graag aan u willen vragen: kunt u met zo'n toezegging ook leven? Dan hebt u nog een amendement waarin u eigenlijk hetzelfde verzoekt en gezien wat ik eerder zei, ontraad ik dat.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). U hebt een interruptie van de heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Nou vooral een antwoord op uw wedervraag. Daar kan ik op zich wel mee leven, dat we zeggen, Oké, dan maken we er Merwe-Vierhavens van, ik begrijp dat dit een iets groter gebied is dan Merwehaven. Ik kan niet helemaal de consequenties daarvan nu overzien, maar ik geloof wel dat dit goedkomt. Ik ben allang blij dat we dit goed markeren. Ik ben eerlijk gezegd wel wat teleurgesteld dat u van die andere motie zegt niet en ook het amendement want juist het markeren... we krijgen allemaal zo weinig voor elkaar in Rotterdam. Andere steden halen ons links en rechts in op coöperatief wonen, waarom dan niet toch dat markeren. Dus ik ben eerlijk gezegd wat teleurgesteld dat we elkaar niet vinden in die andere motie en amendement, dus ik hou die andere motie ook overeind, ondanks uw toezegging, maar dat van Merwe-Vierhavens, dat dan wel.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Goed dank u wel. Dan denk ik dat we dat op die manier, ik weet niet helemaal hoe we dat administratief moeten verwerken, maar dat komt wel goed denk ik dan. Ik kan die toezegging over die tender laten staan want dat zijn we sowieso voornemens te doen, dus die houd ik echt gewoon overeind. Het is ons echt menens, ik wil ook maar even zeggen dat we ook in ons coalitieakkoord hebben opgenomen dat we wooncoöperaties mogelijk willen maken, dus er zit wel degelijk de intentie in om dit ook goed te realiseren alleen iets minder verstrekkend dan u precies voorstelt in uw motie. Dan D66. U hebt de motie 'Buitendijkse borstcrawl' om in de volgende fase van het project de mogelijkheid te onderzoeken voor een buitenzwembad of zwemlocatie in het M4H-gebied. Dat kunnen wij goed onderzoeken, dus deze motie kan ik oordeel raad geven. Dan de vraag van de SP, de heer Coşkun, over de mening van Mathenesse aan de Maas. Ik heb dat heel even uitgevraagd. Bij mijn weten, de gesprekken die ik had, was men positief over deze ontwikkeling, met name vanuit de gedachte dat het mensen van oud-Mathenesse ook heel veel kans geeft om een woning te vinden, te groeien of op een andere manier. Ik weet ook dat er vanuit oud-Mathenesse behoefte was aan coöperatief wonen en die wens was ook ondersteund door Mathenesse aan de Maas, dus in die gesprekken die ik met hen heb gehad was dat men dit zag als een kans voor het gebied. Dus ik heb geen ander signaal dan dat dit niet zo is. Dan de vraag van de heer Van Dommelen van de VVD. Dank ook voor uw aansporing om vooral snel door te gaan en de complimenten voor het gebied, ook die culturele as die het kan zijn en uw pleidooi voor de culturele ondernemers die daar zitten en

die dat gebied echt een boost hebben gegeven, op de kaart hebben gezet en dat het belangrijk is dat we die ondernemers koesteren en ook perspectief geven als we dat kunnen doen. Dus uw pleidooi daarvoor kan ik helemaal ondersteunen. Inderdaad, wij zijn aan de slag om te kijken hoe we eigenlijk met dat soort ondernemers wat beter kunnen omgaan omdat ze vaak zo veel voor Rotterdam en de Rotterdammers betekenen. U zegt ook te vallen over een zinsnede in het raadsvoorstel waarin vrij strikt staat dat er geen voorrang kan worden gegeven vanwege het Didam-arrest en u daagt mij uit om te komen met een brief, stel ik dan maar, met hoe wij daarmee omgaan zodat we daar ook even goed het gesprek over kunnen voeren in de commissie en ik ben het met u eens dat het goed is om dat ook in het debat, want dat hebben we eigenlijk nooit zo uitgebreid met elkaar besproken om dat te doen, dus dat zeg ik u graag toe. Zoals wij nu eigenlijk voornemens zijn om te gaan of eigenlijk de inzet om in te gaan dat je bij het Didam-arrest zegt dat je wel publiceert dat er een bepaald voornemen is en we een bepaald project eigenlijk mogelijk willen maken, maar dat je het Didam-arrest dan meer ziet als een gelijk speelveld te willen creëren zodat anderen daar ook kennis van kunnen nemen en mogelijk ook met een initiatief kunnen komen. Tegelijkertijd denk ik, die scherpste in hoe we daar precies mee omgaan, het is belangrijk om dat met elkaar in de commissie ook goed door te spreken. Dus die brief komt uw kant op en die toezegging zal ik doen. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dan geef ik nu het woord aan wethouder Karremans.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja voorzitter dank u wel. Twee moties, allereerst van Leefbaar Rotterdam 'Maak ruimte voor groen, spel, sport en ontspanning'. Compleet in lijn met ons coalitieakkoord, dus die kan ik omarmen. Dan de motie van Volt over de straatnamen. We hebben een Straatnamenverordening uit 2017, daar is ook helemaal de naamgeving van straatnamen in geregeld, namelijk in artikel 7. De motie roept mij op een briefje te sturen naar de straatnamencommissie om, als ik goed kijk, vooral straatnamen en/of pleinen te vernoemen naar vrouwelijke LBHTIQA+ of biculturele personen. Dat is wat de motie oproept. Nu zeg ik tegen mevrouw Elfilali, ja wij hebben al sinds de initiatiefnota Straatnamen, zet diversiteit letterlijk op de kaart van februari 2018, even geleden maar die is wel degelijk door de raad aangenomen, heeft de raad al verzocht aan de Straatnamencommissie, en dat doen ze ook, om in het vernoemen van straatnamen vrouwen en andere ondervertegenwoordigde groepen uit de samenleving daarin mee te nemen. Dus niet specifiek voor Merwe-Vierhavens of niet specifiek voor een nieuwe wijk straks in de oostflank. Dat is helemaal aan de Straatnamencommissie die dat doet en de initiatiefnota is al ingediend, aangenomen, wordt al werk van gemaakt. Dus ik ontraad die motie om die reden. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel wethouder. Ik kijk even of er een rondje onbeantwoorde vragen nog ligt. Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja dank voorzitter. Kan het zijn dat ik nog een aantal van onze moties niet heb horen langskomen of heb ik zelf niet opgelet?

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dat gaan we even onderzoeken.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Excuus, hij zat inderdaad nog in een stapeltje dat ik later kreeg, dus uw punt is helemaal terecht. Ik zie hier inderdaad de motie Voedselbos, dat klopt. De aanleg van een voedselbos mee te nemen in de plannen voor de Merwehaven, die moet ik ontraden omdat zo'n voedselbos echt een stuk kostbaarder is dan het buitenruimtebudget dat we daar nu voor gepland hebben, dus die moeten wij ontraden. Een

repaircafé in het Merwe-Vierhavensgebied. Dit is echt een gebied dat gaat over duurzaamheid en circulariteit in alle vormen en u zegt ook het M4H-gebied, dus dat is ook gelijk het grotere gebied, dat is denk ik heel goed. Dus dit kan ik oordeel raad geven omdat wij daar prima mee aan de slag kunnen gaan. Dan hebt u de target voor studenten- en seniorenwoningen. Die target doen wij eigenlijk niet per gebied, wij kijken echt over de hele stad hoe we dat het beste kunnen doen. Dus in dit geval zullen wij niet al die targets in dit stadium opnemen. Dus deze moet ik ontraden.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Ja, gaat uw gang.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja dank voorzitter. Misschien een verhelderende vraag over het voedselbos want de wethouder zegt dat het kostbaar is. Ik ben even benieuwd, ja om daar wat meer informatie over te krijgen, om wat voor kosten gaat het, waarom is het kostbaar? Het leek ons juist een heel goed idee om dat juist mee te nemen daar.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Wethouder.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Misschien is het de suggestie van een bos, dan denken wij toch wel aan iets heel groots bij een bos en daar is de ruimte dan ook niet voor en waar zou je dat dan moeten doen, je wilt ook sport en het spel. Een bos is in het onderhoud behoorlijk kostbaar.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Ja.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Het concept van een voedselbos is juist dat het niet een gigantisch bos is, daar zijn ook mooie voorbeelden van. Ik denk dat dit heel goed in het gebied zou passen en wellicht dat de wethouder daar nog eens met een andere bril naar wil kijken want ik denk dat er wat misvatting is over de grootte ervan.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Wethouder.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja daar hebben wij nu geen tijd voor en inzicht in, dus vooralsnog ben ik daar tegen. Het is ook iets wat in de verdere uitwerking van de buitenruimte aan de orde kan komen. In dit geval, het aanleggen van een bos is duurder dan de buitenruimtebudgetten die we nu beschikbaar hebben, dus ik moet deze motie ontraden.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja tot slot voorzitter, we hebben nog een hele avond te gaan. Ik zou het toch wel waarderen om even iets meer onderbouwing te krijgen van wat de wethouder zegt. Dus ik zou het op prijs stellen om toch even iets meer duiding te krijgen van de kosten en het antwoord dat ik krijg want ik kan het op deze manier nog niet helemaal volgen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Wethouder afsluitend.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). We kunnen geen kosten inzichtelijk maken want u zegt 'het gaat maar over iets heel kleins' of het is iets heel groots. U denkt aan iets groots en het is eigenlijk heel klein, dus het is een onvoldoende concreet uitgewerkt voorstel, daar kan ik nu natuurlijk geen financiële uitwerking van geven. De lijn is: we hebben nu geen bos voorzien in Merwe-Vierhavens.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Ik hoor die discussie, ik wil u ook meegeven omwille van de tijd dat u er denk ik vandaag niet uit gaat komen. Als u nogmaals een poging wilt doen, ik zie de heer Van der Velden na u ook nog staan, geef ik u nogmaals het woord.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja dank u voorzitter voor de coulance. Het gaat mij even meer om... De wethouder brengt het argument van kosten, dus kennelijk is er iets van een raming of is er nagedacht over de kosten, dus ik ben even benieuwd. Ik laat de motie juist heel open omdat het gaat om een masterplan, een visie voor een gebied. Het zou van meerwaarde kunnen zijn, maar als de wethouder het heeft over kosten en dat het daarom ontraden wordt dan ben ik toch wel even benieuwd, dan wil ik wel dat die informatie gedeeld wordt.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dat begrijp ik ook, maar de wethouder kan daar niet 1-2-3 antwoord op geven, op de kosten. De heer Van der Velden op hetzelfde onderwerp?

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja voorzitter. Ik ben het eens met mevrouw Elfilali en de wethouder geeft ook nog als argument dat het niet in het plan staat. Ja, een motie over een buitenzwembad staat ook niet in het plan en daar wordt ook een onderzoek naar gedaan, dat wordt door het college omarmd. Ja dan zie ik niet zo goed in waarom dit dan niet, met die redenering van de wethouder dat het niet in het plan staat.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Ja wethouder, als u afsluitend nog antwoordt en anders denk ik dat u misschien nog maar eens een keer in een later stadium met een kopje koffie bij elkaar moet gaan zitten in het bos om eruit te komen. Ik geef u afsluitend het woord.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). De motie rond dat zwemmen was om het te onderzoeken en deze motie is om het aan te leggen, dus dat zijn twee verschillende dingen en ik wil dat niet doen op het moment dat het niet concreet is, onvoldoende financieel onderbouwd, dus dat ga ik niet doen. Als u graag een bos wilt dan stel ik voor dat u eerst wat concreter bent in uw vraag, dat mogelijk ook met schriftelijke vragen aanvult, dan kunnen we dat goed uitzoeken, maar zo'n motie als deze ga ik gewoon echt ontraden.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Afsluitend.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Afsluitend. Ik ben best bereid, net al de andere moties, daar een onderzoeksmotie van te maken waarin er ruimte is om te kijken wat er nodig is voor een voedselbos in het gebied. Als de wethouder daarmee kan instemmen dan ben ik bereid mijn motie daarop aan te passen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Het is natuurlijk aan u om dat te willen, de wethouder geeft u ook de mogelijkheid om vragen te stellen, misschien wat meer tijd en wat meer ruimte. Als u een onderzoeksmotie wilt dan kan dat ook, dan wordt er vanavond over gestemd. De keuze is aan u, of u zegt 'ik ga voor vragen', wat langer de tijd, wat meer keuzes, of wilt u hem veranderen in een onderzoeksmotie en dan moet de motie worden veranderd en dan wordt hij vanavond alsnog in het stemvenster gezet. Aan u de keus, u mag het nu zeggen.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Voorzitter, ik zag de wethouder nog opstaan, dus ik ben even benieuwd naar wat het antwoord is en dan kan ik op basis daarvan een beslissing nemen.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ik stel voor dat eerst duidelijker wordt gesteld wat u bedoelt met een voedselbos want ook een onderzoek naar iets wat voor mij onvoldoende duidelijk is daar ben ik niet voor. Ik zou ook willen zeggen, we gaan het nog heel vaak over

Merwe-Vierhavens hebben, dit is niet het enige moment. We hebben nog een bestemmingsplan te gaan, we gaan nog met allerlei andere uitwerkingsplannen komen, dus er zijn nog legio mogelijkheden om zaken uit te zoeken en als voorstel in te dienen. Dus ik zou u toch willen vragen iets concreter te zijn in uw verzoek, dan kunnen wij ook kijken wat daar aan prijskaartjes bij past. Dus dat is mijn antwoord.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Het is aan u wat u wilt. Wilt u op dit agendapunt nu uw motie veranderen in een onderzoeksmotie of zegt u 'ik trek hem in en ik kom met vragen terug'?

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Voorzitter, als u het goed vindt ga ik daar heel even over nadenken en dan kom ik er in ieder geval vandaag op terug.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Er wordt mij ingefluisterd: als u dat voor de stemming in orde maakt dan komt dat goed. Dan de heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Nog even de veegronde. Er is geen tijd, maar het is technisch. Ik heb een vraag gesteld, als ik het antwoord gemist heb dan ligt het even helemaal aan mij, over ontmoeting in..., specifiek waar religieuze gemeenschappen gebruik van kunnen maken. Die vraag stond volgens mij nog open.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Wethouder. Ik snap het, u kreeg ineens heel veel moties tegelijk en er waren er een paar kwijt, dus dat gaat helemaal goedkomen.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) Ja inderdaad. Wij hebben referentiewaarden opgesteld en daar hebben we al vaker ook in de commissie over gesproken en dat geldt dus ook hier, dat ontmoeten een belangrijke functie is in iedere wijk, dat we ook kijken naar sport, spel, al die zaken meer, die zaken die voor een mensenleven heel belangrijk zijn om prettig te wonen. Dat wordt ook in de referentiewaarden meegenomen en bij nieuwe ontwikkelingen implementeren we dat ook. Dus dat geldt ook voor dit plan.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel. Dan kijk ik of er nog behoefte is aan een tweede termijn. Is er niet, het is een tweeminutendebat, klopt. Dan geef ik de voorzittershamer over aan mevrouw Mohamed-Hoesein.

6.5 Debat 'Behoud de tram', aangevraagd door de leden Moti, Biljoen, Coşkun, Verkoelen, Segers-Hoogendoorn en Elfilali - vervolg

De heer **COŞKUN** (sp). Voorzitter, kan even in technische tijd iets?

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Even een motie indienen.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja, even in stereo.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Luister, maar deze samenwerking en vooral de stoel waar u op zit, u kruipt steeds dichter richting DENK.

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Voorzitter, het kan dus wel.

De heer **COŞKUN** (sp). Ik heb getekend met een DENK-pen en mijn collega heeft getekend met een SP-pen. Dus het is een gezamenlijk... We willen hem in stereo op het blaadje leggen, samen zo. Kijk voorzitter, wat wilt u nou nog meer.

De heer Coşkun en mevrouw Rehim Zadeh hebben de volgende motie ingediend.

Motie 10. Tramlijn 8 behouden

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van 6.5 Debat 'Behoud de tram';

constaterende dat:

- bij de bespreking van het Plan Toekomstvast Tramnet van de MRDH op 13 april jl. de motie "Een (bus)lijn uitzetten voor Delfshaven" is aangenomen;
- in deze motie het college wordt verzocht een alternatieve, rechtstreekse busverbinding in het leven te roepen tussen Bospolder-Spangen-Tussendijken en het centrum, om de bereikbaarheid van het gebied te garanderen;
- uit beantwoording van de vragen die reeds aan het college gesteld zijn blijkt dat een alternatieve busverbinding over de Nieuwe Binnenweg naar Spangen lastig realiseerbaar, bovendien alleen mogelijk is met kleine(re) busjes en financieel vergelijkbaar uitpakt als het behoud van tramlijn 8 in Spangen met een iets lagere frequentie;

overwegende dat:

- de keuzes die gemaakt zijn voor de toekomst van het Rotterdamse Tramnet veel losgemaakt hebben in de stad;
- de bereikbaarheid van de stad, ook van Spangen en Delfshaven van groot belang is;
- het tramspoor in Spangen sowieso behouden blijft in verband met de bereikbaarheid van het Kasteel op wedstrijddagen van Sparta;
- de verkeersveiligheid met het behoud van tram 8 niet in gevaar komt;

verzoekt het college:

- in de BcVA van 5 juli a.s. als voorwaarde voor instemming met het PTT aan te geven dat in plaats van de in de door het college aan de MRDH gestuurde zienswijze alternatieve busverbinding, tramlijn 8 in Spangen te behouden in een lagere frequentie;
- te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de bereikbaarheid van de Nieuwe Binnenweg middels het OV alsnog te waarborgen, en op de marktdagen in Delfshaven;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. E. Rehim Zadeh en T.S.J. Coşkun

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Echt waar, ontroerend wat er gebeurt, ik moet er haast een traan om laten. Dank u wel. Motie 'Tramlijn 8 behouden', ik zie dat hij door het gelegenheidsduo ondertekend is en dat hij deel mag uitmaken van de beraadslaging. We zien hem straks terug in het stemvenster en dan zien we vanavond wat de uitslag wordt. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik kijk nog... Ik ben nog in afwachting van de gewijzigde motie en op dat punt zou ik graag van de fractie DENK en de fractie SP over de vorige moties die waren ingediend, de motie 'Tramlijn 8 behouden' van DENK en de motie 'Thuiswedstrijd in Spangen' van de SP, of u die moties intrekt. Mevrouw Rehim Zadeh, wilt u daarop reageren?

Mevrouw **REHIM ZADEH** (denk). Ja dank u wel voorzitter. We trekken de moties in en we dienen deze motie gezamenlijk in.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik wil graag van de SP horen of die haar eigen motie intrekt.

De heer **COŞKUN** (sp). Ik dacht dat we duidelijk waren met gezamenlijk, in stereo, gebruikmakend van het zilveren blaadje dat dan natuurlijk die anderen... Ze zijn in elkaar geschoven. Kijk bij het in elkaar schuiven sneuvelt er wel eens wat, dat zijn alle logo's van alle partijen. Ja, er staan nog maar twee handtekeningen onder, dat is dan het risico van samensmelten. De rest moet het zien of ze er voor stemmen of niet, ik weet het niet, we gaan het zien.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dus met die uitgebreide toelichting de heer Coşkun trekt u de motie 'Thuiswedstrijd in Spangen' in. Die zal dan niet in de stemmingslijst voorkomen en 'Tramlijn 8 behouden' van DENK Rotterdam zal ook niet in de stemmingslijst voorkomen. Dank u wel. Wethouder Karremans, aan u het woord.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja dank u wel voorzitter. Ik zou natuurlijk niet durven om deze liefdesbaby van DENK en de SP te ontraden, dus daarom ga ik hem omarmen.

7.4 Het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze naar aanleiding van de voorlopige jaarstukken 2022 en de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling Grondbank RZG Zuidplas.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan gaan we naar het volgende agendaonderwerp, het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze naar aanleiding van de voorlopige jaarstukken 2022 en de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling Grondbank RZG Zuidplas. Zijn er op dit agendapunt sprekers? De heer Moti aan u het woord.

De heer **MOTI** (pvda). Voorzitter, ik wil graag alleen maar een motie indienen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Moti, dat is een voorbeeld waar ik graag opvolging van zie. De motie 'Investeer in het openbaar vervoer' is een motie die niet bij dit agendapunt hoort. Mijnheer Moti, ik gaf u net een compliment. Zijn er sprekers op dit agendapunt? mijnheer Van der Velden, aan u het woord.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja dank u voorzitter. Voor de Partij voor de Dieren moeten water en bodem sturend zijn in de ruimtelijke ordening, dat vinden wij niet alleen maar dat vindt ook het kabinet en het kabinet zegt niet meer bouwen in de meest laaggelegen polders en deze polder is het laagst gelegen van Nederland. Daarom zijn wij tegen het vijfde dorp en daarom hebben wij een amendement om de zienswijze te herschrijven. Dank u wel.

De heer Van der Velden heeft het volgende amendement ingediend.

Amendement A. Water en bodem sturend in de Zuidplaspolder

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van het voorstel tot vaststelling van de Zienswijze Begroting Gemeenschappelijke Regeling Grondbank Zuidplas;

besluit:
navolgende zienswijze in te dienen:

"Geacht bestuur,

Het college van burgemeester en wethouders van Rotterdam bericht u dat op 22 juni 2023 de raad van Rotterdam besloten heeft niet akkoord te gaan met de door u aangeboden ontwerp programmabegroting begroting 2024 van de Grondbank RZG Zuidplas. Zoals bekend is het masterplan in mei 2021 door de raad van Zuidplas vastgesteld en op 1 juli 2021 zijn de bestuurlijke overeenkomst 'Ontwikkeling Middengebied Zuidplaspolder' tussen de gemeente Zuidplas, Provincie Zuid-Holland en de Grondbank en de koopovereenkomst tussen de Grondbank en de gemeente Zuidplas gesloten. Dit maakt de weg vrij voor gebiedsontwikkeling in de Zuidplaspolder. Alhoewel wij hebben geconstateerd dat de ontwerp-begroting 2024 geheel is gebaseerd op deze afgesloten overeenkomsten, staan we om andere redenen niet meer achter de gebiedsontwikkeling. De Zuidplaspolder is het laagste punt van Nederland. De gebiedsontwikkeling - realisering van het zogenoemde 'Vijfde Dorp' is allesbehalve water en bodem sturend, terwijl dat in dit tijdsgewricht wél zou moeten zijn. Als lokale overheid willen wij prudent omspringen met locaties dichtbij onze stadsgrenzen die belangrijk zijn voor buffering van overtollig water en als reservoir dienen in tijden van droogte. De Zuidplaspolder is daar uitermate geschikt voor. Onze nieuwe kijk op de gebiedsontwikkeling in de Zuidplaspolder getuigt van voortschrijdend inzicht en sluit aan op het kabinetsvoornemen water en bodem sturend te maken in ruimtelijke ordeningsvraagstukken. De gebiedsontwikkeling die de gemeenschappelijke regeling nastreeft, staat daar haaks op. We blijven ons constructief opstellen voor samenwerking over gebiedsontwikkeling op agrarische grond, teneinde de binnenstedelijke bouwopgave in onze stad te verlichten."

w.g. R.T.J. van der Velden

Toelichting

Water en bodem moeten sturend zijn in ruimtelijke ordening. Dit vinden wij en dit vindt ook het rijk, getuige het voornemen van de minister van Infrastructuur en Waterstaat om randvoorwaarden te scheppen voor de ruimtelijke inrichting van Nederland. Die schrijft op de website van de rijksoverheid, bij het aankondigen van het water-en-bodem-sturend beleid het volgende: "We willen niet meer bouwen op plaatsen die we later nodig hebben voor het bergen en afvoeren van water, zoals in de diepste delen van diepe polders (...)".

De begroting voor 2024 van de gemeenschappelijke regeling Grondbank Zuidplas koerst evenwel onverkort aan op gebiedsontwikkeling in het middengebied van de gemeente Zuidplas, in de Zuidplaspolder. Dit is het laagste gebied van Nederland. Om die reden wensen wij dat de gemeente Rotterdam bovenstaande zienswijze indient.

Het amendement is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Van der Velden. Andere sprekers? Geen andere sprekers, dan geef ik nu het woord aan de wethouder, wethouder Zeegers.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja voorzitter, ik moet het echt even lezen want ik heb hem namelijk niet eerder gezien, dus als ik even een paar minuten de tijd krijg.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Wethouder, dan schorsen wij voor enkele minuten.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Nee, nee, nee, ik ben heel snel klaar.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Tot 22.30 uur, twee minuten. U kunt als raadsleden blijven zitten want de wethouder gaat even het stuk tot zich nemen in de raadzaal.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Wat dit amendement zegt is de facto het doel van de grondbank niet naleven, namelijk niet bouwen in de Zuidplas, vijfde dorp, en dat is de reden dat wij wel in deze grondbank zitten, dus ik moet deze zienswijze ontraden.

7.5 De gevolgen van bestemmingsaanpassingen in de openbare ruimte met sport-, recreatie- en speelfaciliteiten

De **VOORZITTER**. Dan gaan wij naar het volgende onderwerp op de agenda, de gevolgen van de bestemmingsaanpassingen in de openbare ruimte met sport-, recreatie- en speelfaciliteiten. Op mijn lijstje als eerste spreker staat de heer Verhoef.

De heer **VERHOEF** (lr). Voorzitter, op 17 mei hebben wij in de commissie BWB eindelijk kunnen spreken over onze zorgen over het wegvallen van sport-, recreatie- en speelfaciliteiten in de openbare ruimte. Rotterdam is aan het veranderen, we hebben een opgave om stevig door te bouwen, en dat is ook goed, om onderdak te bieden aan bestaande inwoners en nieuwe inwoners in Rotterdam. We zien echter dat alle verdichting in Rotterdam ervoor zorgt dat er faciliteiten in de stad verdwijnen. De inzet van Leefbaar Rotterdam zal dan ook zijn: het woongenot van Rotterdammers mag nooit de dupe worden van onze woningbouwambities. We zijn er sterk van overtuigd dat dit ook de inzet is van het college en daarom waren we ook blij om te horen dat de wethouder bereid was om bij toekomstige plannen vast te leggen op welke manier wordt omgegaan met sport-, speel- en recreatievoorzieningen in een wijk, zo kunnen zowel de inwoners als de politiek beter controleren wat er met deze faciliteiten gaat gebeuren. Om het college hierbij een handje te helpen, dienen wij de motie in 'Laat zien waar die faciliteiten komen' want voorzitter, dat doen wij niet omdat wij er niet naar willen zoeken in de stukken en alle snippers zelf bij elkaar zoeken, maar dat doen we ook om onze inwoners beter mee te nemen in de plannen die worden gemaakt. Deze faciliteiten zijn voor hen namelijk ook belangrijk aangezien dit soort speelveldjes, volkstuinten of sportvelden de ruggengraat zijn voor de sociale cohesie in onze wijken, deze moeten we dan ook blijven koesteren. Sociale cohesie bereik je niet alleen maar door deze veldjes of faciliteiten altijd op straatniveau te faciliteren, wat ons betreft mogen we zodra er geen plek meer op de straten is om deze faciliteiten te plaatsen ook uitwijken naar de daken in de stad. Wanneer we steeds vaker platte daken in de stad terug zien, kunnen deze prima worden gebruikt om bijvoorbeeld een sportveld met een hek en een net eromheen te plaatsen. Daarom dienen we ook de motie 'Ga het dak op' in. We zijn benieuwd naar de reactie van het college hierop en hopelijk kunnen we inspelen op de beschikbare ruimte in Rotterdam. Dank u wel.

De heer Verhoef heeft de volgende moties ingediend.

Motie 1. Laat zien waar de faciliteiten komen!

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van 7.5: De gevolgen van bestemmingsplanaanpassingen in de openbare ruimte met sport-, recreatie- en speelfaciliteiten;

constaterende dat:

- de capaciteit van sport-, recreatie- en speelfaciliteiten in de stad onder druk staat als gevolg van de grote woningbouwopgave die Rotterdam kent;
- ruimte steeds schaarser wordt in Rotterdam;
- het opheffen of verplaatsen van sport-, recreatie- en speelfaciliteiten een gevolg kan zijn van een gebiedsontwikkeling;
- sport-, recreatie- en spelvoorzieningen van groot belang zijn voor zowel de fysieke gezondheid, het geestelijk welzijn als voor de sociale ontwikkeling van zowel jong als oud;
- in het coalitieakkoord 'Eén Stad' onder Sport staat vermeld 'Sporten en bewegen is belangrijk. Door beweging te stimuleren voor iedereen - jong, oud, en voor mensen met een beperking - kan het beroep op de zorg verkleind worden en de gezondheid worden verbeterd. Dit kan uiteindelijk ook kosten in de zorg voorkomen' én 'we zetten in op het behoud van sportvoorzieningen en sportverenigingen';

overwegende dat:

- veel inwoners het idee hebben dat de ruimte voor sport, spel en recreatie sterk afneemt vanwege gebiedsontwikkelingen;
- afstanden voor veel Rotterdammers naar hun sportvereniging of recreatie- en speelplek steeds groter worden;
- het daarom belangrijk is om per plan inzichtelijk te maken wat er met sport-, recreatie- en speelfaciliteiten in de openbare ruimte gaat gebeuren als er sprake is van een gebiedsontwikkeling die gevolgen gaat hebben voor deze faciliteiten;
- Rotterdammers het verdienen om deze faciliteiten "in de buurt" te hebben;

verzoekt het college:

- bij iedere gebiedsontwikkeling, ieder bestemmingsplan en elk raadsvoorstel, beargumenteerd vast te leggen waar weggevalen sport-, recreatie- en speelfaciliteiten in de openbare ruimte wel of niet gecompenseerd worden en/of waar deze naartoe verplaatst worden;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M. Verhoef

Motie 2. Ga het dak op!

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van de gevolgen van bestemmingsaanpassingen in de openbare ruimte voor sport-, recreatie- en speelfaciliteiten;

constaterende dat:

- (openbare) ruimte in bouwontwikkelingen steeds schaarser wordt;
- hierdoor sport-, speel- en recreatievoorzieningen vaak het kind van de rekening worden;
- dit ook druk legt op de leefbaarheid van de wijken, zeker in de wijken waar veel verdichting plaatsvindt;

overwegende dat:

- het thema van de Rotterdamse Dakendagen dit jaar 'Je kan het dak op!' is;
- de gemeente hierin onder andere zegt 'Platte daken bieden nieuwe, nog onbenutte ruimte';
- veel dakenruimte toch nog steeds onbenut blijft;

verzoekt het college:

- te onderzoeken of het mogelijk is om (buiten) sport- en speelfaciliteiten te realiseren op daken als de realisatie hiervan in de buitenruimte op straatniveau niet mogelijk is;
- dit te rapporteren aan de gemeenteraad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M. Verhoef, T. Kind, G.J. Engberts en E.P.J. Verweij

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel. Ik geef nu het woord aan de heer Segers-Hoogendoorn voor een bijdrage.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja dank u wel voorzitter. Bij de bespreking van dit onderwerp in de commissie kwamen we in een debat met elkaar waaruit bleek dat we eigenlijk... We hebben netjes die referentiewaarden, waar de wethouder eerder ook al naar verwees, maar dat we die eigenlijk helemaal niet in kaart hebben, dus dat die steeds wel daarbij worden gepakt op het moment dat sprake is van een bouwontwikkeling, maar dat we die eigenlijk helemaal niet in kaart hebben per Rotterdamse wijk en dat is op zichzelf heel vreemd, dat zorgt er ook voor dat, ook de wethouder niet denk ik maar zeker raadsleden niet, een inschatting kunnen maken bij een bestemmingsplan 'ja wij willen wel woningen, maar niet ten koste van alles want wonen is wel meer dan een dak boven je hoofd'. Daarom hebben wij met zijn allen nodig, en heb ik hier dus een motie die de wethouder enorm gaat helpen, dat die referentiewaarden van die voorzieningen per Rotterdamse wijk wel inzichtelijk zijn en dat die ook worden bijgehouden. Dat geeft ons ook de gelegenheid om, zoals de heer Verhoef net in zijn bijdrage al zei, om Rotterdammers ook beter mee te nemen bij ontwikkelingen in de stad. Dus bij dezen voorzitter wil ik de motie, ik geef toe dat de titel beter had kunnen zijn, 'Voorzienigheid voor voorzieningen' indienen. Dank.

De heer Segers-Hoogendoorn heeft de volgende motie ingediend.

Motie 3. Voorzienigheid voor voorzieningen

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van agendapunt 7.5: De gevolgen van bestemmingsaanpassingen in de openbare ruimte met sport-, recreatie- en speelfaciliteiten;

constaterende dat:

- er een grote nood is aan voldoende woningen in de stad;
- de realisatie hiervan een grote druk legt op ruimtegebruik;
- hierdoor het voorzieningenniveau onder druk kan komen te staan;

overwegende dat:

- wonen niet alleen gaat om woningen;
- prettig wonen primair samenhangt met een goed voorzieningenniveau;
- we geen integraal beeld hebben van de stad waar we die waarden wel en niet halen;

- we daardoor geen volledige afweging kunnen maken als we bijvoorbeeld bestemmingsplannen vaststellen en wijzigen;

verzoekt het college:

- per Rotterdamse wijk inzichtelijk te maken waar we wel en niet voldoen aan de vastgestelde referentiewaarden voor het voorzieningenniveau;
- dit ook inzichtelijk houden in de toekomst en het overzicht te laten meebewegen met ontwikkelingen;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R.G.C. Segers-Hoogendoorn, T. Kind, A. Kockelkoren, T.S.J. Coşkun en G.J. Engberts

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel. Zijn er op dit punt nog andere sprekers? De heer Verweij, aan u het woord.

De heer **VERWEIJ** (vvd). Voorzitter, dank u wel. Ten eerste alle steun voor de motie van mijnheer Verhoef met betrekking tot het dak op, die zou ik ook graag met een handtekening ondersteunen. Het tweede punt. Ik heb lang uitgekeken naar de brief van de wethouder omdat die verhouding tussen sport en wonen heel erg aan bod komt, bij elke sportvereniging die je bezoekt is die strijd heel belangrijk en waar ik eigenlijk had gehoopt op hele duidelijke harde fast rules, harde snelle regels, hoe die worden gemaakt, ben ik eigenlijk ook blij met het maatwerk dat de wethouder toepast. Je kunt eigenlijk niet in Excelbestandjes vatten wat voor soort sport bij een wijk past, is een wijk nou op zoek naar allemaal stoere apparaten voor krachttraining of is een wijk op zoek naar een soort trimbaantje voor de wat seniore bewoners? Dus ik wil de wethouder op het hart drukken om steeds dat maatwerk in de gaten te houden en ook altijd aan sportverenigingen duidelijk te communiceren of het nu uw of de verantwoordelijkheid van de heer Achbar is, wie nu eigenlijk die besluiten neemt want daar zijn heel vaak misverstanden over. Dus dat wil ik de wethouder nog meegeven.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Verweij. Ik had op mijn lijst als spreker aangemeld staan een spreker van Volt. Gaat dat voorbij? Het agendapunt 'De gevolgen van bestemmingsaanpassingen in de openbare ruimte met sport, recreatie en speelfaciliteiten'. Geen insprekers meer op dit agendapunt. Ik geef dan het woord aan wethouder Zeegers.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Dank u wel voorzitter en dank voor alle bijdragen en ook de nadruk die gelegd wordt op dat wonen zo veel meer is dan alleen een dak boven je hoofd, om de heer Segers maar eens te citeren. Het is inderdaad een prettige leefomgeving die belangrijk is, sport, spel, groen eromheen, voorzieningen et cetera en dat is ook wat we in onze omgevingsvisie ook de goede groei noemen en daarom ook bij nieuwe ontwikkelingen, zoals bij de oostflank Merwe-Vierhavens maar ook andere ontwikkelingen, altijd kijken het moet in balans zijn, dus die afweging moet altijd goed gemaakt worden. De oproep van de heer Verweij om daar maatwerk... en ook echt per gebied specifiek goed te blijven kijken denk ik dat dit een hele belangrijke is, die onderschrijf ik zeker want wat bij de een van belang wordt geacht, fitnessstoestellen in de buitenruimte, heeft men in een ander gebied juist ergens anders behoefte aan. Dus dat maatwerk te houden en ook de mogelijkheden, bij het ene gebied is meer mogelijk dan bij het andere, dat is altijd een keuze die je per gebied goed moet maken en een keuze die ook vooral wordt gemaakt op het moment dat je met nieuwe ontwikkelingen aan de slag gaat. Zo zitten wij er ook in met de

Omgevingsvisie en met die referentiewaarden om dat altijd op die manier goed op te pakken. Ik ga de vragen per partij langs. Leefbaar Rotterdam, de heer Verhoef, u gaf aan: laat zien waar die faciliteiten komen door dat ook echt expliciet te maken in die nieuwe plannen, bestemmingsplan, raadsvoorstellen, nou al die plannen die we hebben, wat valt er nu weg, wordt dat gecompenseerd en hoe dan want het zal niet altijd gecompenseerd worden, maar mogelijk soms wel. Wees daar in ieder geval transparant over zodat u als raad in de positie bent om daar iets van te vinden op het juiste moment. Ik denk dat dit een erg belangrijk gegeven is, dus dit is een goed uitvoerbare motie en wat mij betreft oordeel raad. Vervolgens vraagt u ook: ga het dak op. Het dak is een geliefd object in de gemeente Rotterdam, we willen ze vergroenen, we willen er zonnepanelen op en we willen er volgens u ook sport op. Dat is natuurlijk heel goed mogelijk. Ook daarvoor geldt natuurlijk dat niet ieder dak geschikt is, maar dat is natuurlijk iets wat we heel goed kunnen meenemen in het onderzoek hoe dat te doen. Dus ook uw motie is oordeel raad. Dan gaan wij over naar het CDA. U geeft aan 'het zit niet alleen bij toekomstige ontwikkelingen, maar ook bij de bestaande stad, hoe zit het daar met de voorzieningen?' Onder voorzieningen kun je zo ontzettend veel verstaan, we hebben bij de goede groei echt gekeken, voorzieningen zijn sport, spel, maar ook zorg, onderwijs. Dus het is een breed palet aan zaken wat je onder voorzieningen kunt verstaan. Het is een onvoorstelbaar grote klus om op voorhand voor heel Rotterdam inzichtelijk te maken waar precies welke voorziening nu zit. Dus die exercitie is dermate intensief dat wij daar niet... Het is nu niet mogelijk om dat te doen, dat is een te grote ambtelijke capaciteit. Daarbij vraagt u ook om dat als een soort sturingsinstrument te gebruiken en dat maakt het inderdaad heel complex om dat maatwerk dan ook toe te lichten. Dus in die zin, op het moment dat we met plannen komen, dan hebben we die referentiewaarden, dan maken we de zaken inzichtelijk en dat zou wat ons betreft een goede sturingsmethodiek zijn om met deze materie om te gaan.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U hebt een reactie van de heer Segers-Hoogendoorn.

De heer **SEGRS-HOOGENDOORN** (cda). Ja voorzitter, deze reactie van de wethouder verbaast mij enigszins. Kijk, we kwamen hierop door de ontwikkeling bij het tennispark Overschie bijvoorbeeld. Dat is een particuliere eigenaar van de grond waar zich een ontwikkeling afspeelt die mogelijkerwijs in het licht van voorzieningen helemaal niet wenselijk is. Daarom kwamen we ook in het debat toen erop, je zou eigenlijk al op het moment van een bestemmingsplanwijziging op die manier willen kijken. Natuurlijk kost dit ambtelijke capaciteit, maar dit gaat enorm helpen, dit gaat u als bestuurder enorm helpen want u hebt namelijk in kaart... Het zijn referentiewaarden, dus het argument dat u noemt, met permissie, er zijn zo veel voorzieningen, dat gaat eigenlijk niet op want er zijn duidelijke referentiewaarden, dus er is ook een duidelijke afbakening van waar je het over hebt. Deze motie gaat enorm helpen. Het is in principe een forse exercitie, maar een eenmalige exercitie om dat in kaart te brengen en vervolgens kun je het via bestemmingsplannen en ontwikkelingen in de gaten houden. Dus ik snap werkelijk niet waarom deze motie wordt ontraden vanwege te veel werk want dat is eigenlijk wat u zegt, we kunnen het wel beter doen, maar het is te veel werk.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Wethouder.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Zoals u het zegt, dat is eigenlijk de motie van de heer Verhoef van Leefbaar Rotterdam en dat geloof ik ook, op het moment dat we met een voorstel komen, dat je dan kijkt: hoe staat het ervoor, is dit een voorziening die we hier in de wijk kunnen missen of niet en hoe gaan we hem dan compenseren of niet. Dat is dat je het per plan bekijkt, maar nu op voorhand alle voorzieningen, ook op het gebied van zorg, sport

en spel, cultuur, dat allemaal in kaart te brengen en dat ook als sturingsinstrument te gebruiken terwijl er nog niet eens plannen zijn om iets met dat gebied te doen, is inderdaad een enorme administratieve handeling waarvan het nut te betwijfelen valt. Wat ik u wel kan zeggen is dat we wel in kaart hebben gebracht hoe het zit met sport en spel, een kaart van wat waar is. Dat hebben we wel in kaart gebracht, maar dat is alleen voor sport en recreatie, niet voor alle zorgvoorzieningen, dat niet.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). De heer Segers.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja voorzitter, dank dat u me nog even tijd geeft want ik weet dat ik geen tijd meer heb. Ik vind het nog steeds teleurstellend. Laat ik even terughalen uit de vorige periode, dat weet u ook nog als raadslid. Daar hadden we op een gegeven moment bijvoorbeeld een ontwikkeling met een supermarkt die eigenlijk helemaal niet wenselijk was, die een supermarkt in een andere wijk echt weg zou dringen. Daarvan zei de toenmalig wethouder ook 'ik had hier eigenlijk met het bestemmingsplan al op willen sturen', dus daar gaat het ook specifiek over, een nieuwe ontwikkeling is eigenlijk te laat want als je een bestemmingsplan vaststelt dan ga je ook al zeggen 'hier kan horeca komen en daar kan detailhandel komen' en dan wil je eigenlijk ook die voorzieningen in kaart hebben. Dus nogmaals voorzitter, deze motie helpt enorm en dat het een ambtelijke exercitie is, kan toch nooit een voldoende argument zijn om te zeggen 'weg met die motie', dit gaat enorm helpen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Wethouder.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ik denk dat we mogelijk langs elkaar heen praten. Op het moment dat wij met planvorming bezig zijn dan kijken we natuurlijk: welke voorziening is hier nodig en nuttig et cetera. Dan kijk je naar de situatie, maar het is in mijn beleving niet nodig om dat nu op voorhand al over de hele stad te doen. Dat is een enorme exercitie en ik denk altijd... Uitvoering is ontzettend belangrijk, dus als wij mensen werk gaan laten doen waarvan het nut te betwijfelen valt, vind ik dat zonde, het lijkt ons beter om die capaciteit in te zetten op projecten die daadwerkelijk waarde toevoegen. Vandaar dat ik zeg dat de uitvoeringslast te groot is en daarom ontraad ik deze motie. Ik ben het wel met u eens dat je op het moment dat je met nieuwe plannen komt, maar dat is dan ook de motie die Leefbaar Rotterdam heeft ingediend, naar de situatie kijkt en transparant maakt hoe je de afweging maakt. Dus vandaar.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Verhoef.

De heer **VERHOEF** (lr). Nog één vraag aan de wethouder. Ik hoorde u net zeggen dat er een overzicht van alle sport-, speel- en recreatiefaciliteiten is. Kunt u die de raad doen toekomen?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Wethouder.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Dat is natuurlijk een overzicht van wethouder Achbar, maar toen wij deze moties... heb ik natuurlijk met hem doorgesproken, net als met wethouder Buijt 'is dit allemaal mogelijk' en toen hebben we gekeken wat we allemaal wel hebben. Daarom dacht ik dit even in de raad te zeggen zodat u weet dat dit overzicht er is en dat wij u dat ook kunnen verstrekken. Dus dat is een toezegging

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel wethouder. De heer Kind?

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ik moet de vragen van de VVD nog beantwoorden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Wethouder, aan u het woord.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). De heer Verweij riep mij op vooral maatwerk toe te passen en ik denk dat dit een heel belangrijk gegeven is, dat heb ik net gezegd, dus dat zal ik zeker doen en ook de duidelijkheid bij wie moet je zijn voor locaties. Dat is primair de vakwethouder. Hoe werkt ruimtelijke ordening? Iedere vakwethouder, althans in de samenleving zijn er veel verschillende behoeften over hoe de stad eruit moet zien en heel veel mensen zijn op zoek naar ruimte. Dat is een gegeven, de ruimte is schaars. Dus de ruimtevraag komt van de vakwethouder en als we het ruimtelijk kunnen accommoderen dan zullen we dat doen, maar het is aan de vakwethouder om ook wel het oordeel te vellen of het wenselijk is om een bepaalde voorziening in de stad te realiseren. Dat is wel het loket voor sportvoorzieningen of cultuurvoorzieningen, welzijn, al die zaken meer. Het is de taak van de wethouder Ruimtelijke Ordening om te zorgen voor een goed ruimtelijk-ordeningsproces, dus dat het past in de puzzel zullen we maar zeggen en dat het ook financieel onderbouwd is. Dat is de taak die bij mij ligt, bij de wethouder RO, maar de vraag en de inzet om een bepaalde voorziening in de stad te realiseren ligt bij de vakwethouder.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Kind.

De heer **KIND** (volt). Excuses ik ben wat later, ik zou graag ook nog een motie indienen bij dit agendaonderwerp. De motie heet 'Met spoed een groennorm bij de nieuwbouw van woningen', deze motie dien ik in samen met het CDA en de ChristenUnie.

De heer Kind heeft de volgende motie ingediend.

Motie 4. Met spoed een groennorm bij de nieuwbouw van woningen

"De Gemeente Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van het agendapunt 7.5 De gevolgen van bestemmingsaanpassingen in de openbare ruimte met sport-, recreatie- en speelfaciliteiten;

constaterende dat:

- we als stad voor een verdichtingsopgave staan;
- bestemmingsaanpassingen kunnen leiden tot minder ruimte voor sport-, recreatie- en speelfaciliteiten, maar ook tot minder groen;
- het college in haar coalitieprogramma 'Eén stad' de ambitie heeft een groennorm op te nemen bij nieuwbouw van woningen;

is van mening dat:

- een groene buitenruimte voor velen, met name ook voor ouderen, recreatie en ontspanning kan vormen;

overwegende dat:

- de groennorm gaat bijdragen aan de gezondheid en recreatiemogelijkheden van de Rotterdammers, maar ook aan verkoeling tijdens hittedagen en het opvangen van neerslag;
- de komende tijd veel nieuwbouwprojecten worden gestart en er nog geen harde groennorm is;

verzoekt het college:

- gezien de urgentie met spoed de groennorm uit te werken en deze vervolgens zo snel mogelijk toe te passen bij nieuwbouw van woningen;
- hierover te rapporteren aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T. Kind, R.G.C. Segers- Hoogendoorn en T.J. Vonk.

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Kind, in principe is de behandeling al geweest. Ik kijk even naar de wethouder, maar het enkele indienen van de motie zullen we bij hoge uitzondering toelaten. Het is ook een bijzondere vergadering vandaag. De wethouder kan daar pas op reageren als hij is gekopieerd.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja dank u wel. Dit is een afspraak die wij al in het coalitieakkoord hebben staan, dus in die zin is deze motie overbodig.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel wethouder. Dan zijn we op dit punt aan het einde van de beraadslaging op agenda punt 7.5.

7.6 *Het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze naar aanleiding van de ontwerpbegroting 2024 van het Recreatieschap Rottemeren*

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan gaan wij naar agendapunt 7.6, het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze naar aanleiding van de ontwerpbegroting 2024 van het Recreatieschap Rottemeren. Spreker de heer De Haan.

De heer **DE HAAN** (d66). Ja dank u wel voorzitter. Op 4 en 6 juni werd de Spotvogel gespot aan het Korte Molengat, Zevenhuizen en voor de Grauwe Vliegenvanger moest je op 19 juni aan de Rottedijk, dat is Bleiswijk, Lansingerland, zijn en op het Rotterdamse Adriaan Huysmanpad ter hoogte van de Vogeleilandjes in de Zevenhuizerplas, het is daar niet enkel ellende, kon je een dag eerder onder andere een IJsvogel spotten. Voor de liefhebbers: waarneming.nl. Een prachtig recreatieschap doorkruist door de Rotte en over een drietal gebieden verspreid met ook waarnemingen veel meer verspreid over die drie gemeenten. Die vogels trekken zich bar weinig aan van die grenzen, maar dat doet de begroting van het recreatieschap daarentegen wel degelijk en dat is op zich niet zo erg, maar 91% is toch best een fors percentage voor een van de gemeenten aan die gezamenlijke begrotingen, gelegen in het zuidelijke deel van het Recreatieschap Rottemeren. Ik weet wel dat we voor dat percentage, dat bedrag, Vincent mogen afvaardigen in het DB, ook nog eens als voorzitter, en als bonus zit de heer Achbar ook nog in dat bestuur, maar er zijn ook wel grenzen, die begroting zou wat ons betreft wel een tikje, iets meer, in het lood mogen komen. Daarom een motie samen met de ChristenUnie en de VVD, 'Herhaling van zetten of een stap vooruit?'. Dank u wel.

De heer De Haan heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. Herhaling van zetten of stap vooruit?

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van agendapunt 7.6: Het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze naar aanleiding van de ontwerpbegroting 2024 van het Recreatieschap Rottemeren;

constaterende dat:

- gemeente Rotterdam maar liefst 91% van de deelnemersbijdragen voor haar rekening neemt in de Concept Begroting 2024 Recreatieschap Rottemeren;
- de gemeenteraad van Rotterdam in haar zienswijze op de begroting 2023 gevraagd heeft 'om de verdeelsleutel van de deelnemersbijdragen tegen het licht te houden en voor de volgende begrotingsbehandeling een voorstel voor aanpassing hiervan voor te leggen aan de gemeenteraden';

overwegende dat:

- de wethouder in overleg is met Recreatieschap Rottemeren over de verhouding van de deelnemersbijdragen;
- er momenteel nog geen nieuwe verdeelsleutel ligt;
- een deelneming van 91% aanzienlijk hoog is;

verzoekt het college:

- tot een logische en goed/duidelijk onderbouwde verhouding van de deelnemersbijdragen te komen;
- dat deze bijdrage in ieder geval substantieel minder is dan de huidige 91%;
- dit voorstel uiterlijk eind 2024 voor te leggen aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T. de Haan, T.J. Vonk en M.S. Abrahamse

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Zijn er nog andere sprekers op dit agendaonderwerp? De heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Even een korte toevoeging op de indiening van de motie die net door D66 is ingediend. Wij hebben nog overwogen aan die motie toe te voegen dat we ook rondom de betaling dan maar eens een keer de verhoging willen opschorten. Dat hebben we er uiteindelijk uitgehaald, maar wat ons betreft is het wel echt menens en moeten er nu echt stappen worden gezet. Dat nog even als onderstreping bij deze motie.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Vonk. Andere sprekers op dit agendaonderwerp? Geen andere sprekers op dit agendaonderwerp, dan geef ik het woord aan wethouder Karremans.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Dank u wel voorzitter en ik zal kort zijn. Deze motie is heel erg welkom, die ga ik ook met beide armen omarmen omdat, ik zal het maar eerlijk zeggen, ik hier al een tijdje om vraag en mij iedere keer wordt teruggeworpen: is er een motie van de raad aangenomen, nee toch? Blijkbaar mag je als wethouder niet zelf een mening hebben, het moet allemaal via moties van de raad gaan. Die is er nu eindelijk, dus de puzzel is rond. Die kan ik heel goed gebruiken voorzitter, dus ik omarm hem ten volste. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan sluit ik op dit agendapunt de beraadslaging en dan vraag ik de plaatsvervanger van de plaatsvervangend voorzitter om de plaatsvervangend voorzitter waar te nemen. Mevrouw Abrahamse.

Mevrouw **ABRAHAMSE** (vvd). Mevrouw de voorzitter, zou ik nog mijn motie op dit punt kunnen indienen?

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). En dan kijk ik even naar mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja voorzitter, ik had beloofd dat ik nog even terug zou komen op het Merwehavenpunt, dus dat wilde ik doen als u mij dat toestaat.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). U wilt een gewijzigde motie indienen mevrouw Elfilali? Strikt genomen zijn de beraadslaging op dit agendapunt gesloten mevrouw Abrahamse, u wilt een motie indienen. Als u enkel een motie indient, zullen wij daar in deze vergadering ruimte voor bieden.

Mevrouw **ABRAHAMSE** (vvd). Ik wilde nog een motie indienen, 'Wees afval de baas, haal het op tijd uit de Maas' om met het Dagelijks Bestuur van het Recreatieschap Rottemeren, het Hoogheemraadschap te verzoeken een plan op te stellen hoe de Rotte verder afvalvrij te maken door middel van innovatieve oplossingen om te voorkomen dat dit doorstroomt naar de Maas.

Mevrouw Abrahamse heeft de volgende motie ingediend.

Motie 2. Wees afval de baas, haal het op tijd uit de Maas

"De gemeenteraad, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van 7.6: Het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze naar aanleiding van de ontwerpbegroting 2024 van het Recreatieschap Rottemeren;

constaterende dat:

- veel klein plastic afval in het water terechtkomt in het Recreatieschap Rottemeren en dit uiteindelijk via de Rotte in Rotterdam terechtkomt;
- dit vervolgens via het Gemaal Schilthuis bij Oostplein de Nieuwe Maas in wordt gepompt, zo uiteindelijk onderdeel wordt van de plastic soep in de oceanen;
- dit plastic vervolgens wordt gegeten door vissen die uiteindelijk op ons bord komen te liggen;
- er een rooster bij het gemaal Schilthuis zit om afval te filteren, maar dit niet effectief is tegen klein plastic afval door de visvriendelijke spijlen in het rooster;

overwegende dat:

- tegenwoordig visvriendelijke innovaties bestaan zoals een luchtbellengordijn waardoor kleiner (plastic) afval in water kan worden gefilterd en vissen door het filter heen kunnen;
- het plaatsen van een luchtbellengordijn of een soortgelijke innovatie, nog voordat het water met afval door het Gemaal Schilthuis heen wordt gepompt er voor kan zorgen dat dit afval niet in de Maas terecht komt;
- dit de uitgelezen kans is voor Rotterdam om haar voortrekkersrol als innovatiestad te pakken én onze Maas schoner te maken;

verzoekt het college om:

- samen met het dagelijks bestuur van het Recreatieschap Rottemeren het Hoogheemraadschap te verzoeken een plan op te stellen hoe de Rotte verder afvalvrij te maken, door middel van innovatieve oplossingen, om te voorkomen dat het doorstroomt naar de Maas;
- hierover terug te rapporteren aan de gemeenteraad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M.S. Abrahamse, T. Kind en T. de Haan

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik het woord aan wethouder Karremans.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja dank u wel voorzitter. Toch blij dat deze motie op de valreep nog is ingediend want het betreft ook mijn andere portefeuille, Schoon. Ik vind de titel wel merkwaardig, het gaat namelijk over de Rotte en niet over de Maas. In de Rotte op zichzelf willen we ook helemaal geen afval, dus dan was de motietitel, ik zeg maar wat hoor, 'Het is toch van de zotte, afval in de Rotte' passender geweest, maar goed we kijken naar de inhoud en wat dat betreft kan ik hem omarmen. Dank u wel voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan sluiten we de beraadslaging op dit agendaonderwerp en dan geef ik mevrouw Elfilali de mogelijkheid om de gewijzigde motie in te dienen. Kunt u het nummer van de motie en in elk geval het agendaonderwerp noemen.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja dank voorzitter. Het agendapunt is Merwehaven, het nummer heb ik niet. Ik heb besloten om het dictum aan te passen in een onderzoeksmotie en daarbij is ook de Partij voor de Dieren er als medeondertekenaar bij gekomen.

7.3 Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven - vervolg

Motie 7A. Voedselbos in de Merwehaven

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van het agendapunt 7.3 Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven;

constaterende dat:

- een voedselbos opgebouwd uit eetbare planten, bomen en struiken gericht is op een duurzame voedselproductie dichtbij in de wijk;
- een voedselbos een positieve invloed heeft op de vergroening van de stad en de bodem;
- een school in de Merwehaven wordt gebouwd en een voedselbos daarvoor een educatieve functie kan vervullen;

overwegende dat:

- de Merwehaven een duurzame, natuurinclusieve, groene stadswijk met ruimte voor bedrijvigheid wordt en een voedselbos daarin een goede bijdrage kan leveren;
- in de Merwehaven sprake is van veel openbare ruimte en er is dus voldoende ruimte om veel groen op loopafstand te creëren;

verzoekt het college:

- te onderzoeken wat er nodig is voor een voedselbos in de Merwehaven;
- hierover te rapporteren aan de raad.

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. I. Elfilali, T.J. Vonk en R.T.J. van der Velden

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). En dan het verzoek aan de plaatsvervanger van de plaatsvervangend voorzitter om hier....

7.7 Het voorstel tot het beschikbaar stellen van een investeringskrediet ten behoeve van de renovatie van de Centrale Bibliotheek Rotterdam.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Goed dan heropen ik de vergadering. Agendapunt 7.7 ligt voor, het voorstel tot het beschikbaar stellen van een investeringskrediet ten behoeve van de renovatie van de Centrale Bibliotheek Rotterdam. Ik heb op mijn lijstje staan als eerste spreker mevrouw Mohamed-Hoesein.

Mevrouw **MOHAMED-HOESEIN** (denk). Voorzitter, de centrale bieb heeft sinds ik in Rotterdam woon altijd een centrale plek in mijn leven gehad. Ik leende er tijdens mijn studententijd boeken en platen en als jonge moeder kwam ik regelmatig daar om een stoel in te kruipen samen met mijn dochter en naar een andere wereld te vertrekken en dit voorjaar mocht ik met de klas van mijn zoon ook de bibliotheek bezoeken, de collectie van Erasmus. De bieb heeft zich ontwikkeld van een uitleenpunt van collecties boeken en platen naar een ontmoetingsplek, een studeerplek, een plek om prettig te verblijven voor alle Rotterdammers en voorzitter tijdens de bespreking in de commissie en tijdens de technische sessie bleek al dat gedurende de renovatie ontzettend veel wordt ingezet om schade tijdens de renovatie en vertraging tijdens de renovatie zo veel mogelijk te beperken. Ik ben daarom ook heel blij met de tijdelijke huisvesting van de bibliotheek. Dit zorgt ervoor dat deze belangrijke maatschappelijke voorziening bruikbaar blijft, toegankelijk blijft, en dat vind ik ook een investering waard. Voorzitter, we kregen ook een voorlopig ontwerp gepresenteerd. Dat er wordt verbouwd met behoud van karakteristieke elementen is een compliment waard, het geeft voor mij aan dat er goed is geluisterd naar de Rotterdammers zelf. Voor DENK Rotterdam is het van belang dat studenten een plek hebben waar ze goed kunnen studeren, om geconcentreerd en rustig aan de slag te gaan of juist om samen te studeren en daar energie uit te halen. De DENK-fractie is dan ook blij met de geplande extra studeerplekken in de bibliotheek wanneer die gerealiseerd worden en voorzitter bij het realiseren van die extra studeerplekken ontstaat ook een extra kans voor innovatieve varianten op studeerplekken en daarom dienen wij de motie 'Fietsen in de bieb' in. Hierin wordt verzocht om onderzoek te doen naar de mogelijkheden om ook studeerplekken te realiseren waar men letterlijk zelf energie opwekt door te fietsen en tegelijkertijd te leren. De fietsstudeerbureaus zijn voor ons ook een knipoog naar de ondergrondse fietsparkeergarage want de naam fietsenstalling doet het ontwerp geen recht aan. Voorzitter, door de toename van het aantal mensen dat last heeft van hooikoortsklachten in Rotterdam krijgen we daar langzaamaan ook meer oog voor. Het is niet alleen ongemak maar het kan ook leiden tot serieuze gezondheidsklachten en voorzitter het draagt bij aan hogere kosten binnen de gezondheidszorg. Het is voor mensen met een allergie belangrijk dat planten met weinig allergene pollen worden gekozen op openbare plekken en dus ook groen met weinig allergene pollen staan vermeld in het zogenoemde Bomenkompas dat is ontwikkeld door Universiteit Leiden. Voorzitter, hiervoor dienen wij de motie 'Zonder hooikoorts studeren' in om bij het verwerken van groen in de bibliotheek te onderzoeken hoe gebruik gemaakt kan worden van het Bomenkompas. Dank u wel.

Mevrouw Mohamed-Hoesein heeft de volgende moties ingediend.

Motie 1. fietsen in de Bieb - fietsstudiebureaus in Centrale Bibliotheek Rotterdam

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op donderdag 22 juni 2023 ter bespreking van Het voorstel tot het beschikbaar stellen van een investeringskrediet ten behoeve van de renovatie van de Centrale Bibliotheek Rotterdam;

constaterende dat:

- sedentair gedrag negatieve gevolgen kan hebben voor de gezondheid;
- fietsen tijdens studeren of werken gezondheidsvoordelen kan opleveren;
- fietsen onderdeel is van de cultuur in Nederland en Rotterdam;
- in de bibliotheek Utrecht fietsstudiebureaus een onderdeel uitmaken van de inrichting en deze speciaal geïnstalleerde fietsen geven gebruikers de mogelijkheid lichamelijke activiteit te hebben en tegelijkertijd hun mobiele apparaten op te laden;

overwegende dat:

- een dergelijk initiatief bij de Centrale Bibliotheek Rotterdam aansluit bij de missie van de bibliotheek om meerwaarde te bieden voor de stad;

verzoekt het college:

- samen met de Centrale Bibliotheek te onderzoeken of het mogelijk is om fietsstudiebureaus te plaatsen in de bibliotheek naar voorbeeld van de Utrechtse bibliotheek, zodat bezoekers op gezonde wijze kunnen studeren of werken;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. N.D.Z.R. Mohamed-Hoesein

Motie 2. Zonder hooikoorts studeren

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van agendapunt 7.7. Het voorstel tot het beschikbaar stellen van een investeringskrediet ten behoeve van de renovatie van de Centrale Bibliotheek Rotterdam;

constaterende dat:

- in het voorlopig ontwerp van de Centrale Bibliotheek Rotterdam veel groen in de daken is verwerkt;
- bepaalde vormen van groen erg veel allergene pollen bevatten;

is van mening dat:

- vormen van groen met veel allergene pollen nadelig zijn voor een goede studeer of werkomgeving in de Centrale Bibliotheek Rotterdam;
- het door het Leids Universitair Medisch Centrum opgezette Bomenkompas goed advies deelt over welke plantensoorten veel allergene pollen bevatten;

verzoekt het college:

- mogelijkheden te onderzoeken of het Bomenkompas toegepast kan worden bij het inrichten van het groen;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. N.D.Z.R. Mohamed-Hoesein

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel voor uw bijdrage. Dan heb ik als tweede op mijn lijst staan de heer Verhoef. Mijnheer Verhoef, aan u het woord.

De heer **VERHOEF** (lr). Dank u wel voorzitter. De Centrale Bibliotheek, een plek van en voor Rotterdammers middenin de stad, een ontmoetingsplaats, verblijfplaats, onderzoeksplaats en leesplek voor velen, jong en oud, arm en rijk, hoog en laagopgeleid en ga zo maar door, maar vooral voor de jonge generatie is onze bibliotheek van belang. Waar we zien dat onze nieuwe generatie een stuk minder leest dan voorgaande generaties zorgt onze bibliotheek ervoor dat zij nog altijd jongeren weet aan te trekken door de nieuwe media te gebruiken en studieplekken beschikbaar te stellen. Daarnaast heeft onze bibliotheek ook twee prachtige historische collecties, de Atlas Van Stolk en de Erasmus Collectie, dat is nog eens waardevol cultureel erfgoed voor onze stad. Leefbaar Rotterdam is blij met de plannen voor de renovatie van deze alweer veertig jaar oude dame en het is goed om te zien dat in dit project alle neuzen dezelfde kant op staan en men tot een mooi onderbouwd en afgewogen voorlopig ontwerp is gekomen, het ziet er prachtig uit. Het is ook goed dat er in de plannen is nagedacht over een tijdelijke verblijfplaats voor de bibliotheek en dat deze in de buurt op de Librijesteeg is gevonden. Hoewel deze tijdelijke huisvesting een forse investering vergt, behoudt die na het vertrek van de bibliotheek daar ook zijn waarde. Toch zijn er bij Leefbaar Rotterdam nog enkele zorgen en die liggen vooral bij een ander stukje Rotterdams erfgoed, de markt of "de mart" zoals we dat hier zeggen. Iets vooruitlopend op de planning van de bibliotheekrenovatie begint aan de overkant namelijk de bouw van het project Rotta Nova. Dit betekent dat met name de stadsmarkt aan twee zijden moet inboeten aan ruimte. Waar gebouwd en gewerkt wordt, heeft men nu eenmaal ruimte nodig en bouwplaatsen nemen nu eenmaal aardig wat plaats in. Daarom dien ik de motie 'Ruimte voor de markt' in en roep het college op ervoor te zorgen dat er voldoende plaatsen beschikbaar blijven voor alle marktkoopliden. Hiernaast maken veel marktkoopliden rondom de bibliotheek en bezoekers van de markt veelal gebruik van de sanitaire voorzieningen in de bibliotheek, dat zal tijdens de renovatie helaas niet mogelijk zijn. Deze marktkoopliden zorgen ervoor dat de mooie markt ook daadwerkelijk kan plaatsvinden en het minste wat wij kunnen doen is ervoor zorgen dat ze gewoon in de buurt een toilet kunnen gebruiken. Hiervoor dienen wij de motie 'U kunt de pot op' in waarin wij het college verzoeken tijdelijke sanitaire voorzieningen te verzorgen nabij de bibliotheek om aan deze behoefte tegemoet te komen. Tot zover. Dank u wel.

De heer Verhoef heeft de volgende moties ingediend.

Motie 3. U kunt de pot op

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van het voorstel tot het beschikbaar stellen van een investeringskrediet ten behoeve van de renovatie van de Centrale Bibliotheek Rotterdam;

constaterende dat:

- het gebouw van de Centrale Bibliotheek aan de Hoogstraat i.v.m. de renovatie, jaren gesloten zal zijn;
- marktkoopliden en bezoekers van de markt op de markdagen dinsdag en zaterdag gebruikmaken van de sanitaire voorzieningen in de Centrale Bibliotheek;
- dit tijdens de renovatie niet mogelijk zal zijn;

overwegende dat:

- tijdens marktdagen op het Afrikaanderplein, het ontbreken van sanitaire voorzieningen al leidde tot onhygiënische toestanden;
- voor de marktkoopliden die de hele dag met hun kraam op de markt staan, een fatsoenlijke sanitaire voorziening onontbeerlijk is;

verzoekt het college:

- tijdens marktdagen een tijdelijke sanitaire voorziening in te richten nabij de locatie van de Centrale Bibliotheek om deze voorzieningen beschikbaar te houden voor de marktkoopliden;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M. Verhoef

Motie 4. Ruimte voor de Markt!

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van het voorstel tot het beschikbaar stellen van een investeringskrediet ten behoeve van de renovatie van de Centrale Bibliotheek Rotterdam;

constaterende dat:

- gedurende de renovatie van de Centrale Bibliotheek aan de Hoogstraat een gedeelte van de openbare ruimte zal moeten worden ingericht als bouwplaats;
- tijdens de renovatie van de Centrale Bibliotheek ook de bouw van Rotta Nova zal plaatsvinden;
- de bouw van Rotta Nova ook haar beslag op de openbare ruimte zal leggen;

overwegende dat:

- de ruimte voor de markt aan de Binnenrotte op dinsdag en zaterdag door deze nagenoeg gelijktijdig uitgevoerde projecten, zeer waarschijnlijk wordt ingeperkt;
- minder ruimte zeer waarschijnlijk ook minder plaatsen voor marktkoopliden gaat betekenen;

verzoekt het college:

- er alles aan te doen om het aantal plekken op de markt gelijk te houden;
- hiertoe in samenwerking met de afdeling Markten van de dienst Stadsbeheer en de marktkoopliden zelf te onderzoeken hoe men de weggevallen plekken elders kan compenseren;
- dit te rapporteren aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M. Verhoef

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel mijnheer Verhoef. Dan geef ik het woord aan mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Dank voorzitter. Volt is onder de indruk van de plannen voor de Centrale Bibliotheek en ook complimenten daarvoor aan het college. De omgeving van de bibliotheek zal vergroend worden en het is ook belangrijk dat de wethouder daar goed op

toeziet. De eerste ontwerptekeningen die we hebben gezien zien er waanzinnig uit en fantastisch dat ook de Erasmus Collectie een mooie plek in de bibliotheek krijgt. De bibliotheek is een belangrijke plek voor elke Rotterdammer, het is ook een voorbeeldfunctie voor de stad en de plannen zijn nu ook om de renovatie van het gebouw bijna energieneutraal te maken. Dit terwijl wij weten dat het in 2050 volledig klimaatneutraal moet zijn. Volt vindt dat Rotterdam een voorbeeldfunctie heeft, zeker met gebouwen van de gemeente zelf. Wij willen daarom deze belangrijke klimaatmaatregelen niet vooruitschuiven, maar we hebben nu juist een kans om het gewoon in één keer goed te doen, Daarom willen wij dat de bibliotheek volledig klimaatneutraal wordt verbouwd en daarvoor dienen wij de motie 'Bibliotheek klimaatneutraal' in.

Mevrouw Elfilali heeft de volgende motie ingediend.

Motie 5. Bibliotheek Klimaatneutraal

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van het agendapunt 7.7 Het voorstel tot het beschikbaar stellen van een investeringskrediet ten behoeve van de renovatie van de Centrale Bibliotheek Rotterdam";

constaterende dat:

- de BENG-norm (Bijna EnergieNeutrale Gebouwen) zal worden toegepast bij de renovatie van de bibliotheek;
- de bebouwde omgeving zal uiterlijk in 2050 klimaatneutraal moeten zijn volgens de Europese klimaatwet¹;

overwegende dat:

- het op de langere termijn goedkoper is om de bibliotheek gelijk tijdens de renovatie klimaatneutraal te maken;
- een klimaatneutrale bibliotheek als voorbeeld kan dienen voor de rest van de stad;

verzoekt het college:

- bij de renovatie van de Centrale Bibliotheek Rotterdam het gebouw klimaatneutraal te maken;
- hierbij rekening te houden met nieuwste innovatieve en energiezuinige technieken;
- hierover te rapporteren aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. I. Elfilali

1 <https://www.europarl.europa.eu/news/nl/press-room/20230310/PR77228/ep-steunt-plannen-voor-een-klimaatneutrale-bouwsector-in-2050#:~:text=Elk%20nieuw%20gebouw%20moet%20vanaf,geval%20is%20de%20deadline%202026>

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel voor uw bijdrage. Dank voor de motie. Ik zie de heer Engberts op mijn telefoon staan.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Dank u wel voorzitter. Ja geweldig hoe het met de bibliotheek gaat, een voorbeeld van hoe het ook kan zullen we maar zeggen. Ik heb eigenlijk maar één vraag nog die open ligt. Als het onverhoopt allemaal meer tegenvalt, hoe zorgen we dan dat de continuïteit en het niveau van dienstverlening op andere locaties, bijvoorbeeld in kleine

kernen maar ook elders, niet in gevaar komt? Ik zou graag weten welke afspraken daarover zijn gemaakt.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel voor uw bijdrage. Ik kijk verder in de raad of er nog raadsfracties zijn. Ik zie de heer Van Dommelen en daarna de heer De Haan. De heer Van Dommelen aan u het woord.

De heer **VAN DOMMELEN** (vvd). Dank u wel voorzitter. De wethouder mag oprecht tevreden zijn, als de moties gaan over zonder hooikoorts studeren en voldoende sanitaire voorzieningen in de Librijesteeg dan denk ik dat het totale plan erg goed moet zijn. Complimenten ook namens de Rotterdamse VVD. Ik heb een concrete vraag aan u en die gaat over de huursom die de bibliotheek moet gaan betalen voor de tijdelijke huisvesting. De vraag die ik aan de wethouder heb is: wat gebeurt er met de afschrijvingen over de verbouwingen in de tijdelijke huisvesting en hoe worden die meegenomen in de kostprijsdekkende huur, wordt dat versneld afgeschreven, komt die hogere versnelde afschrijving terug in kostendekkende huur en zijn hierover afspraken met de bibliotheek gemaakt? Dank u wel.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel. De heer De Haan.

De heer **DE HAAN** (d66). Dank u wel voorzitter. Fijn dat we in deze publiekslocatie, de huiskamer van de stad, zo investeren, van collectie naar connectie leerden we, waar we investeren in ontmoeting, in studieplekken en in toch ook nog steeds een leenplek van heel veel boeken, maar ook een huis voor een aantal zeer bijzondere erfgoedcollecties zoals de Erasmus Collectie en de Atlas Van Stolk, een aantal collega's gaf het ook al aan. Mooi hoe die bibliotheek, een jaren 80 icoon en misschien destijds niet het meest gemakkelijke gebouw, wordt omarmd en dat nu volmondig wordt gekozen om voort te borduren en voort te bouwen op de ideeën en de kwaliteit van toen of zoals wethouder Mentink in 1980 aangaf, toen de kritiek aanzwol op het plot waar de bibliotheek met potlood en de kubuswoningen van respectievelijk Boot, Bakema, Alberts en Blom zo ongeveer tegelijkertijd op tafel lagen, in een stad die barst van de zakelijkheid kunnen we toch zeker wel eens iets gekks doen, we zouden blij moeten zijn als er inderdaad trams vol mensen naar de Blaak zouden komen om die bebouwing te zien. Andere plaatsen die mensen aantrekken hebben we hier haast niet, hoewel de NRC in november van 1983 nog niet geheel overtuigd was van het ontwerp en het betitelde als een doolhof van obstakels en als dat het was dan neemt die upgrade precies veertig jaar na oplevering wat mij betreft die laatste ballast en obstakels echt weg. Ik wil dan tot slot ook een lans breken voor hoe er hier voor is gekozen om dit post 65-icoon uit een zeer diverse bouwperiode die wellicht nog niet even geliefd is of waarvan de kwaliteit vandaag de dag nog niet overal wordt gezien, waardering hoor vanuit de kwaliteit van het gebouw verder wordt gewerkt en er wordt uitgebouwd en ik hoop dat deze verbouwing en transformatie dan ook inspiratie kan zijn voor andere bouwwerken uit deze periode, wellicht soms wat gedateerd, maar vaak onder een retro jaren 80-saus vol van kwaliteit. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel. Ik kijk verder in de raadzaal of nog andere partij willen reageren op dit onderwerp. Ik zie dat dit geenszins het geval is. Dan kijk ik als eerste naar wethouder Struijvenberg voor de beantwoording.

De heer **STRUIJVENBERG** (lr) (wethouder). Dank u zeer voorzitter en dank ook voor de woorden van uw raad, ik neem de complimenten graag in ontvangst en ik zal ze ook direct doorgeven. Ik denk inderdaad een ontzettend mooi project van grote waarde voor de stad en ook fijn dat we op deze manier met elkaar tot dit voorlopig ontwerp zijn gekomen. Er is de vraag gesteld door de heer Van Dommelen over de tijdelijke huisvesting en de kosten van de

verbouwing in de Librijesteeg die we maken. Nu is het zo dat ongeveer de helft van de kosten die we daarvoor maken ook, mede naar aanleiding van een gesprek met uw raad, waardevermeerderend zijn oftewel nadat de bibliotheek uit de tijdelijke huisvesting trekt, zijn die kosten nog te gelde te maken voor een volgende huurder of eventueel bij een verkoop door de gemeente. De andere helft ongeveer niet, maar die wordt in de periode dat de bibliotheek daar tijdelijk zit ook versneld afgeschreven en heeft daarom uiteindelijk geen invloed meer op de kostprijsdekkende huur van het dan verbouwde bibliotheekpand. Dus uiteindelijk is er geen effect op dat deel. De moties voorzitter. Motie 1 is een motie van DENK, 'Fietsen in de bieb', de fietsstudiebureaus, en die zegt 'kijk nu eens of dat ook hier zou kunnen en zou passen'. Dat wil ik graag meenemen om te bekijken of dat verder past. Wellicht gebeurt het af en toe nu door mijn collega, maar dat zal u niet deren denk ik. Dus ik zou hem graag namens het college willen omarmen. Sorry voorzitter, ik zie dat de heer Van Dommelen nog een vraag heeft.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Maar dat was op een onderwerp hiervoor, ik heb u even laten uitpraten, u was al ingezet. De heer Van Dommelen.

De heer **VAN DOMMELEN** (vvd). Dank u wel voorzitter. Dank voor het antwoord, maar mijn vraag ging nadrukkelijk over de kostprijsdekkende huur die de bibliotheek moet betalen over de tijdelijke huisvesting in de Librijesteeg want daar zit die versnelde afschrijving op en niet op de verbouwing van de huidige bibliotheek.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). De wethouder. Wethouder, via de microfoon.

De heer **STRUIJVENBERG** (lr) (wethouder). Ik riep in de zaal 'Ik denk het wel' met vragende ogen. Ik vraag het even na, daar kom ik zo op terug. Voorzitter, motie 2 van mevrouw Mohamed-Hoesein 'Zonder hooikoorts studeren' en zij heeft het over bomenkosten. Dat heeft ze zelf natuurlijk al uitgelegd in haar termijn en ze vraagt of dit ook kan worden toegepast bij het inrichten van het groen. Dat zal ik ook mee moeten nemen samen met een collega in hoeverre dat past en in de omgeving past of dat het nog in een breder kader zou kunnen passen. Dat durf ik niet te zeggen, maar dat zegt ze ook niet, ze zegt 'kijk ernaar of dat zou kunnen' en dat ben ik graag bereid te doen, dus die zou ik u positief willen aanbevelen, motie 2. Dan motie 5, er zijn nog moties voor mijn collega naast mij. Motie 5 zegt de bibliotheek klimaatneutraal, mevrouw Elfilali, en die zegt bij de renovatie het gebouw klimaatneutraal te maken. Ik snap de wens en op zich hoeft denk ik niemand in deze zaal daar tegen te zijn, maar feit is wel dat we hier niet nu ineens met een voorlopig ontwerp en een kredietaanvraag staan. Al jaren geleden eigenlijk is er een programma van eisen vastgesteld in samenspraak met uw raad en, ik was daar niet bij, mevrouw Elfilali ook niet, maar ik heb meegekregen dat ook dit aspect toen expliciet aan de orde is geweest en dat toen is geconstateerd dat dit gebouw niet volledig energieneutraal, maar wel bijna energieneutraal kan. Dat is ook nog steeds een heel hoog niveau, laten we ons daar niet treurig over voelen an sich, en dat is het maximaal haalbare. Vandaar dat er ook nu een voorlopig ontwerp ligt dat voldoet aan het programma van eisen zoals dat met uw raad is gedeeld. Ondanks de goede bedoeling helpt het uiteindelijk in projecten niet, nu gaat het over een bibliotheek en klimaatneutraliteit, d' accord, het kan de volgende keer ergens anders over gaan, maar als we met elkaar in gesprek met de raad vaststellen 'dit project moet hieraan voldoen', vervolgens gaat een college daar met natuurlijk allemaal mensen mee aan de slag en na een aantal jaar komen ze terug en zeggen ze 'hier is het niet nu', het voldoet aan waarvan u had gezegd dat het aan moest voldoen, om dan tijdens de behandeling van dat punt in de kredietaanvraag erbij te zeggen 'nu willen we de eisen ophogen'. Dan wordt het heel ingewikkeld, dat gaat zorgen voor veel vertraging en ik zeg erbij 'niet mogelijk' want dat is juist gewisseld met uw raad, daarom hebben we het

programma van eisen zoals we dat hebben. Om die reden en niet omdat ik het uitgangspunt of de wens an sich niet wil, maar omdat het praktisch onuitvoerbaar is en het in het momentum van het project eerlijk gezegd toch niet helpt, moet ik haar teleurstellen en zeggen dat ik deze motie u moet ontraden.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Ja in orde wethouder Struijvenberg. Wethouder Simons. Mevrouw Elfilali.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja dank voorzitter. Misschien nog even ingaand op het antwoord dat ik kreeg van de wethouder. Ik begrijp het antwoord, dan is misschien een verhelderende vraag of nee tenminste dan zou ik wel benieuwd zijn, omdat we de renovatie doen voor de lange termijn en dus omdat die 2050 er sowieso gaat aankomen, waar gebouwen klimaatneutraal in de bewoonde omgeving klimaatneutraal moeten zijn, hebben we dan wel inzicht in wat het verschil is tussen bijna klimaatneutraal en volledig klimaatneutraal, dat als het moment daar is en we moeten dan bepaalde aanpassingen gaan maken, ik heb niet in beeld wat die dan precies zijn, dat we dat dan in ieder geval wel snel kunnen gaan verrichten op dat moment.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Wethouder.

De heer **STRUIJVENBERG** (lr) (wethouder). Welk verschil bedoelt mevrouw Elfilali nu precies, de kosten tussen klimaatneutraal en bijna energieneutraal?

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ja de kosten inderdaad, dus wat is het verschil maar ook wat er nog zou moeten gebeuren om het gebouw straks volledig klimaatneutraal te maken.

De heer **STRUIJVENBERG** (lr) (wethouder). Ik probeer het nog eenmaal echt helder neer te zetten. Er heeft een aantal jaren geleden bij het aangaan van dit project met de gemeenteraad een gesprek plaatsgevonden en een van de aspecten was de energieneutraliteit van het gebouw. In gesprek met de raad is toen geconstateerd dat dit niet kan. Het is niet een nieuw gebouw, als je een nieuw gebouw maakt dan kun je dat helemaal maken zoals je dat zelf wilt, helemaal ontwerpen op de manier dat dit goed uitkomt, ook voor dit aspect, maar dat gaat hier niet, het is een bestaand gebouw en we zeggen ook nog 'de karakteristieke elementen van dit Rotterdamse icoon willen we zo goed mogelijk in stand houden'. Ja mee eens, maar dat brengt natuurlijk allerlei beperkingen met zich mee, we beginnen niet vanaf scratch maar we doen een project in een bestaand gebouw en dan lukt het niet om het helemaal klimaatneutraal te maken en dus heb ik ook geen kostenvergelijking tussen helemaal of bijna energieneutraal.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Ik begrijp het antwoord inderdaad en ik begrijp ook waarom de wethouder geen kostenvergelijking heeft, maar is dan dus wel in zicht wat het verschil dan zou zijn tussen volledig klimaatneutraal en bijna klimaatneutraal. Ik begrijp dat het in dit gebouw niet kan, maar ik ben even op zoek naar... Stel dat we het straks toch moeten doen, hebben we dan ons huiswerk goed gedaan?

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Wethouder.

De heer **STRUIJVENBERG** (lr) (wethouder). Maar ik vroeg net welk verschil ze bedoelt, bedoelt zij het verschil in prijs? Toen zei ze 'ja'. Dan zeg ik, ik kan die prijsvergelijking niet maken tussen wat we hier hebben en iets wat onmogelijk is en nu zegt ze 'Ja dat snap ik maar wat is het verschil?' Dat gaat niet. Ik heb hier niks want het kan niet, dus ik heb geen vergelijkingsmateriaal. Bovendien als je al zou zeggen 'misschien kan het over een tijdje wel,

ik weet het niet, maar dat kost ook weer heel veel tijd dan en allemaal geld en we gaan het niet doen. Dus als er wetgeving zou worden uitgelegd over twintig tot dertig jaar waarvan dan wordt geconstateerd dat dit iets betekent voor allerlei gebouwen in deze stad, waar de bibliotheek er dan in alle eerlijkheid maar eentje van is, dan vermoed ik dat er in deze zaal veel gesprekken zullen volgen over wat ons in Rotterdam te doen staat.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Afsluitend.

Mevrouw **ELFILALI** (volt). Afsluitend ja. Dan constateer ik inderdaad dat we straks dan gaan zien wat dit precies betekent. Ik vind op zich de antwoorden van de wethouder wel verhelderend genoeg, dus ik trek mijn motie bij dezen in.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel. Dan gaan we verder met wethouder Simons.

De heer **SIMONS** (lr) (wethouder). Ja dank u voorzitter, u kunt de pot op. Ja, zo heet de motie natuurlijk maar het is af en toe gewoon fijn om te zeggen. Ik vind het een mooie titel, ik weet niet waarom. U vraagt natuurlijk dat er ook tijdens de verbouwing voldoende sanitaire voorzieningen zullen zijn. Dat gaan we gewoon regelen in de Librijesteeg en eventueel portable toiletvoorzieningen, dus om die reden kan ik deze motie omarmen. Dan 'Ruimte voor de markt'. Zoals u zelf al constateerde, als je iets gaat verbouwen of bouwen, we gaan ook nog de Rotta Nova doen en de bibliotheek, betekent dit dat er per saldo minder plekken zijn, maar we hebben nu gekeken voor de bouw van de Rotta Nova en daar hebben we eigenlijk al het beeld, u krijgt daar binnenkort ook antwoord op, dat alle vaste plaatsen sowieso op de centrummarkt kunnen blijven. We kijken ook nog voor de andere plaatsen hoe we die kunnen... Dat kan ik nu niet garanderen, maar uw oproep is om het maximale te doen om de overlast te minimaliseren. Daar zijn we mee bezig en we zien deze motie ook als een steuntje in onze rug om dit zo goed mogelijk te doen en daarom kan ik deze motie ook omarmen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). De heer Engberts.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Ik heb een onbeantwoorde vraag.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dan gaan we een veegronde doen en volgens mij hebt u nog een onbeantwoorde vraag, dat wilde u even zeggen en de heer Van Dommelen heeft ook nog een onbeantwoorde vraag. Wat was dan die onbeantwoorde vraag? Dat is wel gemakkelijk. U mag in technische tijd, we rekenen geen tijd.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Ik heb tijdens de commissie een vraag gesteld en toen werd gezegd 'die moet wethouder Kasmi beantwoorden', maar ik heb uit de voorbereiding begrepen dat het antwoord nu wel paraat zou zijn. Mijn vraag was: als het allemaal uitloopt en tegenvalt, welke afspraken zijn dan gemaakt om de continuïteit en de kwaliteit van de dienstverlening op alle locaties in Rotterdam daardoor niet te laten verminderen. Ik zou graag weten welke afspraken daarover zijn.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Ook gelijk de vraag van de heer Van Dommelen.

De heer **VAN DOMMELEN** (vvd). Ja dank u wel voorzitter. Het gaat om die andere interpretatie van de vraag. Ik had mijn vraag opnieuw gesteld omdat hij niet helemaal op de juiste manier beantwoord was. Het gaat om de kostprijsdekkende huur en het effect van de tijdelijke afschrijving in het tijdelijke pand in de Librijesteeg.

De heer **STRUIJVENBERG** (lr) (wethouder). Voorzitter excuus, ik had de vraag van de heer Engberts inderdaad niet goed aangemerkt. Als het tegenvalt, welke afspraken zijn er dan dat er geen gevolgen zijn voor andere locaties? Nee volgens mij hebben we die afspraken niet, maar die heb je nooit. Het had ook vijf jaar geleden kunnen tegenvallen of over tien jaar, dingen kunnen altijd tegenvallen. We hebben hier gewoon een project, dat zit goed in elkaar en dat project gaan we gewoon met elkaar lopen natuurlijk. Mochten er tegenvallers zijn dan gaan we gewoon met u in gesprek over wat we met die tegenvallers gaan doen, maar dat is niet de bedoeling want daarvoor heb je een project en een kredietaanvraag. Als je een project in een stad doet en het valt tegen is het altijd zo dat je moet kijken wat je gaat doen, maar daar ga je niet vanuit. Hij denkt er nog even over na, ik ben benieuwd. Nee, er zijn geen afspraken, maar ik denk ook niet dat ze nodig zijn. We draaien hier gewoon dit project en volgens mij zit dat goed in elkaar, ook qua budgetten enzovoort. We hebben ook nog een aanvraag in de Voorjaarsnota, u weet dat, onder goedkeuring van.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). De heer Engberts.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Voorzitter, dit wijkt wel af van de informatie die ik via een andere route heb gekregen en ik kom er op een ander moment nader op terug.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Wij horen dat later van u dan. En de heer Van Dommelen, hebt u daar dan antwoord op?

De heer **STRUIJVENBERG** (lr) (wethouder). Jazeker, die vroeg zich af of de versnelde afschrijving van de niet waardevermeerderende investeringen in de Librijesteeg verwerkt worden in de kostprijsdekkende huur gedurende de tijd dat de bibliotheek in de tijdelijke huisvesting zit. Ja, dat wel. Dus niet meer erna, wel gedurende de jaren in de Librijesteeg.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). De heer Van Dommelen.

De heer **VAN DOMMELEN** (vvd). Dank u wel. Ik heb daarbij gevraagd: zijn daar afspraken over gemaakt met de bibliotheek?

De heer **STRUIJVENBERG** (lr) (wethouder). Jazeker, daar zijn allemaal afspraken over gemaakt en ik geloof eigenlijk ook dat ze al voortvloeien uit een raadsvoorstel van begin 2022 als ik het goed heb meegekregen en het goed in mijn hoofd zit, maar ja.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Goed, dat gehoord hebbende en de beraadslaging over 7.7 gehad te hebben, geef ik de voorzittershamer weer over aan mevrouw Mohamed-Hoesein voor agendapunt 7.8.

7.8 Het voorstel tot vaststelling van de Koersnota Geluid

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan gaan wij door naar agendapunt 7.8, Het voorstel tot vaststelling van de Koersnota Geluid. Dan is er op mijn lijstje een aantal sprekers. Als er raadsleden elders op het stadhuis zijn, wil ik verzoeken om goed op te letten als het onderwerp op de agenda staat, we gaan er nu vlot doorheen. Agendaonderwerp 7.8, het voorstel tot vaststelling van de Koersnota Geluid. De heer Bonte.

De heer **BONTE** (lr). Dank u voorzitter. De Koersnota Geluid is een verplicht onderdeel van de Omgevingswet, uit deze Koersnota volgt dan een gebiedsgericht actieplan en de uitwerking daarvan wordt verwacht in 2024. Leefbaar Rotterdam stemt in met het vaststellen

van de Koersnota Geluid. De Koersnota streeft naar balans tussen rust en reuring in de stad en dat geeft richting voor afwegingen. Er wordt bijvoorbeeld gesteld dat stilte en rust in de woning belangrijk zijn voor een goede gezondheid. Daar zijn wij het als Leefbaar Rotterdam mee eens. Een oproep aan de wethouder om bij de gebiedsgerichte uitwerking in 2024 ook de piekbelasting te betrekken bij de normen Geluidsoverlast en niet uitsluitend de gemiddelde decibellen aan geluidsbelasting. Dank u voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Bonte. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Dank u wel voorzitter. Gezien de tijd houd ik het kort. Ik heb een motie en die motie heb ik omdat wij geluid en gezondheid heel erg dicht bij elkaar scharen, die twee onderwerpen. Wat we zouden kunnen doen op het moment dat er op sommige plekken zo veel klachten worden gemeld, bijvoorbeeld rondom horeca, dat je kleinschalige metingen hebt. Je hebt al gezien bij de Luchtclub dat kleinschalige lokale metingen ontzettend effectief kunnen zijn en eigenlijk wil ik daarbij ook de Geluidsclub introduceren. Nu zal ik horen dat dit veel geld gaat kosten en dat begrijp ik, maar neem het mee als idee, zie het als een voorbeeld en neem het ook mee als inspiratie omdat we denken dat kleinschalige metingen op dit soort momenten ontzettend waardevol kunnen zijn en bewoners van Rotterdam enorm kunnen helpen. Dank u wel.

Mevrouw Morkoç heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. De Geluidsclub

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van agendapunt 7.8 Het voorstel tot vaststelling van de Koersnota Geluid;

gehoord de beraadslaging:

overwegende dat:

- geluid van grote invloed is op de kwaliteit van leven en dat voor een gezonde leefomgeving het heel belangrijk is dat we dit erg serieus nemen;
- stress, slecht slapen, hoge bloeddruk, verhoogd risico op hart- en vaatziekten gevolgen kunnen zijn van geluidshinder;
- geluid ook van invloed kan zijn op hoe goed kinderen in staat zijn om te leren;
- de Rotterdamse Luchtclub¹ zorgt voor een completer beeld van de lokale luchtkwaliteit door het organiseren van themasessies, versturen van nieuwsbrieven en samen met bewoners meten van de luchtkwaliteit;
- met deze 'Citizen Science' een beeld op zeer lokaal niveau gemaakt kan worden;
- deze informatie en kennisdeling voor geluid belangrijk is, aangezien deze ingezet kan worden om ideeën te bespreken of aandachtspunten aan te kaarten bij bijvoorbeeld de wijkraad;

verzoekt het college:

- het initiatief te nemen om te onderzoeken of de gemeente een Geluidsclub op kan richten vergelijkbaar met de Luchtclub;
- een pilot hiervoor te draaien op een locatie in Rotterdam waarvandaan veel geluidsklachten binnen zijn gekomen;
- de inzichten die uit deze verzamelde data komen, gebruiken om het gesprek aan te gaan over het belang van een goede geluidsbalans in Rotterdam;
- hierover terug te rapporteren aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. M.Y. Morkoç

1 <https://www.rotterdam.nl/de-luchtclub>

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mevrouw Morkoç. Ik geef dan het woord aan de heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Dank voorzitter. Geluidsoverlast is volgens veel experts een van de grote gezondheidsproblemen van de toekomst en daarom is het belangrijk dat we ook deze nota met elkaar hebben en vaststellen. Een nota die koerst op een balans tussen rust en reuring en dat vinden wij een goede zaak, maar in de laatste zin op pagina 17 vliegt deze nota toch uit de bocht als ze zegt 'kernboodschap is wel dat levendigheid (reuring) onlosmakelijk onderdeel is van wonen in de stad'. Voorzitter dat is wel waar, maar het is slechts de helft van het verhaal en om nou tot het einde van de nota consequent te zijn, willen we voorstellen om die balans tussen rust en reuring erin te houden. We willen die zin niet weg hebben, maar we willen er een zin aan toevoegen namelijk de zin 'kernboodschap is tevens dat stilte (rust) onlosmakelijk onderdeel is van wonen in de stad'. Daarmee is deze nota weer mooi in balans tot het einde toe. Dank u wel.

De heer Vonk heeft het volgende amendement ingediend.

Amendement A. Koersnota Geluid & Stilte

"De gemeenteraad van Rotterdam bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van de Koersnota Geluid;

gewijzigd besluit:

- de Koersnota Geluid vast te stellen inclusief de navolgende aanvulling op pagina 17: 'Kernboodschap is tevens dat stilte (rust) onlosmakelijk onderdeel is van wonen in de stad.'"

w.g. T.J. Vonk

Toelichting

Het raadsvoorstel overweegt onder andere dat een betere balans brengen tussen rust en reuring belangrijk is voor een gezond woon- en leefklimaat. Met de laatste zin op pagina 17 'Kernboodschap is wel dat levendigheid (reuring) onlosmakelijk onderdeel is van wonen in de stad' vertelt de nota Rotterdammers slechts de helft van het verhaal. Juist stilte is onlosmakelijk en noodzakelijk onderdeel van wonen en leven in de stad. Het is belangrijk dat mensen een plek hebben om zich terug te trekken uit de veelheid van geluiden in de stad. Of dat nu hun huis is, een kerkgebouw ergens in de stad of een heerlijke groene binnentuin, dat soort plekken zijn essentieel voor het leven in de stad. Die plekken van rust en stilte verdienen aandacht en bescherming. Ze bieden tegenwicht aan de reuring, een rustpunt in de drukte van de stad.

Het amendement is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Zijn er op dit agendaonderwerp nog sprekers? De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja dank u voorzitter. Voorzitter, wij zijn tegen het gebruik van de Interim-wet stad-en-milieubenadering. Een overheid dient te beschermen en niet in gevaar te brengen. De gemeente past deze wet toe in IJsselmonde waarbij ze woningen pal langs de A16 zet met als gevolg 67 decibel constant tegen de gevel. De wethouder vindt het wel best want die wil bouwen, maar wij vinden het niet best, de gezondheidsschade vinden wij onverantwoord. Daarom doen wij het verzoek aan de gemeenteraad: kies nou eens voor de gezondheid van de Rotterdammers en zeg eens nee tegen bouwplannen waar deze wet kennelijk voor nodig is. Daarom hebben wij een motie. Ik dank u.

De heer Van der Velden heeft de volgende motie ingediend.

Motie 2. Stop met toepassing Interim-wet stad-en-milieubenadering

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van het voorstel tot vaststelling van de Koersnota Geluid;

constaterende dat:

- gemeenten de Interim-wet stad-en-milieubenadering kunnen toepassen, om daarmee ontwikkelingen mogelijk te maken die worden blootgesteld aan hogere geluidswaarden dan die wettelijk mogelijk worden gemaakt door de Wet geluidhinder;
- voor toepassing van de Interim-wet stad-en-milieubenadering bouwkundige voorschriften moeten worden opgesteld om een aanvaardbaar inpandig woon- en leefklimaat te realiseren;
- de gemeente Rotterdam voornoemde wet thans toepast om woningbouw aan de zogenoemde Waterside in IJsselmonde mogelijk te maken, pal naast de Van Brienenoordbrug;

overwegende dat:

- bewoners van woningen die met toepassing van de Interim-wet stad-en-milieubenadering mogelijk zijn gemaakt, worden opgezaagd met serieuze gezondheidsschade als gevolg van herrie in de onmiddellijke nabijheid van de woning;
- ingrijpende bouwkundige voorschriften soms kunnen betekenen dat kamers niet kunnen dienen als slaapvertrek of dat ramen niet open kunnen, ondanks noodzaak voor koeling of schone lucht;

is van mening dat:

- we het de (toekomstige) Rotterdammers niet kunnen aandoen toestemming te geven een woning te bouwen in de herrie;

verzoekt het college

- te stoppen met toepassing van de Interim-wet stad-en-milieubenadering;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R.T.J. van der Velden

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Abrahamse.

Mevrouw **ABRAHAMSE** (vvd). Ja dank u wel voorzitter. Als VVD vragen wij al sinds 2019 om een goed geluidsplan voor de stad, dus we zijn ook blij met deze Koersnota, dat die er is. Als VVD willen we dat er duidelijke keuzes worden gemaakt, dat de bewoners weten per gebied waar ze aan toe zijn, wat ze kunnen verwachten qua geluid. Het enige waar wij wel over twijfelen bij deze nota is of deze keuzes nou echt zo duidelijk zijn, dus dat is waarom wij vooral heel benieuwd zijn naar de uitvoeringsplannen die hierop volgen want wat ons betreft is het nu nog iets te hoog over. Wel zijn er andere punten in verwerkt waar wij ontzettend blij mee zijn dat ze nu succesvol blijken zoals stille klinkers, zodat we met innovatie het geluid dat er wat ons betreft in de stad altijd wel zal zijn toch zo veel mogelijk kunnen inperken en de overlast ook inperken voor bewoners.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mevrouw Abrahamse. Zijn er nog sprekers op dit agendaonderwerp? Dan geef ik het woord aan de wethouder, wethouder Zeegers.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Ja dank u wel voorzitter. Ik kan me goed voorstellen, ik weet ook dat we in de commissie echt wel met elkaar hebben zitten zoeken wat precies de status en de rol van dit document is in hoe wij met elkaar omgaan met geluid. Ik denk dat de samenvatting die de heer Bonte gaf van dit als richtinggevend document, rust en reuring in balans, ook die geluidsbelevingskant meenemen bij het ontwerp van je stad, gebiedsgerichte uitwerking zodat je daar ook maatwerk kunt toepassen en geluidshinder ook voorkomen. Nou een aantal richtinggevende uitspraken die er zijn en die we nog per gebied verder moeten gaan uitwerken. Dus in die zin herken ik helemaal de bijdrage van mevrouw Abrahamse, het is in die zin nog wel wat hoog over en wat betekent dit nou voor bewoners. Dus zeker belangrijk dat we die uitwerkingsslag gaan maken. De beantwoording van de vragen. De heer Bonte van Leefbaar Rotterdam vroeg: waarom nemen we niet die piekbelasting mee in plaats van het gemiddelde? Ja, hier gaat het over een gemiddelde en dat is ook hoe het in deze systematiek werkt. Op het moment dat er met vergunningenstelsel..., omdat dit meer een handhavingsvraagstuk is, dan wordt er ook gekeken naar piekbelasting. Ik geef toe dat dit een complex verhaal is met wat je nou precies door middel van welke regelgeving regelt, maar dat is hoe de systematiek werkt, dat het hier gaat over gemiddelden en bij de vergunningverlening specifiek over piekbelasting omdat dit een handhavingsvraagstuk is. Dan de motie van GroenLinks. U geeft aan: doe ook iets met de Geluidsclub. Ik geef toe, ik vind het een inspirerend en creatief idee, maar tegelijkertijd hebben wij natuurlijk ook even gekeken hoe dit in de praktijk gaat werken want daar gaat het natuurlijk eigenlijk altijd om en we hebben gezien dat het meten van luchtkwaliteit aanzienlijk eenvoudiger is, ik weet het ook uit eigen ervaring want zoals ik zei heb ik daar zelf aan meegedaan, maar bij geluid is het aanzienlijk ingewikkelder om dat te meten, de manier waarop je meet, daarvoor is ingewikkeldere meetapparatuur nodig is en het is ook lastig om vast te stellen waar het geluid precies vandaan komt. Dus er zijn natuurlijk altijd heel veel verschillende geluidsbronnen, wat kun je nou toerekenen aan wat. Dus in die zin is het iets wat zeer moeilijk uitvoerbaar is en we daarom ook ontraden. Tegelijkertijd hebben we natuurlijk wel een DCMR die heel actief is in geluidsmetingen en daar ook veel rapportages over doet, dus er worden geluidsmetingen gedaan, maar u deed de opdracht om ook een soort citizen science project... en het is natuurlijk ook heel goed die bewonerbetrokkenheid, maar in dit geval denken we... De manier waarop we daar dan uitvoering aan moeten geven, is eigenlijk niet goed in uitvoering te brengen. Vandaar dat we deze motie ontraden. Verder het amendement van de ChristenUnie. U geeft aan: jammer die laatste zin. Tegelijkertijd zien wij toch ook, en dat zult u ongetwijfeld met mij eens zijn, dat waar je in Rotterdam ook woont

er altijd sprake is van meer geluid dan wanneer je op de Veluwe bent. Ik kom toevallig vaak op de Veluwe en dan valt mij op hoe weinig geluid daar is. Waar je ook bent in Rotterdam, er is altijd... Het is een stad, daar is geluid, daar is meer geluid of van de snelweg of van de luchthaven of van de horeca of wegverkeer of mensen, kinderen die spelen, er zijn veel mensen bij elkaar, er is gewoon altijd geluid, meer geluid dan in het Oosten van Nederland. Dat is denk ik ook een erkenning die wij hier willen zetten, rust en reuring maar in de stad zal er altijd wel geluid zijn en dat is ook iets waar we denk ik hier gewoon rekening mee moeten houden, dat dit nu eenmaal zo is. Dus in die zin kan ik uw toevoeging niet onderschrijven. Het gaat ons echt om een balans, maar wel met de wetenschap dat er altijd overal geluid zal zijn. Dan de motie van de Partij voor de Dieren. Daar hebben we het ook uitgebreid in de commissie over gehad. U gaf aan dat de interim-wet, ook zo'n stap 3-besluit dat we onder andere ook bij Waterside hebben gebruikt... U zult niet verrast zijn dat we deze motie ontraden omdat wij toch ook merken dat regelgeving ons soms mogelijk maakt om ergens te bouwen waar dat ook gewenst is en we dat dus ook willen blijven toestaan omdat we die woningen zo nodig hebben en dat ook in ons beleid hebben zitten. Dan de vragen van de VVD, mevrouw Abrahamse. Is het wel duidelijk genoeg? Daar heb ik net op gereageerd, wij denken ook nou die gebiedsuitwerking, we komen ook nog met een programma 'Geluid Haven en omgeving', waarvoor we aan de lat staan. Dat zijn echt de uitwerkingsvraagstukken waarin het veel concreter wordt en ik denk dat het dan ook inderdaad veel beter voor bewoners inzichtelijk wordt wat er geregeld wordt en wat zij kunnen verwachten. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel wethouder. Dan sluiten wij de beraadslaging op dit agendaonderwerp.

7.9 Het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze naar aanleiding van een wijziging van de begroting 2023 en de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). En gaan wij door naar agendaonderwerp 7.9, Het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze naar aanleiding van een wijziging van de begroting 2023 en de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH). Zijn er op dit agendaonderwerp sprekers? De heer Moti.

De heer **MOTI** (pvda). Ja voorzitter, het is een keuze of je wel of niet wilt bezuinigen op de exploitatie van het openbaar vervoer en daarom dienen we de volgende motie in.

De heer Moti heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. Investeer in het openbaar vervoer

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op donderdag 22 juni, ter bespreking van 'Het voorstel tot wijziging van het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze naar aanleiding van een wijziging van de begroting 2023 en de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)';

constaterende dat:

- in de conceptmeerjarenbegroting voor de MRDH er een forse bezuiniging gepland staat voor de OV-concessie RET-rail van circa € 17,1 miljoen in 2024 en in 2025, maar liefst € 32,2 miljoen ten opzichte van de subsidie in 2023;

overwegende dat:

- de concept zienswijze op deze begroting vanuit de gemeente Rotterdam onvoldoende oproept tot een aanpassing van deze bezuiniging;
- deze bezuiniging op het openbaar vervoer zal leiden tot minder openbaar vervoer en het verder uitkleden van de dienstregeling van onze tram- en metrolijnen;
- onze stad en onze inwoners juist meer openbaar vervoer verdienen, waarbij er frequent, fijnmazig, veilig en betaalbaar openbaar vervoer is;

voorts overwegende dat:

- de stad Rotterdam hierbij niet alleen naar het rijk moet kijken, maar ook zelf prioriteiten kan stellen;
- door middel van een hogere inwonerbijdrage de benodigde investeringen in ons openbaar vervoer ook gerealiseerd kunnen worden;

verzoekt het college om:

- in de zienswijze op de MRDH begroting 2024 toe te voegen dat een hogere inwonerbijdrage ten behoeve van het behouden en verbeteren van ons openbaar vervoer een mogelijkheid is;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. R. Moti

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Zijn er nog andere sprekers op dit agendaonderwerp? De heer Coşkun.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja voorzitter, we gaan natuurlijk met zo veel mogelijk Rotterdammers op 5 juli a.s. naar de MRDH om het over de tram te hebben, maar ook over hun begroting. In onze ogen is de MRDH een ondemocratisch orgaan met veel te veel hindermacht bij allerlei kleine gemeenten die zich met onze tram gaan bemoeien en die hindermacht moet zo snel mogelijk weg, maar goed ze zitten er. Ze hebben ook nog heel veel geld, ze hebben heel veel bestemmingsreserves en wij zouden graag een pleidooi doen dat die bestemmingsreserves worden ingezet voor onze RET, gemeenschappelijke RET, en voor ons gemeenschappelijke tramnet.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel voor uw bijdrage. Dan geef ik het woord aan de heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja dank u. Ik heb alleen een korte vraag aan de wethouder. In het stuk Conceptbegroting, dat is een flink stuk, wordt de oeververbinding genoemd en ik neem aan dat men daarmee bedoelt de brug en niet dat er nog een optie is voor een metro. Dat vind ik wel belangrijk, ook voor mijn stemgedrag. Dat haalde ik niet echt uit het stuk. Dat was mijn vraag aan de wethouder.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Van der Velden. Zijn er nog andere sprekers op dit agendaonderwerp? Nee. Dan geef ik het woord aan de wethouder.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Voorzitter dank u. Ik heb de motie van de PvdA nog niet, daar wacht ik even op, dus ik beantwoord alvast eerst de vraag van de heer

Coşkun over de bestemmingsreserve. Ik snap de gedachte, maar ik ga hier niet publiek onderhandelen over de toekomst van de RET, dat gebeurt voor een heel groot deel achter de schermen en dat is echt het beste voor Rotterdam dat dit gebeurt, dus daar zeg ik dat op. Ik heb daar in de geheime commissievergadering wel iets over gezegd, dus daar verwijs ik dan maar even naar. Dan de vraag van de heer Van der Velden over of daarmee de brug wordt bedoeld. Dat klopt. Ik probeer ook de term oeververbinding er vakkundig uit te krijgen, zodat we gewoon weten waar we het over hebben, het gaat inderdaad om de stadsbrug. Tot slot de motie van de PvdA die vraagt mij om aan de zienswijze op de MRDH-begroting 2024 toe te voegen dat een hogere inwonersbijdrage ten behoeve van het behoud en het verbeteren van ons openbaar vervoer een mogelijkheid is. We doen het niet, het gaat nu alleen om een inwonersbijdrage voor het economisch vestigingsklimaat, de bekostiging van het OV, mijnheer Engberts kijkt me heel verbaasd aan, maar die wordt nu bekostigd via de BDU en dat verdeelt de MRDH. Dat is hoe het gaat. We zijn in gesprek met de MRDH over een oplossing voor de RET, dus ook dat. Ik wil hem ontraden, ik snap de gedachte en ik ervaar hem als een manier van meedenken, maar ik ga niet publiekelijk onderhandelen, dus die ga ik ook ontraden. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel wethouder. Dan sluiten we de beraadslaging op dit agendaonderwerp.

7.10 Het voorstel tot wijziging van Algemene Plaatselijke Verordening Rotterdam 2012 (APV)

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). En gaan we naar agendaonderwerp 7.10, Het voorstel tot wijziging van Algemene Plaatselijke Verordening Rotterdam 2012 (APV) en ik vraag de plaatsvervanger om mij te vervangen. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Goed dan heropen ik de vergadering en dan gaan we naar agendapunt 7.10, Voorstel wijziging Algemene Plaatselijke Verordening Rotterdam 2012 en ik geef het woord eerst aan mevrouw Mohamed Hoesein.

Mevrouw **MOHAMED-HOESEIN** (denk). Voorzitter, de heer Stephan van Baarle heeft in 2019 met een motie, mede ondertekend door het CDA, de eerste stappen gezet om een lachgasverbod in Rotterdam te laten opstellen. Daarna volgden meerdere moties waarbij onder andere de burgemeester op pad werd gestuurd naar Den Haag voor een landelijke lobby. Kortom DENK Rotterdam liep voorop in de strijd tegen lachgasgebruik en vroeg ook aandacht voor niet alleen de gevolgen van verkeersveiligheid en overlast, maar ook voor de langetermijneffecten zoals verlammingen en hersenbeschadiging. Het lachgasverbod werd ook op initiatief van Stephan van Baarle met steun van de gemeenteraad vastgelegd in de Rotterdamse APV. Voorzitter, we zijn verheugd dat er vanaf 1 januari 2023 een landelijk lachgasverbod is en daarmee is de cirkel rond en zal ik samen met mijn fractie stemmen om het lachgasverbod uit de lokale APV te halen. Voorzitter, in de APV zitten ook andere wijzigingen zoals die van de bierfiets. Onze vragen over proportionaliteit zijn in de commissie naar tevredenheid beantwoord door de burgemeester en de wethouder. We zullen op dit punt ook voor de wijziging van de APV stemmen, maar voorzitter de openingstijden van de speelautomatenhallen hebben mijn fractie beziggehouden. We zijn van oordeel dat op de lange termijn niemand beter wordt van gokken, behalve de casino's, dat is het verdienmodel. Ze vechten daarom met man en macht om elk uurtje langer open te kunnen blijven, elk uurtje waarin de bezoeker meer geld kwijtraakt en voorzitter mijn fractie hekelt het gegeven dat de overheid zelf aandeelhouder is in bedrijven die gokpaleizen bouwen en in stand houden dat zou echt anders moeten, maar dat gaat over meer dan de APV en daar zal ik hopelijk op een ander moment op terug kunnen komen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). U hebt een interruptie van mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Voorzitter, is DENK zich ervan bewust dat, op het moment dat de gereguleerde casino's sluiten, daar al mensen van illegale casino's staan om klanten te ronselen en dat, als je in illegale casino's terechtkomt en verplichte leningen van criminelen krijgt, je wel eens in grotere problemen kunt komen dan als je in een gereguleerd casino zit met een soort rem op hoeveel je kunt verliezen en hoeveel je kunt winnen in plaats van dat je wordt overgelaten aan de enorm grote illegale gokmarkt in Rotterdam.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Mevrouw Mohamed-Hoesein.

Mevrouw **MOHAMED-HOESEIN** (denk). Ja voorzitter daar ben ik me van bewust, maar tegelijkertijd is altijd de vraag 'kies je voor slecht of slechter?' en dit is een keuze die wij als fractie maken voorzitter. Wij zijn van mening dat het echt anders zou moeten, maar voorzitter we herkennen ook het belang van individuele ondernemers, maar afgezet tegen het belang van de maatschappij zullen wij voor het amendement van de Partij voor de Dieren stemmen waarin de openingstijden niet verder worden verruimd. Voorzitter tot zover.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel. Mevrouw Van Groningen.

Mevrouw **VAN GRONINGEN** (vvd). Voorzitter, het is niet de eerste keer dat we over het onderwerp Casino spreken in dit huis. De Rotterdamse VVD heeft eerder aangegeven dat we een eerlijk speelveld willen, maar vooral ook ruimte voor maatwerk en onze ervaring is dat de burgemeester het beste kan bepalen waar wel en waar niet. Dat is ook waarom het amendement van de Partij voor de Dieren ons aanspreekt. Laten we eerlijk zijn, de Rotterdamse VVD is geen voorstander en ook geen tegenstander van gokken want het voorziet in een behoefte die er is, alleen gokken heeft een schaduwkant en dat weten we allemaal, net als met alcohol dat ze in een kroeg schenken, namelijk verslaving en laten we eerlijk zijn, we wensen niemand een verslaving toe. Ik heb van dichtbij meegemaakt wat de impact van zware alcoholverslaving is, het laatste dat we willen is dat kwetsbare Rotterdammers in handen vallen van illegale gokcircuits, criminele organisaties die gokkers op krediet laten spelen en met woekerrentes aan zich binden. Helaas hebben we geen invloed op en geen inzicht in dat illegale gokcircuit in Rotterdam en juist voor het bestrijden van gokverslaving en het tegengaan van armoede is het cruciaal om te weten hoe groot het probleem is. Ik weet, het is een enorme uitdaging en het zou helpen als we beter in kaart hebben hoe ze opereren en hoe groot dat illegale gokcircuit nu eigenlijk is en daarom dienen we samen met D66, Leefbaar Rotterdam en GroenLinks een motie 'Effect gokje wagen in kaart' om dat helder te krijgen. Dank u wel.

Mevrouw Van Groningen heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. Effect gokje wagen in kaart

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van agendapunt 7.10 APV;

constaterende dat:

- er in Rotterdam twaalf speelautomatenhallen worden geëxploiteerd;
- er in 2021 een literatuuronderzoek heeft plaatsgevonden over de correlatie tussen gokverslaving en openingstijden;

overwegende dat:

- Rotterdam naast de twaalf gereguleerde casino's helaas ook een illegaal gokcircuit kent;
- in het illegale gokcircuit mensen niet worden gemonitord of begeleid, waardoor de kans op complexe schuldenproblematiek groot is;
- illegaal gokken ervoor zorgt dat kwetsbare mensen in handen van criminelen vallen;
- we nu geen zicht hebben op de omvang van het illegaal gokcircuit in Rotterdam;
- het voor het bestrijden van de gokverslaving en het tegen gaan van armoede van belang is te weten hoe groot het probleem is;
- het voor de aanpak van gokverslaving goed is niet alleen af te gaan op literatuuronderzoek;

draagt het college op:

- in samenwerking met de sector en andere partners de omvang en werking van het illegale gokcircuit in Rotterdam in kaart proberen te brengen;
- hierover zo snel mogelijk te rapporteren aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. D.A. van Groningen, I. van Wifferen, J.M.D. de Waard en M.H. Biljoen

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel. Wie mag ik het woord geven?
Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Voorzitter, ik sluit me aan bij de woorden van mevrouw Van Groningen als het gaat over illegaal gokken. Wij vinden het toch wel jammer dat een succesvolle pilot tot 4.00 uur ertoe leidt dat er in de APV alleen een uurtje bij kan, twee dagen per week, en dat geen sprake is van maatwerk. Ik heb er nog wel een vraagje over. Is ook sprake van overgangsrecht van bijvoorbeeld partijen die nog iets bij de rechter hebben lopen, of zij dan op de basis van toen ze de rechtszaak begonnen door kunnen gaan. Dan een ander onderwerp, de bierfietsen. De bierfietsen, groepsfietsen genoemd in de APV, rijden in de weg en zorgen vaak voor problemen in het verkeer, zeker met het toenemend aantal fietsers. Daarom steunt D66 de aanpassing in de APV, we vinden alleen dat buiten de gebieden waar het verboden is, de bierfiets niet ontmoedigd moet worden. Het is juridisch niet mogelijk om groepsfietsen in de hele stad te verbieden en er zijn ook alcoholverboden, dus daarom alleen al zijn er maar twee gebieden aangewezen, namelijk Centrum en Kralingen, waar het wordt verboden. Waarom alleen in deze twee gebieden want er zijn toch ook andere gebieden waar verkeersveiligheid een rol speelt. Waarom bijvoorbeeld niet ook in Rotterdam-Noord, daar is maar een heel gedeeltelijk alcoholverbod en je zou nu best wel een rondje kunnen gaan op de bierfiets, Vroesenspark, Gordelweg, Schieweg, Stadhoudersweg. Even voor de duidelijkheid wethouder, dat mag toch gewoon. Ondernemers willen hierover in gesprek en kunnen allerlei aanpassingen doen, zoals de grootte van de fiets, muziek, het plaatsen van toiletten enzovoort, maar de wethouder wil niet helpen want eigenlijk wil het college het niet want het is geen gezicht en het past niet bij de stad en de burgemeester zei zelfs dat er een onflatteuze vrouw was gezien, nou het moet niet gekker worden. Dat is met de twee maten meten want het bierfietsbedrijf is ook een bedrijf en daar zegt het coalitieakkoord over 'we willen ondernemerschap maximaal de ruimte geven en nieuwe bedrijven welkom heten in onze stad. De gemeente moet zorgen dat ondernemers kunnen doen waar ze goed in zijn, ondernemen. We nemen daarom de volgende maatregelen. We steunen het mkb met raad en daad, we zijn een gemeente van minder regels en minder bureaucratie, ondernemers moeten hun creativiteit maximaal

kunnen ontplooiën en daarbij hanteren wij een 'ja, tenzij'-mentaliteit'. Ik verwacht dan ook dat mijn motie om bierfietsondernemers te helpen waar het wel kan liefdevol zal worden omarmd.

Mevrouw Van Wifferen heeft de volgende motie ingediend.

Motie: 2. Transparantie over ruimte voor groepsfietsen

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van agendapunt 7.10 Het voorstel tot wijziging van de APV;

constaterende dat:

- de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) van Rotterdam wordt gewijzigd om groepsfietsen te verbieden in de gebieden Centrum en in Kralingen-Crooswijk, met onder meer als doel de verkeersveiligheid te bevorderen;
- het college in coalitieakkoord 'Eén Stad' heeft uitgesproken serieus werk te willen maken van de menselijke maat, met daadkracht en creativiteit;

overwegende dat:

- groepsfietsen, waaronder bierfietsen, in het verkeer voor problemen kunnen zorgen en het van belang is hier aandacht voor te hebben;
- het toenemende aantal fietsers in sommige gebieden van de stad maakt dat er maatregelen genomen moeten worden om de verkeersveiligheid te waarborgen;
- bestuurders van bierfietsen niet onder invloed zijn of mogen zijn van bijvoorbeeld alcohol of andere verdovende middelen, wat maakt dat er geen sprake is van rijden onder invloed;
- op de website van de gemeente Rotterdam gemakkelijk voor omwonenden en ondernemers te vinden is in welke gebieden er een alcoholverbod geldt, maar dit niet het geval is voor groepsfietsen;
- het van belang is om ondernemers met groepsfietsen ruimte te bieden en tot een constructieve maatwerkoplossing te komen, door hen een alternatieve locatie te bieden waar zij hun activiteiten kunnen voortzetten;

verzoekt het college:

- op korte termijn in overleg te treden met betrokken ondernemers, (een) geschikte locatie(s) te vinden waar groepsfietsen in Rotterdam kunnen rijden, waarbij rekening wordt gehouden met de verkeersveiligheid en de leefbaarheid van de omgeving;
- actieve en transparante communicatie te verzorgen, onder meer via de website van de gemeente, over de nieuwe regelgeving en beschikbare locatie(s) voor groepsfietsen;
- hierover te rapporteren aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. I. van Wifferen

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel voor uw motie. Wie mag ik verder in de raad het woord geven op dit onderwerp? De heer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Ja dank u wel voorzitter, even met betrekking tot de bierfiets of eigenlijk de groepsfiets zoals die formeel heet want anders ga je natuurlijk krijgen, dan

beginnen wel een proseccofiets, een waterpijpfiets of wat dan ook. Leefbaar Rotterdam is blij dat daar paal en perk aan wordt gesteld want als Amsterdam er al niet op zit te wachten dan moeten we het in Rotterdam al helemaal niet hebben. Ik zou zeggen sla Rotterdam als stad lekker over en ga maar naar Breda, Eindhoven of wat dan ook, maar niet in Rotterdam.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). U hebt een interruptie van mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja. Is Leefbaar Rotterdam zich ervan bewust dat dit alleen in Kralingen en het centrum wordt verboden, in de rest van de stad mag het gewoon als er geen alcoholverbod is. Dus Leefbaar Rotterdam weert helemaal niet de bierfiets uit de hele stad, maar uit twee wijken en daar gaat de motie over, in andere wijken mag het wel en help de ondernemer nou om dat op een veilige en goede manier te doen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Mag ik, voordat u de interruptie gaat beantwoorden, de raad vragen om een klein beetje rustig te zijn want ik zie mensen laagvliegend overkomen, ik zie mensen omgedraaid zitten, ik hoor overlegjes. Daar hebben we koffiekamers en leeskamers voor. Het is anders als voorzitter moeilijk om de vergadering te leiden. Mijnheer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Dank u voorzitter. Wat Leefbaar Rotterdam betreft zijn die twee bewuste wijken een heel goed begin en wij zullen dan ook niet de motie van D66 steunen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Dan komt het eigenlijk neer op ondernemertje wegpesten in plaats van duidelijke regels te stellen, een heel kwalijke zaak wat mij betreft.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Mijnheer Van Drunen. Er ontstaat een debat.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Inderdaad voorzitter, er ontstaat een debat dus ik zal het houden op een korte reactie zonder aanleiding te geven tot een heel debat. Het is zeker geen ondernemertje pesten, inderdaad een ondernemer moet ruimte krijgen om zijn ding te doen maar niet als dat leidt tot de overlast die nu in de stad wordt ervaren en dan gaat het wat dat betreft niet eens zozeer om zaken als geluidsoverlast, plassen tegen bomen en dat soort dingen, maar in grote mate ook om de verkeersveiligheid en de druk die het op fietspaden legt.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Mevrouw Van Wifferen afsluitend.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter. Dan neem ik aan dat er dus geen probleem is als er op wegen waar geen overlast in het verkeer is het ding wel kan rijden, een beetje rondjes over een grasveld zou dus van Leefbaar Rotterdam wel mogen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Mijnheer Van Drunen.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Voorzitter, een rondje over een grasveld lijkt mij geen goed idee want dat gaat uiteraard ten koste van de biodiversiteit waar we allemaal zo blij om zijn. Om mevrouw Van Wifferen tegemoet te komen, een rondje over de Maasvlakte lijkt mij acceptabel.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Met een waterpijp. De heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Ja dank u voorzitter. Weer een nieuw woord, door mevrouw Van Wifferen, bierfietsondernemer. Ik vind het wel een mooi woord, wat doet u voor beroep? Ja ik ben bierfietsondernemer. Oké, iedereen zijn beroep, iedereen ondernemerschap, maar ik wil het hebben over andere ondernemers en dat zijn de gokhallen. Voorzitter, zoals aangekondigd in de commissie komen wij met een amendement om verruiming van de openingstijden voor speelautomatenhallen uit de APV te houden. Dat lijkt ons heel verstandig, dus vandaar ons amendement mede namens de PvdA, CDA en de ChristenUnie.

De heer Van der Velden heeft het volgende amendement ingediend.

Amendement A. Gokhallen geen horeca

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 23 juni 2022, ter bespreking van het voorstel tot vaststelling van de vijftiengste wijziging van de Algemene Plaatselijke Verordening Rotterdam 2012;

besluit:

het ontwerpbesluit van de vijftiengste wijziging van de Algemene Plaatselijk Verordening Rotterdam 2012 als volgt te wijzigen:

I

artikel I, onderdeel C, vervalt, onder verlettering van de onderdelen D tot en met J tot C tot en met I.

II

Artikel II, onderdeel A, vervalt, onder verlettering van B tot en met G tot A tot en met F.

w.g. R.T,J, van der Velden, T.J. Vonk, S. Reitema en R.G.C. Segers-Hoogendoorn

Toelichting

Dit amendement zorgt ervoor dat er geen verruiming van de openingstijden van speelautomatenhallen wordt doorgevoerd in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV).

Het amendement is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel. Ook deze gaat in het stemvenster komen. Ik kijk verder rond in de raad of er nog andere partijen zijn. Mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50PLUS). Dank u wel voorzitter. Voorzitter, verslavingen zijn een immens groot probleem. Ik behoorde ooit tot de minimale verslaafden en dat is roken. Ik vind het heerlijk als ik het ruik en ik zou hem zo graag opsteken, maar ik ben het soort 'één sigaret en de avond is niet om of ik heb er al een pakje leeg gepakt', dus dat is echt iets waar... Dat is een groot probleem en dat geldt ook voor gokverslaving, dat is werkelijk een groot probleem, maar net als D66 is 50PLUS wel heel erg bang dat, als we het allemaal zo hard gaan tegenhouden, het het illegale circuit in gaat en als het het illegale circuit in gaat dan komt er zo veel meer bij kijken aan ellende dan alleen de verslaving zelf. Dus wat dat betreft vindt 50PLUS het goed dat we het proberen te reguleren en is het dus ook een belangrijke zaak dat we dat in de gaten houden. Het kan niet anders, het is de enige mogelijkheid om er met zijn allen vat op te krijgen. Net als D66 vragen we ons natuurlijk wel af of de APV rekening houdt met dat overgangsrecht voor lopende gerechtelijke procedures op dit moment en ja, als dat zo is dan zouden we graag willen weten hoe dat wordt geregeld en als dat niet zo is willen we graag van de wethouder horen wat de reden is waarom dat zo

is. Wat betreft de bierfiets, ja kijk ook ik lust nog wel eens een biertje, daar ben ik zeker niet aan verslaafd, ook nooit geweest. Dat is echt de kat op het spek binden als we dat met zijn allen doen. Dat is niet zozeer de bierfiets, maar echt ik vind het een gênante vertoning dat straks op een bierfiets door de stad allerlei dronken, en het zijn hoogstwaarschijnlijk vaker mannen dan vrouwen, mannen hangen op zo'n fiets en dat gaat dan door die stad en dan zitten ze te zuipen en te lallen en dan denk 'joh, ga lekker in de kroeg zitten en doe daar je ding, maar laat ons gewoon het straatbeeld schoon houden', dat gaat echt een stap te ver en daar willen we zeker niet voor wat betreft 50PLUS. Tot zover.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dank u wel. Ik kijk verder rond in de raad of er partijen zijn die het woord willen voeren op dit agendapunt. Ik constateer dat dit niet het geval is. Dan wil ik het woord in eerste instantie aan wethouder Karremans geven over de bierfietsen.

De heer **KARREMANS** (vvd) (wethouder). Ja de bierfiets is officieel de groepsfiets, laten we het toch scherp houden, en het is zeker geen ondernemertje pesten maar, en dat weten weinig mensen, ik ben ook ondernemer geweest. Ik zeg dat bijna nooit en ik krijg wel eens feedback van de heer Lansink-Bastemeijer die zegt 'je moet dat wat vaker zeggen'. Dus ik onderstreep dat maar eens eventjes. Ondernemers hebben zich ook gewoon aan regels te houden en om te gaan met de maatschappij en goede ondernemers doen dat ook. Dus wat dat betreft heeft het niets te maken met ondernemertje pesten, dat is absoluut niet aan de orde, dit gaat over het voorkomen van overlast. Ik vind het vanuit verkeerstechnisch perspectief echt ondingen, zeg ik maar tegen mevrouw Van Wifferen, ze zijn langzaam, ze zijn niet wendbaar, ze zijn breed. Ik vind het gek dat ze worden toegestaan op fietspaden, zeker in het centrum waar we echt gewoon smalle fietspaden hebben, dat is ook een van de redenen waarom het centrum er straks een onderdeel van is, maar dat hebben we natuurlijk in meerdere delen van de stad en het kan zomaar zijn dat we het verbod natuurlijk ooit uitbreiden, maar nu is gemotiveerd besloten tot dit verbod in deze wijken door de burgemeester, maar zeker ook ingegeven vanuit verkeersveiligheidsperspectief. Dat is het antwoord op die vraag. Ik vind het wel mooi om te zien moet ik zeggen, de principiële kwestie van D66 en de vraag ook. Op de vraag die de motie eigenlijk zegt is van... want dat zegt mevrouw Van Wifferen, op zich kunnen we leven met de inhoud, maar faciliteer het dan tenminste. We hebben een overzicht van de gebieden waar een alcoholverbod geldt en waar niet, dat is gewoon te vinden op de site van de gemeente Rotterdam en wat ons betreft is dat gewoon voldoende om op basis daarvan keuzes te maken die voor een ondernemer relevant zijn.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter. U zou ook het coalitieakkoord kunnen volgen, en 'ja, tenzij', een beetje ten dienste staan van zo'n ondernemer en samen kijken waar het wel kan, zodat het in gebieden waar het niet verboden is op een veilige en goede manier kan plaatsvinden. Dit is toch ondernemertje pesten. Om dat actief niet te willen doen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Wethouder. Geen vraag, oké. Dan gaan we verder met wethouder Simons.

De heer **SIMONS** (lr) (wethouder). Ja dank u voorzitter. Mevrouw Van Wifferen en mevrouw Verkoelen vroegen naar het overgangsrecht. Het antwoord is 'nee' behalve als een rechter in een lopende zaak anders beslist. Dan heb ik een amendement en een motie, ik begin met het amendement van de Partij voor de Dieren. Het voorstel dat nu in de APV staat heeft onze burgemeester gemaakt en die heeft gewikt en gewogen, die heeft goed geluisterd naar

uw raad in de commissies en hij heeft gezegd: heel erg verruimen daar is geen draagvlak voor, heel erg terugbrengen is ook niet echt een draagvlak voor. Dus laten we zoals we vaker doen in deze stad maar ook in het land de gulden middenweg kiezen en de burgemeester heeft toen voorgesteld om de casino's te laten meelopen met de sluitingstijden van de horeca. Dat is het voorstel van onze burgemeester. Dit amendement wijkt daarvan af, dus ik ontraad dit amendement. Dan krijgen wij een motie 'Effect gokje wagen in kaart'. Uw verhaal was aangrijpend, ik kan het ook heel goed begrijpen en ik denk dat wij het er allemaal over eens zijn dat verslaving natuurlijk op allerlei mogelijke manieren moet worden bestreden, maar wat u vraagt kan ik niet. Die vraag is natuurlijk ook al eerder gesteld, wat illegaal is, is niet te onderzoeken. We weten niet wat illegaal is dus we weten ook niet wat we aantreffen en daarom kunnen we daar geen melding over doen of u over rapporteren. Samenvattend, wat we niet aantreffen is niet te meten maar wat we wel kunnen, en daarom ontraad ik deze motie maar ik kan wel een toezegging doen want hij is onuitvoerbaar, de raad rapporteren over de aangetroffen illegale gokhuizen. Dus dan krijgt u een beeld. Als we het wel aantreffen dan kunnen we u daarover rapporteren, dat doen we ook en dan krijgt u meer inzicht. Ik denk ook dat dit de intentie is van de vraag die u in deze motie stelt.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Mevrouw Van Groningen.

Mevrouw **VAN GRONINGEN** (vvd). Ja voorzitter dank. Jazeker, het is natuurlijk de bedoeling dat we toch een beetje grip beginnen te krijgen op dat illegale circuit en ik begrijp goed dat u niet kunt onderzoeken wat illegaal is want dat weten we niet, daarom willen we het zo graag. Dus ik kan in ieder geval leven met deze toezegging, dat zou ik heel erg fijn vinden. Het zou ook mooi zijn als we de sector wat beter betrekken want wellicht heeft die ook informatie die ons meer gaat brengen tot die plekken. Mag ik u dan vragen om dat in ieder geval ook op wijkniveau te doen zodat we ook weten waar het het meeste voorkomt.

De heer **SIMONS** (lr) (wethouder). Dat kan ik toezeggen. Dus dat betekent dat u uw motie intrekt.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Mevrouw Van Groningen.

Mevrouw **VAN GRONINGEN** (vvd). Als een motie onuitvoerbaar is dan wordt het natuurlijk wel heel lastig, dan kan ik er een stemming over brengen en ik denk dat we hier een ruime meerderheid hebben die dat wil, maar tegelijkertijd willen we dit met zijn allen gewoon in kaart brengen. Dus als die cijfers ons in ieder geval gaan helpen dan kan ik daarmee leven en dan kunnen we vanaf daar het gesprek gaan voeren waar we dan uitkomen.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Wethouder.

De heer **SIMONS** (lr) (wethouder). Oké, maar als ik u goed begrijp, trekt u uw motie in. U knikt ja, oké prima. Dat was nog even onduidelijk. Die toezegging heb ik gedaan dus die is genoteerd en op wijkniveau hè ja. Dat was het dan voorzitter.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik): Ik kijk nog even in de zaal rond. Ik zie mevrouw Verkoelen al omhoog springen, vergeten vraag? Gaat uw gang.

Mevrouw **VERKOELEN** (50plus). Ja ik begrijp wat de wethouder zegt, die zegt 'nee er is geen overgangsrecht', maar ik vroeg daarbij: ja, hoe is het dan geregeld en nee, kunt u dan de reden vertellen waarom. U zegt 'het moet naar de rechter', maar wat is de reden dat er geen overgangsrecht is?

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Wethouder.

De heer **SIMONS** (lr) (wethouder). Als we vanavond de APV aannemen, is die gewoon vanaf 1 juli a.s. geldig. In de APV is geen overgangsrecht geregeld. Lopende zaken bij de rechter, de rechter kan altijd anders besluiten, dat heeft hij volgens mij recent ook gedaan met de pilotcasus. Dus de rechter kan de uitzondering maken, maar de APV regelt geen overgangsrecht. Dus dan is het, afhankelijk van de stemmingen, straks gewoon geldig, de nieuwe tijden.

De **VOORZITTER** (de heer Van Schaik). Dan constateer ik dat dit onderwerp goed besproken is en 7.10 afgehandeld kan worden en dan vraag ik mevrouw Mohamed-Hoesein om de voorzittershamer weer van mij over te nemen voor agendapunt 7.11.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik geef het woord aan de heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Ja dank u wel voorzitter. Ook op verzoek van een wethouder die snel wil reageren straks. Wij willen nog twee gewijzigde moties indienen. Eentje was een motie die ik heb ingediend bij 6.2, dat was toen motie 2, de motie 'Geen bestemmingsplan zonder kader'. In het debat met de wethouder heeft zij verzocht om dat aan te passen, dat heb ik gedaan en die wil ik bij dezen indienen. Bij 7.3 hebben wij een motie ingediend die ging over de Merwehaven, daar hadden wij het over beheercoöperaties. Daar op verzoek van de wethouder ook een kleine aanpassing aan de motie gedaan zodat die voor haar ook acceptabel is. Ik dien ze graag even in dus leg ik ze bij dezen op het zilveren schaalpje.

6.2 *De voorstellen tot:*

- a. vaststelling van het bestemmingsplan 'Transformatie Voetbalvelden Overschiese Kleiweg';*
- b. het openen van de grondexploitatie 'Transformatie Voetbalvelden Overschiese Kleiweg' - vervolg*

De heer Vonk heeft de volgende moties ingediend.

Motie 2A. Geen bestemmingsplan zonder kader Rotterdam

"De gemeenteraad van Rotterdam bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van het Bestemmingsplan Transformatie Voetbalvelden Overschie;

constaterende dat:

- de ontwikkelopgave in dit gebied groter is dan het bestemmingsplan veronderstelt;
- stichting Laurens, als eigenaar van locatie Stadzicht, al in een vroeg stadium aangegeven heeft serieuze plannen te hebben voor herontwikkeling omdat het gebouw aan vervanging toe is;
- de gemeenteraad tot voor kort geen kennis had van een reeds sinds 2020 bestaande nota van uitgangspunten over gecombineerd gebied bestaande uit voetbalvelden, voormalig fabrieksterrein en locatie Stadzicht;
- stichting Laurens de nota van uitgangspunten medio 2020 heeft ontvangen, waarna de gemeente niet is ingegaan op uitnodigingen voor een voortgaand gesprek;
- stichting Laurens kansen ziet voor een ouderenhuis en verdere samenwerking in de uitvoering van het Langer Thuis Akkoord;
- diverse reclamanten zich zorgen maken over de verkeersbelasting van de dijk en aandringen op een andere wijze van ontsluiten;

overwegende dat:

- de wethouder heeft toegezegd in gesprek te gaan met stichting Laurens om een gebiedsontwikkeling van het gehele gebied te faciliteren, waarin alternatieven voor de verkeersontsluiting worden meegenomen;
- de raad nu pas na behandeling in de commissie kan nagaan in hoeverre het bestemmingsplan aansluit op de nota van uitgangspunten en in hoeverre alternatieven met een betere ontsluiting mogelijk zijn;

verzoekt het college:

- op basis van de gesprekken met stichting Laurens de raad te informeren over de haalbaarheid en de ruimtelijke vervolgstappen om tot een adaptieve ontwikkelstrategie te komen;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T.J. Vonk, A. Kockelkoren en P.J.H.D. Verkoelen

7.3 Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven - vervolg

Motie 4A. Beheercoöperaties M4H

"De gemeenteraad van Rotterdam bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven;

constaterende dat:

- er al jaren een brede wens in de stad en de gemeenteraad leeft om wooncoöperaties te realiseren;
- het coalitieakkoord 'Eén Stad' de ambitie om tot coöperatieve woonvormen te komen onderstreept;
- het masterplan Merwehaven spreekt over 'innovatieve concepten om langdurige betaalbaarheid te borgen';
- de mogelijkheid bestaat voor corporaties om bewoners via beheercoöperaties het beheer over hun eigen woningen te geven;

overwegende dat:

- de beheercoöperatie nog geen grote vlucht genomen heeft in Rotterdam;
- M4H een uitgelezen plek is om hier verandering in aan te brengen;

verzoekt het college:

- met de corporatie(s) die actief zullen worden in M4H te verkennen of het oprichten van een of meer beheercoöperaties mogelijk is;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. T.J. Vonk, A. Kockelkoren en I. Elfilali

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel. Ik geef de wethouder even de tijd om kennis te nemen van de gewijzigde moties. Wethouder Zeegers.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66) (wethouder). Dank u wel voorzitter. Ja, dank mijnheer Vonk van de ChristenUnie. De eerste motie die gewijzigd is, de motie 'Beheercoöperaties Merwe-Vierhavens', motie 4A bij Merwe-Vierhavens, Merweplan, kan ik omarmen. U verzoekt om te verkennen of die beheercoöperaties mogelijk zijn en dat kunnen wij zeker uitvoeren, dus ik zeg oordeel raad. De volgende gaat over de Overschiese voetbalvelden en u vraagt om op basis van de gesprekken met de stichting Laurens de raad te informeren over de haalbaarheid en ruimtelijke vervolgstappen om tot een adaptieve ontwikkelstrategie te komen en die is goed uitvoerbaar en is oordeel raad, motie 2A.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel wethouder voor de beantwoording.

7.11 *Het voorstel tot wijziging van:*

a. Participatieverordening Rotterdam 2015;

b. Verordening maatregelen en handhaving Participatiewet IOAW en IOAZ.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan gaan wij naar het volgende agendapunt, agendapunt 7.11, Het voorstel tot wijziging van de Participatieverordening Rotterdam 2015 en de verordening maatregelen en handhaving Participatiewet. Ik zie als eerste spreker op mijn lijstje staan de heer Engberts.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Voorzitter, het fenomeen proefplaatsing daar hebben we echt enorme moeite mee, het is toch een aantal maanden een soort gratis medewerker die je krijgt. Helaas staat de wetgever ons niet toe om dat tegen te houden, maar de wetgever staat ons wel toe om er andere voorwaarden aan te verbinden en betere voorwaarden voor de medewerker. Daarom dienen wij een amendement in om in plaats van dat er een contract van minimaal zes maanden op moet volgen er een contract van minimaal twaalf maanden op moet volgen. Dit is een ander amendement dan we ooit hebben verspreid omdat die juridisch niet mogelijk was en deze wel.

De heer Engberts heeft het volgende amendement ingediend.

Amendement A. Werken moet lonen

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op donderdag 22 juni 2023, ter bespreking van 'Het voorstel tot wijziging van Participatieverordening Rotterdam 2015;

besluit:

de Participatieverordening Rotterdam 2015 als volgt te wijzigen:

E

artikel 6, lid 2 komt te luiden:

"e. de werkgever de intentie heeft de persoon, bij gebleken geschiktheid, direct aansluitend aan de proefplaatsing, een arbeidsovereenkomst voor minimaal twaalf maanden of onbepaalde tijd, zonder proeftijd- of uitzendbeding, aan te bieden met een minimale omvang van hetzelfde aantal uren als gedurende de proefplaatsing van toepassing was."

w.g. G.J. Engberts

Het amendement is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel. Zijn er op dit agendaonderwerp nog andere sprekers? Mevrouw Maassen.

Mevrouw **MAASSEN** (d66). Ja voorzitter, we hebben een constructief debat gehad in de commissie en ik ben blij met de inzet en de acties van de wethouder en ik heb veel vertrouwen dat het allemaal goed gaat komen. Ik denk dat het heel erg belangrijk is dat we enerzijds heel veel mensen aan het werk krijgen en anderzijds ervoor zorgen dat mensen die met een loonkostensubsidie misschien beginnen, dat je in de cijfers ziet dat die uiteindelijk doorstromen naar werk zonder loonkostensubsidie, maar ik ben wel heel erg benieuwd naar... Er is een beperkte hoeveelheid aan jobcoaching die we kunnen aanbieden. Dat staat ook in de toelichting van het college, we krijgen niet echt heel veel geld van het rijk, dus dat betekent dat we ook beperkt zijn in de middelen aan wie we jobcoaching kunnen toekennen. Daarom heb ik een motie om in ieder geval in een toekomstige monitor of andere stukken die er zijn mee te nemen: oké wat is nou de effectiviteit van die jobcoaching. Ik heb er veel vertrouwen in ook, maar bij wie komt het terecht?

Mevrouw Maassen heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. Jobcoaching in kaart

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 22 juni 2023, ter bespreking van agendapunt 7.11: Het voorstel tot wijziging van: a. participatieverordening Rotterdam 2015. b. verordening maatregelen en handhaving Participatiewet IOAW en IOAZ;

overwegende dat:

- de Participatiewet tot doel heeft om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te ondersteunen bij het vinden en behouden van werk;
- jobcoaching een belangrijk instrument is binnen de Participatiewet om mensen te begeleiden en ondersteunen bij het vervullen van werk;
- de effectiviteit en het gebruik van jobcoaching kunnen variëren afhankelijk van de specifieke doelgroepen binnen de Participatiewet;
- het van groot belang is om inzicht te krijgen in hoe jobcoaching momenteel wordt ingezet en wordt ervaren door verschillende doelgroepen, met als doel het optimaliseren van de dienstverlening en het vergroten van de arbeidsparticipatie;

verzoekt het college:

- in de monitor Participatiewet in te gaan op het gebruik van jobcoaching binnen de Participatiewet en zoals uitgewerkt in de Participatieverordening;
- in het onderzoek de volgende aspecten te betrekken:
 - a. de effectiviteit van jobcoaching bij het bevorderen van duurzame arbeidsparticipatie;
 - b. de ervaringen en tevredenheid van de betrokken werknemers met betrekking tot de ontvangen jobcoaching;
 - c. de mogelijke knel- en verbeterpunten in de huidige praktijk van jobcoaching;
 - d. succesvolle praktijkvoorbeelden en innovatieve benaderingen binnen jobcoaching;
 - e. eventuele aanbevelingen om de inzet van jobcoaching te optimaliseren en de arbeidsparticipatie van de doelgroep te vergroten;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. A.J.A. Maassen

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel. Ik geef het woord aan de heer Soytekin.

De heer **SOYTEKIN** (denk). Dank voorzitter. Ik begreep dat het een constructief debat was vorige week. Ik was er zelf helaas niet bij, maar werd op een fantastische manier door u vervangen. Dank in ieder geval aan de wethouder voor de beantwoording van de vele vragen die zijn gesteld. Een belangrijk onderwerp, waar we natuurlijk ook blij mee zijn, dat door deze wijzigingen mensen met een arbeidsbeperking meer en sneller aan het werk kunnen en ook goed dat daaraan ook loonkostensubsidie en voorzieningen worden gekoppeld. Het enige zorgpunt is bij mij wel dat werkgevers dit misschien in een aantal gevallen bij werknemers gaan neerleggen en dat zijn juist mensen die misschien net iets meer begeleiding nodig hebben en het lastiger vinden om dat aan te vragen et cetera. Dat is het enige aandachtspuntje dat ik u wil meegeven en misschien dat u dan straks ook direct die zorgen bij mij kunt wegnemen. Dank.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Vlieger.

Mevrouw **VLIEGER** (gl). Dank u wel voorzitter. GroenLinks is groot voorstander van maatwerk en het beter aansluiten op de behoeftes van specifieke doelgroepen. We zijn daarom ook erg blij met de wijzigingen die nu worden doorgevoerd. GroenLinks is ook van mening dat werken moet lonen, elke stap richting werk moet gestimuleerd worden en beloond worden. Daarom dienen we een motie in, 'Werk moet lonen toch?', een vraag om te onderzoeken welke mogelijkheden er binnen de Participatiewet zijn om mensen binnen de proefperiode financieel te belonen en bij het rijk te lobbyen om dit gewoon op te nemen in de wet want werk moet altijd lonen.

Mevrouw Vlieger heeft de volgende motie ingediend.

Motie 2. Werk moet lonen, toch?

"De gemeenteraad van Rotterdam, bijeen op 22 juni 2023 ter bespreking van agendapunt 7.11, Het voorstel tot wijziging van: a. Participatieverordening Rotterdam 2015; b. Verordening maatregelen en handhaving Participatiewet IOAW en IOAZ;

constaterende dat:

- in de Participatiewet een bepaling over de proefplaats is opgenomen;
- deze bepaling leidt tot een voorgenomen wijziging van artikel 6 in de Participatieverordening Rotterdam 2015;
- in deze voorgenomen wijziging is opgenomen dat een Rotterdammer die bijstand ontvangt de mogelijkheid krijgt om, gedurende maximaal vier maanden onbetaalde arbeid te verrichten met behoud van uitkering;
- in de huidige Participatiewet is opgenomen dat proefplaatsing per definitie onbeloond is;

overwegende dat

- arbeid altijd moet lonen;
- onbetaald verrichten van arbeid, ook wanneer dit kan leiden tot toekomstige arbeidsparticipatie, niet voldoet aan dit principe;
- financiële beloning voor geleverde arbeid bijdraagt aan een positieve arbeidservaring en daarmee aan verdere arbeidsactivering;

- recent de pilot Werkpremie is stopgezet en, in het kader hiervan, het college heeft aangegeven niet te willen stoppen met het bevorderen van deeltijdwerk;
- het financieel belonen van Rotterdammers die vanuit de bijstand stappen zetten richting de arbeidsmarkt in de vorm van het uitvoeren van arbeid in lijn is met het collegevoornemen deeltijdwerk te stimuleren en de ontwikkeling van mensen te bevorderen;

verzoekt het college

- te onderzoeken welke mogelijkheden er, binnen de Participatiewet, zijn om uit eigen middelen personen financieel te belonen die werken middels een proefplaatsing;
- bij het rijk een lobby te starten, in het kader van de nieuwe Participatiewet, om financiële beloning voor mensen die werken middels een proefplaatsing op te nemen in de nieuwe wet;
- hierover terug te koppelen aan de raad;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. L.S. Vlieger

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel. Zijn er op dit agendaonderwerp nog andere sprekers? Dan geef ik nu het woord aan de wethouder.

De heer **VERSNEL** (vvd) (wethouder). Dank u wel voorzitter. Natuurlijk heb ik wel informeel kennis kunnen nemen van de inhoud van het amendement en de motie, maar ik heb ze natuurlijk officieel nog niet hier in de handen, dus zullen we gewoon doen alsof ik ze toch helemaal heb? Oké. Dank voor de inbreng en ook voor het goede debat dat we inderdaad hebben gehad. Loonkostensubsidie, jobcoaching en de andere bijkomende regelingen zijn voor ons een heel belangrijk middel om heel veel mensen vanuit onze bijstand op een mooie passende werkplek te helpen komen samen met werkgevers in onze stad en de uitbreiding van de mogelijkheden die we met deze wijziging doorvoeren, gaan ons daar absoluut bij helpen. We hebben de grote ambitie om het aantal mensen met een LKS-baan in deze collegeperiode ruimschoots te verdubbelen. Dat is een grote ambitie waarvoor ook nodig is dat we in 2024 eens even goed de peilstok erin steken en een grondige evaluatie doen van wat we tot op dat moment aan ervaring hebben opgebouwd. Als ik de motie van mevrouw Maassen zo mag interpreteren dat we de vragen die zij in de motie stelt betrekken bij de evaluatie die wij in 2024 sowieso doen dan kan ik die omarmen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Maassen.

Mevrouw **MAASSEN** (d66). Dat is prima wat mij betreft.

De heer **VERSNEL** (vvd) (wethouder). Dan bij dezen. Dan het amendement van mijnheer Engberts dat natuurlijk uit een goed hart komt. Ook ik en ook wij willen mensen het liefst zo snel mogelijk zo veel mogelijk zekerheid kunnen bieden over de duur van hun arbeidsrelatie. Werkgevers willen dat natuurlijk zelf het liefst ook, ook werkgevers hebben natuurlijk het liefst zo snel mogelijk de zekerheid dat je aan iemand in wie je ook echt gaat investeren niet één, niet twee, maar misschien wel tien jaar een fijne collega en medewerker hebt. Dat is ook onze inzet in de gesprekken die wij met werkgevers hebben. We willen zo veel mogelijk duurzame relaties met werkgevers opbouwen zodat we daar zo veel mogelijk mensen aan het werk kunnen helpen en natuurlijk ook echt per plaatsing. Dus het doel is ook zeker altijd

om te zorgen dat het minimaal een jaar is, maar de realiteit is ook dat dit in sommige gevallen toch een te hoge drempel kan opwerpen en wat ik niet zou willen doen, is dat we die zes-maandenoptie op voorhand uitsluiten en dat is wel wat zou gebeuren als we het amendement van mijnheer Engberts zouden aannemen. Dus ik wil die om die reden ontraden want ik ben bang dat dit ons helaas verder van het doel afbrengt dan we zouden willen. Dan heb ik de vraag van mijnheer Soytekin en ik denk dat hij refereert aan het aanvraagrecht dat nu in de verordening wordt geregeld, dat is het aanvraagrecht voor bijvoorbeeld werkplekaanpassingen, en dat we dat recht zowel aan de werkgever als aan de werknemer geven, er natuurlijk niet toe moet leiden dat de verantwoordelijkheid om daaraan te denken en om dat ook te doen dan bij de werknemer wordt geparkeerd, maar dat is ook echt iets waarin de jobcoach een rol speelt want dat is iemand die zorgt dat het in die relatie tussen werkgever en werknemer goed gaat, dat beide partijen weten wat men van elkaar kan verwachten en zorgen dat, als er moet worden ingegrepen met bijvoorbeeld de werkplekaanpassing, dit dan ook echt gebeurt. Dan de motie van mevrouw Vlieger. Die wil dat er ook in de periode van de proefplaatsing, wat in beginsel twee maanden is en in uitzonderingsgevallen kan worden verlengd tot een halfjaar, een premie wordt uitgekeerd aan de werknemer. Tot nu toe is de praktijkervaring dat dit niet nodig is omdat mensen in de baan uiteindelijk de beloning zien, in die proefplaatsing investeren beide partijen in elkaar en we doen dit ook als gemeente, we proberen ook met de dienstverlening en het bieden daarvan ervoor te zorgen dat dit gaat werken. Of we dat nou doen aan de kant van de werkgever of aan de kant van de gemeente, de verplichting eigenlijk inbouwen om daar dan toch nog een stuk financiering bij te moeten zoeken, dan verhogen we de drempel en ik ben bang dat dit ons verder van het doel afbrengt om zo veel mogelijk mensen ergens in een passende baan te krijgen dan dat het ons dichterbij brengt. Om die reden zou ik de motie willen ontraden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Vlieger.

Mevrouw **VLIEGER** (gl). Ja, ik kan de wethouder volledig volgen, dank voor de uitleg. Helaas staat GroenLinks daar principieel anders in. Als je werkt hoort daar een financiële beloning bij, vandaar dat wij deze motie hebben ingediend en we zullen hem ook zo laten staan.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Daarmee zijn we gekomen aan het einde van agendapunt 7.11.

7.12 Het convenant bewindvoering

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan gaan wij door naar agendapunt 7.12, Het convenant bewindvoering. Ik kijk even, de wethouder is aanwezig in de zaal en dan geef ik als eerste het woord aan de heer Soytekin.

De heer **SOYTEKIN** (denk). Ik moet u eerlijk bekennen voorzitter dat ik niet een enorm lange bijdrage op dit onderwerp heb want ik heb het debat vorige week gevolgd en de argumenten meegekregen. Het was een bijzonder debat in ieder geval. In ieder geval blij met de uitkomsten van het convenant, hoe daarop wordt gereflecteerd en wat we daar de komende periode mee gaan doen om in ieder geval mensen te informeren en te helpen om zo snel mogelijk uit die schulden te komen. Ik laat het hier even bij. Dank.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Soytekin. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Vlieger.

Mevrouw **VLEIGER** (gl). Voorzitter, bewind is belangrijk, een manier om mensen een pauze te gunnen en de ondersteuning die nodig is op te tuigen, om financieel weer orde op zaken te stellen en in sommige gevallen ook de touwtjes weer in eigen handen te leren hebben en nee, niet alle bewindvoerders zijn boeven, maar er zitten er wel een paar tussen die het op de spits drijven want de schrijnende gevallen die ik over de jaren heb mogen horen zijn triest, in- en intriest. We moeten van dat narratief af, mensen zouden niet bang mogen zijn voor bewind. Volgens GroenLinks moeten we ons keihard inzetten om het imago van bewindvoerders te verbeteren en ons inzetten om mensen beter te helpen. Volgens ons begint het bij het keihard aanpakken van de bedrijven die misbruik maken van mensen en het beter informeren van onder bewind gestelden over hun rechten en mogelijkheden. Daarom dienen we straks met de PvdA een mooie motie daarvoor in.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Reitema.

Mevrouw **REITEMA** (pvda). Dank voorzitter. Drie dagen geleden las ik het volgende: kantoor Bewindvoering 't Gooi wordt verdacht van grootschalige fraude met geld van cliënten. De directeur van het bedrijf zou geld van cliënten hebben doorgesluisd naar andere rekeningen. De vermeende fraude komt aan het licht doordat oud-medewerkers aan de bel hebben getrokken. Zeker 300 cliënten zijn intussen overgestapt naar andere bewindvoeringskantoren. Voorzitter, dit soort berichten wil ik niet gaan zien in onze stad en de landelijke discussie kennen we, het rechterlijke toezicht op bewind is niet adequaat en voorzitter in de commissie is al veel gezegd. De PvdA wil een gemeente die als kritische partner ook naast de onder bewind gestelden gaat staan en dat kan. Ik moet heel kort zijn vanwege de tijd. Ik herhaal twee onbeantwoorde vragen uit de commissie en ik dien drie moties in samen met andere partijen. De vraag is: het aantal convenantpartners is sinds januari van 144 naar 137 gegaan, welke bewindvoerders zijn niet meer aangesloten bij het convenant, waarom en wat is er met eventueel lopende dossiers van die kantoren gebeurd? De andere vraag is hoeveel van de bewindvoerders die in 2022 bijzondere bijstand hebben ontvangen zijn aangesloten bij het convenant bewindvoering. Dat was ook een technische vraag die is gesteld bij de jaarstukken. Dan heb ik drie moties waarmee ik verzoek...

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Reitema, u hebt een interruptie van de heer Soytekin.

De heer **SOYTEKIN** (denk). Ja ik vraag me even af of ik het goed heb beluisterd want u vraagt nu om bedrijfsnamen van de mensen die niet meer deelnemen aan het convenant. Begrijp ik dat goed? Ik zoek een beetje de relevantie daarachter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dat was een verhelderende vraag van de heer Soytekin, zo leg ik hem uit. Mevrouw Reitema, u hebt tijd om daarop te reageren.

Mevrouw **REITEMA** (pvda). Ja, je ziet nu ook gewoon op de site welke bedrijven, bewindvoerder, partner van het convenant zijn en ik ben gewoon benieuwd wat dat verschil is en waarom ze dan weg zijn. Dat kan natuurlijk allerlei verschillende redenen hebben en daar zijn wij gewoon benieuwd naar.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Soytekin, het is geen debat. U hebt een verhelderende vraag gesteld en die is beantwoord door mevrouw Reitema. Ik wil u verzoeken om er rekening mee te houden dat het geen debat is.

De heer **SOYTEKIN** (denk). Voorzitter u kent mij, ik laat het zeker niet uit de hand lopen maar ik heb nog wel echt één verhelderende vraag op dit punt. U wilt dan dat de wethouder namen gaat noemen van bedrijven waardoor je een suggestie kunt gaan wekken die er misschien helemaal niet is. Dus ik vraag me echt af of het verstandig is om hier en plein public namen van bedrijven bekend te maken die misschien om heel goede redenen niet meer bij dat convenant aangesloten zijn. Ik vraag u dat echt in overweging te nemen om eigenlijk niet te vragen om hier bedrijven..., de suggestie te wekken dat ze in een kwaad daglicht komen te staan.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Reitema, aan u het woord.

Mevrouw **REITEMA** (pvda). Ja, ik vind het vrij suggestief wat het raadslid van DENK doet want het wordt suggestief over een suggestie die ik niet eens doe. De convenantpartners staan nu ook gewoon opgesomd, met naam en toenaam en volgens mij zelfs met een telefoonnummer en een mailadres met echt de naam van een persoon die de contactpersoon van dat kantoor is, die staan gewoon openlijk op de website. Als ik een back-up van die website had, kon ik gewoon zien wie de 144 bewindvoerderspartners waren en dan zie je nu dat het er 137 zijn. Het lijkt me een hartstikke valide vraag. We bespreken nu het convenant, nou je wilt gewoon weten: wat is de evaluatie van het convenant, wat is de ontwikkeling en hoe verloopt dat. Met de moties die ik wil gaan indienen, verzoek ik 1, een evaluatie van het bereik van het convenant, 2 een laagdrempelig adviespunt voor Rotterdammers onder bewind en 3, een gerichte campagne over de rechten en plichten onder bewind. Dank.

Mevrouw Reitema heeft de volgende moties ingediend.

Motie 1. Evalueer het bereik van het convenant bewindvoering

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op donderdag 22 juni 2023 ter bespreking van 'het convenant bewindvoering';

constaterende dat:

- de gemeente verantwoordelijk is voor het aanbod van schuldhulpverlening aan Rotterdammers die hun schulden niet kunnen aflossen op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (WGS);
- het convenant bewindvoering (versie 2019) samenwerkingsafspraken bevat die onder meer gericht zijn op de 'optimale inzet van maatschappelijke middelen';
- de gemeente Rotterdam in 2022 ruim € 16 miljoen heeft uitgegeven aan bewindvoerders via bijzondere bijstand;

overwegende dat:

- tijdens het werkbezoek van commissie WIOSSAN d.d. 31 mei 2023 aan het gemeentelijk team 'regie bewindvoering' ons is verteld dat Rotterdam 180 bewindvoerders telt;
- eind januari 2023 het convenant 144 partners telde en eind mei 137;
- volgens veegbrief 23bb003942 de gemeente aan 422 bewindvoerders bijzondere bijstand heeft verstrekt;
- het niet inzichtelijk is gemaakt, ondanks de beantwoording van de technische vragen 23bb003647 en de veegbrief, hoeveel van de bewindvoerders die in 2022 bijzondere bijstand hebben ontvangen, aangesloten zijn bij het convenant bewindvoering;
- het bereik van het convenant bewindvoering onduidelijk is;

verzoekt het college om:

- te evalueren wat het gewenste en het daadwerkelijke bereik is van het convenant bewindvoering;
- de gemeenteraad hierin inzicht te bieden;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. S. Reitema, R.G.C. Segers- Hoogendoorn. P.J.H.D. Verkoelen, T.S.J. Coşkun en L.S. Vlieger

Motie 2. Open laagdrempelig adviespunt voor onder bewind gestelden

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op donderdag 22 juni 2023 ter bespreking van 'het convenant bewindvoering';

constaterende dat:

- personen onder bewind of curatelestelling in een openbaar register staan die toegankelijk is voor iedereen (<https://ccbr.rechtspraak.nl/#!>);
- afgelopen jaar ruim 7.000 Rotterdammers onder bewind stonden;
- de gemeente voor bewindvoerders meldpunten heeft (adviesrecht en klachten);
- de gemeente voor onder bewind gestelden geen meldpunt of adviespunt heeft;

overwegende dat:

- vanuit de gemeentelijke regie op het convenant bewindvoering geen contact bestaat tussen de gemeente en de onder bewind gestelde;
- niet verwacht mag worden dat onder bewind gestelden expert zijn op het gebied van bewindvoering;
- onder bewind gestelden niet altijd signalen herkennen van inadequaat bewind;
- onder bewind gestelden bij de rechtbank of de politie terecht kunnen met eventuele klachten en dit als hoogdrempelig kan worden ervaren;
- de rechtspraak onder grote druk staat;

verzoekt het college:

- een adviespunt te starten waar onder bewind gestelde Rotterdammers laagdrempelig terecht kunnen met hun vragen over bewind;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. S. Reitema, P.J.H.D. Verkoelen, T.S.J. Coşkun en L.S. Vlieger

Motie 3. Weet jij wat bewindvoering is?

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op donderdag 22 juni 2023 ter bespreking van 'het convenant bewindvoering';

constaterende dat:

- personen onder bewind of curatelestelling in een openbaar register staan die toegankelijk is voor iedereen (<https://ccbr.rechtspraak.nl/#!>);
- afgelopen jaar ruim 7.000 Rotterdammers onder bewind stonden;
- de gemeente voor bewindvoerders meldpunten heeft (adviesrecht en klachten);
- de gemeente voor onder bewind gestelden geen meldpunt of adviespunt heeft;

overwegende dat:

- vanuit de gemeentelijke regie op het convenant bewindvoering geen contact bestaat tussen de gemeente en de onder bewind gestelde;
- niet verwacht mag worden dat onder bewind gestelden expert zijn op het gebied van bewindvoering;
- onder bewind gestelden niet altijd signalen herkennen van inadequaat bewind;
- onder bewind gestelden bij de rechtbank of de politie terecht kunnen met eventuele klachten en dit als hoogdrempelig kan worden ervaren;
- de rechtspraak onder grote druk staat;

verzoekt het college om:

- een gerichte en effectieve bewustwordingscampagne te starten om Rotterdammers die (in)direct te maken hebben met bewindvoering te wijzen op de rechten en plichten omtrent bewind;
- de bij het convenant bewindvoering aangesloten partners onderdeel te maken van deze campagne;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. S. Reitema, P.J.H.D. Verkoelen, T.S.J. Coşkun en L.S. Vlieger.

De moties zijn voldoende ondersteund en maken deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mevrouw Reitema. De wethouder heeft de gelegenheid om de moties te beantwoorden. Ik weet niet of de wethouder al kennis heeft kunnen nemen van de moties.

De heer **YIGIT** (denk) (wethouder). Ik heb ze eerder ook gekregen, maar ik ontvang ze ook graag officieel, dus dat is geen probleem. Mevrouw Reitema had twee vragen en drie moties. Vraag 1 was: wat zijn nou de redenen waarom bewindvoerderskantoren niet meer bij het convenant zijn aangesloten? U gaf aan dat wij van 144 naar 137 zijn gegaan. Dat klopt, dat kan te maken hebben met de carrièreswitch, het kan zijn dat iemand met pensioen gaat, het kan zijn dat iemand geen Rotterdammers meer onder bewind heeft en in een andere stad gaat opereren. Daarnaast hebt u ook gevraagd welke kantoren uit het convenant zijn gegaan. Mocht u dat willen, ik kan ze hier opnoemen. Het gaat om LC Bewind, Mulder zorg voor jou, Profez heeft een aantal franchiseorganisaties en dat zijn de zeven bewindvoerderskantoren die uit het convenant zijn gegaan, maar dat heeft met al deze redenen te maken. U had een vraag gesteld over hoeveel van de bewindvoerders in 2022 van ons bijzondere bijstand hebben ontvangen, hoeveel daarvan convenantpartners zijn. Van de 137 convenantpartners hebben er 124 in 2022 bijzondere bijstand ontvangen. Ik ga even naar de moties en ik begin met de eerste motie van de PvdA, 'Evalueer het bereik van het convenant bewindvoering'.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Reitema, een korte opmerking.

Mevrouw **REITEMA** (pvda). Ik ben een beetje in de war want de wethouder heeft het over 137 bewindvoerders, maar ik heb gelezen in dat deel van de technische vraag dat wel beantwoord was dat het om 422 kantoren gaat die bijzondere bijstand hebben ontvangen en hoeveel daarvan waren dan convenantpartners? Dat was mijn vraag.

De heer **YIGIT** (denk) (wethouder). Dat gaat dus om 124. U had een motie, te evalueren wat het gewenste en daadwerkelijke bereik van het convenant bewindvoering is. Die motie kan ik omarmen. Ik wil mevrouw Reitema en de raad natuurlijk inzicht geven in het bereik van het

convenant, dan kunnen we ook uiteenzetten hoeveel convenantpartners we op dat specifieke peilmoment hebben, dat wil ik zeker gaan doen. Mevrouw Reitema had ook nog een tweetal moties. Een gaat over een adviespunt te starten waar onder bewind gestelde Rotterdammers laagdrempelig terecht kunnen met hun vragen over bewind. Deze motie moet ik helaas ontraden. Zoals u weet kunnen Rotterdammers die onder bewind zijn gesteld terecht bij de vraagwijzer, die kunnen in contact worden gebracht met een sociaal raadslid. Daarnaast hebben we ons team Regie bewindvoering waar vragen kunnen worden gesteld en daarnaast hebben we ook natuurlijk in de commissie de toezegging gedaan om ook in contact te treden met de onder bewind gestelde. Dus om deze redenen moet ik de motie ontraden. Wat ik wel voor mevrouw Reitema wil doen, is nog eens goed kijken naar onze eigen website, hoe wij de informatie over bewindvoerders die op de website staat verder kunnen verduidelijken als het gaat om de rechten en plichten van een onder bewind gestelde Rotterdammer.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Reitema, het is een tweeminutendebat en geen ruimte voor een debat. Een korte vraag en daarna... U bent u ook door uw tijd heen mevrouw Reitema.

Mevrouw **REITEMA** (pvda). Ja, mijn vraag is of ik dat laatste als een toezegging mag noteren.

De heer **YIGIT** (denk) (wethouder). Ja dat mag. Ik wil echt wel kijken naar die website, bewindvoerders die wij ook vanuit de gemeente Rotterdam hanteren en dan kunnen wij wellicht ook een nieuw kopje toevoegen waaronder de rechten en plichten van de onder bewind gestelden nog beter aan bod kunnen komen. Dat wil ik zeker meenemen. De laatste motie, 'Weet jij wat bewindvoering is?', moet ik helaas ook ontraden. U vraagt om een gerichte en effectieve bewustwordingscampagne. Ik heb net aangegeven dat wij op verschillende manieren ook Rotterdammers die onder bewind staan kunnen informeren over hun rechten en plichten, ik heb net ook een toezegging gedaan over dat wij dat ook gaan doen via de website, maar dat wij natuurlijk via de vraagwijzer en via het team Regie bewind altijd openstaan voor vragen, suggesties en eventuele ontevredenheden over bewindvoerders. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel wethouder. Dan zijn we met die beantwoording aan het einde gekomen van de tweeminutendebatten die op de agenda van gisteren staan en doorgaan tot vandaag.

8. MOTIE VREEMD AAN DE ORDE VAN DE DAG

8.1 *Motie vreemd aan de orde van de dag over 'Aanpassen vlaggenprotocol, ook de vlag uit voor Ketikoti', aangevraagd door het lid Yildirim*

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Wij zijn nu aangekomen bij agendapunt 8, Motie vreemd aan de orde van de dag over Aanpassen vlaggenprotocol, ook de vlag uit voor Ketikoti, aangevraagd door het lid Yildirim. Ik geef het woord aan mevrouw Yildirim waarbij ik opmerk dat er enkel een korte toelichting door de indiener mogelijk is.

Mevrouw **YILDIRIM** (pvda). Ja dank voorzitter, de motie staat online. Ik denk dat ik namens mijn fractie en ook namens iedereen die de motie heeft ondertekend spreek, het is een motie met veel emotionele waarde. Wij zouden heel graag, met name in dit herdenkingsjaar, zien dat wij op 30 juni a.s. het slavernijverleden en met name de slachtoffers van het slavernijverleden herdenken door de vlag halfstok te hangen en dat op 1 juli, wanneer wij

vieren dat de ketenen zijn gebroken, de Nederlandse vlag aan de top hangt. Daarvoor dienen wij een motie in.

Mevrouw Yildirim heeft de volgende motie ingediend.

Motie 1. Dit jaar ook de vlag uit voor Ketî Kotî

"De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op donderdag 22 juni 2023 ter bespreking van 'motie vreemd aan de orde van de dag';

constaterende dat:

- in het Rotterdamse Vlagprotocol (2017) niet is opgenomen om te vlaggen met Ketî Kotî;
- er geen formele belemmeringen zijn om dit wel te doen;

overwegende dat:

- Ketî Kotî de afgelopen jaren een veel belangrijker herdenkingsmoment in het jaar geworden is;
- dit jaar een bijzonder herdenkingsjaar betreft;

verzoekt het college om:

- dit jaar op 30 juni de Nederlandse vlag halfstok te hangen en op 1 juli de Nederlandse vlag in top;

en gaat over tot de orde van de dag."

w.g. D. Yildirim, S. Soytekin, A.J.A. Maassen. I. Elfilali, T.S.J. Coşkun, L.S. Vlieger en S. van de Peppel

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik geef de wethouder kort het woord.

De heer **SIMONS** (lr) (wethouder). Ja dank u voorzitter. De burgemeester heeft recent een brief over het vlaggenprotocol naar uw raad gestuurd en eigenlijk is de lijn heel duidelijk, de rode lijn, en dat is dat zorgvuldigheid gewenst is en een andere rode lijn is dat de nationale vlaginstructie eigenlijk leidend is. Die hebt u recent gekregen. Er zijn natuurlijk in het verleden ook vele verzoeken geweest voor allerlei grotere en kleinere groepen bijzondere gebeurtenissen. Daar is eigenlijk altijd in de discussie gezegd 'terughoudendheid', dus ik kan ook niets anders doen dan deze motie ontraden. Ik wil ook nog een opmerking maken, dat ik mij afvraag of dit nou echt een motie is, gezien de recente brief van de burgemeester en ook de zorgvuldigheid die daar de rode draad is, of dan bij een motie vreemd aan de orde van de dag zonder echt gewoon een goed debat te kunnen voeren, of dit het juiste moment is. Dat is natuurlijk aan u, maar dit vind ik ervan en het college ontraadt deze motie.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel wethouder. Dan zijn wij hiermee gekomen aan het einde van de onderwerpen waarover debat en beraadslaging plaatsvindt en zal ik kort schorsen voor fractieberaad omdat we nu zijn gekomen bij de besluitvorming naar aanleiding van de debatten. We beginnen straks met een herstemming inzake de motie Van der Velde, 'Bedrijfsleven op gepaste afstand' vanwege het staken van de stemming op 1 juni jl. Ik schors de vergadering voor vijftien minuten tot 00.45 uur.

(De vergadering is geschorst.)

Heropening

9. Stemvenster

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dames en heren, collega's, welkom terug in de raadzaal. Wij gaan verder met het stemvenster. We zijn nu gekomen bij de besluitvorming naar aanleiding van de debatten van vandaag en gisteren en de moties die daarbij zijn ingediend. Ik heb u al aangegeven dat we beginnen met de herstemming inzake de motie Van der Velden, 'Bedrijfsleven op gepaste afstand'. Eerst wil ik alle stemverklaringen opnemen en ik verzoek u terughoudend te zijn in het geven van stemverklaringen. Over een motie die u mede hebt ondertekend mag u geen stemverklaring geven. U kunt alle stemverklaringen in één keer geven. De heer Segers-Hoogendoorn aan u als eerste het woord.

De heer **SEGERS-HOOGENDOORN** (cda). Ja dank voorzitter, ik doe er kort drie. De eerste gaat over de allereerste motie, 'Tijd voor klimaatactie'. In een eerdere fase hebben wij tegen deze motie gestemd maar deze keer gaan we voor stemmen, vandaar ook de stemverklaring en dat is omdat die klimaatverandering de grootste opdracht van onze tijd is, we dat niet iedere dag voelen en zo'n klok daarbij gaat helpen. Dat is een 1. Over 2 heb ik met mijn enorme fractie heel lang gedebatteerd. Wat gaan wij doen met überhaupt het raadsvoorstel over het Klimaatactieplan. De bundeling van alle projecten is prima en gaat ook de goede kant op, maar zoals ik in mijn betoog al zei, het is geen plan, er zit er geen richting in en er zit ook eigenlijk te weinig meten in. Dus uiteindelijk, hoewel het niet echt iets voor onze partij is, gaan wij toch tegen dat hele plan stemmen. De derde en laatste gaat over amendement A van punt 7.11 van de PvdA, 'Werken moet lonen'. Hoewel wij het zeer eens zijn met de stellingname die daarin staat, snappen wij wat de wethouder daarover heeft gezegd, dat dit ook juist tegen kan werken en om die reden gaan wij daar tegen stemmen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Zijn er nog anderen die een stemverklaring willen afleggen? Mevrouw Abrahamse en daarna mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **ABRAHAMSE** (vvd). Wij willen graag een stemverklaring afleggen op 6.1.8, dat gaat over het isoleren van de corporatiewoningen. Wij zijn wel voor het principe dat daar best wel wat versnelling in zou mogen komen, maar er is geen financiële dekking voor deze motie, dus zullen we tegen stemmen. 10A op hetzelfde punt. Wij gaven natuurlijk zelf al aan dat wij dit juist een belangrijk punt vinden, de arbeidsplekken vullen, maar tegelijkertijd zijn wij er ook voor dat we vooral aan de slag gaan en dit niet verder gaan onderzoeken, dus daarom zullen wij ook hier tegen stemmen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Van Wifferen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ja voorzitter, het gaat om een stemverklaring over 7.10, 'Wijziging van de APV' en dan gaat het over het amendement van de Partij voor de Dieren, 'Gokhallen geen horeca'. Eigenlijk zijn wij ervoor dat de openingstijden juist veel flexibeler worden en met een totaal andere reden dan de Partij voor de Dieren zullen wij voor dit amendement stemmen omdat we denken dat er dan meer ruimte blijft voor maatwerk voor casino's.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mevrouw Van Wifferen. Dan geef ik het woord aan mevrouw De Jong.

Mevrouw **DE JONG** (BIJ1). Wij willen graag een stemverklaring doen over het raadsvoorstel over de KAR. Zoals al eerder is gezegd, het is niet echt een plan, het heeft geen tanden en we vinden het ook een beetje vreemd dat de Rotterdamse klimaataanjagers daar worden verkondigd terwijl we al een klimaatakkoord hebben dat bestaat uit een veel diversere groep belanghebbenden en we zien liever dat daarmee wordt samengewerkt.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mevrouw De Jong. Ik geef het woord aan de heer Vonk.

De heer **VONK** (cu). Dank u wel voorzitter. Twee stemverklaringen, eerst over de voetbalvelden Overschie Kleiweg. Dat was een proces waar we twee jaar eigenlijk hebben verprutst, we pas gisteren de nota van uitgangspunten hebben gekregen en we nu dus weten dat dit niet het beste plan is. De risico's die we lopen als we vertragen, zijn wat ons betreft beperkt, wegen niet op tegen het feit dat we een beter plan moeten maken en we stemmen dus tegen het raadsvoorstel. Dan over het Klimaatactieplan. Voorzitter, de urgentie voelen wij tot in onze botten, dat heb ik ook gezegd in mijn bijdrage en wat er nu ligt, is te licht en geeft ons onvoldoende handvatten om te sturen. Ik zie ook dat een aantal moties die dit hadden kunnen aanscherpen het naar alle waarschijnlijkheid niet gaan halen. Daarmee is het gewoon te licht en gaan wij dus tegen het Klimaatactieplan stemmen. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dan geef ik het woord aan de heer Coşkun.

De heer **COSKUN** (sp). Ja voorzitter, één korte stemverklaring over 7.4, het amendement van de Partij voor de Dieren over de Zuidplas. Wij zijn er vanaf de start tegen geweest dat Rotterdam zich überhaupt in dat avontuur stortte, om woningen te bouwen op het laagste punt van Zuid-Holland en van Nederland, we hadden daar nooit in moeten stappen en we moeten er eigenlijk zo snel mogelijk uit. Wij steunen daarom ook het amendement van de Partij voor de Dieren.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Coşkun. Dan geef ik het woord aan mevrouw Van Groningen.

Mevrouw **VAN GRONINGEN** (vvd). Ja dank u voorzitter. Wij willen graag een stemverklaring doen bij het voorstel tot wijziging van de APV en dan met name het amendement van de Partij voor de Dieren, 'Gokhallen geen horeca'. Eigenlijk heeft D66 het net al heel erg mooi verwoord, wij vinden het ongelooflijk belangrijk dat er ook maatwerk blijft, dus we willen die ruimte blijven bieden voor ondernemers. Tegelijkertijd zien we dat dit in het huidige APV-voorstel niet gaat gebeuren. We hebben ook begrepen dat de sector dit niet heel graag wil en je doet dit juist om een sector blij te maken. Dat gelijke speelveld is er niet, de burgemeester kan op deze manier toch aan zet blijven en dat is ook de reden waarom wij voor dit amendement stemmen, niet met de toelichting die de Partij voor de Dieren geeft maar juist om dat maatwerk te blijven bieden en de burgemeester ook de kans te geven een afweging te maken wat past en wat niet.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mevrouw Van Groningen. Dan geef ik het woord aan de heer Oostdijk.

De heer **OOSTDIJK** (fvd). Dank u wel voorzitter. Ik wil graag een stemverklaring over 6.1, motie 1 afleggen. Voorzitter, deze motie geeft aan hoe de indieners in de wedstrijd staan, angstig. Klimaatmensen zijn goed in het schetsen van onrealistische doemscenario's die

keer op keer niet uitkomen, ik verwijs naar de bekende wetenschapper mevrouw Thunberg die haar waarschuwing op Twitter over einde der tijden maar heeft verwijderd. Het komt erop neer dat Forum voor Democratie van mening is dat er in Rotterdam geen plaats is voor deze angstpropaganda. Natuurlijk moeten we iets doen voor een schoner milieu en leefomgeving...

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mijnheer Oostdijk, ik verzoek u het bij een korte stemverklaring te houden.

De heer **OOSTDIJK** (fvd). Dan herhaal ik de laatste zin en die is: Natuurlijk moeten we iets doen voor een schoner milieu en leefomgeving, maar dat doen we niet door mensen een depressie in te praten. Dank u wel.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Oostdijk. Het woord aan mevrouw Morkoç.

Mevrouw **MORKOÇ** (gl). Dank u wel voorzitter. Ik heb twee stemverklaringen. De eerste gaat over de motie 'Nationaliseer de haven'. De gemeente heeft al een overgroot deel van de aandelen van het Havenbedrijf en nu willen we dat daar ook naar wordt geacteerd. Daarom stemmen wij voor de motie 'Gemeente wordt klimaatactivist' en hebben we zelf een amendement ingediend voor het toevoegen van de haven als leidend principe, maar stemmen we tegen het nationaliseren van de haven. Over het raadsvoorstel over het Klimaatactieplan. In dit raadsvoorstel wordt ons gevraagd om met drie dingen akkoord te gaan, het document als richtinggevend rapportage-instrument, de ambitie van 55% en de leidende principes. We kunnen ons vinden in de leidende principes, maar dit document is geen richtinggevend plan, er is geen actie in te vinden, het is simpelweg een inventarisatie van projecten die al zijn toegekend, het bevat geen doelen, minimale ambities en geen resultaatverplichting. Daarom stemmen wij tegen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Ik wil de raadsleden verzoeken om bij een stemverklaring zich ook echt te houden aan een verklaring over het stemgedrag en niet een exegeese te geven over het onderwerp zelf. De heer Biljoen.

De heer **BILJOEN** (gl). Ja voorzitter, allereerst wat betreft de APV-wijziging. Daar kan onze fractie zich scharen achter de woorden van mevrouw Van Wifferen van D66, dus die zal ik niet herhalen. Dan bij agendapunt 6.5, 'Debat Behouden tram'. Motie nummer 5, 'Lijn 21 moet blijven', die gaan wij intrekken. Wij hebben heel goed overleg gehad met onder andere de heer Van Drunen van Leefbaar Rotterdam en de wethouder en wij zien op dit moment dat er niet voldoende informatie is voor deze motie om dan doorgang te krijgen en wij gaan dus ook schriftelijke vragen stellen. Dan wat betreft motie nummer 9, 'Tramlijn 8 behouden' van DENK en SP. Voorzitter, een hele korte stemverklaring want ik zie u kijken. Deze motie vraagt eigenlijk gewoon om een tegenstem door de manier waarop hij is opgesteld. We zijn als hele raad al heel lang bezig om dit te kunnen doen, er is meermaals vanuit meerdere partijen gevraagd: laten we dan als één raad op die motie staan, dat werd toch weer afgewezen helaas, maar ondanks dat van ons wordt verwacht dat wij gaan tegen stemmen zullen wij voor stemmen vanwege de bewoners in Spangen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Biljoen. U trekt dus de motie onder 6.5 in, agendaonderwerp 6.5.

De heer **VAN DRUNEN** (lr). Voorzitter, als ik even mag inbreken. Ik heb inderdaad met de heer Biljoen gesproken en ik denk dat hij zich vergist in het nummer, dat kan ik me voorstellen gezien het late tijdstip. Het gaat over motie nummer 4.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel voor de aanvulling mijnheer Van Drunen. Dan geef ik het woord aan mevrouw Verkoelen.

Mevrouw **VERKOELEN** (50plus). Dank u wel voorzitter. Voorzitter, ik pak gelijk even inderdaad die tramlijn 8, het behoud daarvan. Het doet geen recht zoals het er nu staat zonder de medetekening van allen. We hadden twee moties, een van de coalitie, een van de oppositie, die zijn samengevoegd en een geheel geworden. Het doet geen recht dat al die inzet van al die fracties vandaag dat we er niet allemaal op staan. Ik vind het ook misbruik maken want we gaan daar natuurlijk wel met zijn allen voor stemmen want we willen het voor elkaar hebben en het is redelijk oncollegiaal om dat niet namens allen te doen. Dat mag ik zeggen, dat mag ik zeggen, dat is niet fout, daar is niks mis mee. Ik vind het ook een hele slechte uitstraling naar de MRDH want het zou echt een stuk sterker zijn als we daar met zijn allen op hadden gestaan in plaats van twee partijen. Ik wil dat even kwijt bij die motie. Dan heb ik nog drie stemverklaringen met betrekking tot 6.1.5, dat is 'Deel de winst van windmolens in Rotterdam'. 50PLUS is er heel erg voor dat omwonenden ook mee mogen profiteren van de winst, maar wij gaan toch tegen stemmen want 50PLUS is tegen de windturbines op de landtong Rozenburg, Hoeksebaan en Charloisse poort wat hier gemeld werd, daar zijn we niet voor. De stemverklaring met betrekking tot de digitale routekaart voor het klimaat. Liever had 50PLUS gezien dat de inwoners een betere kosten-bateninzage krijgen in wat ze verduurzamen in plaats van de bedrijven, dus ook daar gaan we tegen stemmen en 6.1.8 als laatste stemverklaring, 'Isoler onze corporatiewoningen'. 50PLUS ziet niet het nut van wooncorporaties, die toch rijk genoeg zijn, dit voordeel geven en 50PLUS had liever gezien dat we renteloze leningen voor verduurzaming aan inwoners hadden gegeven. Dus ook daar zullen wij tegen stemmen. Met betrekking tot 6.5.9 zou ik de indieners toch willen verzoeken om zo collegiaal te zijn om ons er allemaal op te zetten. Tot zover voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel. Ik herhaal het verzoek aan de raadsleden om stemverklaringen echt te houden bij een stemverklaring. Mijnheer Van der Velden, aan u het woord.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Dank u, dat zal ik doen. Ik zal een stemverklaring geven over het Klimaatactieplan. Ik zal geen bijdrage houden zoals Forum voor Democratie. Het is jammer dat ze dat niet gewoon in de reguliere bijdrage doen, ze zijn kennelijk bang voor het debat, maar goed ik zal het kort houden. Wij zullen tegen het Klimaatactieplan stemmen, het is slap, het is ambitieeloos en het zal niet helpen om de klimaatcrisis te stoppen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Zijn er nog stemverklaringen? De heer Bonte.

De heer **BONTE** (lr). Dank u wel voorzitter, over het KAR, 6.1 motie 5, 'Deel de winst van windmolens in Rotterdam'. Het klinkt sympathiek, maar toch zijn wij tegen. Windturbines bij woonwijken leiden tot het verstoren van nachtrust, Leefbaar Rotterdam vindt dat te voorbarig. Bovendien gaat gezondheid voor alles, die kun je niet afkopen en de motie is voorbarig omdat die turbines er nog niet staan. De motie gaat er impliciet vanuit dat die dingen op alle vier de locaties komen, maar er lopen nog vergunningstrajecten en inzageprocedures met mogelijk andere zienswijzen en een andere uitkomst. Er wordt ook

strengere wetgeving verwacht, kortom deze motie is niet goed voor de gezondheid en daar weegt geen geld tegenop en hij is te voorbarig. Wij zijn tegen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Dank u wel mijnheer Bonte. Zijn er nog stemverklaringen vanuit de raad? Neen, dan kunnen wij verdergaan met de stemming. We stemmen via het digitale stelsysteem nadat de stemming is geopend. U kunt uw stem wijzigen totdat de stemming is gesloten en ik de uitslag heb vastgesteld. Berichten van afwezigheid heb ik ontvangen van de heer Ceulemans en mevrouw Vlasblom bij de stemmingen, zij worden geacht te zijn gepaard. Ik kijk naar de techniek om de eerste motie in stemming te brengen en dat is de motie uit de vorige vergadering... 'Bedrijfsleven op gepaste afstand'.

Mevrouw **VAN GRONINGEN** (vvd). Een puntje van orde voorzitter, ik kan niet stemmen, mijn stemming doet het niet, hij blijft knippen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Mevrouw Van Groningen, u kunt even in rust proberen om het pasje... Helder, dan hebben wij de techniek op orde.

Agendapunt 9.1, Herstemming wegens het staken van de stemmen inzake motie-Van der Velden 'Bedrijfsleven op gepaste afstand'

Motie 1, 'Bedrijfsleven op gepaste afstand'. De motie is met 23 stemmen voor en 20 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van DENK, Leefbaar Rotterdam, Forum voor Democratie, VVD.

Agendapunt 6.1 Het Klimaatactieplan Rotterdam (KAR)

Motie 1, 'Tijd voor klimaatactie: hang het aan de grote klok! De motie is met 25 stemmen tegen en 18 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Motie 2, 'Meten is weten (Klimaat Actieplan Rotterdam)'. De motie is met 26 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, ChristenUnie, GroenLinks, PvdA, PvdD, SP, Volt.

Motie 3, 'Ambitie van 55% naar 60%'. De motie is met 26 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Motie 4, 'Verbind energietransitie en klimaatadaptatie in de praktijk'. De motie is met 27 stemmen voor en 16 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van Forum voor Democratie, Leefbaar Rotterdam en VVD.

Motie 5, 'Deel de winst van windmolens in Rotterdam'. De motie is met 32 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van 50PLUS, Forum voor Democratie, Leefbaar Rotterdam.

Motie 6, 'Digitale routekaart voor het klimaat'. De motie is met 32 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van 50PLUS, Forum voor Democratie, Leefbaar Rotterdam.

Motie 7, 'Grip op grootverbruikers'. De motie is met 26 stemmen voor en 17 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van 50PLUS, Forum voor Democratie, Leefbaar Rotterdam, VVD.

Motie 8, 'Isoleer onze corporatiewoningen'. De motie is met 25 stemmen tegen en 18 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van BIJ1, CDA, ChristenUnie, Forum voor Democratie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Motie 9A, 'Weeg overige broeikasgassen mee'. De motie is met 26 stemmen tegen en 17 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Motie 10A, 'Wie gaat de KAR trekken?'. De motie is met 25 stemmen tegen en 18 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdA, PvdD, SP, Volt.

Motie 11, 'Stop met fossiele subsidies'. De motie is met 28 stemmen tegen en 15 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van BIJ1, GroenLinks, PvdA, PvdD, SP.

Motie 12, 'Gemeente wordt klimaatactivist'. De motie is met 30 stemmen tegen en 13 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van BIJ1, GroenLinks, PvdA, PvdD, SP.

Motie 13, 'Nationaliseer de haven'. De motie is met 38 stemmen tegen en 5 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, PvdD, SP.

Motie 14, 'Alleen zekere maatregelen meetellen'. De motie is met 28 stemmen tegen en 15 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van BIJ1, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Amendement A1, 'Gezondheid in KAR'. Het amendement is met 26 stemmen voor en 17 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van 50PLUS, Forum voor Democratie, Leefbaar Rotterdam, VVD.

Amendement B2, 'Deelnemen van de haven aan het KAR'. Het amendement is met 36 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van Forum voor Democratie, VVD.

Amendement C 'Slim combineren energietransitie & klimaatadaptatie'. Het amendement is met 25 stemmen tegen en 18 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Amendement D 'Rotterdam klimaatneutraal in 2030'. Het amendement is met 30 stemmen tegen en 13 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, SP, Volt.

6.1, 'Het voorstel tot vaststelling van het Klimaatactieplan Rotterdam (KAR)'. Het voorstel is met 25 stemmen voor en 18 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, Forum voor Democratie, GroenLinks, PvdD, PvdA, Volt.

Agendapunt 6.2, De voorstellen tot: vaststelling van het bestemmingsplan 'Transformatie Voetbalvelden Overschiese Kleiweg' en het openen van de grondexploitatie 'Transformatie Voetbalvelden Overschiese Kleiweg'

Motie 1, 'Laat de huizen niet dansen, kom met Plan B!'. De motie is met algemene stemmen aangenomen.

Motie 2A, 'Geen bestemmingsplan zonder kader'. De motie is met 25 stemmen tegen en 18 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

6.2, 'Voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan 'Transformatie Voetbalvelden Overschie Kleiweg'. Het voorstel is met 26 stemmen voor en 17 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, Volt.

6.2, 'Het voorstel tot het openen van de grondexploitatie 'Transformatie Voetbalvelden Overschie Kleiweg'. Het voorstel is met 25 stemmen voor en 18 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Agendapunt 6.3, Het voorstel tot vaststelling van de nota 'Van onschatbare waarde: uitgangspunten voor het Rotterdamse cultuurbeleid 2025-2028'

Motie 1, 'Minder formulieren, meer cultuur'. De motie is met algemene stemmen aangenomen.

Motie 2, 'Impact meten is impact toetsen'. De motie is met 38 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van BIJ1, PvdD, Volt.

Motie 3, 'Diversiteit is geen eenheidsworst'. De motie is met algemene stemmen aangenomen.

6.3, 'Voorstel tot vaststelling van de nota 'Van onschatbare waarde: uitgangspunten voor het Rotterdamse cultuurbeleid 2025-2028' is met algemene stemmen aangenomen.

Agendapunt 6.5, Debat 'Behoud de tram'

Motie 1, 'Behoud Tram 20: de directe verbinding van Lombardijen met het centrum'. De motie is met 24 stemmen tegen en 19 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, Forum voor Democratie, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Motie 2, 'Presenteer een integraal OV-plan'. De motie is met 24 stemmen tegen en 19 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, Forum voor Democratie, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Motie 3, 'Samenwerken maakt sterker'. De motie is met 24 stemmen tegen en 19 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, Forum voor Democratie, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Motie 5, 'Lijn 21 moet blijven'. De motie is met 24 stemmen tegen en 19 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, Forum voor Democratie, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Motie 7, 'Tramlijn 4 hou 'm hier'. De motie is met 24 stemmen tegen en 19 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, Forum voor Democratie, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Motie 8, 'Handel bedreven, behoud lijn 7'. De motie is met 24 stemmen tegen en 19 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, Forum voor Democratie, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Motie 10, 'Tramlijn 8 behouden'. De motie is met algemene stemmen aangenomen.

Agendapunt 7.1, Het jaarverslag 2022 en de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling GGD Rotterdam-Rijnmond

Motie 1, 'Weg met de tuberculose-toeslag'. De motie is met 32 stemmen tegen en 11 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, Forum voor Democratie, SP, Volt, VVD.

7.1, 'Het voorstel tot vaststelling zienswijze conceptmeerjarenbegroting 2024-2027 GGD Rotterdam-Rijnmond' is met algemene stemmen aangenomen.

Agendapunt 7.2, De voorstellen tot: vaststelling van de Verhuurverordening gemeente Rotterdam 2023 en de wijziging van de Algemene legesverordening 2023.

Motie 1, 'Carnisse is pas het begin'. De motie is met 37 stemmen voor en 6 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemde de fractie van VVD.

Motie 2, 'Proceskostenfonds bij nieuw meldpunt voor huurders'. De motie is met 25 stemmen tegen en 18 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

7.2, 'Voorstel tot vaststelling van de Verhuurverordening gemeente Rotterdam 2023'. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.

7.2, 'Voorstel tot vaststelling van de wijziging van de Algemene legesverordening 2023'. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.

Agendapunt 7.3, Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven.

Motie 1, 'Openbare faciliteiten in Merwehaven'. De motie is met 34 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van GroenLinks, PvdA.

Motie 2, 'Maak ruimte voor groen, spel, sport en ontspanning!'. De motie is met algemene stemmen aangenomen.

Motie 3, 'Kavels voor coöperatief Wonen M4H'. De motie is met 25 stemmen tegen en 18 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Motie 4A, 'Beheercoöperaties Merwehaven'. De motie is met algemene stemmen aangenomen.

Motie 5, 'Coöperatieve condities voor Merwehaven'. De motie is met 25 stemmen tegen en 18 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP. Volt.

Motie 7A, 'Voedselbos in de Merwehaven'. De motie is met 25 stemmen tegen en 18 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP. Volt.

Motie 8, 'Maak een repaircafé in het M4H-gebied'. De motie is met 30 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemde de fractie van de PvdA.

Motie 9, 'Straten zoals in Wenen'. De motie is met 35 stemmen tegen en 8 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, PvdD, SP, Volt.

Motie 10, 'Een target voor studenten- en seniorenwoningen'. De motie is met 27 stemmen tegen en 16 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, CDA, GroenLinks, PvdA, PvdD, SP, Volt.

Motie 11, 'Buitendijkse Borstcrawl'. De motie is met algemene stemmen aangenomen.

Amendement A, 'Ruimte voor coöperatief wonen in Merwehaven'. Het amendement is met 25 stemmen tegen en 18 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, Volt, SP.

7.3, 'Voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven'. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.

Agendapunt 7.4, Het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze n.a.v. de voorlopige jaarstukken 2022 en de ontwerpbegroting 2024 van de GR Grondbank RZG Zuidplas

Amendement A, 'Water en bodem sturend in de Zuidplaspolder'. Het amendement is met 35 stemmen tegen en 8 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, ChristenUnie, PvdD, SP, Volt.

7.4, 'Het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze n.a.v. de voorlopige jaarstukken 2022 en de ontwerpbegroting 2024 van de GR Grondbank RZG Zuidplas'. Het voorstel is met 38 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, PvdD, SP.

Agendapunt 7.5, De gevolgen van bestemmingsaanpassingen in de openbare ruimte met sport-, recreatie- en speelfaciliteiten.

Motie 1, 'Laat zien waar de faciliteiten komen!'. De motie is met 37 stemmen voor en 6 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemde de fractie de VVD.

Motie 2, 'Ga het dak op!'. De motie is met algemene stemmen aangenomen.

Motie 3, 'Voorzienigheid voor voorzieningen'. De motie is met 25 stemmen tegen en 18 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Motie 4, 'Met spoed een groennorm bij de nieuwbouw van woningen'. De motie is met 29 stemmen tegen en 14 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, SP, Volt.

Agendapunt 7.6, Het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze n.a.v. de ontwerpbegroting 2024 van het Recreatieschap Rottemeren.

Motie 1, 'Herhaling van zetten of stap vooruit?'. De motie is met algemene stemmen aangenomen.

Motie 2, 'Wees afval de baas, haal het op tijd uit de Maas'. De motie is met algemene stemmen aangenomen.

7.6, 'Het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze n.a.v. de ontwerpbegroting 2024 van het Recreatieschap Rottemeren'. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.

Agendapunt 7.7, Het voorstel tot het beschikbaar stellen van een investeringskrediet t.b.v. de renovatie van de Centrale Bibliotheek Rotterdam.

Motie 1, 'Fietsen in de Bieb-fietsstudiebureaus in Centrale Bibliotheek Rotterdam'. De motie is met 34 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van GroenLinks, PvdA.

Motie 2, 'Zonder hooikoorts studeren'. De motie is met algemene stemmen aangenomen.

Motie 3, 'U kunt de pot op'. De motie is met algemene stemmen aangenomen.

Motie 4, 'Ruimte voor de markt!'. De motie is met algemene stemmen aangenomen.

7.7, 'Het voorstel tot het beschikbaar stellen van een investeringskrediet t.b.v. de renovatie van de Centrale Bibliotheek Rotterdam'. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.

Agendapunt 7.8 Het voorstel tot vaststelling van de Koersnota Geluid.

Motie 1, 'De geluidsclub'. De motie is met 25 stemmen tegen en 18 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Motie 2, 'Stop met toepassing Interim-wet stad-en-milieubenadering'. De motie is met 39 stemmen tegen en 4 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van BIJ1, PvdD, SP.

Amendement A, 'Koersnota Geluid & Stilte'. Het amendement is met 36 stemmen tegen en 7 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, PvdD, SP.

7.8, 'Het voorstel tot vaststelling van de Koersnota Geluid.' Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.

Agendapunt 7.9, Het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze n.a.v. een wijziging van de begroting 2023 en de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling MRDH.

Motie 1, 'Investeer in het openbaar vervoer'. De motie is met 27 stemmen tegen en 16 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

7.9, 'Het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze n.a.v. een wijziging van de begroting 2023 en de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling MRDH'. Het voorstel is met 38 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, PvdD, SP.

7.10, Het voorstel tot wijziging van de Algemene plaatselijke Verordening Rotterdam 2012 (APV).

Motie 2, 'Transparantie over ruimte voor groepsfietsen'. De motie is met 38 stemmen tegen en 5 stemmen voor verworpen. Voor stemde de fractie van D66.

Amendement A, 'Gokhallen geen horeca'. Het amendement is met 31 stemmen voor en 12 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van Forum voor Democratie, Leefbaar Rotterdam, Volt.

7.10, 'Het voorstel tot wijziging van de Algemene plaatselijke Verordening Rotterdam 2012 (APV)'. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.

7.11, Het voorstel tot wijziging van: a. Participatieverordening Rotterdam 2015; b. Verordening maatregelen en handhaving Participatiewet IOAW en IOAZ.

Motie 1, 'Jobcoaching in kaart'. De motie is met algemene stemmen aangenomen.

Motie 2, 'Werk moet lonen, toch?'. De motie is met 25 stemmen tegen en 18 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Amendement A, 'Werken moet lonen'. Het amendement is met 27 stemmen tegen en 16 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

7.11, 'het voorstel tot wijziging van de Participatieverordening Rotterdam 2015'. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.

7.11, 'Het voorstel tot wijziging van de verordening maatregelen en handhaving Participatiewet IOAW en IOAZ'. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.

7.12, Het convenant bewindvoering.

Motie 1, 'Evalueer het bereik van het convenant bewindvoering'. De motie is met algemene stemmen aangenomen.

Motie 2, 'Open laagdrempelig adviespunt voor onder bewind gestelden'. De motie is met 25 stemmen tegen en 18 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Motie 3, 'Weet jij wat bewindvoering is?'. De motie is met 25 stemmen tegen en 18 stemmen voor verworpen. Voor stemden de fracties van 50PLUS, BIJ1, CDA, ChristenUnie, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, Volt.

Agendapunt 8.1 Motie vreemd aan de orde van de dag 'Aanpassen vlaggenprotocol, ook de vlag uit voor Ketu Koti'.

Motie 1, 'Dit jaar ook de vlag uit voor Ketu Koti'. De motie is met 25 stemmen voor en 18 stemmen tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van CDA, ChristenUnie, Forum voor Democratie, Leefbaar Rotterdam, VVD.

10. Sluiting

De **VOORZITTER** (mevrouw Mohamed-Hoesein). Daarmee zijn wij aan het einde gekomen van de raadsvergadering die twee dagen heeft geduurd. Ik dank u allen voor uw aanwezigheid, voor uw bijdragen en ik wens u een veilige reis naar huis. Ik sluit de vergadering.

Inhoudsopgave

Onderwerp	Pagina
Opening en mededelingen	1101
Vaststelling van de agenda voor de buitengewone raadsvergadering van 22 juni 2023	1101
Vaststelling van de notulen van de raadsvergadering van 1 juni 2023	1103
Mededeling van de ingekomen stukken aan de raad en de commissies, zoals genoemd op de digitale doorlopende lijst 2023 week 24	1103
Oplegging geheimhouding op het verslag van de accountant behorende bij de jaarstukken 2022 van de Stichting Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR)	1105
Het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze naar aanleiding van de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling DCMR Milieudienst Rijnmond	1105
Het uitbrengen van een zienswijze met betrekking tot de ontwerpbegrotingswijziging 2023, de ontwerpbegroting 2024 en de voorlopige jaarstukken 2022 van de gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR)	1106
Het voorstel tot wijziging van de Havenverordening Rotterdam 2020 (herzien voorstel)	1106
Het voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan 'Slinge 303'	1106
Het voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan 'Parapluherziening Industriezones Feijenoord en Maas- en Rijnhaven'	1106
Het voorstel tot het beëindigen van de gemeenschappelijke regeling Kabels en leidingen Rotterdam-Nissewaard	1107
Het voorstel inzake fractiekosten en wijziging van de Verordening fractieondersteuning 2022	1107
Het (herziene) voorstel tot vaststelling van het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR)	1107
De voorstellen tot: a. vaststelling van het bestemmingsplan 'Transformatie Voetbalvelden Overschiese Kleiweg'; b. het openen van de grondexploitatie 'Transformatie Voetbalvelden Overschiese Kleiweg'	1148
Het voorstel tot vaststelling van de nota 'Van onschatbare waarde: uitgangspunten voor het Rotterdamse cultuurbeleid 2025-2028'	1161
Debat 'Aanhoudende explosies in onze stad', aangevraagd door het lid Coenradie	1179

Onderwerp	Pagina
Debat 'Behoud de tram', aangevraagd door de leden Moti, Biljoen, Coşkun, Verkoelen, Segers-Hoogendoorn en Elfilali	1191
Het jaarverslag 2022 en de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling GGD Rotterdam-Rijnmond	1255
De voorstellen tot: a. vaststelling van de Verhuurverordening gemeente Rotterdam 2023; b. wijziging van de Algemene Legesverordening 2023	1259
Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven	1263
Debat 'Behoud de tram', aangevraagd door de leden Moti, Biljoen, Coşkun, Verkoelen, Segers-Hoogendoorn en Elfilali - vervolg	1278
Het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze naar aanleiding van de voorlopige jaarstukken 2022 en de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling Grondbank RZG Zuidplas	1280
De gevolgen van bestemmingsaanpassingen in de openbare ruimte met sport-, recreatie- en speelfaciliteiten	1282
Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven - vervolg	1292
Het voorstel tot het beschikbaar stellen van een investeringskrediet ten behoeve van de renovatie van de Centrale Bibliotheek Rotterdam	1293
Het voorstel tot vaststelling van de Koersnota Geluid	1302
Het voorstel tot het uitbrengen van een zienswijze naar aanleiding van een wijziging van de begroting 2023 en de ontwerpbegroting 2024 van de gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)	1307
Het voorstel tot wijziging van Algemene Plaatselijke Verordening Rotterdam 2012 (APV)	1309
De voorstellen tot: a. vaststelling van het bestemmingsplan 'Transformatie Voetbalvelden Overschiese Kleiweg'; b. het openen van de grondexploitatie 'Transformatie Voetbalvelden Overschiese Kleiweg' - vervolg	1317
Het voorstel tot vaststelling van het masterplan Merwehaven en de grondexploitatie Merwehaven - vervolg	1318
Het voorstel tot wijziging van: a. Participatieverordening Rotterdam 2015; b. Verordening maatregelen en handhaving Participatiewet IOAW en IOAZ.	1319

Inhoudsopgave

Onderwerp	Pagina
Het convenant bewindvoering	1323
Motie vreemd aan de orde van de dag over 'Aanpassen vlaggenprotocol, ook de vlag uit voor Ketikoti', aangevraagd door het lid Yildirim	1328
Stemvenster	1330
Sluiting	1341

Aldus ongewijzigd vastgesteld in de openbare vergadering op 7 september 2023.

De griffier,

De voorzitter,

